

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושישים-ואחת של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, א' בטבת התשנ"ד (15 בדצמבר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
ייקור המים לתעשייה	
הסעות של פעוטות ביש"ע ללא אבטחה	
שאלות ותשובות	
שביתה במוסד בכפר-כנא	
תשלומי הורים לבתי-הספר	
בית-הספר היסודי בכסייפה	
הסעות תלמידי תל"י בבאר-שבע	
משחקי "רולטת כביש"	
אפליה של נבחני בגרות אקסטרנית	
מפקד אוכלוסין	
חזונו של בן-גוריון – פיתוח הנגב וירושלים	
מחסור בקרקעות לקבורה בפתח-תקווה	
פסילת נישואין כדין על-ידי רב	
אגרה לרישום נישואין	
אגרה לרישום נישואין	
אי-מינוי קאדי מד'הב לבתי-הדין הדרוזיים	
עמותת "מנחה נכונה" לקבורה חילונית	
בתי-הדין השרעיים	
שירותי קבורה לכלל הציבור היהודי	
פינוי גופות נפטרים על-ידי רכב גרר	
אחזקת בתי-העלמין	
עיכוב בהעברת תשלומים למוסדות חינוך תורניים	
היתרים לשאת אשה שנייה	
שמירה על קדושת הכותל המערבי	
הצעה לסדר-היום	
בדצמבר – שלושה חודשים להסכם עם אש"ף	
הצעה לסדר-היום	
הסיכוי לשלום והסכנה לפילוג העם	
הצעה לסדר-היום	
מימוש ההסכם עם אש"ף	
הצעות לסדר-היום	
החזרת מגורשי ה"חמאס"	
הצעה לסדר-היום	
הפצת מוצרי טרפה	
הצעה לסדר-היום עיכוב במתן רשיונות עבודה לרופאים עולים שסיימו את תקופת ההסתכלות	

הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – מבקר העירייה), התשנ"ג–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – רשות חינוך מקומית נפרדת), התשנ"ג–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעה לסדר-היום בדיקת הכדאיות הכלכלית של גיוס הון על-ידי ארגון הבונדס
הצעה לסדר-היום
תפקוד מפעל הבונדס
הצעה לסדר-היום
חיוניות מפעל מלווה העצמאות והפיתוח – הבונדס
שאליות ותשובות
אי-פרסום מידע על מרגלים ישראלים
תפקוד מערכת ההוצאה לפועל
העברת הגברת פליאה אלבק מתפקידה
מאסר חייבים בימי שישי ובערבי חג
השהיית כתב אישום כנגד מנהל בית-ספר ביהוד
גזרי-דין בעקבות האזנות סתר לעיתונאים
תקיפת תושב בית-לחם על-ידי מעקלי ההוצאה לפועל
קבלנים פרטיים בשירות ההוצאה לפועל
השמעת קללה במערכוני "הגשש החיוור"
חטיפת ילד מאביו על-ידי אמו
הצעות לסדר-היום
המתרחש ביש"ע ורציחת יהודים וערבים
הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – רוב להבעת אי-אמון)
(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)
הצעת חוק עבירות מחשב, התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת ז' המר)
הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל
(תיקון – היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' קהלני)
הצעה לסדר-היום פגיעה בתושבי אור-עקיבא כתוצאה מהתפשטות גזים רעילים
הצעות לסדר-היום
אי-הארכת מינויו של יושב-ראש דירקטוריון "מקורות"
הצעה לסדר-היום
יהודי תימן, העולים ואלה שעודם שם, ומצבם
שאליות ותשובות
פעילות תנועת "בני עקיבא" באתר קרוונים
הפיכת מענק סל הקליטה להלוואה

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו פותחים את הישיבה, יום רביעי, א' בטבת התשנ"ד, 15 בדצמבר 1993.

סעיף ראשון שלנו, כרגיל, שאלות בעל-פה.

אדוני המזכיר, יש לנו מי ששייב? מה עם שר החקלאות או סגנו? שר החינוך והתרבות?

רחבעם זאבי (מולדת):

אין ממשלה בישראל.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נמתין דקה, ונראה איך להתארגן.

שר הבריאות כאן?

דוד מגן (הליכוד):

אני חושב שזה לא מכובד – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה צודק.

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע או להכריז על הפסקה או – – –

היו"ר ש' וייס:

מייד. תן לנו דקה אחת, נטכס עצה.

משה קצב (הליכוד):

מה דעת היושב-ראש להביע אי-אמון בממשלה?

היו"ר ש' וייס:

אין ערוץ כזה בתקנון.

קריאה:

אפשר להציע את זה לוועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני הזמנתי את זה אתמול מסיבות אחרות, זה פותר לנו בעיות של עומס הצעות דחופות. יש אי-אמון, זה גורף את כל הנושאים, יש הודעות סיעות, ואז אנחנו יכולים לעבוד בימים שלישי ורביעי גם בנושאים חברתיים ואחרים.

רחבעם זאבי (מולדת):

הנה שר החקלאות.

שר החקלאות י' צור:

הייתי צריך להיות השני.

היו"ר ש' וייס:

אין לנו טענות. אנחנו נברר את הכול.

אני רוצה שיירשם בפרוטוקול – אינני נוהג לעשות את זה בדרך כלל, זו אולי הפעם הראשונה מזמן שאני משמש בתפקידי – אני מבקש משר החקלאות לשמש לנו כאן גם דובר ושליח, במסגרת האחריות הקולקטיבית של הממשלה – – –

שר החקלאות י' צור:

מסוג השליחים שאינם ניזוקים.

היו"ר ש' וייס:

כן. – – – שאנחנו מאוד לא מרוצים מכך שהשרים לא מגיעים בזמן להשיב על שאלות. הטענה לא מופנית אליך, כי אני יודע שאתה היית שני.

שר החקלאות י' צור:

אני מוכן להיות ראשון ולהתחיל.

היו"ר ש' וייס:

אתה תהיה ראשון.

שר החקלאות י' צור:

מאה אחוז. תודה.

היו"ר ש' וייס:

שר החקלאות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 241, של חבר הכנסת יוסף ונונו, בנושא: ייקור המים לתעשייה. חבר הכנסת ונונו, בבקשה.

אני מבקש לדאוג בינתיים לכך שיתר השרים יגיעו, לעשות מאמץ. לתת להם צו הבאה.

ייקור המים לתעשייה

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, בעקבות ההחלטה לייקר את המים לתעשייה ב-45%, דווקא בתקופה הזאת, שבה יש לעודד תעשייה, בתקופה שבה צריך להתמודד עם אבטלה ופיטורים במפעלים רבים, ברצוני לשאול:

1. האם הנושא הזה הובא בחשבון?

2. האם נשקל לייקר את המים רק על-פי המדד של השנה האחרונה?

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר החקלאות, תשובתך.

שר החקלאות י' צור:

ראשית, אני מקווה שהדיון הזה יעזור להביא אלינו את הגשמים.

מחיר המים הוא נושא מאוד מורכב. אשר לנתונים: נאמר שההתייקרות היא של 48%. האמת היא שמהתקופה – 12 במאי – שבה נקבע מחיר המים לתעשייה, הוא היה בממוצע 48 אגורות לקוב. אם היינו צריכים לעשות מאז את ההתייקרות הנומינלית על-פי סל החישוב של מחירי המים, היינו צריכים להוסיף 9 אגורות למחיר המים. ההצעה שתובא לוועדת הכספים לייקור ריאלי של מחירי המים היא לא 45%, כפי שנאמר, אלא היא תגיע ל-25%.

בימים האחרונים מאוד אוהבים להכות את החקלאות, את החקלאים. אני רוצה לעמוד פה על עיקרון אחד. אנחנו סבורים שיש הצדקה, מכמה בחינות, לכך שהמים לחקלאות יהיו במחיר נמוך יותר, וזאת מתוך הדברים הבאים. המים לתעשייה ולבית אינם מוגבלים בכמות. ככל שהתעשייה צורכת מים כך היא מקבלת אותם. ככל שהשימוש הביתי צורך מים כך הוא מקבל אותם.

דוד מגן (הליכוד):

זה לא מדויק. על צריכה ביתית מוטלים קנסות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, אתה רשום בתור.

שר החקלאות י' צור:

אדוני ראש העיר לשעבר, אני מודיע לך שמהשנה אין עוד מים חריגים, כי זה לא מעשי. קבענו מחיר למים. אומנם היה מי שחשב שיוכלו להגיד כמה דשא שותלים, אבל אנחנו הגענו למסקנה, שלתעשייה ולבית נספק את כל הצריכה. אין היגיון לעסוק במים חריגים ולהטיל הגבלות על שימוש ביתי במים.

לכן אני אומר, צריך להביא בחשבון שהמים לחקלאות הם בעצם המים הנותרים. אם יש שנה שהיא – חלילה, שלא תהיה לנו – שנת בצורת, נקצץ במים לחקלאות. לא נקצץ במים לבית. לא נקצץ לתעשייה. עצם הוודאות הזאת מצדיקה את הפער בין מחיר המים לחקלאות לבין מחיר המים לתעשייה ולבית.

הנקודה השנייה שמצדיקה את זה – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר.

שר החקלאות י' צור:

כן. לצמצם.

היו"ר ש' וייס:

אין מה לעשות. לא את המים, את תשובתך.

שר החקלאות י' צור:

הבנתי.

הנקודה השנייה. בכל התעשיות מרכיב המים בתוך התשומה לא עולה על מספר קטן מאוד של אחוזים, אין לו כמעט משמעות במחיר המוצר. צריך לזכור שעלות קוב מים היא בין 85 אגורות לשקל אחד. זו העלות הממשית של קוב מים.

את מחיר המים קובעים שר החקלאות עם שר האוצר. אנחנו המלצנו על מחיר נמוך יותר. האוצר לחץ על מחיר גבוה יותר גם לתעשייה. לבסוף הגענו לאיזו פשרה, שתובא לוועדת הכספים של הכנסת, לאישור.

אני רוצה להדגיש: מרכיב המים בתעשייה נמוך בסך כל ההוצאה. חלק מהתעשיות, שהן עתירות שימוש במים, משתמשות במים מליחים, והמים האלה זולים יותר. גם בהתייקרות שהיתה עדיין יש מרחק בין העלות הממשית לבין המחיר.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת יוסף ונונו, שאלה נוספת. אחריו – חבר הכנסת דוד מגן, דקה, ואחריו – חבר הכנסת חיים דיין, דקה.

יוסף ונונו (העבודה):

אדוני השר, יש מפעלים רבים שהם עתירי שימוש במים, במיוחד באזור הדרום, שהוא אזור מוכה אבטלה, כמו למשל מפעל "כיתן דימונה" ומפעלים אחרים המשתמשים בכמות גדולה של מים. הייקור הזה הוא משמעותי עבורם, ובעקבות זה הם עלולים לפטר עובדים.

האם השר כן ישקול שוב את היקף הייקור בעקבות הפניות של המפעלים האלה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אתה בוודאי ציפית לשאלה, מה קורה היום בינך לבין חברת "מקורות".

שר החקלאות י' צור:

יש הצעה לסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אבל אני רוצה להיות הוגן ולומר, שאני מאמין שמערכת היחסים בינך לבין יושב-ראש חברת "מקורות" כנראה לא ניתנת לתיקון. אבל זאת ההזדמנות שלך היום, פה, מעל במת הכנסת, לקרוא למנכ"ל היקר והמוכשר לחזור בו מהתפטרותו ולהרגיע את כל עובדי חברת "מקורות" בכל מה שקשור ליחסי עבודה תקינים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני השר, ידוע שקוב מים עולה לרשויות המקומיות 80 אגורות, ואת סל השירותים ברשויות משלמים דרך הארנונה. מדוע קוב מים עולה למשלם המסים בין 1.40 שקל ל-4.50 שקלים, מלבד זה שהוא משלם על אותו קוב את זרימתו לביוב, חצי שקל נוסף לכל קוב? האם חברת "מקורות" מתכוונת לאזן את הנושא הזה בין התשלום לרשויות לבין התשלום לאזרח?

נוסף על כך, מדוע "מקורות" אינה מספקת את כמות המים בהתאם לצריכת הנפשות שמתגוררות בבית?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, אתה קיבלת כאן הרבה מאוד שאלות, חלקן לא נוגעות לשאילתא, תמיין, ויש לך שתי דקות.

שר החקלאות י' צור:

ראשית, אני אמרתי ששיקול דעתנו הנפרד היה למחיר נמוך יותר, אבל הממשלה קובעת את זה במשותף על-ידי שני שרים. אני מציע שהדבר יישקל בוועדת הכספים, שהיא בסופו של דבר הפוסקת, או המאשרת את מחיר המים.

אני מצטרף לדבריו של חבר הכנסת דוד מגן. אני ביקשתי מהמנכ"ל, הוא גם לא מתפטר מייד, אבל אני בהחלט אשמח אם הוא ישנה את החלטתו, וזה גם מה שאמרתי לו בשיחה ארוכה. ואני מקווה שהדברים יחזרו באמת לתקנם בימים הקרובים, לפחות בכל מה שקשור למינוי יושב-ראש חדש ל"מקורות".

המים שבעבורם משלם הצרכן ברשות המקומית כוללים, מהנקודה שבה העירייה מקבלת את המים, את כל הצנרת ואת השבת המים, וזה אחד הדברים שגורמים להרבה מאוד טעויות. כל אדם שצורך מים על-פי החוק חייב לשלם גם עבור טיהורם של אותם מים. המשתמש, המלכלך, הוא המנקה. וכל המערכת הזאת של הצריכה הביתית לא מבטאת את הפער בין מחיר המים בחקלאות למחיר המים לבית, אלא הפער בין מחיר מים לבין מחיר מים כולל הולכת מים בעיר והטיפול בהחזרת המים למצב תקין מבחינה אקולוגית עד לשימוש חוזר.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, השר נתן תשובה מקפת, ממש מים בששון.

עכשיו אני מבקש משר החינוך להשיב על שאילתא בעל-פה מס' 238, שהועברה אליו לתשובה משר הביטחון, וזה מקובל, והיא מאת חבר הכנסת רון נחמן, בנושא: הסעות של פעוטות ביש"ע ללא אבטחה. בבקשה, חבר הכנסת רון נחמן.

הסעות של פעוטות ביש"ע ללא אבטחה

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, כל יום נוסעים מאריאל לקדומים שמונה פעוטות לגן לחינוך מיוחד, ללא אבטחה. מצב הביטחון המחמיר מהווה סכנה גדולה לילדים.

את המצב ניתן לתקן על-ידי: 1. אבטחה על-ידי צה"ל להסעות; 2. הקמת גן לחינוך מיוחד באריאל.

ברצוני לשאול:

מה ייעשה בנדון?

היו"ר ש' וייס:

כבוד השר, בבקשה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ממשד הביטחון נמסר לי, כי בציר אריאל-קדומים ההסעות מאובטחות על-ידי סיורים הנעים על הציר ולא על-ידי רכב צמוד. נמסר לי עוד, כי אין באפשרות צה"ל לתת ליווי חריג להסעה זו.

אשר להקמת גן לחינוך מיוחד באריאל, נושא זה לא הובא עד כה על-ידי מועצת אריאל לדיון במשרד החינוך, ולא ניתן לקבוע עמדה לגביו ללא בדיקת הנתונים.

ביקשתי ממנהל הפיתוח, שיבדוק מה ניתן לעשות בנושא הזה. ואני מציע גם שתספקו למשרד החינוך והתרבות את כל האינפורמציה הראויה והנדרשת לעניין זה.

כפי שחבר הכנסת רון נחמן יודע ושמע, משרד החינוך והתרבות נערך לעזור ליישובים שמעבר ל"קו הירוק" בכל הנוגע למצוקות המיוחדות הנובעות מההסדר עם אש"ף ולבעיות המיוחדות שהם נתקלים בהן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רון נחמן, אחריו – לחבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו – לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. ואחריו – חבר הכנסת רן כהן.

חברי הכנסת, הרי לא נחזור כל פעם לסימפוזיון. הסברתי לכם מהי השיטה שאנחנו עובדים על-פיה. היא מעוגנת בנוהל בצורה מאוד ברורה. במקרים שיש בהם הרבה מזמיני שאילתא נוספת, יש יתרון למי שאינם חברי סיעתו של השואל המקורי. שנית, המסורת היא, לא שני שואלים מאותה סיעה, גם אם יש שני מצביעים מאותה סיעה. שלישית, המסורת היא, שמחלקים את זה אחד מצד זה של הבית ואחד מצד זה של הבית. זה הסיפור, חבל לחזור על זה. בבקשה, חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, לצערי, התשובה שמסרת למליאה איננה מספקת, מכיוון שמתברר ממנה שמשרד החינוך אינו מטפל בהסעת תינוקות בני שנתיים, ואותו דבר גם משרד הביטחון, כאשר הוא אומר שאיננו יכול להבטיח את זה. מדובר ברכב, וכנראה יש רכבים נוספים, עם תינוקות של החינוך המיוחד, בני שנתיים. ולכן אני, כראש מועצה, וכמי שמפקד על מערכת הטיפול בחינוך וברווחה של אותם ילדים, מבקש תשובה מהממשלה, ואינני יודע איזה משרד, האם משרד החינוך או משרד הביטחון צריך לתת את התשובה. אבל ברור לי דבר אחד, שאת התשובה חייבת לתת ממשלת ישראל, ואתה חלק מממשלת ישראל. ואני מבקש שתפנה ותסדיר את העניין.

אשר להקמת הגן, אני בהחלט מודה לך. אנחנו נעביר את כל הנתונים שאתה רוצה, על מנת שתיבדק האפשרות של הקמת גן, שאולי תמנע את הצורך בהסעה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו – חבר הכנסת רן כהן.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החינוך, ילדי נצרים נוסעים יום יום מנצרים לנווה-דקלים ולעצמונה לבית-הספר. ואכן ההסעה מאובטחת על-ידי צה"ל, ואף-על-פי-כן במוקדים מיוחדים ומסוימים בכל יום נזרקות אבנים על אותם ילדים. ואני הייתי רוצה ומבקש משר החינוך והתרבות לבדוק את האפקטיביות של האבטחות האלה, כיוון שמדובר בשלומם של הילדים שנוסעים כל יום במסלול קבוע. האם לא נכון היה לבוא ולעשות או סיור מוקדם או התמקדות באותם מוקדים, כי המציאות מוכיחה שכל יום הדברים קורים?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני מבקש קודם כול, בימים האלה, שבהם משמיצים הרבה מאוד גם את הממשלה וגם את מערכת הביטחון, לשלוח מכאן ברכה להצלחה של צה"ל וכוחות הביטחון מאמש, ולפני שלשום, בסיכול ניסיונות הפיגוע של אנשי ה"חמאס", "הג'יהאד האסלאמי" ושאר המרושעים שמנסים לפגוע בנו. הם הצליחו הצלחה גדולה, והלוואי שימשיכו בפעולה הזאת.

שנית, בשבוע האחרון יש תגבור גדול מאוד של כוחות ביטחון בליווי ילדים, ואני מקווה שגם הבעיה הזאת פתורה. נראה לי שלא משנה באיזה אופן העניין הזה ייפתר, העניין שהעלה חבר הכנסת רון נחמן, ילדים חייבים להיות מוגנים, והפתרון צריך להימצא באחת משתי הדרכים. אני סבור שבעניין הזה צריכה להיעשות פעולה משותפת של משרד הביטחון ומשרד החינוך כדי שהבעיה תיפתר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, יש לך כאן שתי שאלות ותשובה אחת. חבר הכנסת רן כהן כבר ענה על הרוב, אתה תשיב על היתר.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני אבוא בדברים עם מערכת הביטחון בקשר לשני הנושאים שהועלו כאן, גם על-ידי חבר הכנסת יצחק לוי וגם על-ידי חבר הכנסת רון נחמן. אומנם את חברי הכנסת לא צריך להיות מעניין מי אחראי לעניין הזה, אבל אני רוצה בכל זאת להסביר, שעל הצבא מוטלות היום מטלות קשות מאוד של אבטחת הצירים.

כל מי שידע כמה כוחות הוזרמו לשם לצורך זה יוכל להעריך נכונה את הנחישות של מערכת הביטחון, של צבא-הגנה-לישראל, על קציניו, מפקדיו וחיליו לעשות לעניין זה.

גם אני רוצה להצטרף לברכה ששלח חבר הכנסת רן כהן לחיילים, למפקדים, שבתושייתם ובעירנותם מנעו אסון גדול. אני חושב שבימים אלה כל אסון שנמנע הוא לא רק – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

גם מג"ב.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני אומר במקרה אחד אנשי מג"ב ובמקרה אחד אנשי צה"ל. בשני המקרים התושייה והעירנות של החיילים ושל המפקדים מנעו אסון גדול. אני רוצה מאוד לקוות שהתושייה והעירנות האלה תימשכנה וכן שניסיונות הפיגוע הרצחניים האלה של קבוצה אפלה יקטנו, יתמעטו, עד שייפסקו כליל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שר החינוך והתרבות ישיב על שאילתות רגילות, בטובו.

סאלח טריף (העבודה):

מה עם שר האוצר?

היו"ר ש' וייס:

שר האוצר ביקש שנצמיד את זה להצעות לסדר-היום שלו. זה לא כל-כך בסדר, נקיים את הבירור אחר כך, מה לעשות?

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אתה צודק.

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אתה צודק. זה יירשם בפרוטוקול, ואנחנו נעביר את מחאתו החריפה של חבר הכנסת סאלח טריף נגד שר האוצר.

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

כן אדוני.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

לא תידון עתה הצעה לסדר-היום, או גם הצעה לסדר-היום?

היו"ר ש' וייס:

לא, בשלב זה – שאילתות. יש לנו החלטה לחזור למצב שהיה לפני עידן הטלוויזיה, שאנחנו עונים על שאילתות, משתדלים מאוד, בראשית הישיבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

שר החינוך והתרבות ישיב על שאילתא 1850 – לפרוטוקול.

שביתה במוסד בכפר-כנא

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

במוסד למפגרים בכפר-כנא הוכרז על שביתה החל מיום שני, 18 באוקטובר 1993, עקב תנאים קשים השוררים במוסד והמחסור הרב באמצעים חיוניים לתלמידים.

נמסר לי על-ידי הגורמים המופקדים על המוסד, כי שורש הבעיה נעוץ בהעדר התקציבים הדרושים לפעילות השוטפת של המוסד.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקרו סיבות השביתה?

2. מה יעשה משרדכם כדי לשפר את התנאים השוררים במעון?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מדובר בבית-ספר שהיה בתחום מוסד לילדים בעלי פיגור קשה ביותר, שבפיקוחו של משרד העבודה והרווחה. ועד ההורים, הנהלת המוסד, אק"ם ומשרד העבודה והרווחה דרשו את סגירת בית-הספר ואף מנעו את פתיחתו כבר בראשית שנת הלימודים.

משרדנו נענה לדרישה ובית-הספר נסגר ב-1 בנובמבר 1993.

רוב התלמידים הם בעלי פיגור עמוק ואינם מסוגלים ללמוד. המעטים שמסוגלים ללמוד הועברו לבית-ספר אחר בכפר-כנא. המורים הועברו למוסדות אחרים של החינוך המיוחד.

היו"ר ש' וייס:

השר ישיב על שאלתא מס' 2021 של חברת הכנסת דליה איציק, והיא כאן. חבר הכנסת טריף, אנחנו נעביר את המחאה, בוודאי, גם לסיעה שלך נעביר את זה.

תשלומי הורים לבתי-הספר

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

לאחרונה הולכים ומתרבים מקרים שבהם הורים נדרשים לשלם בעבור נושאים שונים, אשר מייקרים עד מאוד את החינוך. בהעדר הוראות מפורשות ממשרד החינוך, מובאים ההורים במבוכה, נוכח ההודעות הסותרות של ועדי ההורים. לעתים קרובות מביא העימות בין ההורים להנהלות בתי-הספר לפגיעה בילדים.

יש ברשותי מכתבים רבים המאמתים את דבר קיומה של בעיה זו.

ברצוני לשאול:

1. מה הן ההוראות של משרד החינוך בסוגיית השתתפות ההורים בתשלומים שונים לבית-הספר?
2. האם המשרד שוקל לבצע גבייה מרוכזת של התשלומים הנלווים באמצעות הרשויות המקומיות או דרך המשרד?
3. מה היא עמדתו של המשרד לגבי איום העברתם של תלמידים לבתי-ספר אחרים כתוצאה מאי-תשלום ההורים או מביקורת שלהם על יעדי הגבייה?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

1. ההוראות פורסמו לבתי-הספר ולרשויות המקומיות בחוזרים מפורטים. כן פורסמה מודעה מפורטת בעיתונות, ונוסף על כך אנו מכינים עתה מדריך תמציתי על עיקרי החובות והזכויות של ההורים. נשמח להמציא לחבר הכנסת דליה איציק את המדריך עם פרסומו.
2. גם כיום נעשית הגבייה בדרך כלל על-ידי מזכירות בתי-הספר ועל-ידי מזכירות שהן עובדות הרשויות המקומיות. ביישובים מספר אף קיים הסדר של גביית תשלומי החובה במסגרת הארנונה. לאחרונה נתמנתה ועדה לבחינת דרכים שונות להקלת נטל התשלום על ההורים. הוועדה תבדוק גם את שאלת דרך הגבייה, ובכלל זה האפשרות הנזכרת בשאלתא. כמובן, נודיע לך מה תמליץ הוועדה.
3. איומים כאלה פסולים בהחלט בעינינו. הלשכות המחוזיות של משרד החינוך והתרבות ולשכת השר מטפלות בכל תלונה בנושא תשלומי הורים, וניתן להפנות מקרים כאלה למנהל המחוז שבו קרה המקרה. כל פנייה כזאת תיבדק לגופה, ואנחנו כבר טיפלנו בשורה של תלונות מהסוג הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת דליה איציק, תמציתית ביותר.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, בצד השאלה הזאת יש שאלה של עולים חדשים, תלמידים שמצויים בבתי-הספר ובעצם לא יכולים לשלם אותם תשלומים מרובים שמבקשים מהם בבתי-הספר. האם יש בדעתך להנהיג,

לפחות לעולים החדשים, את סל התרבות, כדי שלא ירגישו פעם אחת רע, וכדי שהילדים הוותיקים יותר לא ירגישו שהם מנוצלים?

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד. כבוד השר, בבקשה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

הבעיה היא לא בהוראות. ההוראות שלנו מפורטות לגבי תלמידים שאין ביכולתם להשתתף במבצעים האלה. הבעיה היא כפולה, ואני אומר לך בגילוי-לב שזה לא קשור בכלל להוראות של משרד החינוך והתרבות. ועדי הורים במקומות רבים מגדילים מאוד את סך התשלומים שנדרשים מההורים. יש לנו תופעות שאולי הן עדות לרמת חיים גבוהה, אבל קשה להתמודד אתן – למשל, טיולים שבהם תלמידים מתאכסנים במלונות היקרים ביותר; למשל, מסיבות סיום של בית-ספר תיכון שבהן ההורים נדרשים לשלם, מכוח ההתאגדות שלהם, 400 שקלים למסיבה. אנחנו, באמצעות הוועדה שהקמנו, יחד עם ועד ההורים המרכזי ויחד עם ארגוני המורים, מנסים לעצב דפוס חדש, שגם ידאג לתלמידים שאין ביכולתם להשתתף בתשלומי החובה וגם יגביל את הסכומים שבתי-הספר יגבו באמצעות מערכת בתי-הספר. לומר לך שאנחנו יכולים להתערב התערבות מלאה לגבי כל ועד הורים או כל קבוצת הורים שיוצרת נורמות בלתי-קבילות עלינו של תשלומים גבוהים – זאת לא אוכל לעשות. אני חושב שצריך ליצור דעת-קהל נגד התשלומים המוגזמים האלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

בית-הספר היסודי בכסייפה

חבר הכנסת ת' זיאד שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

נודע לי, שוועד ההורים בבית-הספר היסודי בכפר כסייפה הכריז על שביתה פתוחה החל מיום שני, 22 בנובמבר 1993, וזאת במחאה על המחסור בכיתות לימוד בבית-הספר. מספרם של התלמידים המושבתים לכ-780 תלמיד. ועד ההורים מתלונן על כך שמשרד החינוך הבטיח לפתור את הבעיה לפני זמן רב על-ידי הקמת קרוונים, אולם הוא טרם מילא הבטחות אלה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים למשרד החינוך הנתונים האלה?

2. האם ייבדק מדוע לא מילא המשרד אחר התחייבויותיו הנ"ל?

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

בבית-הספר היסודי "תל כסיף" בכסייפה לומדים 800 תלמידים מכיתה א' ועד כיתה ח'. למרות זאת קיים מחסור חמור בשלוש כיתות לימוד, ובכיתות הקיימות לומדים יותר מ-40 תלמידים בכל כיתה. כן סובל בית-הספר מהעדר כיתות ספח, מעבדה, ספרייה וכיתת מחשב.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא דואג משרד החינוך לפתור את המחסור בכיתות לימוד בבית-הספר הנ"ל?

2. מה הוא מספר כיתות הלימוד החסרות בבית-הספר הנ"ל ובשאר בתי-הספר בנגב?

3. מה היא תוכנית משרדך לפתרון המחסור בכיתות לימוד ובכיתות ספח?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על כל השאלות:

לקראת שנת הלימודים התשנ"ד העברנו למועצה האזורית, שבתחומה נמצא בית-הספר, הרשאה לבניית שני קרוונים. העניין נמצא בשלבי ביצוע.

אנו עומדים לתכנן חטיבת-ביניים ביישוב כסייפה, שתקלוט את תלמידי כיתות ז'-ח' של בית-הספר "תל כסיף", וכך יתפנו חמש-שש כיתות. תכנון החטיבה יתחיל לאחר שתשלים המועצה האזורית את הליכי אישור הקרקע וקבלת החזקה עליה.

אנו שוקדים ללא הרף על בניית כיתות לימוד בבתי-ספר בדואיים בנגב, ולצערנו יש הקצבות רבות שטרם נוצלו בשלמותן על-ידי הרשויות המקומיות, ובכך מתעכב פתרון הבעיות הקשות, שאנו מודעים להן.

הקצבת משרדנו לכיתות במוסדות חינוך ברשויות בנגב בשנים 1991-1993:

בשנת 1991: רהט, חטיבת ביניים – 9 כיתות; משוש, שגב-שלום, בית-ספר יסודי – 6 כיתות; משוש, ערוער, חטיבת-ביניים – 2 כיתות; ערוער, גן-ילדים – כיתה אחת.

בשנת 1992: משוש, שגב-שלום, בית-ספר יסודי – 2 טרומיים; משוש, "תל כסיף", בית-ספר יסודי – 2 טרומיים; משוש, חמאד אבו-רביעה – 2 טרומיים; משוש, שגב-שלום, מקיף חדש – 6; רהט, חטיבת-ביניים – 7; רהט, יסודי ג' – 2 טרומיים; רהט, יסודי א' – 2 טרומיים; רהט, יסודי ה' – 2 טרומיים; שוקת, יסודי חורה – 2 טרומיים; תל-שבע, תיכון "עמל" – 6.

בשנת 1993: משוש, "עמל" כסייפה – 6; משוש, חטיבת-ביניים ערוער – 6; רהט, יסודי חדש – 12; שוקת, בתי-ספר יסודיים – 9 טרומיים; שוקת, יסודי לגיה – 6; שוקת, חורה חטיבת-ביניים – 7; שוקת, חורה יסודי; שוקת, חורה עטאונה, בית-ספר יסודי – שירותים; רשות החינוך לבדואים, יישובי הפזורה – 8 מבנים טרומיים.

ב-1994 בכוונתנו לתת בנייה קשה בהיקף של בין 45-50 כיתות, וכן התחלת החלפת מבנים דליקים והצבת מבנים טרומיים לפי הצורך.

הסעות תלמידי תל"י בבאר-שבע

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ג בכסליו התשנ"ד (7 בדצמבר 1993):

זה שלוש שנים קיים בית-ספר תל"י בבאר-שבע, שבו לומדים כ-360 תלמידים, מחציתם משכונות מצוקה. בשנים אלו שולמו ההסעות על חשבון ההורים וקרן תל"י. השנה ביטלה קרן תל"י השתתפותה בהוצאות, ובמקביל הועלו מחירי ההסעות בכ-20%.

בחוזר מנכ"ל סעיף 184 ב/2 כתוב, כי משרד החינוך משתתף בכ-50% מעלות ההסעות לבתי-ספר תל"י והיתרה מהרשות המקומית או ההורים.

בית-הספר עומד בפני סגירה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד החינוך על כך?

2. מדוע לא ישלם החינוך משרד מיידית את ההשתתפות בהסעות, כפי שעושה זאת תל"י הוד-השרון וחיפה?

3. מה יעשה משרד החינוך על מנת שלא לפגוע עוד באוכלוסייה חלשה זו?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

1. בית-הספר פועל כרגיל, ולא ידוע למשרדנו על סגירת המוסד.

מאז קיומו של בית-הספר תל"י באר-שבע לא נדרשנו להסעת תלמידים על חשבון המדינה. כנראה זה היה אחד התנאים לאישורו של בית-הספר כבית-ספר על-אזורי ייחודי.

2. משרדנו משתתף במימון הסעות תל"י מול הרשות המקומית – בבית-הספר העל-אזורי הוד-השרון, וכן לגבי עיריית חיפה, בהסעות לתל"י חיפה.

מאחר שתקנת ההסעות במשרד נמצאת בגירעון משמעותי, הוחלט שלא לאשר שום הסעה חדשה, שלא על-פי הקריטריונים, עד לסיום עבודתה של ועדה, הבודקת בשלב זה את מערך ההסעות על כל היבטיו, שכן אנחנו בגירעון גדול מאוד בעניין זה.

3. מאחר שהסעות תל"י באר-שבע לא נכללו במסגרת התקנה התקציבית, לא נוכל לאשר אותן בשלב זה. אני מקווה שנוכל לאשר אותן בעתיד.

היו"ר ש' וייס:

כן, חבר הכנסת בדש. שאלה נוספת.

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, כנראה היום בית-ספר תל"י שובת, זאת ההודעה שקיבלתי, מחצית מילדי בית-הספר הם משכונות מצוקה, זה בית-הספר יחיד בדרום, בית-ספר תל"י, ולא ייתכן שפקיד בכיר במשרדך יגיד לי: אם הם לא רוצים, שיסגרו את בית-הספר. לא סוגרים בית-ספר בגלל הסעה. אנחנו מקופחים שם בעניין הזה. חלק מבתי-ספר תל"י מקבלים, והתשובה, כנראה, הובטח אז שהם יממנו את הלימודים – אינה נכונה. בדקתי את העניין.

צריך לדאוג להסעה לבית-הספר הזה. ההורים יממנו 50%, את חלקה של הרשות המקומית שאינה מסוגלת, אבל משרד החינוך והתרבות מחויב בהסעות האלה, ואני לא מוכן לקבל תשובה מפקיד בכיר – שיסגרו את בית-הספר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

גם אני לא רוצה לסגור את בית-הספר תל"י בבאר-שבע. יש לי סימפטיה גדולה מאוד למערכת תל"י, ניסינו לעזור להם בדרכים שונות. עם זאת, אני רוצה שתבין, חבר הכנסת בדש, אנחנו בתקציב גירעוני גדול מאוד בהסעות. התביעה להסעות הולכת ומתרחבת ומתפשטת. כולם רוצים להיות מוסעים על חשבון המדינה, ואנחנו מוכרחים ללכת על-פי הקריטריונים של התקנה התקציבית. עם זאת, אני אעביר את בקשתך לדיון מחדש גם עם האוצר, אולי נוכל לפתור את הבעיה הזאת – – –

פיני בדש (צומת):

בינואר 1994; תקציב חדש.

היו"ר ש' וייס:

זאת איננה התדיינות. אלה שאלות.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני מוכן להיענות לבקשתך ולבדוק את הנושא הזה מחדש, כדי שבתקציב 1994 נוכל לראות אם נוכל לעזור בנושא הזה לבית-ספר תל"י.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. השר יעביר לפרוטוקול את התשובות על שאלות מס' 2168 ו-2170. אני מאוד מודה לשר החינוך והתרבות.

משחקי "רולטת כביש"

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ג בכסליו התשנ"ד (7 בדצמבר 1993):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום ט"ו בכסליו התשנ"ד (29 בנובמבר 1993) פורסם על קבוצת ילדים מחיפה, בני שמונה-תשע, המשחקים ב"רולטת הכביש" באזור הכרמל; רק בנס לא נפגע שום ילד במהלך משחק מסוכן זה.

ברצוני לשאול:

1. האם בדק משרד החינוך את המקרה?
2. כפי שנמסר בידיעה, היו שני מנהיגים בקבוצה, שעודדו את הילדים לבצע משחקים מסוכנים אלו. האם נענשו התלמידים הנ"ל והוזהרו על חומרת מעשיהם?
3. מה יעשה משרד החינוך להביא לידיעת הורים ומחנכים את הסכנות הרבות שבמשחקים אלו?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנושא ידוע, נבדק על-ידי המחוז ואף טופל על-ידי בית-הספר והמחוז.
 - 2-3. מדובר בתלמידי כיתה ג' מבית-הספר "אילנות" בחיפה, אשר קיימו ערב-כיתה בערב יום שישי, ה' בכסליו התשנ"ד (19 בנובמבר 1993), במקלט ביתה של אחת מבנות הכיתה, ללא השגחת הורים. בית-הספר לא היה מודע לקיום מפגש זה.
- במהלך המשחקים רצו חמישה בנים מן הכיתה ושיחקו ב"רולטת כביש". אחד הילדים נשכב על הכביש וחסם בידיו מעבר מכוניות. כמה ילדים נוספים חצו את הכביש שלא במעבר חצייה, במהירות, רגע לפני שהגיעו מכוניות.
- מנהלת בית-הספר, המחנכת, היועצת והפסיכולוגית החלו לטפל בנושא מייד עם היוודע להם האירוע, ביום ראשון, 21 בנובמבר 1993.
- התקיימו שיחות עם התלמידים הנוגעים בדבר וכן עם תלמידי הכיתה. הילדים שהובילו את המהלך הוזהרו בנוכחות הוריהם.
- הורי כל התלמידים הוזמנו לשיבה דחופה עם המנהלת בית-הספר, המחנכת, היועצת והפסיכולוגית, והובהרו להם הסכנות הכרוכות במשחק מסוכן זה.

מחוז חיפה תגבר בשנה זו את פעילותו בנושא הבטיחות בדרכים במחוז כולו, ומדריכים מן המחוז מגיעים לעתים לשיחות ולמשחקי סימולציה עם התלמידים. מחנכי כל הכיתות הונחו להתייחס בשיעוריהם לסכנות במשחקים מסוג זה ולכל נושא הבטיחות בדרכים.

גם עיריית חיפה שותפה למחוז בפעילותה, הן בבית-ספר זה והן בכל בתי-הספר בעיר.

מפקחת בית-הספר עוקבת מקרוב אחר הנעשה בבית-הספר לאחר המקרה.

אפליה של נבחני בגרות אקסטרנית

חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ג בכסליו התשנ"ד (7 בדצמבר 1993):

נמסר לי מחברי תא "גלעד" באוניברסיטת תל-אביב, שלכאורה קיימת אפליה בנושא ערעור על תוצאות מבחני בגרות, בכך שהנבחנים האינטרנים זכאים לעיין בטופס המבחן בטרם הגשת ערעור, בעוד נבחן אקסטרני אינו זכאי לעיין בטופס.

עוד נמסר לי, שהחל משנת הלימודים הבאה יבוטל מבחן הבגרות בבילולוגיה לנבחנים אקסטרנים ברמת חמש יחידות לימוד, וכן – הבגרות בגיאוגרפיה, ברמת חמש יחידות לימוד, אינה ניתנת במועד החורף.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות האלה נכונות וידועות גם למשרד החינוך?
2. מה היא סיבת האפליה לכאורה בין נבחנים בעניין ערעור על תוצאות בחינות הבגרות?
3. האם יבוטלו שתי בחינות הבגרות או לא?
4. האם יפעל משרד החינוך לקיום כל מבחני הבגרות, הנערכים במועד קיץ, גם במועד חורף?

תשובת שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הידיעות נכונות בחלקן. נוהל הערעור זהה לנבחנים האינטרנים והאקסטרנים. השלבים המקדימים את הערעור שונים. במערכת האינטרנית זכות הערעור מסורה לבית-הספר וחובתו לנמק את הערעור, על-ידי הערכה חוזרת של הבחינה על-ידי מורה המקצוע בבית-הספר. שלב מקדמי זה אינו ניתן לביצוע במערכת האקסטרנית, ולפיכך הוחלט שבקשתו של נבחן אקסטרני לערער על ציון הבחינה "תפעיל" את נוהל הערעור, בלי לחייב את הנבחן לנמק את רצונו לערער; ממילא אין צורך בעיון במחברת ואין כל פגיעה לרעה או אפליה בטיפול בערעור של הנבחן האקסטרני.

3. החל משנת הלימודים התשנ"ה, יבוטל המבחן בבילוגיה חמש יחידות לימוד, משום שבתנאים הנוכחיים לא ניתן להעמיד לרשות הנבחנים האקסטרנים את התנאים הנאותים לביצוע בחינה זו. הניסיון שנערך בשנתיים האחרונות הראה, כי נבחנים נפגעו מבחינה לימודית או כלכלית בגלל רצונם לגשת לבחינה זו.

הבחינה בגיאוגרפיה חמש יחידות לימוד אינה קיימת במועד החורף.

4. נושא קיום כל בחינות הבגרות גם במועד חורף יועבר להחלטה בוועדת הבחינות של האגף לחינוך על-יסודי במשרד.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו הגיע תורו של שר הבריאות, בשני התקנים שלו. אנחנו נשיב על שאלות, ואחר כך נעבור להצעות לסדר-היום, לפי הכללים.

שר הבריאות ישיב על שאלות, הפעם בשם ראש הממשלה כשר המתאם, ותחילה על שאלתא מס' 1932, של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה, אדוני השר.

מפקד אוכלוסין

חבר הכנסת ד' מגן שאל את ראש הממשלה ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

על-פי הצעת תקציב 1994, מוקצבים למעלה מ-64 מיליון שקלים לעריכת מפקד אוכלוסין.

ברצוני לשאול:

1. האם יסקור המפקד את כל תושבי המדינה – מפקד פיסי, מבית לבית?

2. מתי בדיוק הוא אמור להתבצע?

3. על אילו שאלות עיקריות הוא אמור לענות?

4. מתי, לכל המאוחר, נדע את תוצאותיו?

שר הבריאות ח' רמון:

1. המפקד יסקור את כל תושבי המדינה, והפוקדים יעברו מבית לבית.

2. המפקד מתוכנן להתבצע בנובמבר 1994.

3. המפקד אמור לספק אינפורמציה דמוגרפית וחברתית-כלכלית על אוכלוסיית המדינה ועל המשפחות בכל יישוב ובחלקי יישובים.

השאלות, או הנושאים, יהיו:

לכלל האוכלוסייה (100%) – שנת לידה, מין, המצב המשפחתי, ארץ לידה ושנת עלייה – לילידי חוץ-לארץ, וארץ לידת האב והאם – לילדי ישראל, יחסי הקרבה במשפחה, וכמובן כתובת המגורים.

20% מן המשפחות יישאלו נוסף על כך בנושאים הבאים – לכל בן 15 ומעלה: ההשכלה – מספר שנות לימוד בסוגי בתי-ספר שונים, רמת תעודה אחרונה שקיבלו, כתובת לפני חמש שנים, נישואין, לידות, עבודה – תעסוקה ואבטלה, ענפי כלכלה, משלוח יד, מעמד בעבודה, שעות עבודה בשבוע, אמצעי נסיעה לעבודה וזמן יציאה לעבודה והכנסות ממקומות שונים. למשפחה – פרטים על גודל הדירה, שנת בנייה, הבעלות על הדירה, בעלות על ציוד בית מסוגים שונים ובעלות על רכב.

4. תוצאות כלליות – אומדנים ראשוניים – על גודל האוכלוסייה ביישובים ובחלקי יישובים, יתקבלו סמוך למועד סיום המפקד.

תוצאות מפורטות ראשונות מתוכננות להתקבל בסתיו-חורף 1995, כשנה לאחר מועד ביצוע המפקד.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, לפני למעלה מעשור נערך המפקד האחרון, והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בחרה בעיר קריית-גת כמודל ראשוני שעל-פיו עיבדו את הלקחים וערכו את המפקד, כמובן, בכל הארץ.

אני ממליץ בפניך לפנות ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה לחזור שוב על המודל החלוצי הזה, ואני ממליץ – שוב על קריית-גת, משום ש-25% מאזרחיה הם עולים חדשים והיא עיר שמאפיינת את כל התמורות שהתחוללו בשנים האחרונות בארץ, במיוחד באזורי הפיתוח.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני בהחלט אביא את המידע החשוב הזה על קריית-גת והקשר שלה למפקד האוכלוסין לידיעת הממונים על כך במשרד ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חזונו של בן-גוריון – פיתוח הנגב וירושלים

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את ראש הממשלה ביום י' בכסליו התשנ"ד (24 בנובמבר 1993):

השבוע מלאו 20 שנים לפטירתו של דוד בן-גוריון, שהכריז על עצמאותה של מדינת ישראל והיה ממניחי יסודותיה וראש ממשלתה הראשון.

ברצוני לשאול:

1. כיצד פועלת ממשלת ישראל להגשמת חזונו של בן-גוריון בדבר ההכרח בהגברת העלייה, בחיזוקה ובפיזור במסגרת פיזור האוכלוסייה בישראל, תוך כדי כיבוש השממה והפרחת הנגב?

2. כיצד פועלת ממשלת ישראל להוציא אל המעשה את חיזוקה ופיתוחה של ירושלים כבירת ישראל הנצחית והמאוחדת?

שר הבריאות ח' רמון:

1. הממשלה פועלת לקליטת העלייה על-ידי יצירת התנאים החברתיים, הכלכליים והרוחניים, קיבוץ גלויות העם היהודי במולדתו.

במסגרת פעולותיה של הממשלה בתחום זה הוגדל סל הקליטה ושופרה שיטת עדכוננו, הוחל במהלך של חלוקת דירות ציבוריות למשפחות זכאיות ופינוי קרוונים. התקציב לקליטת מדענים עולים עלה מ-129 מיליון ש"ח ב-1992 ל-188 מיליון ש"ח ב-1993.

כידוע, חרתה הממשלה הנוכחית על דגלה לבצע שינוי בסדרי העדיפויות הלאומיים, כדי להגשים את מדיניותה לפיזור אוכלוסין. הממשלה קבעה אזורי עדיפות לאומיים שבהם יינתנו הטבות מרביות על-ידי משרדי הממשלה. לנגב ניתן מקום מרכזי וחשוב בתוכנית זו, כאשר רובו ככולו נמצא באזור עדיפות לאומית א'. כמו-כן כללה הממשלה יישובים מספר באזור הנגב, והעיר באר-שבע בראשם, בין היישובים בפרויקט הלאומי לטיפול נקודתי, במגמה להעלותם על דרך המלך בכל תחומי החיים.

2. בהתאם לקווי היסוד של הממשלה, ירושלים השלמה, בירת ישראל הנצחית, תישאר מאוחדת ושלמה בריבונות ישראל.

במהלך 1993 הושקעו כ-50 מיליון ש"ח בירושלים להשלמת פיתוח שכונות ותיקות, מוסדות ציבור, שיקום שכונות ופיתוח כללי של העיר. נוסף על כך, הוגדלו תקציבים רגילים של משרד הפנים המיועדים לירושלים – מ-64 מיליון ש"ח ב-1992 ל-76 מיליון ש"ח ב-1993, ויוגדלו ל-86 מיליון ש"ח ב-1993. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. לטובת ציבור המאזינים והצופים שלנו, אני רוצה לציין, באופן קצת חורג מהמקובל, מה היה נושא השאילתא. חבר הכנסת זיסמן ביקש לקשור את השאילתא לחזונו של דוד בן-גוריון, במלאות 20 שנה לפטירתו.

בבקשה, חבר הכנסת זיסמן, שאלה נוספת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני השר, תשובותיך השגרתיות מוכיחות, שהחזון של בן-גוריון לא הוגשם על-ידי הממשלה. כנראה עשו לך שיעורי בית. אני רוצה להודיע לך, שבפעם הראשונה זה שנים רבות, המענק לבירת ישראל לא כלול בתקציב המדינה על-ידי הממשלה הזאת, וגם סכומים אחרים שהיו בתקציבים, גם של הממשלה הזאת, לפני שנה, לא הוכללו הפעם. כנראה אתם לא רוצים להביא עולים לירושלים, כי בסך הכול באו פחות מ-8%; 60% קשישים. ברוכים הבאים – גם קשישים, גם נכים, גם מקרים סוציאליים. אתם לא עושים להכוונת עלייה ולהגדלת הרוב היהודי בבירת ישראל.

לא נותנים לי לדבר על הנגב, לכן לא אגיד מה שיש לי לומר על הנגב.

תשובותיך שגרתיות; תבדוק את העניינים מחדש, בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, אחדות-העבודה ההיסטורית קוראת את מפא"י לסדר בעניין מורשת בן-גוריון.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה אמרת, אדוני היושב-ראש. אבל אני מתפלא על דבריו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. כנראה לעובדות אין שום השפעה על דברי התגובה. נדמה לי שגם אילו הייתי אומר שהוסיפו מיליארד שקל, היית מגיב באותה צורה.

אני קורא לך נתונים מספר התקציב. אתה יכול להגיד שזה לא מספיק. השקיעו 50 מיליון ב-1993. היה צריך להשקיע 100 מיליון. נכון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת זיסמן, אנא ממך, זה לא דו-שיח בינינו. אתה אמרת את שלך, תן לי לענות. עם כל הכבוד שיש לחבר הכנסת, שהוא יתייחס לתשובה. תגיד: 50 מיליון – לא בסדר, צריך עוד; אבל להגיד שניתן פחות, את זה אני לא מבין. אני קורא לך מספרים מספר התקציב: ב-1992 הממשלה הזאת לא היתה בתפקידה, היו בו 64 מיליון; ב-1993 היו בו 76 מיליון, וב-1993, זה מופיע בספר התקציב, הסכום יוגדל ל-86 מיליון, הגדלת תקציבים רגילים של משרד הפנים. זה כתוב. זה לא מספיק? יכול להיות. להגיד שלא עושים שום דבר – זו התעלמות מהעובדות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה לומר, ששאלתא היא מוסד קטן מדי בשביל בן-גוריון. אין מה לעשות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רציתי להגיש הצעה רגילה לסדר-היום, אבל לא הכירו בדחיפותה.

היו"ר ש' וייס:

זה לא דחוף. זו הצעה רגילה, טיפוסית. אתה יודע. חשבנו שהנושא כל כך חשוב ששווה להקדיש לו הצעה רגילה. תודה רבה.

עכשיו רב-השר עובר לעניינים שקשורים למשרד הדתות. כידוע לכם, ראש הממשלה הוא גם שר הדתות, והשר המתאם מייצג את ראש הממשלה, שהוא גם שר הדתות. בבקשה.

מחסור בקרקעות לקבורה בפתח-תקווה

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את השר לענייני דתות ביום י"ב בסיוון התשנ"ג (1 ביוני 1993):

מנהל חברה-קדישא בפתח-תקווה מתריע לאחרונה, כי הקרקע לקבורה בבית-העלמין "סגולה" בפתח-תקווה הולכת ואוזלת.

ברצוני לשאול:

מה יעשה המשרד לענייני דתות לשם מציאת עתודות קרקע נוספות לצורכי קבורה בפתח-תקווה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בבדיקה שערכו אנשי משרדי עם חברה-קדישא פתח-תקווה התברר, כי לחברה-קדישא עתודת קרקע שיכולה להספיק לשבע שנים הבאות.

מאחר שנושא עתודות הקרקע לקבורה עולה מפעם לפעם, ולעתים אף במלא חריפותו, ברשות אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנצל את הבמה הזאת כדי להבהיר כי כל נושא הקצאת קרקע לקבורה לא נתון למשרדי. משרדי נותן רשיונות לעסוק בקבורה, ובמידת היכולת התקציבית אף תקציב לפיתוח, אך כל זאת לאחר שהוקצתה קרקע לנושא.

על כן, ברשות אדוני היושב-ראש, אני מציע כאן להקים ועדה שתכלול את נציגי משרדי האוצר, הפנים, המשרד לענייני דתות ומינהל מקרקעי ישראל, שתפקידה יהיה לבדוק את ממדי הבעיה כיום ולגבש הצעות לפתרון בהיקף ארצי, תוך קביעת תוכנית לטווח ארוך, הכוללת כיסוי פיננסי.

פסילת נישואין כדין על-ידי רב

חבר הכנסת ח' אורון שאל את השר לענייני דתות ביום י"ז בתמוז התשנ"ג (6 ביולי 1993):

בפנייה שהגיעה אלי מזוג צעיר בקיבוץ רוחמה הם שטחו בפני מסכת עובדות מזעזעת בדבר נישואיהם; מכתבם לוט בזאת. בני הזוג מתארים, שלאחר שנישאו כדת וכדין בטקס שנערך על-ידי הרב קאופמן מקיבוץ סעד, שהוסמך על-ידי הרבנות לערוך נישואין, הם פנו למועצה הדתית בשדרות לקבל את תעודת הנישואין שלהם. הרב שהיה אמור לחתום על התעודה החליט לבדוק את העדים שחתמו על הכתובה. הוא התקשר לבית אחד העדים, ולאחר ששוחח עם אשת העד וחקר אותה, ובין היתר שאל אותה האם בעלה מתגלח בסכין גילוח או במכונה חשמלית, הוא החליט לפסול את העד ואת הכתובה ולחייב את בני הזוג להינשא מחדש במשרדו, כשהוא ומזכיר המועצה הדתית בשדרות חתמו על הכתובה כעדים.

ברצוני לשאול:

1. האם מוסמך הרב הנ"ל לערוך תחקור טלפוני לעדים ולפסול את כשרותם לעדות על בסיס שיטת הגילוח שהם נוקטים?
2. האם הרב גם מוסמך לפסול רב אחר, שהוסמך על-ידי הרבנות לערוך נישואין? האם כבוד הרב גם מוסמך לפסול את טקס הנישואין במחי יד?
3. האם הנוהל של עריכת טקס שני, שנערך כשבוע לאחר הטקס הראשון, הוא מקובל ותקין במקרה זה? האם זהו נוהל מקובל ברבנות?
4. אם הנתונים אכן נכונים, מה הם הצעדים שניקוט משרדך?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אם מתעוררים ספקות הלכתיים, יכול הרב המוסמך לרישום נישואין לערוך תחקיר על-פי ההלכה.

2. הרב לא פסל את עורך הנישואין שמונה למעשה על-ידו. רק התעוררו אצלו ספקות ביחס לכשרות העדים, שנכוחותם היא חיונית לתקפות הנישואין.

3. במקרים מיוחדים, כשההלכה מחייבת.

4. הדבר נעשה על-פי ההלכה, ברצונם של בני הזוג, בצורה הולמת וברוח טובה.

אגרה לרישום נישואין

חבר הכנסת ח' אורון שאל את השר לענייני דתות ביום י"ז בתמוז התשנ"ג (6 ביולי 1993):

בפנייה שהגיעה אלי מזוג מקיבוץ רוחמה, שנישא לפני חודש, התלוננו בפני בני הזוג כי בעת הירשום ברבנות, במועצה הדתית בשדרות, הם חויבו בתמורה לפתיחת תיק נישואין סך של 419 ש"ח. עובדי המקום דאגו לעדכן אותם, כי זהו מחיר מיוחד לחברי קיבוץ.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא הסכום הנדרש לפתיחת תיק נישואין ברבנות? האם קיימים נהלים לקביעת התשלום עבור תיק נישואין? מה הם הקריטריונים לקביעת הסכום? ומה הם התעריפים השונים הנגבים בעד פתיחת התיק?

2. האם התמורה הכספית בעבור פתיחת תיק נישואין נקבעת גם על-פי בסיס מקום מושבם של בני הזוג?

3. האם הסכום של 419 ש"ח עבור פתיחת תיק נישואין תקין? האם הוא עומד בקריטריונים לקביעת גובה התשלום?

4. איזה גוף ממונה על הפיקוח על גביית הכספים ברבנות? מה הם הצעדים שנעשים במשרד הדתות, במסגרת גביית הכספים הנ"ל, לפיקוח על גביית כספים תקינה?

5. אם נגבו כספים שלא כדין, מה יעשה משרדך להשיב את הכספים לבעליהם?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קיימת אגרה לרישום נישואין. שר הדתות מפרסם מדי שנה ברשומות את שיעור האגרות, בהתאם לתקנות שירותי הדת היהודיים (אגרות שירותים), התשל"ד-1974, סעיפים 5-6. האגרות נקבעות בצורה מדורגת ומתוך התחשבות סוציאלית. דרגת האולם או המקום שבו מתקיימת החופה משקפת את מצבם הסוציאלי של הנרשמים לנישואין. דבר זה נעשה היות שהאגרה אינה מכסה למעשה את ההוצאות הקשורות בגין רישום הנישואין וסידורם, עריכת החופה והכנת הכתובה על-ידי הרב ועוזריו.

2. לא.

3. כן.

4. המועצות הדתיות מבוקרות כמו כל מוסד שנהנה מכספי מדינה וכפופות למבקר המדינה. מלבד זאת, פועלת במשרדנו יחידה לביקורת פנים שמבצעת ביקורת גם במועצות הדתיות.

אגרה לרישום נישואין

חבר הכנסת י' ביבי שאל את השר לענייני דתות ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

עם פתיחת תיק רישום לנישואין גובות המועצות הדתיות מזוגות הבאים להירשם לנישואין סכום של 170 שקל.

כשבוע לפני נישואיהם גובה מהם המועצה הדתית סכום נוסף של כ-50 עד כ-300 שקל. גובהו המדויק של הסכום נקבע, לדבריהם, לפי טיב האולם שבו יינשא הזוג.

ברצוני לשאול:

1. עבור אילו שירותים או מוצרים גובה המועצה הדתית את הסכומים הנ"ל?

2. האם לזוגות הנישאים באולמות מפוארים ניתנים שירותים שונים ויקרים יותר מאשר לאלה הנישאים באולמות צנועים יותר?

3. אם לא – מדוע קובעת המועצה הדתית את מחירה לפי טיב אולמות החתונות השונים?

4. האם ישונה המצב זה?

5. אם כן – כיצד?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אגרת הנישואין נקבעת על-ידי שר הדתות ומתפרסמת ברשומות, וזאת בהתאם לתקנות שירותי הדת היהודיים (אגרות שירותים), התשל"ד-1974. האגרה היא עבור רישום, עריכת החופה והכנת הכתובה על-ידי הרב ועוזריו.

2. לא. אולם האגרה אינה מכסה למעשה את ההוצאות כאמור. אי-לכך, נקבעו האגרות בצורה מדורגת, מתוך התחשבות סוציאלית. דרגת האולם שבו מתקיימת החופה, יש בה כדי לשקף את מצבם הסוציאלי של הנרשמים לנישואין.

3. ראה תשובה על שאלה מס' 2.

4-5. כאמור, האגרות הן בהתאם לתקנות.

אי-מינוי קאדי מד'הב לבתי-הדין הדרוזיים

חבר הכנסת א' אסעד שאל את השר לענייני דתות ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

באפריל 1993 מינתה הכנסת את נציגיה לוועדה למינוי קאדים.

זה כעשר שנים טרם נבחר קאדי מד'הב, והדבר גורם לשיתוק בתי-הדין הדרוזיים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין מכנסים את הוועדה כדי למנות קאדים?

2. האם משרדך אינו מייחס חשיבות למינוי קאדי מד'הב, כדי שהמערכת תתפקד ביעילות?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לאור החלטת בג"ץ, אין כרגע אפשרות למנות קאדים מד'הב חדשים.

תוקף ההחלטה הוא עד סוף חודש דצמבר 1993.

עמותת "מנוחה נכונה" לקבורה חילונית

חבר הכנסת רן כהן שאל את השר לענייני דתות ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

זה יותר משנה מחכה עמותת "מנוחה נכונה" לקבלת רשיון להפעלת חברת קבורה שאינה אורתודוקסית מטעם משרד הדתות. זאת לאחר שזכתה בעתירתה לבג"ץ בנושא.

כל עוד לא ניתן הרשיון ולא הוקצתה הקרקע לצורך הקבורה לא יכולה העמותה לתפקד.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לפרטים האמורים?

2. מה הם נוהלי מתן רשיונות לקבורה ולהרחבת בתי-קברות קיימים?

3. מה הם נוהלי הקצאת הקרקע לחברות קבורה בכלל?

4. מה הן הסיבות לעיכובים במתן הרשיון לעמותת "מנוחה נכונה" וכן במתן ההוראה למינהל מקרקעי ישראל לגבי אישור הקרקע לעמותה?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מקווה מאוד שבעתיד הקרוב יהיו שרי דתות ופנים ותפקידיו של ראש הממשלה יצטמצמו.

1. כן.

3-2. מדיניות המשרד היא לצמצם ככל האפשר במתן רשיונות קבורה ולצמצם עד כמה שאפשר במספר בתי-העלמין.

הרחבת בתי-העלמין הקיימים היא בהתאם לאפשרויות ולצורכי היישוב. למרות מדיניות זו החליט משרד הדתות, בהסכמת הרבנים הראשיים הקודמים, לתת רשיון קבורה לעמותת "מנוחה נכונה", זאת כדי לפתור בעיה של משפחות המבקשות קבורה חילונית.

איתור השטח לבית-העלמין ומסירתו הם בסמכות מינהל מקרקעי ישראל.

4. בעניין עמותת "מנוחה נכונה" הבטיח המשרד לתת להם קרקע בבית-העלמין החדש בירושלים, שיקום באזור אורה-עמידב.

בבית-העלמין הישן אין כל אפשרות לתת להם קרקע, בגלל מחסור חמור בשטחי קבורה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת קצרה לחבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

כבוד השר, ברשות היושב-ראש, אני מבקש לדעת – מאחר שלעמותת "מנוחה נכונה", שרוצה להגיע למצב שבו תהיה אפשרות של קבורה אזרחית, גם על דעת משרד הדתות, גם לאחר זכייה בבג"ץ, שתמך בעמדה שלה; עברה שנה וחצי מאז, והעמותה הקימה 12 עמותות בכל הארץ ומוכנה לקבל קרקעות במקומות השונים. זה נראה יותר ממוזר שעד היום היא לא זכתה לקבל קרקע במקום אחד, כאשר העניין בא לפתור בעיות רבות, גם ליהודים, גם לספק-יהודים, גם לשאינם-יהודים.

מדוע ראש הממשלה, שהוא במקרה זה גם שר הדתות וגם עומד בראש כל המשרדים, לא ייתן הנחיה למינהל מקרקעי ישראל להקצות קרקעות בכמה מקומות ולפתור את הבעיה ולקדם את הנושא הזה? הרי אי-אפשר לעצור את התמותה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שיש יותר ממה שהו בדבריו של חבר הכנסת רן כהן. אני מבטיח לדבר עם ראש הממשלה, להפנות את תשומת לבו לעניין הזה, ואני מקווה שהעניין יבוא על תיקונו.

בתי-הדין השרעיים

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את השר לענייני דתות ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

בתי-הדין השרעיים דנים בנושאים מסוכנים ובתיקים רגישים, שלעתים נוגעים גם לעבריינים מסוכנים המהווים איום על הקאדים והעובדים.

נוסף על כך, בכל אחד מבתי-הדין השרעיים עובדים הקאדי, המזכיר ופקיד עוזר.

ברצוני לשאול:

1. האם אין מקום להצבת שמירה בבתי-דין אלה?

2. לאור העובדה שבבתי-הדין השרעיים עובדים הקאדי, המזכיר ופקיד עוזר, האם אין מקום לכתבנית ולפקיד עזר נוסף, לפחות כדי שבתי-דין אלה יפעלו בצורה נאותה ויעמדו תחת העומס הכבד של תיקים רבים הנמצאים באחריותם?

שר הבריאות ח' רמון:

אכן, מצב כוח-האדם בבתי-הדין השרעיים אינו משביע רצון ביחס לפעילותם בקרב הקהילה המוסלמית. עיוות זה נהוג זה זמן רב, עוד מימי הממשלות הקודמות.

שר הדתות הורה לאנשי משרדו בשנה האחרונה להכין הצעה תקציבית לצורך שיפור מצב זה, כמו גם בנושא השירותים הדתיים המוסלמיים, ואני מקווה כי נצליח לקדם את הנושא, ובהדרגה.

לשאלות:

1. בבתי-הדין בירושלים וביפו קיימת שמירה. בנוגע לשאר בתי-הדין – יש צורך באישור תקציבי למימון תקנים נוספים.

2. התשובה כנ"ל; ראה תשובה על שאלה מס' 1.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מחאמיד, שאלה נוספת, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הדתות, במקרה זה, לא הבנתי את התשובה, או שלא הצלחתי להבין. אני רוצה לשאול עוד הפעם: האם כבוד השר מודע לבעיה בבתי-דין אלה? בבתי-הדין השרעיים השונים אין שום שומר, לא על הקאדי ולא על העובדים, שהם עוד שני עובדים.

דבר שני, האם אין מקום לארגון מחדש של כל המערכת הזאת, שהיא מערכת מתמוטטת? בתי-הדין האלה אינם בתי-דין. אני מבקש שתהיה איזו ועדה שתלך ותבדוק מה קורה שם. תודה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חוזר על ההוראה שניתנה עוד בימים שסגן השר פנחסי, נדמה לי, היה ממונה על המשרד. ניתנה הוראה להכין הצעה תקציבית – וזו הבעיה – כדי לשפר את השירות. שר הדתות מודה שהמצב איננו משביע רצון, גם מבחינת השמירה וגם מבחינת התקנים. לכן, יש צורך להגדיל את התקציבים לעומת כל השנים שקדמו לכך. זה מצב שלא קרה לאחרונה, לא בשנה האחרונה וגם לא בשנה שקדמה לה. אני מקווה שבשנת התקציב 1994 יימצא לפחות חלק מהתקציבים המיועדים לשיפור השירותים בבתי-הדין השרעיים, והשירות ישתפר, גם אם בהדרגה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

שירותי קבורה לכלל הציבור היהודי

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את השר לענייני דתות ביום ז' באב התשנ"ג (25 ביולי 1993):

בעקבות הפרשה העגומה של קבורת אולגה חייקוב, שנהרגה בפיגוע החבלני בירושלים, ובעקבות פרשות רבות בעבר שבהן התנהגו ראשי חברה-קדישא בשרירות לב כלפי כאבם של אחרים, ברצוני לשאול:

1. מדוע לא תעוגן בחוק זכותו של כל אזרח ישראל שמוכר על-ידי המדינה כיהודי להיקבר בבית-קברות יהודי?

2. האם נשקלת הקמת ועדת חקירה לבדיקת כל נושא שירותי הקבורה הניתנים על-ידי חברה-קדישא?

3. האין לאפשר הקמת בתי-קברות חילוניים, שיאפשרו לאוכלוסייה הדתית לקבור את מתיה בלי לפגוע באוכלוסיות שאינן דתיות?

שר הבריאות ח' רמון:

1. כל יהודי תושב ישראל שנפטר זכאי להיקבר חינום בבית-עלמין יהודי. דבר זה מתבצע הלכה למעשה.

2. חברות-קדישא נותנות שירות טוב ובדרך-כלל מסודר. יש לזכור שמדובר בנושא רגיש מאוד, ויש לשבח את חברות-קדישא ועובדיהן על העבודה שהם עושים. עם זאת, קורים גם מקרים אחדים של תקלות. משרד הדתות עומד להקים יחידה מיוחדת לצורך ביקורת ובדיקה, כך שבכל מקרה של תקלה ותלונות יהיו נהלים מסודרים לטיפול מהיר בנושא. אין צורך ואין סיבה, לדעת שר הדתות, להקים ועדת חקירה.

3. משרד הדתות, בהסכמת הרבנות הראשית לישראל, החליט לפתוח בית-עלמין לקבורה חילונית. לצורך זה אותר שטח קרקע בבית-העלמין החדש של ירושלים. בית-העלמין יהיה מוכן בעוד כשנתיים. יש לזכור שהקרקעות הן בידי מינהל מקרקעי ישראל. אם יוקצה מיידית מטעם מינהל מקרקעי ישראל שטח לקבורה חילונית, יסכים משרד הדתות להעניק רשיון קבורה ללא עיכוב.

לנושא הזה התייחסתי לפני שתיים-שלוש דקות, בתשובה על שאלתא של חבר הכנסת רן כהן.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דליה איציק, שאלה נוספת, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, ראשית, אני שמחה שהבאת לנו בשורה, שסוף סוף, אנשים שלא רוצים להיקבר בדרך שנקברים, ייקברו בדרך שהם בוחרים. זאת בהחלט בשורה. אף-על-פי-כן, עולים חדשים, שאינם יהודים, בוודאי גם מתים. איפה הם נקברים? הרי סיפורים על חטיפת גופות מגיעים אלינו רק אחרי שיש סנסציה. מה קורה עם גופות אחרות? איפה שמים אותן? איך זה שזה נעשה כל כך בשקט? למה אנחנו לא יודעים על העניין? למה אי-אפשר לקבל פה נתונים כמה אנשים נקברים ובאילו בתי-קברות? מה עם חייל שאיננו יהודי?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע לחברת הכנסת דליה איציק לשאול בצורה מסודרת את השאלות שהיא שאלה, ואני מניח שהיא תקבל תשובה על כך.

לגבי השאלה איפה נקברים אלה שאינם יהודים, כשהם מודעים לכך שהם אינם יהודים – יש בתי-קברות לא-יהודיים במדינת ישראל, הן מוסלמיים והן נוצריים. השאלה שאת שאלת – מה קורה לאלה שחושבים שהם יהודים, והם מתים, על-פי השקפתם, כיהודים, ואז מטעמים שונים ומשונים חברה-קדישא טוענת שהם אינם יהודים. לצורך כך מדובר על אותה קבורה חילונית. זה בהחלט חידוש בישראל, שגם –

נעמי חזן (מרצ):

שר הבריאות ח' רמון:

– הרבנות הסכימה לכך, גם משרד הדתות הסכים לכך, ותהיה קבורה חילונית בישראל.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת חזן, אני חושב שזה מקרה ראשון בהיסטוריה שחזן מבקש קבורה חילונית.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חוזר ואומר, הבעיה כרגע היא יותר בעיה של הקצאת קרקע על-ידי מינהל מקרקעי ישראל. אמרתי לחבר הכנסת רן כהן, שאביא לתשומת לבו של ראש הממשלה את העניין, ונסה למצוא קרקע בהקדם האפשרי.

קריאה:

מה קורה בינתיים?

שר הבריאות ח' רמון:

אינני יודע מה קורה בינתיים. אני מניח שכולם נקברים. עובדה שכולם נקברים.

דליה איציק (העבודה):

יכול להיות שהם מוקפאים.

היו"ר ש' וייס:

זו שאילתא ולא דיון.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא שמעתי על כך. אני מעריך, שאם הם היו מוקפאים, הייתי שומע על כך, כשר הבריאות.

פינוי גופות נפטרים על-ידי רכב גרר

חבר הכנסת א' אור שאל את השר לענייני דתות ביום י"ח באב התשנ"ג (5 באוגוסט 1993):

בעיתון "מעריב" מיום 19 ביולי 1993 נכתב, כי המועצה הדתית בערד מפנה את הנפטרים בעיר לבית-העלמין ברכב פרטי ואף במכונית גרר. כך קורה כל אימת שהרכב של חברה-קדישא נמצא במוסך.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדקו הדברים ונמצאו נכונים?
2. אם כן – האם אין בכך משום ביזיון המת?
3. מה יעשה משרדך למנוע הישנות מקרים אלו?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בעקבות השאלתא פניתי לראש המועצה הדתית בערד לבדיקת אמיתות הדברים. הלה השיב לי: "צירוף מקרים חריג וחד-פעמי הוא, מחד רכב החברה-קדישא נמצא באותו זמן בתיקונים במוסך, ומאידך לא הצלחנו להשיג אמבולנס, לכן נאלצנו להיעזר בשירותיה של חברה להשכרת רכב"; ולא כידיעה בעיתון "מעריב", על העברת גופות על-ידי חברת גרירה.

לשאלות:

1. הדברים אינם נכונים בתור נוהג כללי.
2. לאור תשובה מס' 1, אין כאן משום ביזיון המת.
3. הובלת הנפטרים בזמן שרכב החברה-קדישא נמצא במוסך מבוצעת על-ידי המועצה הדתית ערד באמצעות אמבולנס פרטי באופן קבוע.

אחזקת בתי-העלמין

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את השר לענייני דתות ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

מפנייה שהגיעה אלי עולה, כי בכתבת טלוויזיה שבה נראה בית-העלמין בראש-פינה ניתן היה להבחין, לדעת הפונה, בבעל-חיים הנע בינות לקברים. לדבריה, מדובר בחזיר.

ברצוני לשאול:

1. האם מוכן משרדך לבדוק מקרה זה?

2. מי אחראי לאחזקת בתי-העלמין בכל אתר?

3. מה הוא תקציב משרדך לשנה זו לשיפוץ, לשימור ולהגנת בתי-העלמין ברחבי הארץ?

שר הבריאות ח' רמון:

1. ביררנו את נושא הכתבה בטלוויזיה שבה נראה בעל-חיים מסתובב בבית-הקברות בראש-פינה, ומדובר בחזיר, רחמנא ליצלן. העיד לפנינו הרב אברהם דוידוביץ', רבה של ראש-פינה, שהכתבה בטלוויזיה היתה עבודה פרובוקטיבית, שלקחו חזיר והביאו אותו לבית-הקברות וצילמו יחד עם המטיילים במקום.

לימור לבנת (הליכוד):

תשאל מה לחזיר בבית-הקברות...

קריאות:

שר הבריאות ח' רמון:

השר רק משיב, חברי הכנסת שואלים. השרים נאלצים להשיב על כל שאילתא שהם נשאלים.

היו"ר ש' וייס:

ובזמן.

שר הבריאות ח' רמון:

ובזמן.

2. האחראים לאחזקת בתי-הקברות הם בדרך כלל החברות-קדישא או חברות קבורה שעל יד המועצות הדתיות או המועצות האזוריות.

3. תקציב השנה הנוכחית, שנת 1993, לשימור ולאחזקת בתי-העלמין בארץ הוא 2 מיליוני ש"ח. תודה.

דוד מנע (הליכוד):

ממש חזירות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני הסברתי שהחזיר הזה היה ביום. הביאו אותו בכוונה, על מנת ליצור כתבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני רואה שהנושא מלהיב אותך מעבר לזמן המוקצה בתקנון. תודה רבה.

עיכוב בהעברת תשלומים למוסדות חינוך תורניים

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את השר לענייני דתות ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בניגוד למשרדי ממשלה אחרים, המעבירים תשלומים שוטפים למוסדות החינוך בדיוקנות כל 1 בחודש, זה חודשים מספר התשלום השוטף של משרד הדתות מתבצע רק בסוף החודש, בסביבות 20 בחודש, אף שיש לשלם משכורות עד 9 בחודש, והתשלומים לכל רשויות המס חייבים להתבצע עד 15 בחודש.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרד לענייני דתות?

2. מה ייעשה בנדון?

3. האם ידאג המשרד להפרשי הצמדה?

4. האם ניתן לעדכן את מספרי התלמידים פעמים מספר בשנה כך שהמוסדות לא יפסידו משינוי המספרים?

שר הבריאות ח' רמון:

אכן, המשרד נוהג להעביר תשלומים למוסדות החינוך התורניים בסביבות 15 בכל חודש גרגוריאני, כפי שהדבר נהוג כבר שנים רבות. יש לציין, כי אכן יש מוסדות אשר פועלים על-פי החודש הנוצרי, אבל יש כאלה שמתייחסים לחודש העברי, ותלוש המשכורת אצלם נקבע לכל ראש-חודש. על כן, לתאריך העברת התשלומים אין משמעות, כפי שניתן להבין מהשאלתה.

לשאלות:

1. כן.

2. הנושא יידון בהנהלת המשרד, ובדעת משרד הדתות להקדים את התשלומים לתחילת כל חודש למניין הגויים.

3. אין הממשלה נוהגת לשלם הפרשי הצמדה וריבית.

4. בכוונת המשרד לשפר את מערך המחשוב כך שניתן יהיה להוציא דוח חודשי על מצב התלמידים בכל מוסד, וממילא כל מוסד יוכל על בסיס דוח זה לעדכן ולהחזיר למשרד כך שהעדכון ייקלט במחשב המשרד.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת, בבקשה. חבר הכנסת בא-גד, תעשה את זה בקיצור, כי היו לך פה איזה תשע.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר ענה לי תשובה פשטנית, עד כדי שאני עומד נדהם למה בתמימותי בכלל שאלתי שאלה כזאת.

שר הבריאות ח' רמון:

גם אני תוהה על כך.

היו"ר ש' וייס:

גם חבר הכנסת קצב תוהה, הוא תיכף יעיר לך בעניין הזה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, למדת להכיר שאני מדויק בכל שאלה, ואני חוזר וקובע, שהיות שאין שר למשרד הדתות, קורים שם כל מיני – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

ראש הממשלה הוא השר.

פיני בדש (צומת):

יש סגן שר בפועל – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה רוצה שאני גם אומר לך שאין ראש ממשלה ואין שר ביטחון? אל תגרור אותי.

אני רק אומר – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, יש לנו סדר-יום עד מחר. אנא.

יוסף בא-גד (מולדת):

מוסדות חינוך ישיבתיים מקבלים משני משרדים – משרד החינוך ומשרד הדתות. במשרד החינוך זה דופק כמו שעון, ב-1 בחודש. במשרד הדתות יש עיכובים. היתה מחצית שנה של עיכובים. לכן, אני לא מקבל את התשובה הפשטנית. אני מבקש שתעביר את תלונתי. אם לא יתוקן, אני אחזור בקרוב לשאלות.

היו"ר ש' וייס:

אולי נתקן מ"פשטנית" ל"חלקית"? מה דעתך?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מקבל. אני רוצה להיות ביחסים טובים עם היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

יש לך.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא כל כך.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת בא-גד, נדמה לי שבתחילת תשובתי הפריעו לך, ולא כל תשומת לבך היתה נתונה לתשובה.

משרד הדתות הודיע, שהוא עומד להתחיל לשלם בעתיד הקרוב בתחילת כל חודש.

אתה רואה? אם היית מקשיב לתשובה לא היית צריך לשאול שאלה נוספת.

היו"ר ש' וייס:

תודה. השר ישיב עתה לפרוטוקול על שתי שאילתות נוספות, מס' 1885 ו-1938.

היתרים לשאת אשה שנייה

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את השר לענייני דתות ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

ברצוני לשאול:

1. כמה היתרים מאת הרבנות, המאפשרים ליהודי לשאת אשה שנייה, ניתנו בשלוש השנים האחרונות?
2. כמה מן ההיתרים הללו ניתנו מטעמי עקרותה של האשה, וכמה מהם הם מטעם היותה של האשה "אשה מורדת", כמה לקו במחלת רוח, וכמה היתרים ניתנו מנימוקים אחרים?
3. מה היא עמדת המשרד ביחס לקריטריונים שעל בסיסם ניתנים היתרים אלה, והאם ייעשה לצמצום מספר המקרים שבהם ניתן היתר מסוג זה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בממוצע, 11-12 מקרים לשנה.
2. מטעמי עקרות האשה – שום מקרה. מטעמי "אשה מורדת" – שום מקרה. מטעמי מחלת רוח – כ- 20% מהמקרים.

ברצוני להדגיש, ששני הטעמים הראשונים יכולים להצטרף לטעמים נוספים, אך כשלעצמם אינם מהווים טעם ונימוק להיתר נישואין.

3. הנושא כולו הינו הלכתי ומסור בלעדית לבתי-הדין הרבניים ולנשיא בית-הדין הגדול, המאשר סופית את היתר הנישואין.

שמירה על קדושת הכותל המערבי

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את השר לענייני דתות ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

פורסם כי הניקיון ברחבת הכותל המערבי אינו כשורה. הסדרנים מגלים זלזול במתפללים וחוסר התחשבות בקדושת המקום (צעקות, רעש, הפרעה לסדרי התפילה, יחס לקבצנים וכדומה).

עוד פורסם, כי בטקס סיום של יחידת צנחנים ליד הכותל הופיעה מקהלת נשים, דבר שפגע קשות ברגשות המתפללים.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסומים הנ"ל נכונים, והאם ערך משרדך בירור בנושא?

2. מה ייעשה לגבי הפרצות בשמירה על קדושת הכותל המערבי?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מצב הניקיון ברחבת הכותל מניח את הדעת, וזאת למרות האלפים והרבבות של מתפללים ומבקרים מדי יום ביומו ברחבת הכותל המערבי. השואל הנכבד מבקר לעתים תכופות בכותל, והוא יכול להתרשם בכך במו עיניו ולא דווקא באמצעות עיתון. לא ידוע לנו על כל הפרעה למתפללים, והצעקות והרעש, אם ישנם, באים מריבוי המבקרים.

יחסנו לקבצנים המתחזים לעניים הוא שלילי, כאשר הם מטרידים קשות את המתפללים ומונעים מהם את הריכוז הדרוש לתפילה.

2. מקהלת חיילות שהופיעה לאחרונה בטקס השבעת טירונים היתה בגדר חריג חד-פעמי. סוכם בין רב הכותל לבין קציני אכ"א במטכ"ל שתינתנה הוראות רענון בנושא, לבל יישנה הדבר. הדברים פורסמו בהרחבה באמצעי התקשורת.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני מבקש שתמתין עוד שנייה. חבר הכנסת קצב מבקש להעלות הצעה לסדר, ממש הצעה לסדר, אחרת לא הייתי מאפשר לו באמצע הישיבה.

משה קצב (הליכוד):

האם אפשר מהמיקרופון?

היו"ר ש' וייס:

כן, זה אימון לקראת הסיבוב הבא שלך עם השר רמון.

משה קצב (הליכוד):

לא, זה לא לצורכי ניגוח, אדוני היושב-ראש. אני מבקש להעיר לסדר. הדבר בהחלט עומד במסגרת הוראות התקנון. שר הבריאות רשאי להשיב בשם ראש הממשלה, גם בענייני משרד הדתות. אבל, כאשר העניינים נוגעים למדיניות החוץ והביטחון של ראש הממשלה, אפשר לסבול את זה. ככלות הכול, כוונת השאלות היא לאפשר למשרד הדתות להתמודד עם הבעיות, להשפיע על מדיניות השר, לגרום למשרד הדתות לפעול. שר הבריאות מהווה פה מין מתווך או דוור בין משרד הדתות לבין הכנסת, ואני חושב שיש בכך פגם.

היו"ר ש' וייס:

מה דעתו של שר הבריאות על העניין הקונסטיטוציוני הזה?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת משה קצב, אני בהחלט חושב שראוי ורצוי שכל משרדי הממשלה יאוישו באופן מלא על-ידי שרים או סגני שרים שיהיו אחראים לענייני משרדיהם ולנעשה בהם ולא ייווצר מצב שראש הממשלה נאלץ, כתוצאה מאירוע פוליטי, עזיבת ש"ס את הממשלה, למלא את התפקידים הללו.

אין בדעת ראש הממשלה להמשיך ולהחזיק בתפקידים הללו לאורך זמן. אנחנו מאוד מקווים שבעתיד הקרוב, מבחינתנו – אפילו הקרוב-מאוד –

היו"ר ש' וייס:

יש לך איזו אינפורמציה למסור לכנסת?

שר הבריאות ח' רמון:

– – תפקידי שרי הדתות והפנים, או האחריות למשרדי הדתות והפנים יתמלאו על-ידי שרים או סגני שרים.

אני מקווה שזה יהיה על-ידי סיעת ש"ס, אבל אם לא, זה יצטרך להתמלא על-ידי שרים אחרים.

דן מרידור (הליכוד):

על-ידי צומת אולי.

היו"ר ש' וייס:

יש פה הצעה – על-ידי צומת. תודה.

מזכיר הכנסת מעיר לי לעניין זה: "יושב-ראש הכנסת יודיע את מספר השאילתא שעלתה על סדר-היום ושם השואל, והשר הנשאל יקרא את תשובתו. על תוכן התשובה חלות כל ההגבלות הקבועות בסעיף 39 לגבי השאילתא". וכן: "בהסכמת השואל או במסיבות המצדיקות זאת על דעת יושב-ראש הכנסת, יכול השר הנשאל להיות מיוצג על-ידי שר אחר".

השואלים הסכימו שהשר ישיב, אבל ממילא חבר הכנסת קצב לא העיר תקנונית, אלא יותר חוקתית, שזה קצת מעל לתקנון.

הצעה לסדר-היום

בדצמבר – שלושה חודשים להסכם עם אש"ף

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה לפרק הבא בסדר-היום העמוס שלנו. יש לפנינו שלוש הצעות לסדר-היום, הקשורות למצב המדיני במובן הרחב. הראשון יהיה חבר הכנסת משה קצב, שיעלה הצעה לסדר-היום מס' 2869 בנושא: 13 בדצמבר – שלושה חודשים להסכם עם אש"ף. לאחר מכן – חבר הכנסת אביגדור קהלני יעלה את הצעתו לסדר-היום, ואחריו – חבר הכנסת אלי דיין. אלה הצעות רגילות, ולכן יכולים להציע שני חברי כנסת מאותה סיעה.

בבקשה, חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראש הממשלה נהג בתבונה כאשר החליט השבוע, בפגישתו עם יאסר ערפאת, להשעות את תחילת יישום ההסכם.

כפי הנראה, ראש הממשלה מתחיל לתפוס את המשמעויות ואת ההשלכות המסוכנות של מדיניותו. האחריות הלאומית בוודאי מחייבת את ראש הממשלה להיות מספיק אמיץ, בעל שאר רוח ועוז, להודות בטעותו ולומר שלמעשה אין בסיס משותף עם אש"ף להמשך המשא-ומתן.

האירועים בחודשים האחרונים, מאז נחתם ההסכם, מחזקים את המגמות השליליות הללו.

ממשלת ישראל עוררה אשליה בקרב הערבים, כי יש להם סיכוי להביא להקמת מדינה פלשתינית, וכעת מתברר לראש הממשלה שהוא טעה כאשר לא ניפץ את האשליות האלה בעודן באיבן. ראש הממשלה עורר אשליות בקרב היהודים בכך שאמר שלא תקום מדינה פלשתינית בשום תנאי, והוא רואה שהמהלכים אכן מובילים להקמת מדינה פלשתינית. כפי הנראה, גם כאן הוא תופס את טעותו, בכך שלא ניפץ גם את האשליות האלה בעודן באיבן.

לכן, ההתנגשויות בלתי נמנעות – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

אילו מהלכים?

משה קצב (הליכוד):

אני אביא לך דוגמאות מפורטות, הוכחות מוחשיות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

משה קצב (הליכוד):

לפני ההכרה באש"ף, מוטב היה אילו סיכמה הממשלה את חילוקי הדעות בנושאים העקרוניים ולא השאירה את הנושאים המהותיים פתוחים.

בשעות אלה מחזירה הממשלה 200 פעילי "חמאס". פעילי ה"חמאס" הללו עברו קורס לחבלה ולטרור בלבנון. הם חוזרים למדינת ישראל, לארץ-ישראל, ליהודה, לשומרון ולחבל-עזה, כדי להוציא לפועל את מה שהם למדו. הם בוודאי יביאו להסלמה בפעילות הטרור ולהגברתו ויהוו גורם נוסף לחבלה בתהליך השלום.

אדוני היושב-ראש, לראש הממשלה יש בוודאי הרבה סיבות להשעות את תחילת יישום ההסכם עם יאסר ערפאת. הממשלה מתחילה סוף-סוף להבין, שאש"ף אינו מסוגל לכבד את ההסכם ואת ההתחייבויות. הממשלה מתחילה להבין, שאין לאש"ף שליטה על השטח. הממשלה מתחילה להבין, שיאסר ערפאת הוא במיעוט, אין לו תמיכה בקרב הפלשתינים. ראש הממשלה מתחיל להבין, שיאסר ערפאת אינו יכול או אינו רוצה לבלום את הטרור ואפילו לצמצמו. המציאות בשטח היא, שמעשי הרצח והטרור אף גברו.

ראש הממשלה מתחיל להבין, שרוב העם בישראל הוא נגד ההסכם. באיחור מסוים מתחיל ראש הממשלה להבין, שההסכם סותם אפילו את האופציה לפשרה הטריטוריאלית שהוא כל כך הטיף לה. הוא מתחיל לתפוס, שההסכם עומד בניגוד למצע של מפלגת העבודה.

ראש הממשלה מתחיל לראות, שההסכם מסכן את השושלת ההאשמית ואת היציבות בעבר הירדן המזרחי. ירדן חוששת מההסכם, ויאסר ערפאת איים שלשום להתסיס את מחנות הפליטים בירדן, אם יפתחו ביהודה ובשומרון סניפים של הבנקים הירדניים. אם כעת נוהג כך יאסר ערפאת, מה יהיה אם, חס וחלילה, הוא ישלוט ברחבי יהודה ושומרון?

סוריה זועמת. האמנה הפלשתינית לא שונתה והיא ממשיכה להטיף להשמדתה של מדינת ישראל.

הפלשתינים מפרשים לא נכון את הכמיהה שלנו לשלום, את התשוקה שלנו, את התפילה שלנו להביא שלום, את הנכונות של ממשלת ישראל להביא שלום. האינתיפאדה נמשכת במלוא עוזה, וכאמור, מעשי הטרור והרצח גברו.

אדוני היושב-ראש, ברור היום יותר מאי-פעם, שההסכם מסכן את ביטחונה של מדינת ישראל. בשבועות האחרונים אנחנו אפילו עדים לכך, שערביי ישראל הקצינו את עמדותיהם. אינטלקטואלים

ערבים ישראלים מופיעים באמצעי התקשורת בישראל ומטיפים, תובעים, דורשים אוטונומיה לערביי הגליל. זוהי תוצאה ישירה של אותו הסכם – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

זוהי פרשנות – – – זוהי דמגוגיה בזויה – – –

משה קצב (הליכוד):

שום פרשנות. הדברים נאמרו במפורש. אל תנסה אתה לטייח. הגיע הזמן שנדע לצד מי אתה, לצד ממשלת ישראל או לצד אש"ף. במי אתה תומך? האם אתה בעד רבין או בעד יאסר ערפאת? אתה תוריד את המסכה מהפנים שלך.

פיני בדש (צומת):

זאת שאלה רטורית.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אנא תאפשר לי להרגיע אותו. חבר הכנסת אלסאנע, את המנה הזאת סיימת. בסדר? תשמור כוח למנה הבאה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אבל הוא מדבר על הסכם השלום – – – הוא משרבב דברים לא נכונים. שידבר על הסכם השלום.

משה פלד (צומת):

אתה יודע שהוא צודק.

חיים דיין (צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חיים דיין, תן לי להסביר משהו לחברים פה. חבר הכנסת חיים דיין, תקשיב לי. חבר הכנסת אלסאנע, אני מדבר אליך.

רחבעם זאבי (מולדת):

--- עם סכינים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה אחרון שמותר לך לדבר.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, תראה מה קורה. אתה כבר ותיק. במושב השני אני כבר מתייחס לכל חברי הכנסת כאל ותיקים. אנחנו לא צנזורים של הנואמים. כל נואם אומר את מה שעם לבו. במקרים נדירים אנחנו מתערבים. כך יהיה גם לגביך, כאשר אתה תעלה על הדוכן.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, הגיע הזמן שפעם אחת אתה וחבריך תאמרו לבוחרים, לאזרחי ישראל ולממשלת ישראל, האם יש נושא אחד, שהוא במחלוקת בין יצחק רבין לבין יאסר ערפאת, שבו אתם תומכים ביצחק רבין ואתם נגד יאסר ערפאת? אוי לך אם תראה את עצמך כנציגו של יאסר ערפאת פה בבית-הנבחרים. אין לך שום זכות קיום כפרלמנטר אם תמשיך לראות את עצמך כך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אנחנו נציגים של השלום – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

בסדר, תהיה לך הזדמנות.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אולי תיתן פעם אחת תשובה לעניין?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון, התקנון לא מחייב את זה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מבקש.

משה קצב (הליכוד):

אני חוזר ואומר, אדוני היושב-ראש, ערבים ישראלים, אינטלקטואלים ערבים ישראלים הופיעו באמצעי התקשורת ודרשו אוטונומיה לערביי הגליל.

היום ברור שההסכם הזה, אדוני היושב-ראש, לא מוביל לשלום. הממשלה מאבדת את השליטה על התהליך. המהלכים הם שמובילים את הממשלה ואת מדיניותה למדינה פלשתינית, וראש הממשלה עצמו מכריז, שמדינה פלשתינית היא סכנה קיומית למדינת ישראל.

היום מתברר לראש הממשלה, שכל המחוות והויתורים שקדמו למשא-ומתן, במהלך המשא-ומתן, לאחר חתימת ההסכם – הכול לא הביא שום תועלת. להיפך, הטרור לא בלבד שלא צומצם אלא אף גבר. הממשלה לומדת בדרך הקשה והמרה שהיא טעתה, ואולי ראש הממשלה לא היה עירני מספיק או אולי הוטעה.

אנחנו סייענו ליאסר ערפאת ולאש"ף בכל דרך. נתנו לו הכרה בין-לאומית; נתנו לו מעמד של מדינאי ומנהיג מדיני בקרב העם הפלשתיני, בקרב העמים הערביים; סייענו לו בתחום הכלכלי, המדיני, הפוליטי – והכול ללא שום תועלת וללא שום תמורה. על הבסיס הזה, ברור היום לכול שאי-אפשר לבנות שלום.

מתברר שהנזקים שעושה הממשלה הם בלתי הפיכים, ואם התהליך הזה ייכשל והממשלה תמשיך במדיניותה, כפי שאמר הרמטכ"ל, לא יהיה אפשר להחזיר את הגלגל אחורנית. אם תמשיכו כך, תסכנו את קיומה של המדינה ואת חיי אזרחי ישראל.

יש אומרים שאם הניסוי ייכשל, כפי שאמר היועץ המשפטי של משרד החוץ, נפעיל את צה"ל. אדוני היועץ המשפטי של משרד החוץ, איך תפעיל את צה"ל? תפעיל טנקים נגד יהודה ושומרון, מטוסי חיל האוויר? תפעיל אותם נגד אוכלוסייה אזרחית ברחבי יש"ע? הרי זה לא שדה קרב, זה שטח צפוף אוכלוסייה אזרחית. איך אפשר יהיה להחזיר את הגלגל אחורנית?

כעת ברור לעולם הערבי, שעל-ידי מעשי טרור הם יכולים להשיג הישגים מדיניים; יותר טרור – יותר ויתורים. כעת יש לעולם הערבי הוכחות שהאינתיפאדה הצליחה. על-ידי מעשי טרור הם הצליחו להגיע להישגים חסרי תקדים.

השבוע, שלשום, ב-13 בדצמבר שמעתי שיחה שלך, אדוני השר רמון, ב"קול ישראל", עם איש "פתח" מרצועת-עזה. איך הוא אמר לך ב"קול ישראל"? – אם לא תקום המדינה הפלשתינית, לא יהיו 15,000 שוטרים פלשתינים, יהיו 15,000 מבוקשים שממשלת ישראל תרדוף אחריהם ותבקש לחסל אותם. והוא הוסיף ואמר לך בשיחה ב"קול ישראל", שתומכי אש"ף הם במיעוט, והרוב שם נגד ההסכם הזה.

כעת רוצה אש"ף גם שליטה על המעברים. רוצים מטבע פלשתיני, רוצים להנפיק בולים; יאסר ערפאת דורש שיקראו לו "נשיא פלשתינ", לא יושב-ראש אש"ף. מה הקשר בין השליטה על המעברים לבין האוטונומיה?

הממשלה, אוי לה אם לא תתפוס את המשמעות, את ההשלכות המסוכנות. לערפאת יש כעת רק דרישה אחת, לקבוע מסמרות להסדר הקבע. לכן הוא דורש שליטה במעברים. היחידים, אדוני היושב-ראש, המדברים על האוטונומיה, אלה ראש ממשלת ישראל וממשלת ישראל. העולם כולו, מנהיגי ערב, מדינאי העולם המערבי, האופוזיציה – כולם מדברים על כך שההסכם הזה מוביל

למדינה פלשתינית, ורק אדם אחד, רק גוף אחד אומר: לא תקום מדינה פלשתינית, אנחנו מדברים על אוטונומיה. הם מעמידים פנים.

יש לפלשתינים דגל, יש נכונות לנסיגת צה"ל, יש הכרה בזכויות הפוליטיות של הפלשתינים, יש הסכמה להקים צבא פלשתיני. נתנו למועצה הפלשתינית סמכויות חקיקה, יש הכרה באש"ף עם כל מה שהוא מייצג, וכעת הם דורשים סממן נוסף, שליטה על המעברים. לא, רבותי, השליטה על המעברים איננה רק עניין ביטחוני. זה סממן מובהק של ריבונות, מי ישלוט על הכניסה לגבולות ישראל ועל היציאה מהם.

אני רוצה לסיים במה שאמר יצחק רבין. הוא אומר: הפער בינינו לבין אש"ף גדול יותר ממה שחשבתי. כנראה, הוא איננו מודע לכל המשמעויות.

אמר היועץ המשפטי של משרד החוץ בריאיון ב"ידיעות אחרונות" ב-19 בנובמבר: לפי השיטה שלהם לניהול המשא-ומתן, אני עוד עלול למצוא את עצמי מעבר לנקודות הפתיחה שלי. הוא עצמו מודה בשגיאות, בטעויות, בכישלון שלו.

אדוני היושב-ראש, צריך להביע אי-אמון בממשלה; צריך להדיח את השרים שדחפו בלהיטותם והולינו שולל את ראש הממשלה; צריך לפטר את הפקידים שמביאים את האסון הזה על מדינת ישראל. ושמעון פרס כבר הספיק אפילו לכתוב ספר על המהלכים שהובילו להסכם עם ערפאת.

אלי דיין (העבודה):

הפקידים?

משה קצב (הליכוד):

כן, גם הפקידים ניהלו משא-ומתן כושל, הביאו הסכם גרוע והכשילו את ראש הממשלה ואת הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים.

משה קצב (הליכוד):

ההסכם הזה זורע את זרע הפורענות, התגברות הטרור והסכנה למדינת ישראל.

משה פלד (צומת):

פקידים של צה"ל ניהלו משא-ומתן עם ה"חמאס". פקיד בכיר בצה"ל ניהל משא-ומתן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, תאפשר לחבר הכנסת קצב לסיים ולסכם את דבריו.

משה קצב (הליכוד):

אני קורא לממשלת ישראל לא לחשוש מהתמוטטות ההסכם. ממש כפי שישראל קיבלה את תוכנית החלוקה ולאחר מכן היא בעטה בה, מותר גם היום, אף שאישרתם את ההסכם, לבטל את הנכונות ואת ההסכמות שאליהן הגעתם. מוטב כך, כי לאחר מכן יהיה מאוחר מדי. מוטב הסדר של שלום אמיתי, שלום של קבע, מאשר הסדר שיסכן את קיומה וביטחונה של מדינת ישראל. הרי הוועדות, ועשרות השיחות שהתקיימו עד כה הסתיימו במאומה. שום נושא מהותי לא סוכם בשום מקום בשיחות עם אש"ף.

לכן אנחנו קוראים לממשלה ואומרים, אדוני יושב-ראש הכנסת, שאש"ף איננו פרטנר למשא-ומתן, בשל מדיניותו, בשל תפיסתו, בשל מעמדו, ומוטב שהיום תחזור בה הממשלה מהטעויות שעשתה, ובלבד שלא נסכן את קיומה וביטחונה של מדינת ישראל ולא נחסום את הסיכוי הקטן שהיה קיים להביא לשלום עם עמי ערב.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

הצעה לסדר-היום

הסיכוי לשלום והסכנה לפילוג העם

היו"ר ש' וייס:

עכשיו ידבר חבר הכנסת קהלני, ואחריו – חבר הכנסת אלי דיין. הנושא שמעלה חבר הכנסת קהלני הוא: הסיכוי לשלום והסכנה לפילוג העם; הצעה לסדר-היום מס' 2849. בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בהמשך לדבריו של חברי חבר הכנסת קצב, גם אני מודאג מהמצב, ואני מודאג מהמצב מכמה היבטים, החל מההיבט שאליו אנחנו הולכים, שיש בו הרבה סימני שאלה, וכלה באותן סכנות שהצביעו עליהן כאן קודם לכן, ושאיני ער להן, וסכנה נוספת – – –

קריאה:

לא שומעים.

אביגדור קהלני (העבודה):

מישהו מחבל בי?

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, חלילה.

אביגדור קהלני (העבודה):

וסכנה נוספת היא – מה קורה בעם ישראל.

עכשיו אני מסתכל, אני צופה; קראתי הבוקר ריאיון עם אלוף-משנה, מפקד חברון, וכאיש צבא הזדהיתי עם כל מלה שהוא אמר. הוא אומר כך: אני לא ישן בלילות, המצב כאן מסובך כמו שלא היה מעולם. הוא ממשיך ואומר: אף פעם לא עמדתי בפני משימה כל כך מורכבת, עם הרבה היבטים שאי-אפשר להסתכל עליהם דרך כוונות של רובה; אף פעם לא הרגשתי אחריות כבדה כל כך. בהמשך הריאיון אתו, ובעצם הלבטים שלו, במקום שבו הוא נמצא, במלחמה הקיימת בין יהודים לערבים, הוא מוצא את עצמו כמי שאינו יודע על מי להגן קודם, או ממי לדרוש לקיים את החוק.

המצב הזה מאוד מאוד מסובך. הגענו אליו, היינו עדים לו ב-1982, כאשר עזבנו את ימית. אני זוכר את התמונות, אני זוכר את אנשי הצבא מטפסים על המגדלים, ונדמה לי שהמאבק אז היה קטן לעומת המאבק שאנחנו צפויים לו היום.

אין ספק שכולנו מחפשים את השלום. גם חבר הכנסת קצב בנאומו כאן דיבר על הצורך בשלום. כולנו מחפשים את השלום. הבעיה היא, לאן אנחנו הולכים ואילו סכנות אנחנו מעמידים בפני עצמנו.

השלום הזה יעשה מהפכה טוטלית במזרח התיכון, ואני מקווה שהוא יעלה את מדינת ישראל על המפה העולמית, ישפר את הכלכלה כמובן, וירם אותנו לממדים של מעצמה עולמית. אני מקווה מאוד ואני גם מאמין בכך.

אין לי שום ספק – אל תצחק, חבר הכנסת פלד, הקיבוץ שלך ישגשג כתוצאה מהתפתחות כלכלית שתהיה כאן.

משה פלד (צומת):

תראה מה קרה לעולם החדש של פרס.

אביגדור קהלני (העבודה):

תלמד להקשיב. עוד לא הגעתי לנקודות שצריכות להרגיז אותך. תמתין רגע.

משה פלד (צומת):

אוי, איזה ססמאות, של עולם חדש.

אביגדור קהלני (העבודה):

הייתי מבקש להמשיך. אני חושב שגם אתה מבין, וכולנו מבינים, שהמפתח לשקט במקום הזה הוא הקטנת החיכוך בינינו לבין ערביי השטחים. זאת הנוסחה שאני מחפש, ולא על חשבון הביטחון. אם תקשיב היטב לדברים שלי, אם לא תאטום את אוזניך בפני דברי, תראה שלפחות בחלק גדול מהדברים תסכים אתי. אולי לדרך הסופית אינך מסכים, אבל תקשיב לתהליכים.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש לי תשובה למה שאתה מבקש, להקטין את החיכוך בינינו.

היו"ר ש' וייס:

אוקיי. אם השר המתאם יסכים שחבר הכנסת זאבי יענה – אנחנו נעשה את זה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אנחנו עדים היום למצב של "אנחנו והם". אנחנו עדים היום למצב שבו מדברים בשטחים על "אנחנו" ו"הם". השאלה – מאיזה כיוון אתה אומר את ה"אנחנו" ו"הם". חבר הכנסת פלד, אשמח מאוד אם תקשיב לי. אנחנו מדברים על מצב של "אנחנו" ו"הם". כשאתה מדבר מכיוון יש"ע, "אנחנו" הם אלה שיושבים ביש"ע, ו"הם" – אלה שרחוקים מיש"ע. כשאתה מדבר מכיוון אזור השפלה, "אנחנו" אלה שיושבים בשפלה, ו"הם" אלה שכמובן לא נמצאים בתפיסת עולמנו.

לגבי, תמיד היו המתנחלים אנשים חלוצים, אנשים ציונים, אנשים שנשלחו על-ידי המדינה להתיישב במקום שלהם. אני מצדיע להם על המהלך שהם עשו קודם. אבל מכאן להגיע למצב שבו ראש הממשלה מוצג כבוגד? תמונות של ראש הממשלה נשרפות בחוצות. ראש הממשלה מוגדר כרוצח. אתמול היה ניסיון פגיעה פיסית בראש הממשלה, שעומד כמובן בתוך סערת המשא-ומתן. ראש הממשלה מצולם עם כאפייה. לאן הגענו? באמת, לאן הגענו? האם כך מייצג אותנו ראש הממשלה כלפי חוץ? האם זאת התגובה שלנו על מצב שבו אנחנו הולכים לתהליך שלום?

פיני בדש (צומת):

יש כאן מצוקה.

אביגדור קהלני (העבודה):

זו לא מצוקה. אלה אנשים היסטריים שאיבדו את הצפון.

משה פלד (צומת):

רימית את כל האזרחים שבחרו בך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קהלני, תן לי להרגיע את הרוחות. חברי הכנסת בדש ופלד, לפני שאני קורא אתכם לסדר תקראו את עצמכם לסדר. בבקשה להמשיך.

אביגדור קהלני (העבודה):

לקרוא לרבין "בוגד" ו"רוצח"? אני אקרא גם לו מעל במה זו להסב תשומת לב לבעיות שמתעוררות כרגע בשטחים. אני קורא כאן לראש הממשלה, למר רבין. אולי אינני מייצג כרגע שום אוכלוסייה, אבל אני רוצה לומר לו שיש לגלות אוזן קשבת למצוקות הקיימות כרגע ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. יש שם מצוקות אמיתיות.

רק אתמול ישבנו עם אותם נציגים שהעלו את המצוקות לפנינו. המצוקה הראשונה היא הביטחון, אנשים מרגישים חוסר ביטחון. כולנו חשים חוסר ודאות. אבל לגבי חוסר ביטחון, כמובן הדבר הראשון שאנחנו צריכים לספק להם הוא הביטחון. אני מציע לעשות את זה על-ידי מפגשים, הסברים ודו-שיח. הדבר הזה רק יעזור לכולנו.

אני מציע שראש הממשלה גם יעמוד על העקרונות שאנחנו קבענו, שמפלגת העבודה קבעה כאשר היא הלכה אל הבוחר. יש עקרונות, שאני חושש לסטייה מהם. כאן תקשיב לי, חבר הכנסת פלד. צריך לשמור על העיקרון שלא תהיה מדינה פלשתינית. אני מאוד מאוד מודאג, כחבר מפלגת העבודה, מהתהליכים שקורים כרגע במדינה, שאולי אנחנו הולכים בכיוון שאין דרך חזרה ממנו. אני רוצה למנוע בכל מחיר, ואני קורא לראש הממשלה לעשות כל דבר וכל תהליך כדי שלא נביא את עצמנו למצב אל-חזור, שבו מישהו מכריז על מדינה פלשתינית. אם זה יקרה, כל הסכם שייעשה לפני זה צריך להתפרק מאליו. אסור לנו להגיע לדרך הזאת.

פיני בדש (צומת):

מה הם אומרים כל הזמן?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בדש, אתה קצת מפריז.

אביגדור קהלני (העבודה):

עיקרון נוסף שקבענו לעצמנו הוא נושא גבול הירדן. יפה עשה ראש הממשלה, רק ביום ראשון האחרון, שלא הסכים בשום אופן שחיילים ישראלים לא יעמדו שם, ושייתנו לכוח כלשהו לחצות את הירדן. זהו עיקרון נוסף שקבענו לעצמנו, ואני מאמין שנעמוד עליו.

משה פלד (צומת):

חכה, תראה מה יהיה הפתרון. תזכור את 3 בנובמבר, ותדע מה יהיה הפתרון.

אביגדור קהלני (העבודה):

כולנו עירנים. להפסיק כרגע את תהליך השלום, זה אומר ללכת אחורה. אני רוצה להזכיר לכולנו מה אנחנו מחפשים במדינה הזאת. אנחנו מחפשים שקט. אנחנו מחפשים תקופה שבה נוכל לפתח את הכלכלה של המדינה, לצעוד קדימה. כל הפסקה של תהליך השלום כיום היא הפסקה של פחדנים. מי שהולך קדימה לתהליך השלום, זה מהלך של אמיצים. הניסיון להשלות את העם שנקבל שלום תמורת שלום הוא ניסיון כושל, שלא הוכיח את עצמו בממשלה הקודמת. לכן, תנו לנו לנהל את המשא-ומתן תוך שמירה על עקרונות, כאשר העיקרון הברור ביותר הוא הביטחון של עם ישראל.

דבר שני, הגענו למסקנה של הצורך בהפרדה בינינו לבינם. מישהו חושב שהמצב הזה בשטחים ייפסק? נכניס עוד 120 פלוגות לתוך השטח, מה זה יעזור? צריך ללכת להקטנת החיכוך.

חיים דיין (צומת):

אתה חושב שההפרדה תעצור את התהליך?

אביגדור קהלני (העבודה):

ההפרדה תעצור את התהליך. כאדם שמכיר את השטח, אין לי שום ספק בכך.

אני רוצה לקרוא לכל עם ישראל: אנחנו הולכים לתקופה קשה מאוד. בואו נגלה איפוק. בואו לא נפצל את העם. בואו נגלה אוזן קשבת איש לרעהו. בואו ניקח אנשים שלא הסתובבו מזמן ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, לבקר שם. נשמע, נאזין ונחפש ביחד את הדרך הטובה ביותר לשלום.

אני מציע לכל הקיצוניים בינינו, שיחזיקו יד על ההדק וייתנו לנו להמשיך את המהלך הזה שהתחלנו בו.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת קהלני.

הצעה לסדר-היום

מימוש ההסכם עם אש"ף

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, הצעה לסדר-היום מס' 2854, בנושא: מימוש ההסכם עם אש"ף. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית, אני חושב שמוטלת חובה על כל חברי הכנסת מכל סיעות הבית להביע הערכה לכוחות צה"ל, למשטרה, למשמר הגבול, לזרועות הביטחון, על המאמץ האדיר המושקע בימים אלה בהקניית ביטחון לכל הישראלים. העומס המוטל על כוחות אלה לא היה לו אח ורע כבר הרבה שנים. אני שומע את דוברי האופוזיציה מופיעים כאן ומתקיפים בצורה בלתי אחראית – – –

לימור לבנת (הליכוד):

את הממשלה מתקיפים.

אלי דיין (העבודה):

– – – בצורה בלתי אחראית מעבירים ביקורת על כוחות הביטחון ועל הרמטכ"ל ועל אחרים. זה חוסר אחריות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה לא אומר אמת.

קריאות:

– – –

דוד צוקר (מרצ):

אתה צודק במאה אחוז. אלה שלושה צעקנים שמתמחים בצעקות.

אלי דיין (העבודה):

אני שמעתי דבר חדש היום, מפי יושב-ראש סיעת הליכוד. הליכוד מזדהה היום עם הטרנספר, עבר ימינה.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — במפלגת העבודה המציאו את זה. מפא"י המציאה את זה.

אלי דיין (העבודה):

מספיק, שמענו את זה.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני אתחיל לקרוא לסדר, רבותי. אתן לכם דקה, ואתחיל לקרוא לסדר.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת בדש. אני אפילו לא שומע מה שאתם אומרים.

אלי דיין (העבודה):

על צה"ל מוטלות מגבלות — — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, לא. רגע אחד, בבקשה. חבר הכנסת דראושה, תקשיב לי. אני אפילו לא שומע מה שאומרים, בגלל הצעקות שלך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא לא מתבייש אפילו – – –

היו"ר ש' וייס:

אני לא שמעתי דבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בושה וכלימה, אבל הוא לא מתבייש לדבר על טרנספר – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מתגאה בזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה צריך להתבייש. כך מדבר נציג העם היהודי, על טרנספר? אתה לא מתבייש. אלה דברים נבזיים שאתה אומר.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת זאבי ודראושה, מספיק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה. חברי הכנסת זאבי ודראושה, מספיק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כל הבית צריך --

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, מספיק, הבית לא יכול לעשות בצעקות האלה. לא שומעים מה שאתם אומרים. שומעים בולמוס של זעקות. נא להמשיך, חבר הכנסת דיין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הטרנספר --

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי. אני לא שומע מה שמדברים.

רחבעם זאבי (מולדת):

בן-גוריון --

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, אני לא רוצה להתערב בתוכן, אני אפילו לא שומע --

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — — היו זורקים אותו.

היו"ר ש' וייס:

תקשיב לי. חבר הכנסת דראושה, יושב-ראש כנסת אחר היה אולי זורק מי שצועק ולא נותן לשמוע מה שאומרים פה.

דוד צוקר (מרצ):

שיצעקו ברור.

היו"ר ש' וייס:

בדיוק מה שרציתי להגיד.

קריאות ביניים זה בסדר, אבל לא צעקות. אחר כך אתם באים ושואלים למה אני לא מעיר. אני לא שומע בכלל מה אומרים. חבר הכנסת דראושה, מספיק, מספיק. חיים דיין, מספיק, את המנה שלך גמרת. חבר הכנסת דראושה, זה לא יימשך כך.

אני מצטער שאני קצת הרמתי את הקול, אבל מה שהולך כאן זה פנטסטי. גמרנו.

אלי דיין (העבודה):

אתמול היתה לנו ישיבה — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אתה לא מבין מה אתה עושה כאן. עכשיו אתה מחייך ממש, ואני כבר לא יודע איך להעיר.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין שם בפי דברים שלא אמרתי. אני מבקש להדגיש: אני לא תומך בטרנספר – –

היו"ר ש' וייס:

א.ו.ק"י. הודעה חשובה מאוד.

משה קצב (הליכוד):

– – ואם אלי דיין רוצה, שילך לרופא אוזניים.

היו"ר ש' וייס:

בואו לא נמשיך בזה. מספיק שהכחשת.

אלי דיין (העבודה):

אני אמרתי, ואני חוזר ואומר: הליכוד מתיישר עם הימין הקיצוני – – –

משה קצב (הליכוד):

אל תדאג לליכוד. תדאג למפלגת העבודה.

דוד מנע (הליכוד):

ואתם מתיישרים עם דראושה.

אלי דיין (העבודה):

– – – תמשיכו בקו הזה ואתם תישארו באופוזיציה הרבה שנים.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

כדי שלא תהיינה אי-הבנות, אני מתחיל עכשיו לקרוא לסדר, ולא חשוב מי צעק כמה קריאות ביניים לפני כן.

אלי דיין (העבודה):

אני יכול להבין — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, אני אצטרך לקרוא אותך לסדר, אף-על-פי שעד עכשיו היית שקט. הודעתי שמעכשיו אקרא לסדר.

אלי דיין (העבודה):

אני יכול להבין, שסיעת הליכוד יכולה להגיש הצעת אי-אמון לממשלה. הדפנו 32, תגישו עוד אחת ונהדוף גם אותה — —

אברהם הירשזון (הליכוד):

בגלל דראושה, הגוש החוסם שלכם.

אלי דיין (העבודה):

— — אבל להציע לפטר פקידים, זה דבר חדש שאני שומע.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון, מספיק.

אלי דיין (העבודה):

אני שמעתי היום מפי יושב-ראש סיעת הליכוד, ואין לזה תקדים בכנסת. אני יושב פה לא הרבה שנים, חמש שנים, והוא אומר שצריך לפטר את הפקידים שהביאו את החומר ועשו את ההכנות להסכם אוסלו. אני מציע לך לחזור בך.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת משה קצב, אתה נאמת — — —

משה קצב (הליכוד):

הוא מדבר אלי.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. אלה הערות רטוריות, שלא מחייבות תשובה.

משה קצב (הליכוד):

לא רטוריות.

משה פלד (צומת):

הוא רוצה לעזור לראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת משה פלד, אני קורא אותך לסדר, אין מה לעשות. אני קורא אותך לסדר באופן מרוכז.

אלי דיין (העבודה):

אתמול ישבנו עם המתיישבים ביהודה ובשומרון, ויש לנו הערכה רבה למעשיהם, והם נשלחו על-ידי ממשלות ישראל – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אז תיכנסו בהם.

אלי דיין (העבודה):

– – אבל יש להם אולי גם שליחות לאומית לתרום לשלום אחר כך, ובשלום צריך גם קורבנות. כפי שבמלחמה צריך קורבנות, לא עלינו, כך גם בשלום.

דוד מנע (הליכוד):

מה זאת אומרת, שבשלום צריך קורבנות?

לימור לבנת (הליכוד):

אלי דיין (העבודה):

צריך קורבנות, כשיצטרכו לפנות את היישובים. מה יש? לפנות את היישובים, מה רע בזה?

דוד מנע (הליכוד):

אברהם הירשזון (הליכוד):

זו לגיטימציה של הממשלה לכל ארגוני הטרור – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מנע, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת חיים דיין, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת מנע, קראתי אותך לסדר. חבר הכנסת חיים דיין, אני אוציא אותך. חבר הכנסת הירשזון, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה, וזה יהיה פנטסטי אם אותך אצטרך להוציא. זה לא ייאמן.

אלי דיין (העבודה):

אני אמרתי להם, והם הבינו בדיוק את הכוונה שלי. תאזינו. לצערנו, במלחמה צריך קורבנות של בני אדם, ופה אולי יצטרכו רק להזיז יישובים, וזה לא קורבנות של בני אדם. קדושת חיי האדם היא מעל לקדושת הקרקע – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון, פעמיים קראתי אותך לסדר.

אלי דיין (העבודה):

— – ואנחנו רוצים למנוע שפיכות דמים, ורוצים למנוע מלחמה, ורוצים למנוע קורבנות.

חיים דיין (צומת):

אתם מובילים לשפיכות דמים.

אלי דיין (העבודה):

ואם הם כאלה ציונים ולאומיים, הם גם צריכים להתחשב בעניין הזה, והם צריכים להבין שהעומס המוטל היום על כוחות הביטחון הוא אדיר. יש מצב קיים, שהיישובים צריכים להישאר. זה היתרון שנקבע בהסכם אוסלו. מדובר ב-500 נקודות שהן מפותלות, וצריך לשמור עליהן. אנחנו יודעים היום שיש כוחות צה"ל שמלווים כל נסיעה של ילדים ושל תלמידים, ויש מאות נסיעות כאלה ביום. ולא לשמוע מלה טובה על צה"ל ועל כוחות הביטחון שעושים את המאמץ הזה?

לכן, אני מציע, רבותי חברי הכנסת, ואני רוצה שתדעו, שעל אף הקשיים והסיבוכים, החלטתנו נחושה לממש את ההסכם, ואין חזרה ממנה. ולידיעתכם, רוב העם היום, לא אתמול, תומך בהסכם.

אסתר סלמוביץ (צומת):

לא נכון.

אלי דיין (העבודה):

הסקרים של היום מראים שרוב העם תומך בהסכם.

פיני בדש (צומת):

אסתר סלמוביץ (צומת):

אלי דיין (העבודה):

אני מבקש שתכירו בעובדה הזו, על אף הצעקות שלכם, שלדעתי חרגו מגבולות הטעם הטוב. וההפגנות האלימות שהיו אתמול נגד ראש הממשלה ושר הביטחון הן חסרות תקדים, וכך גם הביטויים האלה. אני חושב שחברי כנסת אחראיים, לא הקיצוניים שבשוליים, צריכים להתנער מהם –

--

דוד צוקר (מרצ):

ואחרי זה עוד יגידו שאתה מעודד מלחמת אחים – – –

אלי דיין (העבודה):

ראיתם? אדוני היושב-ראש – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת. חבר הכנסת דיין, אני רציתי לקרוא אותו לסדר, אבל אחרי שאתם נותנים לי הוראה כזאת, אני לא יכול לעשות את זה. תבינו.

אלי דיין (העבודה):

צריך לגנות את המעשים האלה, את ההפגנות האלה. מביאים תלמידים מבתי-ספר. זה החינוך – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

ואיזה הפגנות אתם עשיתם בזמן מלחמת של"ג – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר ככה. חברת הכנסת לימור לבנת – – –

אלי דיין (העבודה):

זה החינוך, זו הציונות, להשחית נפשם של – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה רגע. זה לא ילך כך. תרשה לי, רק שנייה.

רבותי, אני קראתי את חברי הכנסת לסדר, ואני אצטרך להוציא חברי כנסת, וזה דבר כל כך לא נעים. אני מציע להירגע עכשיו לשתי דקות. חבר הכנסת אלי דיין יסיים את נאומו ויסכם. תשמרו את האנרגיה לנאומים הבאים. חבר הכנסת הירשזון, מספיק.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש היום בארץ תופעה שצריכה להדאיג את הציבור. יש הסתה למלחמת אחים, לשנאה, להשחתת נפשותיהם של ילדי ישראל הצעירים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון, זה יהיה פנטסטי אם אתה תהיה היום בחוץ. דווקא אתה?

אלי דיין (העבודה):

זו השחתה חמורה. הדברים האלה גורמים נזקים בלתי הפיכים.

אסתר סלמוביץ (צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעי, את סגנית יושב-ראש הכנסת. עוד מעט תצטרכי לנהל את הישיבה, אז אל תפריעי.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאול יהלום, תירגע רגע.

אלי דיין (העבודה):

אל תהלכו אימים על הציבור. יש לנו מדינה חזקה וצבא חזק, ואנחנו לא נרתעים מהליכה באומץ לעשיית שלום שיש בו סיכויים גדולים, אבל יש בו גם סיכונים – –

רחבעם זאבי (מולדת):

רק סיכונים.

אלי דיין (העבודה):

– – והסיכונים האלה מחושבים. ואנחנו לוקחים בכובד ראש את הטענות, שיש לבדוק בזהירות את עניין המשטרה הפלשתינית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, תסיים.

אלי דיין (העבודה):

כל הזמן הפריעו לי. אני עוד לא דיברתי.

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד שתי דקות. תרכז את דבריך.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו אומרים שיהיה פיקוח של השב"כ על הפלשתינים ותהיה בדיקה. אבל אנחנו רוצים שהמשטרה הפלשתינית תתעסק עם הבעיות בעזה, ולא חיילי צה"ל. זו החלטתנו, ולא נרד ממנה.

רחבעם זאבי (מולדת):

את הפזמון הזה שמענו.

אלי דיין (העבודה):

תשמע אותו שוב, והוא ימומש. אין לנו עניין בכך שחיילי צה"ל יסתכנו בקן הצרעות בעזה. אין לנו עניין עוד בזה. דעתנו נחושה, ששם תקום משטרה פלשתינית שהיא תיאבק נגד ה"חמאס".

רחבעם זאבי (מולדת):

עזה באה לחולון, תבין את זה.

אלי דיין (העבודה):

יש לנו אמונה. צה"ל לא מתפרק, כוחות הביטחון לא מתפרקים. אתם מדברים בימים אלה – ויש פה גנרלים ואלופים בצה"ל – על חורבן, יושבים כאילו לקרוא מגילת איכה בפתח משרדו של ראש הממשלה.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, אני מצטרף לקרוא אותך לסדר.

אלי דיין (העבודה):

איזה דבר זה? יש לנו מדינת ישראל, מדינה ריבונית, עצמאית, המדינה החזקה פה במזרח התיכון, עם צבא חזק. מה קורה פה?

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו לא בימי החורבן ולא בימי השואה. מה קורה לכם? ירדתם מסדר-היום לגמרי. אלה דברים חמורים ביותר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה ביקרת אותנו וראית שקראנו מגילת איכה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאול יהלום, תאמין לי שהדיון התקיים באופן יוצא מן הכלל גם לפני שש-שבע דקות.

אלי דיין (העבודה):

לכן, רבותי חברי הכנסת, צריך לדבוק בהסכם, גם אם זה ייקח עוד ימים. בימים אלה מתנהלים דיונים קדחתניים, ונעמוד על עקרונות הביטחון, ראש הממשלה אמר זאת במפורש, לא נוותר על אותן נקודות ביטחוניות שיבטיחו את קיומם של המתיישבים ואת ביטחונם של כלל הישראלים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אלי דיין.

אדוני השר, בבקשה. אחר כך יהיה לנו עוד סט לשר, שיעסוק בהחזרת מגורשי ה"חמאס", ובו ידברו חברי הכנסת פורז ומצא.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההצעות לסדר-היום התמקדו בשלושת החודשים שחלפו, מאותו יום שבו חתמנו על הסכם עקרונות בין ישראל לבין אש"ף, הסכם היסטורי, הסכם שאין ממנו דרך חזרה, הסכם ששם קץ – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אין לך בשורות יותר טובות בשבילנו?

היו"ר ש' וייס:

תגידו, זה עיקרון שכששר מתחיל לדבר, במשפט הראשון מפסיקים אותו? אני אקרא אתכם לסדר מהרגע הראשון.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, אתה לא עוזר לי, ואני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. זה לגיטימי, אבל בהקשר הכללי – אתה יודע מה אתה גורם לי.

שר הבריאות ח' רמון:

כשראיתי את חבר הכנסת שילנסקי, החלטתי לבשר לו בשורה טובה, שאחרי 100 שנות אי-הכרה, 100 שנים שהעם הפלשתיני סירב להכיר בנוכחות שלנו כאן, סירב להכיר בקיומנו כאן, חתם על מסמך שהוא מכיר בזכותנו לא רק לחיות בשלום במדינתנו אלא גם בביטחון.

דוד מנע (הליכוד):

מלך ספרד קרא לזה "חלום באספמיה".

שר הבריאות ח' רמון:

זה מה שנחתם. היו 100 שנות סירוב. זה לא פשוט, עוד יהיו בעיות, אבל זוהי תפנית שבה האויב הכי קרוב אלינו, הכי מר, החליט לעשות זאת, לא כי הוא נהיה חבר בליכוד, אפילו לא במפלגת העבודה, אפילו לא במרצ ולא בתנועה הציונית.

משה קצב (הליכוד):

ג'בריל וחוואתמה.

שר הבריאות ח' רמון:

הוא נשאר נאמן לשאיפות שלו, אבל הוא החליט דבר אחד, שהוא רוצה להגשים אותן לצד מדינת ישראל ולהגשים אותן לא תוך אלימות ושפיכות דמים. זה קרה, זה מה שהיה.

ומאז אנחנו מנהלים משא-ומתן, משא-ומתן מורכב, מסובך, מפותל, בעייתי. חשבנו אחרת? ואני רוצה להגיד לך, בין היתר, למה הוא מורכב, למה הוא מפותל, למה הוא בעייתי. כי בניגוד להסכם עם מצרים, שבו אמרנו שאנחנו נותנים את כל השטח, עוזבים את כל היישובים, מפרקים את היישובים, הסכם שנחתם על-ידי ראש הממשלה לשעבר מנחם בגין, זיכרונו לברכה, בניגוד לו אמרנו שבהסכם הביניים הזה ננסה לעשות דבר מאוד מסובך – לא להוריד שום יישוב, אפילו לא בלב עזה. והם הסכימו לכך, הם הסכימו שאנחנו נגן עליהם, הם הסכימו שכל נושא הביטחון יהיה בידינו.

על מנת ליישם הסכם כל כך מורכב וכל כך מסובך – אני מודה, שהאנשים שהקציבו לכך חודשיים היו אופטימיים במידה מסוימת, אבל טוב שעשו זאת, כי זה מכריח את כולנו לעשות מאמץ עליון להגיע לחתימת ההסכם שיישם את הסכם העקרונות, כי תקופת הביניים הזאת היא התקופה הקשה ביותר, הבעייתית ביותר; הם עוד לא שולטים בשטח, אנחנו שולטים על כל השטח, אבל יודעים שלא נוכל לשלוט על כל השטח לאורך זמן.

זה נותן הזדמנות טובה לכל אלה שרוצים לחסל את ההסכם, לרצוח אותו, להגביר את פעולות הטרור, ואכן כך קרה. ה"חמאס" וה"ג'יהאד האסלאמי", בתקופה שחלפה מאז חתימת ההסכם, מאמצים את כל כוחם, את כל שריריהם, מגייסים את כל אנשיהם, ומדובר בלא יותר מכמה עשרות אנשים, על מנת לבצע פיגועים רצחניים, בשעה שה"פתח" איננו מעורב בכך, פרט למקרה אחד. זה לא טוב. אני יודע שזה איננו מבסס את טיעונכם נגד ההסכם, אבל הם לא מעורבים.

לימור לבנת (הליכוד):

חסידי אומות העולם.

חנן פורת (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

תנו לשר להתבטא. ההפסקות האלה חוזרות על עצמן. אני יודע, זה לגיטימי, אבל זה כבר בלתי נסבל.

חנן פורת (מפד"ל):

זה מותר לי.

היו"ר ש' וייס:

בית-נבחרים, רוצים לשמוע האחד את השני. שום משפט לא נותנים פה להשמיע.

שר הבריאות ח' רמון:

מה לעשות, אותו ארגון לא פועל. יתירה מזאת, לפני כשבועיים-שלושה שבועות נפגש אלוף פיקוד הדרום, מתן וילנאי, עם ראשי ה"פתח" ברצועה, וחתמו על הסכם שיהיה שקט ברצועה. ראשי ה"פתח" ברצועה מטיילים את מרותם בעזה. מה לעשות, אלה העובדות. זה לא מוצא חן בעיניכם. אלה לא העובדות שאני מוסר, אלה עובדות שנמסרות לנו על-ידי גורמי הביטחון המוסמכים. אני מקווה שאותם אתה לא מציע לפטר על כך שהם מוסרים את האינפורמציה הזאת.

אלה שאתם חתמנו שולטים על מה שהם יכולים לשלוט בשלב הזה, והם עוד לא אחראים לשטח, צה"ל אחראי לכל השטח. אז מה אתם מציעים לנו? מה הציע לנו חבר הכנסת קצב? הוא הציע לנו לא להמשיך במשא-ומתן, והוא אומר: אם לא נפסיק את המשא-ומתן, משמע ניכנע לטרור. חבר הכנסת קצב, להיפך. מה רוצים אותם עשרות? הם הודיעו שהם יושבים ומתכננים את הפיגועים. נכון, קודם כול, אותם מתועבים רוצים לרצוח יהודים, אבל יש להם גם מטרות פוליטיות. לא בכדי הם הגבירו את הפיגועים; הם יודעים שכאשר הם יעשו פיגוע, אתה, חבר הכנסת קצב, תעלה כאן לדוכן ותתבע להפסיק את המשא-ומתן. זה בדיוק מה שהם רוצים שתעשה. אז למה אתה נכנע להם? למה אתה עושה בדיוק את רצונם? על אפם ועל חמתם נעשה שלום. כמה עשרות רוצחים לא יקבעו את אורח חיינו כאן. לא תהיה כניעה לטרור.

משה קצב (הליכוד):

אתם מסוגלים למנוע את הטרור הזה? זאת פונקציה ישירה של מדיניות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אתה דיברת זמן רב. עכשיו הוא עונה.

שר הבריאות ח' רמון:

זה בסדר.

היו"ר ש' וייס:

אם אתם מסתדרים, נהדר.

שר הבריאות ח' רמון:

כשלא נסתדר, אפנה אליך.

היו"ר ש' וייס:

אתה לבד תקרא לי כשאתה תרצה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת קצב, אילו היית בא ואומר, שעד 13 בספטמבר היו הגדה והרצועה האוקיינוס השקט, היה שם שקט ושלווה, שום יהודי לא נרצח, כולם חיבקו אחד את השני והיה טוב, הייתי מסכים אתך. אבל לפני 13 בספטמבר, עוד כשאתם הייתם בשלטון, היתה מדיניות אחרת, היתה מדיניות של "אף שעל", מדיניות של "לעולם נהיה שם". נו, ולא היה טרור, ולא היה טרור רצחני? אלא מה, הוא הקיף חלקים הרבה יותר גדולים באוכלוסייה, לא מתי-מעט, אלא הוא הקיף גם את ה"פתח" וגם גורמים אחרים, את רוב רובה של האוכלוסייה הוא הקיף.

משה קצב (הליכוד):

איך אתה מסביר שיש יותר מעשי רצח? בלמתם את הטרור?

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי. תן לי. הסברתי לך, חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

עכשיו די. עכשיו אני צריך עזרה.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו זה סידור חברי בין שלושתנו.

שר הבריאות ח' רמון:

זה לגיטימי. כל זמן שזה בגבולות שאני יכול – – –

היו"ר ש' וייס:

אז אני יוניפי"ל, ולא – אני מתערב.

שר הבריאות ח' רמון:

כשאני מרגיש שאני עומד להיכנע לקריאות הביניים שלך – אני מייד פונה ליושב-ראש.

הסברתי לך, שהם עושים מאמץ גדול בתקופת הביניים, ולכן צריך להגיע מהר להסכם, בין היתר, כי זה המאמץ העיקרי שהם עושים. הם מאמצים את כל כוחם. הם עושים את המעשים הכי נוראים עכשיו, כי הם יודעים איך אתה תגיב. הם יודעים מה יקרה בשטח. הם יודעים שמיידי יהיו הפגנות. הם יודעים שיקשה על הממשלה להמשיך בדרכה, ולכן הם עושים את מעשי הטרור.

משה קצב (הליכוד):

מה יהיה בעוד שנה?

שר הבריאות ח' רמון:

נגיע ל"בעוד שנה". קודם כול, אני מסביר לך שבזמן מדיניות הליכוד, שדיברה על "אף שעל", גם אז היה טרור. היה אז טרור יותר רצחני.

משה קצב (הליכוד):

בעוד שנה יהיה יותר גרוע.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אם אתה תתבדה, מה תעשה?

משה קצב (הליכוד):

אני אבקש סליחה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי. חברי הכנסת זאבי, קצב, זיסמן, פלד. זהו, הגל השני.

עמנואל זיסמן (העבודה):

משה קצב (הליכוד):

אני מתפלל להשם שאני אתבדה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב. חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת זיסמן.
חבר הכנסת קצב, רק שנייה. חבר הכנסת זיסמן, תקשיב לי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת זיסמן, אני מדבר עכשיו אליך.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, תרשה לי רגע. חבר הכנסת זיסמן, תקשיב לי דקה. אני אומר לך באופן מאוד חברי, אתה נותן לי כל הזמן הוראות "תוציא אותם". אינני רוצה להמשיך ולומר. תירגע קצת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

זה היה בשבוע שעבר. השר רמון, נא להמשיך. קדימה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

מספיק. חבר הכנסת פלד, יש גם בקשה חברית, שלא תצעק. מותר לצפות ממני שיושב על-ידך, שלא תצעק. אנחנו יושבים אחד ליד השני.

רחבעם זאבי (מולדת):

לאילו צעקות אתה מתכוון?

היו"ר ש' וייס:

של שניהם. השר רמון, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

היה טרור רצחני, כשאתה היית שר בממשלה. אני לא רוצה לפתוח פה לשטן. מאז הסגר היה רק פיגוע אחד בגבולות "הקו הירוק". בתקופתכם, אתה לא זוכר?

משה קצב (הליכוד):

לא בהיקפים כאלה.

שר הבריאות ח' רמון:

בגבולות "הקו הירוק", בוודאי ובוודאי יותר.

משה קצב (הליכוד):

לא.

שר הבריאות ח' רמון:

ודאי וודאי יותר.

משה קצב (הליכוד):

תבדוק את הנתונים.

שר הבריאות ח' רמון:

לא היה ביטחון ברחובות ישראל. בכל חוצות ישראל לא היה ביטחון בתקופתכם. סכינאי עזה השתוללו אז ברחובות תל-אביב.

בנימין טמקין (מרצ):

כשהיה המקרה עם האוטובוס, אנחנו יצאנו להפגנות נגדכם?

שר הבריאות ח' רמון:

למה אתם מפריעים לי?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

שר הבריאות ח' רמון:

אתה הצטרפת לעשרה אחרים. אם אתם חושבים שאני לא מסתדר לבד – אני מוכן לרדת מייד.

קריאה:

אתה מסתדר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מסתדר? תודה.

לכן, חבר הכנסת קצב, אנחנו נמשיך ונשיג את ההסכם. בהחלט, יש קשיים. אני רוצה לומר לך, כאשר התנהלו השיחות באוסלו היו משברים הרבה יותר קשים מהמשבר הזה, ועמדנו בהם על דעתנו. על כך שירושלים היא לא חלק מהאוטונומיה היה בשיחות אוסלו משבר, שאיש לא האמין שנצא ממנו. על השליטה על ההתנחלויות, על כך ששום התנחלות לא יורדת היה משבר. כל הדברים שהתקשנו עליהם, כולם גרמו למשברים הרבה יותר בעייתיים מהמשבר הפעם.

גם הפעם יש משבר, בגלל מה שאנחנו עומדים עליו ובגלל מה שחשוב לנו – הביטחון. אנחנו נחוישים בדעתנו בנושא הביטחון. אם יאסר ערפאת הבין, בטעות או שלא בטעות, שצה"ל לא ישלוט על הגבול בין ישראל ובין מצרים, או שצה"ל לא ישלוט על הגבול בינינו לבין ירדן, יש לו טעות קשה, ואני מציע לו שיבין שאנחנו לא נוותר בנושאים הללו. בכל מה שקשור לביטחון – לא נוותר. זה ציפור הנפש של ההסכם. על כך היינו נחושים, והיינו מוכנים לא להגיע להסכם, גם כאשר ניהלנו משא-ומתן על הסכם

אוסלו. גם עכשיו – צה"ל ישמור על הירדן. צה"ל ישמור על הגבול בינינו לבין מצרים. יש בעיות בנושא הגשרים, שקשורות בעניינים אזרחיים – על כך ניתן לדבר. לא יהיה מעבר של אנשים שאנחנו לא נוכל לפקח עליהם באופן חופשי. לא יהיה דבר כזה. אני מאמין שניתן להגיע לכך ולהגיע להסכם, וכל צד ישמור על מה שחיוני לו. רק כך מגיעים להסכמים.

ואז יתחיל המבחן. צה"ל ייסוג בראש ובראשונה מאזור עזה, וסוף סוף ניפטר מהמקום הנורא הזה ונעביר אותו לשליטה שלהם; כן, שלהם.

אנחנו לא עומדים לתת להם רובים ולא כדורים. כל הדמגוגיה הזאת אין לה ידיים ואין לה רגליים.

משה פלד (צומת):

מאיפה זה יגיע?

שר הבריאות ח' רמון:

לא רובה אחד ולא כדור אחד.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הם יקבלו כדורים.

שר הבריאות ח' רמון:

הם יקבלו. ודאי שהם יקבלו, לא מאתנו.

אני רוצה להבין, כשמנחם בגין, בהסכמי קמפ-דייוויד, חתם על "משטרה פלשתינית חזקה" – – –

משה פלד (צומת):

האמריקנים לא רצו לדבר אתם – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד, חבר הכנסת פלד, חבר הכנסת פלד. חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת אורון.

שר הבריאות ח' רמון:

כאשר חתם מנחם בגין על "משטרה פלשתינית חזקה" – וזה כתוב לא רק פעם אחת בהסכמי קמפ-דייוויד, זה כתוב פעמיים, מה חשבתם? שיביאו בריונים, אלה שמופיעים בטלוויזיה, והם יהיו חזקים בגופם?

עמנואל זיסמן (העבודה):

מקלות.

שר הבריאות ח' רמון:

מקלות, נבטים. מה חשבתם? מה חשבתם?

אנחנו רוצים שתהיה משטרה פלשתינית חזקה בעזה, משטרה שתטפל במי שינסה לפגוע בהם ובנו.

אם, חס וחלילה, הם לא יצליחו לטפל – זה עניינם, כל עוד לא ייפגעו יהודים. על היהודים אנחנו שומרים, לא הם.

משה פלד (צומת):

שאלה אחת.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אסיים, אני אתן לך שאלה, אם לא תפריע לי.

אני רוצה להגיד משהו לחבר הכנסת קהלני.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני ישן בלילה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת זיסמן.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת קהלני, יש מצוקות למתנחלים. יש להם זכות מלאה להביע את מצוקתם בכל דרך לגיטימית שיבחרו בה. אבל אין, לחלק מהם, אני מקווה קטן, זכות למרוד נגד שלטון דמוקרטי וממשלה נבחרת. לצערי, יש קבוצה מסוימת בתוכם – אני מקווה שכולם יוקיעו אותה – שפועלת בניגוד לחוק, במודע. הם אומרים בריש גלי. בהם צריך לטפל. הם מובילים את ההפגנות הנוראיות ואת המחזות של שרפת תמונת ראש הממשלה בישראל שקיבל את אמון הכנסת. אתם לא צריכות להיות פשרות. אליהם לא צריך להתחנף. נגדם צריך לפעול בכל חומר הדין, כי כאשר לא פועלים נגדם מאותתים גם למתונים שאפשר להצטרף אליהם, והם נותנים את הטון. הם, לצערי, נושאים את שם הביטחון לשווא.

שנים רבות – לא רוצה להגיד מעולם – צה"ל לא הקצה כל כך הרבה כוחות, כל כך הרבה מאמץ ביהודה, בשומרון ובעזה; שנים רבות. הם מתעמתים עם החיילים האלה, יורקים עליהם, בזים להם, מקללים אותם. האם את האנשים האלה צריך להבין? יש להם עמדה; היא לא קשורה כלל להסכם הזה. כך הם התנהגו גם נגד חלק משרי הליכוד. אתם לא זוכרים איך הם רצו אחרי ארנס? הם מנהלים ויכוח פוליטי ומשתמשים בפיגועים על מנת לכפות את רצון המיעוט שלהם על הרוב הגדול בעם ישראל.

מי שייכנע להם, מי שיקבל אותם או מי שיגלה הבנה – מגלה הבנה לכך שמדינת ישראל לא תתנהל כמדינה דמוקרטית.

עם זאת, אנחנו עושים הכול. שר הביטחון, צה"ל, כל זרועות הביטחון, עושים הכול על מנת להגן כמיטב יכולתם על כל תושב בכל מקום בארץ-ישראל, ועל המקומות הרגישים בעיקר.

היו עוד אנשים במדינת ישראל, שהיו תחת סיכון ביטחוני, בשנות ה-70 בעמק הירדן, באזור העימות בלבנון. גם שם נהרגו אנשים, לצערנו, נהרגו ילדים. הם עטפו את צה"ל באהבה ובחיבה, הם עודדו את צה"ל. הם ידעו שצה"ל עושה הכול. הם לא השתמשו בכך, הם לא אמרו: תכבשו את עבר-הירדן, הם אפילו לא אמרו: תצאו למבצע לבנון.

לכן, פה נעשה שימוש ציני, שימוש לא הוגן, שימוש אפילו מפלצתי בפיגועים רצחניים, שכולנו מתעבים, לקידום מטרות פוליטיות, שיעדן אחד – סיכול מוחלט של ההסכם שזכה לאישור הכנסת. ואני אומר: צריך לעשות הפרדה, הפרדה בין המצוקה הפוליטית שבאה לידי ביטוי בהפגנות לגיטימיות ובמחאות, ואם צריך לשבת ליד משרד ראש הממשלה, אני מבין, כל מה שניתן. אם הם מאמינים שזה רע, חובתם לעשות זאת. רק לא לחצות את הקו האדום, שהוא הקו שמפריד בין ישראל כמדינה דמוקרטית, מדינת חוק, לבין אנרכיה, לבין מרד בשלטון.

אני מציע להעביר את ההצעות הללו – אל שלל ההצעות שהעברנו בשבועות הקודמים – לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

אני מוכן לענות על שאלה, ברשות היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, חבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

אני מבקש לשאול את השר: אנשי ה"חמאס" שבורחים מרצועת-עזה, בורחים למצרים. הצבא המצרי, שלטונות מצרים, לא מתמודדים אתם, מגרשים אותם לאירופה, ללוב, לסודן, לאלג'יר וכו'. על סמך מה אתה בונה את הקונצפציה הכוללנית הזו, שהפלשתינים יתמודדו עם אנשי ה"חמאס" ברחוב העזתי, או ברחוב של יהודה ושומרון? מה אתה רואה שהמשטרה הפלשתינית צריכה להיות?

שר הבריאות ח' רמון:

קודם כול, היא צריכה להיות חזקה. אני שמח שאתה מסכים, שהיא צריכה להיות חזקה כדי שתוכל להתמודד, כי משטרה חלשה בוודאי לא תתמודד נגד אנשים שאתה חושב שהם כל כך מסוכנים.

אני בונה זאת על סמך הנחות, שהצבא הזה, או המשטרה הזאת, או כל מה שתקרא לגוף זה, הוא ידע להתמודד אתם, בזמן שיהיה יותר חזק.

אבל בוא נניח שאני טועה, והוא לא יצליח. מה קרה? אנחנו לא נמצאים בתוך עזה, אנחנו נמצאים מסביב. כל המשטרה הזאת מצוידת ברובים מקסימום, בסדר גודל כזה. הם יהוו איום על מדינת ישראל? אני שואל אותך, חבר הכנסת פלד: האם לא סביר לקחת סיכון, שאתה מדבר עליו, תמורת הסיכוי שהם כן ישתלטו וכן נחיה בשלום? הכול סיכונים מול סיכויים.

אתה, לפי השקפתך, חושב שצה"ל וישראל צריכים להיות לנצח בעזה, ועזה צריכה להיות חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, לכן אתה מתנגד לכך. אבל, אם אני – ואני מניח, רוב הציבור – מתנגדים לכך שעזה תהיה חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, ומתנגדים לכך שצה"ל וילדינו יתרוצצו לנצח נצחים בחוצות ג'באליה ודיר-אל-באלח, אז אנחנו רוצים לעשות את הניסוי הזה, והוא ניסוי. יש בו בהחלט הנחה, שהוא לא יעלה יפה. אין לי ביטחון בכך.

תגיד לי, כשעשו הסכם שלום עם מצרים, היו בטוחים במיליון אחוז שכל הסיכונים שחבר הכנסת זאבי דיבר עליהם, שזה יהיה אסון – ורבים בימין טענו שההסכם עם מצרים יביא אסון ביטחוני על מדינת ישראל – לא יתממשו? התברר שהם טעו. חס וחלילה, יכול היה להיות שהם צודקים. התברר שהם טעו.

תמיד טעיתם; כל פעם כשהיה הסכם ניבאתם נבואות שחורות, ותמיד הן התבדו. וגם הפעם, אני מאמין שהן יתבדו, ואם חלילה לא יתבדו – אנחנו נדע שעשינו את כל מה שמתחייב על מנת להגיע לשלום ולקחנו סיכונים סבירים, סבירים מאוד, בלי לסכן את קיומה של מדינת ישראל. וזה הדבר החשוב. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר רמון.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

כל פעם מציעים להעביר לוועדת החוץ והביטחון. אין לזה שום משמעות, כי הוועדה לא תזמן אותנו. העבירו במשך המושב הזה אין-ספור הצעות לדין בוועדת החוץ והביטחון, ומעולם לא זומנו לדין.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מוכנה להעביר את זה לנשיאות הכנסת. תודה.

חבר הכנסת רן כהן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת קצב; בבקשה.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה קצב מסיבה מאוד פשוטה, משום שמהות ההצעה של חבר הכנסת קצב היא לבטל את ההסדר ואת הגשתו. וביטול ההסדר והגשתו עכשיו, משמעותם אחת – חזרה לתווך ובוהו, חזרה להשתלטות מוחלטת של ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" על הרחוב הפלשתיני, ושל אנשי הוועד המרכזי בכבישים ואנשי כהנא המטורפים על הרחוב היהודי בשטחים.

משה פלד (צומת):

איש ביטחון – – –

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת פלד, אם אתה כבר מדבר, אני רוצה להעיר לך הערה: תפקידו של איש ביטחון בבית הזה הוא להעניק לציבור הישראלי לא פחד ופחדנות, אלא יציבות וביטחון. מה שאתה עושה זה לא בדיוק המענק הזה. אבל תן לי להמשיך עם ההצעה של חבר הכנסת קצב.

גברתי היושבת-ראש, כאשר הליכוד הקים התנחלויות, ואזרחי ישראל נרצחו על-ידי הטרור הפלשתיני, גם של "הג'יהאד האסלאמי", גם של ה"חמאס" – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים, הזמן תם.

רן כהן (מרצ):

אני מסיים.

— — — גם של ה"חמאס" וגם של ה"פתח", הליכוד לא הפסיק את הקמת ההתנחלויות. כאשר הליכוד נהג במדיניות סרבנית — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים, זמן כן תם כבר לפני חצי דקה.

רן כהן (מרצ):

אני מסיים.

כאשר הליכוד נהג במדיניות של סרבנות והטרור השתולל, הוא לא הפסיק את הסרבנות ועבר לגמישות.

לכן, אדוני השר, מה שצריך הוא להוריד מסדר-היום את ההצעות מהסוג הזה, ושאתם בממשלה תבינו דבר אחד – כמה שיותר מהר להתחיל להגשים את ההסדר. כל שבוע נוסף של המתנה הוא מתנה לסרבנים ולא לה שרוצים שההסדר ייפול. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן.

חבר הכנסת בא-גד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת קהלני; בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, שאלתי מופנית לשר היחידי של הממשלה שנמצא — — —

קריאה:

השר היחיד.

יוסף בא-גד (מולדת):

השר היחיד, היחיד והמיוחד, חיים רמון. האם הותנתה החזרת מגורשי ה"חמאס" היום בהפסקת הטרור של ה"חמאס", ואם לא – מדוע? האם לא סבורים שזהו התנאי המינימלי של כל מדינה ריבונית?

אני אודה על תשובה בלי התחמקות, תשובה ברורה – החזרת מגורשים מרצחים בתנאי שייפסק הטרור של ה"חמאס", כן או לא?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד.

חבר הכנסת אלסאנע מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דיין מסדר-היום; בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אנו עדים לאחרונה להשתוללות של המתנחלים המציבים מחסומים ופוגעים ברכושם ובגופם של תושבים תמימים בשטחים. כאשר דבר כזה היה קורה בישראל, בתוך מדינת ישראל – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אין גבול? אפשר להגיד כל דבר?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני מבקשת ממך לא להפריע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מדינת ישראל דאגה לעשות סגר ולמנוע את הכניסה של אנשים שהיה חשש שיפגעו בביטחונם של תושבי ישראל – – –

קריאות:

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

שאלתי היא, מדוע לא מחרימים את נשקם של אותם מתנחלים פורעי חוק? מדוע לא מעמידים אותם לדין – –

קריאות:

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – מדוע לא מונעים את כניסתם – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת הירשזון. חברת הכנסת לבנת. חברי הכנסת.

קריאות:

– – –

משה פלד (צומת):

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד.

אברהם הירשזון (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת הירשזון.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אם ממשלת ישראל איננה מסוגלת לשלוט בהם, כיצד אתם דורשים מאש"ף, שטרם תפס חזקה ושליטה בשטח, שהוא אכן ישלוט? או שמא ממשלת ישראל מסכימה למה שהם עושים?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

חבר הכנסת משה קצב, האם אתה מסכים להצעתו של השר להעביר את הדיון בנושא לוועדת החוץ והביטחון? – מסכים. חבר הכנסת אביגדור קהלני – מסכים. חבר הכנסת אלי דיין – מסכים.

אם כך, נעבור להצבעה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, ואין מדברים בשעת ההצבעה. חבר הכנסת פלד, חבר הכנסת אלסאנע, אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד העברת שלושת הנושאים לוועדת החוץ והביטחון. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 26

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושאים לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

26 תומכים, מתנגד אחד, נמנע אחד. אני קובעת ששלושת הנושאים יועברו לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

החזרת מגורשי ה"חמאס"

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעות לסדר-היום מס' 2816 ו-2845, בנושא: החזרת מגורשי ה"חמאס". אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מזמין את חברי הכנסת שלא מסכימים לעמדתی להפריע לי באופן שיטתי. אני מוחה על זה שבעניין ה"חמאס" הפרעתם לדוברים הקודמים, כשאלה היו נושאים אחרים; אני חושב שאתם צריכים להפריע לי, ואני מבקש שלא לקפח אותי, בשום פנים ואופן, בנקודה הזאת.

באופן רציני. היום חוזרים לישראל כ-200 אנשי "חמאס", ואיש בבית הזה, אני חושב, איננו חושב שמדובר בקבוצה של 200 חסידי אומות העולם, צדיקים, או אנשים שיש להם סגולות מיוחדות לקבלת איזה פרס על הומניזם. הם חוזרים מהסיבה הפשוטה, שהושגו, בשעתם, הסדרים והסכמים לחזרתם, וממשלה חייבת לכבד הסכמים. אין מנוס מכך.

יוסף בא-גד (מולדת):

גם אם הצד השני רוצח – – ?

אברהם פורז (מרצ):

תמיד מקיימים הסכמים.

הם חוזרים, רבותי חברי הכנסת, מהסיבה הפשוטה, שההחלטה על גירושם, מה לעשות – ואני תמכתי, בשעתי, בהחלטה איזה פרק זמן – היתה טעות. לממשלה היתה כוונה טובה. זה היה בעיצומו של גל טרור, חלק גדול מהטרור הזה נעשה על-ידי אנשי ה"חמאס", והממשלה חשבה שהיא עושה שני דברים טובים: א. היא מרחיקה מתחומי מדינת ישראל או מהשטחים שבשליטתנו את הגורמים הקיצוניים; ב. היא מסייעת לאש"ף, שנראה גורם מתון, ובדיעבד הסתבר שהוא גורם מתון, להשתלט על השטח ולהגיע אתנו להסכם. בדיעבד מסתבר שזאת היתה טעות, ושהצעד הזה רק חיזק, למרבה הצער, את כוחו של ה"חמאס" בשטחים; אני מקווה שהוא לא חיזק אותו יותר על המידה.

רבותי חברי הכנסת, מדוע הצעד הזה היה מוטעה? יש פה לפעמים דברים שנראים אבסורד, אבל כך הם. בהתאם לאמנת ז'נבה, אסור להגלות תושבי שטח כבוש. לפי אמנת ז'נבה, מותר להוציא להורג תושבים של שטח כבוש, ולהעניש אותם בעונשים חמורים, וגם לעצור אותם במעצר מינהלי, אבל גירוש איננו אפשרי. אם אתם שואלים אותי אם זה הגיוני, אני אומר שזה איננו הגיוני. אני חושב שהרבה יותר הומני להגלות משהו מאשר לשלול את חייו. אבל כך נוהגת הקהילייה הבין-לאומית, כך הם פני הדברים באמנה, וכשמדינת ישראל עשתה את הצעד המוטעה והחליטה לגרש אותם, היא קוממה עליה את כל הקהילייה הבין-לאומית.

מה גם שהגירוש עצמו, ואני אומר זאת כחבר הקואליציה, נעשה בשלומיאליות גדולה. כולם גורשו בפעם אחת, במקום אחד, נתקעו באמצע הדרך, ובעניין הזה אני שותף לחבר הכנסת זאבי, שאם אינני טועה אמר: גם לגרש אינכם יודעים.

שר הבריאות ח' רמון:

רק לגרש אנחנו לא יודעים. זאת המומחיות של חבר הכנסת זאבי, לא המומחיות שלנו.

אברהם פורז (מרצ):

בעבר היו גירושים אחרים, אפשר לעשות את זה בצורה יותר חכמה, אבל לא חשוב. היתה אז טעות, ועל הטעות הזאת משלמים.

היום חוזרים 200 אנשי "חמאס", ועובדה היא שפיגועי ה"חמאס" לא נפסקו. יש פיגועים של ה"חמאס", ואם היינו מגלים עוד 200, במקומם היו באים 200 אחרים, ואם היינו מגלים עוד 200, היו באים עוד 200. כאשר יש לך גל התקוממות עממית, זה מה שקורה.

אין לנו מנוס אלא לנסות למצוא פתרון אחר.

לא קראתי ואינני יודע מה עומד להגיד חבר הכנסת יהושע מצא, שאני מכבד ומעריך אותו, אבל אני מניח שהוא ידבר אחרי והוא לא יקבל את דברי. הוא ודאי לא יברך את הממשלה על הסכמתה להחזרת המגורשים, והוא ודאי יאמר שזאת החלטה מוטעית מאוד. אבל אני חושב שזאת החלטה שאין מנוס מביצועה.

אנחנו חיים במציאות קשה מאוד, ואינני מתעלם מכך שהמציאות היא מציאות קשה, אבל המדיניות של הממשלה הזאת נותנת סיכוי. זה סיכוי משולב בסיכונים קשים מאוד, ומי שיאמר שאין סיכונים – לדעתי, מוליך שולל.

אבל אני אומר את זה לכל חברי הכנסת, וזה נאמר פה בחילופי דברים – זה איננו מצב בלתי הפיך. אפשר לתת כמה דוגמאות היסטוריות. אחת הדוגמאות היא: מדינת ישראל, ב-1956, יצאה למבצע סיני, בשיתוף פעולה עם אנגליה וצרפת, כל חצי האי סיני היה בידינו, ובסופו של דבר נאלצנו לפנות את חצי האי סיני, עם התחייבות בין-לאומית שהשטח הזה יפורז ויהיה בו כוח או"ם. אנחנו יודעים שב-1967, תוך הפרה מוחלטת של כל ההבנות שהיו עם מצרים, נאצר סגר את המצרים, גירש את כוח האו"ם, היה גם מזכיר או"ם, שרק נאמר לו – מייד סילק, ונאלצנו לחזור לשם. אבל חזרנו לשם, וצה"ל הגיע שוב עד גדות התעלה.

אני מבקש מכם שלא להטיל מורא על הציבור, במובן הזה שאם אנחנו ניישם את ההסכם הזה עם אש"ף אנחנו נביא לחורבנה של מדינת ישראל. אנחנו נותנים סיכוי, אבל אנחנו, בפירוש, שומרים לעצמנו, לדעתי, אופציות סבירות, אם יסתבר שהצד השני יפר את ההסכם, כדי לשמור על קיומו של הבית השלישי.

אני יודע דבר אחד, כשאתה מוותר על משהו, לפעמים כדי להחזיר לעצמך אותו דבר אתה משלם מחיר, אבל השאלה היא, האם אנחנו לא ניתן לזה סיכוי.

אני מבקש מכם, אנשי האופוזיציה, לנהוג ביושר בעניין הזה, ואני גם מבקש מציבור המתנחלים והמתיישבים ביהודה ובשומרון לנהוג ביושר בעניין הזה. היתה ממשלה אחרת, בשנים 1980-1992, ממשלה על טהרת מפלגות האופוזיציה דהיום; אפילו חבר הכנסת זאבי היה אז שר בממשלה במשך תקופה מסוימת, ואני יודע שהוא יאמר שהוא נגד אוזלת היד גם של הממשלה ההיא. אבל הוא

ישב בממשלה הזאת, שר הביטחון היה של הליכוד, והשרים האחרים היו מהליכוד, מהמפד"ל, כל אלה שהיום תוקפים את הממשלה הזאת. אז מה? אני חוזר על דבר די מובן מאליו. לא היו פיגועים? לא היו פעולות טרור? אי-אפשר להדביר את הטרור באמצעים כאלה.

אולי אתם נוקטים צעד רדיקלי של גירוש, של טרנספר, אבל לשמחתי הרבה הפילוסופיה הזאת של גירוש וטרנספר היא נחלת ציבור קטן, בבית הזה היא מיוצגת על-ידי סיעת מולדת שיש לה שלושה חברים.

מרים לפיד, ששכלה שניים מבני משפחתה באירוע טרגי מאוד, והיא מוכרת כאן בכנסת, אמרה שצריך להפריד בין העמים. היא אמרה את זה בהרצאה שהיא נשאה באותו יום בתל-אביב; כך לפחות קראתי. אני יודע למה היא התכוונה. היא התכוונה לכך שההפרדה תבוצע על-ידי זה שאנחנו נעודד הגירה של תושבים ערבים מהשטחים שנמצאים בשליטתנו ואולי נבצע תוכנית של טרנספר.

אני אומר את זה, גם אילו הייתי מאמין שזה מוסרי, גם אילו הייתי מאמין שזה נכון, זה בלתי אפשרי מבחינה מדינית. העניין הזה של גירוש 200 אנשי "חמאס" מוכיח לנו עד כמה זה בלתי אפשרי.

היו תקופות, לפני מלחמת יום הכיפורים, שהיו בתוכנו שחשבו שאנחנו מעצמה עולמית. בסופו של דבר, אנחנו מדינה קטנה מאוד במזרח התיכון, שמאוד מאוד תלויה בקשרים הבין-לאומיים שלה.

אנחנו מצליחים לקיים בתוכנו רמת חיים גבוהה מאוד, רמת חיים של מערב-אירופה, עם כל הקשיים והמצוקות הביטחוניות, משום שיש לנו מערכת מפותחת של סחר בין-לאומי עם ארצות-הברית, עם הקהילייה האירופית ועם עמים אחרים.

גם דרום-אפריקה, שהיתה חזקה מאוד, נאלצה בסופו של דבר לוותר על האפרטהייד – ושם באמת למיעוט הלבן יש סכנה אמיתית, הרבה יותר חמורה מהסכנה של ישראל – משום שממשלת דרום-אפריקה הלבנה הבינה, שהיא לא מסוגלת להכיר במצב הזה, והסנקציות הבין-לאומיות שהוטלו על דרום-אפריקה בהחלט גרמו לשינוי המחשבה של הלבנים בדרום-אפריקה, עד כדי כך שהם מעבירים בהדרגה את השלטון לרוב השחור; ושם הסיכונים מאוד כבדים.

אילו העזנו ללכת בקו של טרנספר, של פעולות דרסטיות, של גרדומים, של הוצאות להורג, היינו הורסים את היחסים הבין-לאומיים של ישראל. היינו הופכים לאומה מנוודה; היינו הופכים למדינה, שלדעתי לא היתה יכולה להחזיק מעמד. דווקא משום שאנחנו הולכים לקראת פתיחות, לקראת ויתורים לצד השני, לקראת רצון להסדרים, המצב לדעתי משתפר.

לכן, רבותי חברי הכנסת, בשבילי זה לא יום שמח כש-200 מגורשים של ה"חמאס" – כפי שאמרת בתחילת דברי: צדיקים מאוד קטנים – חוזרים, אבל אנחנו פתחנו עידן חדש של הידברות, ובמסגרת העידן הזה גם הם יחזרו. חלק מהם, נכון, עברו במהלך שהותם בלבנון, כך אומרים, אימוני חבלה, ואולי במקומות אחרים. הם אינם חוזרים לבתי-קפה ולבתי-הם באופן ישיר. הם עוברים את המסגרת של כוחות הביטחון. רובם חוזרים לבתי-סוהר. העניין של כל אחד מהם ייבדק, ואני סמוך ובטוח, ולפחות אני מקווה, שהסיכון שייעשה יהיה כזה שימנע מאלה שהם מסוכנים לנו להמשיך ולבצע פיגועים.

בסופו של דבר, אנחנו משלימים היום מעגל לא מוצלח, מעגל שהתחיל בגירוש כושל ונגמר בלית-ברירה בהחזרתם בקול דממה דקה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. אני רואה שהשיטה שלך הוכיחה את עצמה. אני מציעה לשאר חברי הכנסת ללכת בדרכך.

אני מזמינה את המציע הבא, חבר הכנסת יהושע מצא; בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מאז אתמול, שלשום, התקשורת האלקטרונית והכתובה לא פוסקת מלחזור ולצטט אזהרה אחת מפיו של ראש הממשלה; לא פוסקת, אתמול ושלשום, אותה אזהרה: יש סכנה של פיגועי "חמאס". באיזו דרמטיות, באיזה מתח. ואתמול הסיפורים על סיכול ניסיון, על ניסיון לפיגוע.

נאמרו היום ברכות לכוחות הביטחון. אין ספק, הן צריכות להיאמר, ואני אומר אותן. אבל המתח הזה סביב ה"חמאס", האמירות האלה: הרוצחים, היזהרו מפניהם.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת פורז מלה אחת. אמרת: "אל תטילו עלינו מורא". מי הטיל מורא אתמול ושלשום, לפני שלשום ובעשרת החודשים האחרונים – היזהרו מפני ה"חמאס"? לא ממשלה זו? לא ראש הממשלה?

אני רוצה לומר לשר הבריאות: הצלחתם להבליט את ה"חמאס" ואת הטרור הנורא שלו על פני ה"פתח". הצלחתם. הייתי אומר בזהירות מרובה, כמעט אנחת רווחה היתה נפלטת מפיהם כאשר יכולתם לומר לציבור: "אבל זה לא ה'פתח' רצח, זה ה'חמאס'"; כמעט אנחת רווחה, כדי להוכיח את ההסכם שלכם. יום יום אמרתם את זה, לאחר כל רצח: "לא אנחנו", "לא ה'פתח'", "זה ה'חמאס' הנורא", "זה ה'חיזבאללה'".

לא אתווכח אתכם היום על הקשר בין ה"פתח" לבין ה"חיזבאללה" וארגוני הטרור הקיצוניים. אם יש קשר, בין בשתיקה, בין בתמיכה – לא זה הוויכוח היום. אני אומר לכם, כאזהרותיכם: כן, ה"חמאס" הוא המסוכן ביותר בימים אלה בביצוע פעולות הטרור. אכן נכון, ואכן טוב שנאמרו האזהרות אתמול ושלשום, ואכן טוב שהתקשורת ציטטה אותן, וטוב שהזהירה את הציבור מפני ה"חמאס". והמסקנה, גברתי היושבת-ראש, הבוקר כותרות חדשות לעם ישראל: 200 מגורשי "חמאס" מוחזרים לארץ. שומו שמים, לא ייאמן, לא ייאמן. זאת המסקנה? אתם זועקים: זאבים. אתם צועקים: זאבים, ואתם משחררים לעדר הזאבים הזה את המנהיגים שלהם, אתם מחזירים אותם לאותו יער, לאותה מדינה. אלה לא זאבים רגילים, אלא מנהיגי זאבים, על מנת שימשיכו במעשי רצח.

רחבעם זאבי (מולדת):

תיקח בעל-חיים אחר, אני מבקש. תגיד צבועים, תגיד שועלים.

יהושע מצא (הליכוד):

עד כדי כך, אדוני שר הבריות? עד כדי כך הזלזול שלכם באינטליגנציה של הציבור, בתוך 48 שעות ליצור כותרות, שאחת נוגדת את השנייה?

אדוני ראש הממשלה, שאיננו כאן. אדוני שר הביטחון, שאיננו בנמצא, ואני אומר שהוא איננו בנמצא תרתי משמע.

שר הבריות ח' רמון:

הוא בעזה.

יהושע מצא (הליכוד):

תרתי משמע. שיחזור בשלום.

שר הבריות ח' רמון:

אם תיסע לעזה תמצא אותו שם דואג ופועל 24 שעות.

יהושע מצא (הליכוד):

שיחזור בשלום. הוא מכין את האכלוס של ה"חמאס" שחוזר היום? את השיכונים הוא מכין להם?

אברהם הירשזון (הליכוד):

למה הוא לא נוסע לחברון במקום לעזה?

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני שר הבריאות, אני רוצה לומר לך, ולממשלה באמצעותך: הרבה בריאות, האמן לי, הרבה בריאות צריך כדי להתמודד, לחשוף ולעמוד כנגד ההיגיון העקום שלכם, ההיגיון המסוכן שלכם. אלא אם כן, אדוני שר הבריאות, מראש נסכים כי זו שלומיאליות, וכי השלומיאליות חסרת האחריות שלכם היא מנת חלקכם, נחלת מעשיכם.

גברתי היושבת-ראש, אולם גם שלומיאליות זו, שהיא חסרת תקנה, היא בלתי נסלחת. את ביטחון המדינה ותושביה אתם מסכנים בשלומיאליות הזו. אתם, המדברים על שלום, מרחיקים שלום ומקרבים טרור במעשה שלכם היום. מה אתם טוענים, אדוני שר הבריאות? כי ה"חמאס" הוא רוצח השלום. מה אתם אומרים? כי ה"חמאס" הוא אויב השלום. ממך, מפיו, יום יום, היום. אתם נשענים על ה"פתח", אותו קנה רצון. נשאלה שאלה, ולא השבתם עליה, איך ה"פתח" הזה ישליט את הסדר? קנה רצון שכזה לא מסוגל להשליט סדר. אתם נשענים עליו. והנה, באותו זמן שאתם מדברים על ה"פתח" כמי שידביר את הטרור ה"חמאסי", באותה שעה אתם מזרימים אנשי "חמאס" למלחמה הזאת, שיתגברו על ה"פתח". ואנחנו יודעים איך ה"חמאס", ה"חיזבאללה", באוניברסיטאות ובמקומות אחרים, הולכים וגוברים יום יום.

חבר הכנסת פורז דיבר על הסכם, הסכם קדוש, מקודש. חבר הכנסת פורז, יד על הלב, מה גובר על מה, ביטחון החיים או קיומו של הסכם? הפקרת היישוב או קיומו של הסכם? גם כאשר הגירוש הזה בוצע, נאמר מפורשות שחזרתם מותנית בהתנהגות לא של טרור של ה"חמאס". מה הצדקנות הזאת של כיבוד הסכמים? מדינה חייבת לקיים הסכם, להתאבד? עד כדי כך קדושתו של הסכם, גם התאבדותה של מדינה?

מה אמר רבין על הגירוש אז, באותם ימים? – "הגירוש יצר הזדמנות לאתר את הגרעין הקשה". ועכשיו רבין מחזק את הגרעין הקשה ומחזיר את תשתית ה"חמאס" לאחר שנת השתלמות באוניברסיטה של טהרן. שנת השתלמות לקבלת תואר מאסטר – MA בטרור מתקדם. זה מה שקרה בשנה החולפת. כמעט איש מהם לא פסחו עליו אותם מרצים לטרור, והם הכשירו אותם לכך.

אתם מכריזים, וגם היום הכריז חיים רמון: "לא נתפשר על הביטחון". והנה הפרשה הזאת מסכנת את הנפש ואת הדם. אתם נחושים, אתם אומרים, בעניין הביטחון, והיום הוכחתם אחרת.

אדוני השר, אל תשיב לי בבדיחה גרועה, כי הם חוזרים ישר לבתי-הסוהר; אל תשיב לי בבדיחה עצובה, כי מבתי-הסוהר – כפי שמפורסם היום בעיתון – ישוחררו רק אלו שיימנעו מפעולות טרור, אם יצהירו בפניכם. האומנם זו התשובה? כך קראתי אותה בעיתונות. כבר היה לנו ניסיון מר, אדוני השר, ולמשפחות שלווה אוזנה ויצחק ויינשטוק, זיכרונם לברכה – מר כמוות. מי רצח? בדיוק פעיל "חמאס", איש טרור, שנעצר בלבנון בדצמבר שחלף, וכעבור חודשיים שחררתם אותו. תוכלו לנקות עצמכם מן הדם הזה שנשפך? תוכלו לנקות עצמכם? ואולי תספר לנו שאיש ה"חמאס" הזה שרצח גם הוא הצהיר שהוא לא יבצע רצח במדינה שלנו?

היום, בשעות אלה, אדוני השר, אתם משחררים עוד 200 מנהיגי רוצחים; תגבורת לטרור ה"חמאסי". מה תאמרו לנו באסונות הבאים, אדוני השר? את מה שאמרת כבר לפני כן, ומה שתאמר מחר ומחרתיים? שזה רצח של ה"חמאס" הקיצוני? זאת הנחמה שתבשרו לאותן משפחות, כשתיפגענה,

חס וחלילה? תבשרו להן אותה בשורה מרה שזה לא רצח של ה"פתח"? אולי יכולתם להיאחז בטיעון קשה כזה לו הראיתם לעם הזה שאתם נלחמים ב"חמאס" ולא משחררים אותו אל רצח נוסף. לא תוכלו להתחמק באמירות אלו מאחריותכם להתגברות הטרור.

אוי גם לאותו טיעון של יושב-ראש סיעת העבודה, חבר הכנסת אלי דיין. אתם יודעים מה הוא בישר לנו היום? – שהמשלה תלווה את כל המתנחלים בנסיעותיהם. חזרנו לשיירות 48? לזאת אתם מחזירים את המדינה?

אדוני ראש הממשלה, שאיננו כאן, את הסתייגות הציבור ממדיניותכם רבת האסון והתרחקותו מכם הביא לידי ביטוי אתמול פובליציסט נודע, מר שמואל שניצר, בכותבו ב"מעריב", ואני אצטט ארבע-חמש שורות לסיום. מה כותב שמואל שניצר? אני אביא את דבריו המסיימים ככתבם: "בקיצור, מכל המסמכים הדיפלומטיים שישראל גיבשה וניסחה בכל שנות קיומה, זה מן הסתם הגרוע ביותר, בגלל הערפול שבו והסתירה הפנימית המונחת ביסודו. במדינה מתוקנת היו מן הסתם עורכים חשבון נוקב עם מי שעשה את ההסכם הזה, ואולי היו מבהירים לו, שכיוון שחייב את מדינתו בהתחייבויות שאין היא יכולה לעמוד בהן, מוטב שיניח את הדיפלומטיה לאנשים בקיאים ממנו וחכמים ממנו. אבל אצלנו שלומיאלים אינם מועברים מתפקידם. הם מוסיפים לגרום נזקים ואיש אינו מטיל עליהם את האחריות. לא הם, אלא המדינה, שוקעת בביצה שהם יצרו, וביצת אוסלו היא גם עמוקה, גם טובענית".

גברתי היושבת-ראש, אכן ממשלה שלומיאלית, ממשלה שמן הראוי שתעבור ותחלוף מהר מאוד מן העולם ותרד מן הבמה הציבורית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מצא. אני מזמינה את כבוד השר רמון להתייחס להצעות.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, החזרת מגורשי ה"חמאס" נעשית במסגרת מילוי ההתחייבויות שנטלה על עצמה ממשלת ישראל בעקבות הבנה שהושגה בנושא בסיוע של ארצות-הברית. ואנו עומדים על הביצוע המדוקדק של הבנה זו, הכוללת בתוכה גם מרכיבים הומניטריים, ועל-פיה פעלה ישראל עד כה.

אני רוצה להזכיר לחברי הבית, שמלכתחילה גורשו אותם אנשים לפרק זמן של שנתיים. כלומר, כל הגירוש הזה לא היה גירוש לצמיתות, הוא היה גירוש לפרק זמן קצוב, ואחריו הם היו צריכים לחזור. השינוי שחל כתוצאה מההסכם עם ארצות-הברית היה קיצור פרק הזמן – במקום שנתיים, שנה.

אני רוצה שוב להזכיר, שכל אותם מגורשים, רוב רובם, הם אנשים שלא ניתן היה באותה עת להעמיד אותם לדין ולהרשיע אותם בעוון פעילות טרור. כי אילו ניתן היה, הם היו מועמדים לדין והיו מרצים תקופות מעצר ארוכות. רק לאחר שהם גורשו, ובעקבות הגירוש, התגלו נגד כמה מהם עובדות מרשיעות.

אינני רוצה להיכנס כרגע לוויכוח על השאלה, האם היה הגירוש מוצדק, האם הוא היה טעות; אינני רוצה להיכנס לכך כרגע. היו דברים חיוביים כתוצאה מהגירוש, היו גם דברים שליליים. הנושאים החיוביים היו היכולת של ישראל ושל כוחות הביטחון להתמודד טוב יותר עם ה"חמאס" בתנאים שהיו באותה עת, ועל כך אין מחלוקת. מי שגורשו לא היו מבצעי הפיגועים, לא היו רוצחים, אפילו לא היו שותפים בפועל למעשי רצח, אלא היו, הייתי אומר, חוט השדרה הלוגיסטי של ה"חמאס", וכשהם גורשו נוצרו בהחלט קשיים ובעיות ל"חמאס" בשטח, לפחות בפרק זמן מסוים; וכל בעיה שנוצרת ל"חמאס", זה דבר חיובי המקל את המלחמה נגד ה"חמאס".

אלה שמוחזרים היום יגיעו קודם כול למתקני כליאה של הצבא. חלקם, אלה שבתקופת הגירוש התברר שניתן להעמיד אותם לדין, או יש ראיות מספיקות על מנת לכלוא אותם או להטיל עליהם מעצר מינהלי – יישארו במעצר; אלה שאין נגדם לא ראיות ולא סיבות שהם יישארו במעצר מינהלי, אלה ורק אלה ישוחררו.

יהושע מצא (הליכוד):

כמו הרצח מאל-בירה?

שר הבריאות ח' רמון:

כאלה יש בשטח רבים מאוד.

היו בחירות בביר-זית. היו שם ה"חמאס"; אנשים שאנחנו יודעים שהם מזדהים עם ה"חמאס" אבל אינם נוטלים חלק בפעולות טרור, לא מבצעים פעולות טרור, לא שותפים לפעולות טרור. יש להם אידיאולוגיה, רצחנית; אידיאולוגיה שאומרת: כל פלשתינ שלנו, וצריך לזרוק את היהודים לים. זו האידיאולוגיה שלהם. לא מעמידים לדין על אידיאולוגיה כזאת, כל עוד האידיאולוגיה הזאת איננה מלווה בשום מעשה, בין בפועל ובין בהסתה ובמלים.

לכן, כל התיאור שתיארת, חבר הכנסת מצא, אין לו לא ידיים ולא רגליים, ואותם כמה עשרות, אולי כ-100, שיצטרפו לאלפים, אולי לעשרות אלפים, שאנחנו יודעים שהם ה-20%-30% "חמאס" בשטח, או תומכים באידיאולוגיה של ה"חמאס" – זה לא מעלה ולא מוריד במלחמה בטרור.

יהושע מצא (הליכוד):

נתראה על הבמה הזאת בעוד חודשיים. אני אזכיר לך את הדברים האלה.

שר הבריאות ח' רמון:

וכאן אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת מצא. הממשלה הזאת נלחמה נגד החלק הצבאי של ה"חמאס", בעיקר חוליות "עז אל-דין אל-קאסם", יותר מכל ממשלה. וכוחות הביטחון הצליחו לפגוע בחוליות הרצח האלה יותר מכל ממשלה. אי-אפשר להביא לביטחון מוחלט, ואני מציע לכם להיות צנועים בעניין הזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל הממשלה לוחמת בחוליות הטרור – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני מדבר על זרועות הביטחון. זרועות הביטחון, על-פי הוראות – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אל תיקח את הקרדיט של זרועות הביטחון לטובת הממשלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אני מבקשת ממך.

שר הבריאות ח' רמון:

כשיש רצח שלא נמנע, ולצערי הוא לא נמנע על-ידי זרועות הביטחון, אתה טוען שהממשלה אשמה. כשכוחות הביטחון מצליחים, אתה אומר שהממשלה לא אחראית. תחליט.

רחבעם זאבי (מולדת):

נכון מאוד. אל תיקח את הקרדיט מזרועות הביטחון.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת זאבי, הממשלה אחראית לפעילות של כוחות הביטחון. כאשר הם נכשלים, הממשלה אחראית. כאשר הם מצליחים, הממשלה אחראית. אני מברך אותם כאשר הם מצליחים, אבל האחריות היא תמיד על הממשלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם לא נכשלים, הממשלה נכשלת.

שר הבריאות ח' רמון:

אני יודע שאצלך יש עולם מאוד משונה, ואחד הביטויים של העולם המשונה הוא מה שאמרת כרגע.

הם בהחלט נלחמים, כפי שלא נלחמו מימיהם. אתם, בממשלה שלכם – ריבוננו של עולם, אתם חושבים שהציבור מטומטם? האם כאשר הממשלה היתה שלכם לא ליוו בשיירות את כל המתנחלים? חבר הכנסת מצא, האם זה חדש שמלווים אותם? הממשלה שאתה תמכת בה כך נהגה, זה הנוהג.

יהושע מצא (הליכוד):

משנת 1948 חלפו כבר למעלה מ-40 שנה. אל תחזיר אותנו לשם.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מצא, כך זה מקדמת דנא. כל המתנחלים מלווים, כל הילדים שלהם מלווים. תשאל את חבר הכנסת פורת, הוא יספר לך, כנראה אתה לא יודע מה קורה שם. זה הנוהל הביטחוני. כאשר אתה היית בממשלה, כאשר השר ארנס היה שר הביטחון וכאשר יצחק שמיר היה ראש הממשלה, כך היה. מה אתה מבלבל את המוח לציבור? אתה מצייר כאילו היה שם גן-עדן טרופי. איזה שטויות אלה? איזה דברי הבל אלה? כך הנוהל בשטחים, תשאל את חבר הכנסת פורת, הוא גר שם. הוא יספר לך איך מלווים את הילדים. לפעמים ילד אחד, שנוסע לחוג פסנתר, מלווה על-ידי שריונית מלפנים ושריונית מאחור. וזה לא רק היום, זה הנוהל במשך שנים.

זה המצב שאליו הבאתם. אתם הקמתם בוסניה. אתם רוצים יישוב אחד ליד השני ואומרים: גם אם נצטרך להגן על ילדה שצריכה לנסוע לחוג פסנתר, כך נעשה. אתם מאמינים בדרך הזאת, שצריך לגור אחד בתוך השני, שתהיה פה בוסניה. זה מה שאתם רוצים? זו שאיפתכם?

על מה אתם מתפלאים? כאשר היה טרור בזמנכם, מה הייתם אומרים? על אף הטרור נקים התנחלות, הם לא יגידו לנו מה לעשות עם ההתנחלויות. ואני אומר לכם היום: על אף הטרור, נמשיך בדרך השלום. אנחנו נתנתק מהשליטה על 2 מיליוני פלשתינים, לא נרבוץ בעזה, לא נשב בלב חברון

בחיכוך בלתי אפשרי כזה שהוא אבי אבות העימות והשנאה. נפריד בינינו, נחיה זה לצד זה, זו הדרך היחידה.

חנן פורת (מפד"ל):

ברשותך, שאלה.

שר הבריאות ח' רמון:

אתן לך.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבקש לדעת, האם על-פי תפיסתכם אותם אנשי "חמאס" שאמורים לשוב לארץ יצטרכו להצהיר על כך שהם יפסיקו את פעולות הטרור?

שר הבריאות ח' רמון:

כן, בהחלט.

יהושע מצא (הליכוד):

כמו הרוצח מאל-בירה.

חנן פורת (מפד"ל):

לפני כניסתם?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת חנן פורת, אנחנו מחויבים, על-פי ההבנה וההסכם, להחזיר את המגורשים. אלה שלא יתחייבו שלא לעסוק בטרור, יישארו בבית-הסוהר.

חנן פורת (מפד"ל):

אני שואל – אם לפני כניסתם.

שר הבריאות ח' רמון:

הם כבר נכנסו, כך שלשאלה שלך אין אפילו נפקות. אם היית שואל אותי אתמול והייתי עונה לך, יכולת להגיד: אני רוצה לדרוש מכם שכך יהיה. אבל היום, למה לך? אני עונה לך בדיוק לעניין.

מי שלא יצהיר ולא יתחייב שהוא לא יעסוק בטרור, לא ישוחרר.

חנן פורת (מפד"ל):

זאת אומרת, נכניס ארצה גם את אלה שיודיעו שהם כן ממשיכים בטרור?

שר הבריאות ח' רמון:

אלה ישבו בבית-הסוהר. הרי אילו היו לנו הוכחות נגדם לפני שגורשו, היינו מושיבים אותם בבית-הסוהר. לא היינו מגרשים אותם.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם יש להם בעיה להצהיר שהם לא ימשיכו בטרור – וכן להמשיך בטרור?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת פורת, אנחנו לא צריכים ממישהו מכם תעודת הכשר לנחישות שלנו להילחם בטרור. אצלכם היתה ביקורת של חלק מהחברים, שאפילו נלחמים יותר מדי.

חנן פורת (מפד"ל):

אני שאלתי שאלה עניינית.

שר הבריאות ח' רמון:

ואני עניתי לך באופן מאוד ענייני. אנחנו לא גירשנו אנשים, שהיו לנו ראיות והוכחות לכך שהם מעורבים בפעולות טרור. אנחנו החזרנו אותם, כי היתה לנו התחייבות בין-לאומית. אגב, כאשר גירשנו אותם אמרנו שכולם יוחזרו בתוך שנתיים ללא תנאים, גם לולא היתה הבנה עם ארצות-הברית. כך היה. זה היה הגירוש.

עכשיו, כאשר החזרנו אותם, אלה שיש הוכחות נגדם, שהצטברו בתקופת היותם מחוץ לגבולות המדינה, נעמיד אותם לדין, וחלקם יהיו במעצר מינהלי. אלה מתוכם שלא ירצו להתחייב שלא לעסוק בטרור, גם הם לא ישוחררו. אנחנו עושים את זה באופן חד-משמעי.

יהושע מצא (הליכוד):

איזו התחייבות נתן הרוצח מאל-בירה? תשיב לי על כך.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מצא, אנחנו יודעים שיש טרור ויהיה טרור.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה אומר, שכל מי שלא יתחייב שלא ישתתף בטרור לא ישוחרר?

שר הבריאות ח' רמון:

הוא לא ישוחרר.

חבר הכנסת מצא, אני אומר לך שהכול יכול לקרות. לפי מה שאתה מציע, אנחנו צריכים לכלוא אולי מאות אלפים. אתם לא נהגתם כך. אתם ביקרתם אותנו מהספסלים האלה כאשר גירשנו 400 איש.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל להחזיר "חמאס"?

שר הבריאות ח' רמון:

אנחנו לא מחזירים "חמאס" טרוריסטי. הסברתי לך בפעם העשירית. אלה שמוחזרים, חלקם לפחות, נמצאים במאות אלפים בשטח. אז מה זה להחזיר?

יהושע מצא (הליכוד):

אז למה אתה אומר שתכניסו אותם לבית-הסוהר?

שר הבריאות ח' רמון:

מי שהוא נקי כפיים, יצא החוצה, אבל ברור לכולנו שאיש מהם הוא לא מל"ו הצדיקים. אבל אתה הרי לא מדבר על זה. אתה בא ואומר דברים אחרים.

יהושע מצא (הליכוד):

איזה סגנון, אדוני השר. איזה סגנון.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה בא ואומר: אני רוצה בכל מחיר לשלוט שם לנצח נצחים. זהו.

יהושע מצא (הליכוד):

לא על זה הוויכוח היום. למה אתה סוטה מהנושא? אני לא התווכחתי אתך על ההסכם. אני דיברתי אתך רק על עניין האסירים.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מצא, אתה ציטטת את הפובליציסט הנודע – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אני ציטטתי את השלומיאליות שלכם.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה ציטטת את הפובליציסט הנודע שניצר, שהוא כמובן ידוע בכך ש"תמיד תמך" בממשלה; גם כאשר היא לא חתמה על הסכם אוסלו, גם כאשר דברים עוד לא נעשו על-ידה. הציבור צריך לדעת שהוא מייצג זרם מאוד קיצוני במדינת ישראל, שמבקר את דרכה של הממשלה. הוא מבקר את הסכם אוסלו, לא מפני שהוא חושב כי ההסכם לא נוסח נכון, אלא מפני שהוא נגד התוכן. התוכן מביא לכך שלא נשלט ב-2 מיליוני פלשתינים, והוא רוצה שכן נשלט. הוא רוצה שנהיה בעזה. מה אתה מביא לי אותו כראיה? טוב שלא הבאת לי כראיה את צבי שילוח.

שאול עמור (הליכוד):

ומה אתה אומר על דברי הרמטכ"ל ביום שישי האחרון, שאין מקום עוד למחווה, והנה עוד הפעם מחווה. מה אתה אומר על זה?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מסביר לך, זאת איננה מחווה. זה הסיכום שחתמנו עליו, והיום אנחנו מבצעים. חתמנו על הסכם, ואנחנו ממשיכה שמכבדת הסכמים בין-לאומיים. נעשה הסכם עם ארצות-הברית, וכתוצאה ממנו נעשו דברים, נעשו פעולות בין-לאומיות. גם הנזק לתהליך המדיני כתוצאה מגירוש ה"חמאס", כפי שטענו רבים, התברר כלא היה. הרי טענו שלא יהיה תהליך מדיני, שהתהליך יקבל מכה אנושה. אבל מה קרה? שבעה חודשים לאחר מכן חתמו על ההסכם באוסלו. כך שגם אלה היו דברי הבל, בסופו של דבר.

זאת איננה מחווה. זה מילוי של התחייבות שממשלת ישראל חתמה עליה עם ארצות-הברית, והתחייבונו כך לעשות. ההתחייבות הזאת הובאה גם לידיעת האו"ם, וכך אנחנו פועלים. אנחנו אומה מסודרת, ואי-קיום התחייבות הוא גם כן פגיעה בביטחון מדינת ישראל ובמעמדה בזירה הבין-לאומית. ואם אני צריך לשקול זאת נגד 100 אנשי "חמאס" מהסוג הזה, הרי בהחלט אי-קיום ההתחייבות היה פוגע בביטחונה של מדינת ישראל ובמעמדה הבין-לאומי יותר מאשר חזרתם.

זה כל הנושא. אני מציע לכולנו שלא להלך אימים על מדינת ישראל ולא על כוחות הביטחון. כוחות הביטחון עומדים יום יום באתגרים הרבה יותר גדולים מהסיפור הזה. אל תטילו אימה, אל תשתמשו יום-יום בדם ובפיגועים כדי להטיל אימה על אזרחי מדינת ישראל. 100 אנשי ה"חמאס" האלה, שהיו בחוץ, לא הם שעושים את הרושם על צה"ל, לא נגדם צה"ל נלחם. הוא נלחם נגד גוף מאוד קשה ובעייתי של כמה עשרות אנשי "חמאס", של החלק הצבאי, שהם החליטו אפילו למות והעיקר לאבד את ההסכם הזה. הם מוכנים לאבד את עצמם לדעת ובלבד שההסכם יאבד.

אנחנו לא ניכנע לטרור של "עז אל-דין אל-קסאם", כפי שאתם מציעים לנו; בשום פנים ואופן. נילחם נגד הטרור, אבל לא ניכנע ונמשיך בדרך המדינית על אף הטרור, ובסוף גם נדביר את הטרור. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

כהרגלי, אני מציע להעביר את כל הנושאים האלה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר רמון. חבר הכנסת רחבעם זאבי מציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת אברהם פורז; בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, עשיתי ביני לביני תרגיל מחשבתי, ותאמין לי שאני מדווח עליו בכנות: אני צעיר ב-20 שנה, ואני יועצו של ראש הממשלה רבין למלחמה בטרור, והוא שואל לדעתי על השחרור של 200 אנשי ה"חמאס" האלה, הייתי אומר לו: לא, בסימן קריאה גדול, ואנמק לך מדוע.

שר הבריאות ח' רמון:

אברהם פורז (מרצ):

רחבעם זאבי (מולדת):

לא מפני שהיום אני מייצג מפלגה פוליטית. בתרגיל המחשבתי הזה השתחררתי מכל אלה. אני פקיד של ראש הממשלה, ואני צריך לתת לו ייעוץ על סמך מיטב הידע המקצועי שלי בלחימה בטרור, על סמך מיטב הידע שלי בקהילת המודיעין והביטחון. הייתי אומר לו שלא להחזיר אותם, משני טעמים. הטעם הראשון: אתה מביא לארץ 200 אנשים שעברו במשך תשעה חודשים קורסים – –

שר הבריאות ח' רמון:

שנה.

רחבעם זאבי (מולדת):

200 אנשים שעברו במשך שנה קורסים שבהם הם למדו את התורה המיוחדת ל"חזבאללה". לכל ארגון טרור יש התמחות משלו: ה"חזבאללה" מומחה למטעני צד, מומחה למכוניות ממולכדות. למזלנו, בתוככי ישראל וביש"ע זה לא אמצעי הלחימה הנפוץ. למה לנו להביא אותם לכאן כדי שהם יביאו את האמצעי הזה, שקשה להתגונן נגדו?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

סיבה שנייה: לשיטתו של ראש הממשלה, שרוצה לחזק את ה"פתח" ורוצה לחזק את אש"ף, שאתו הוא מנהל שיח ושיג ואתו הוא חתם הסכמים, למה לך לחזק את היריבים שלך ברחוב הערבי? והרי 200 האנשים האלה שהלכו מכאן הם התשתית הרעיונית והלוגיסטית – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, זו הצעה נוספת, זה לא נאום.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסיים. אבל זה חשוב יותר מכול מה שדיברו פה, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי, כולנו כפופים לתקנון הכנסת, ואני מבקשת לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אז אני אסיים.

200 האנשים האלה שחוזרים – וחלקם יחתמו שהם לא חוזרים לטרור, ובכל זאת הם יחזרו, כי זו דרכם וזו אמונתם, וזה מה שהם יעשו – ייתנו את התשתית הרעיונית והלוגיסטית-המינהלתית ל"חמאס", שהצלחנו קצת לדכא אותו. למה להחיות אותו? למה להנשים אותו?

שר הבריאות ח' רמון:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא לעזור לי, לא לעזור לי.

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת פורת מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מצא מסדר-היום. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

רחבעם זאבי (מולדת):

שום גמורים, אנחנו נהיה גמורים.

שר הבריאות ח' רמון:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את הדו-שיח הזה. כן, חבר הכנסת פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני שר הבריאות, אני רוצה לומר שהכנסת רושמת לפניה, ובמלוא האחריות, את הדברים שאמרת באשר לעובדה שכל אותם מגורשים, שלא יצהירו על אי-השתתפותם או המשך השתתפותם בטרור ובעידודו – – –

שר הבריאות ח' רמון:

"ובעידודו", זו פרשנות שלך. אני מבקש שלא תשים מלים בפי – – –

חנן פורת (מפד"ל):

זאת אומרת, אלה שיגידו: נמשיך להסית לטרור ולרצח, יוכלו להיות משוחררים; אלה שיגידו שהם לא ישתתפו בפועל – – –

שר הבריאות ח' רמון:

– – –

חנן פורת (מפד"ל):

זה מה שאתה אמרת. אני דיברתי על הסתה.

שר הבריאות ח' רמון:

– – –

חנן פורת (מפד"ל):

תן לי לסיים את דברי, אני מבקש שזה לא יהיה על חשבון הזמן שלי.

אלה גורשו, כפי שאמרת, גם מסיבות לוגיסטיות, סיוע וכדומה, על כך הם גורשו. לפי דעתי ולפי מיטב הכרתי, כל עוד אנשים אלה, לטעמכם, אינם מצהירים על כך שהם לא ישתתפו ולא יסייעו ולא יסיתו עוד לטרור, הם אינם יכולים כלל להיכנס ארצה. הלוא אחרת אתה מכניס לכאן גוף מתסיס.

אברהם פורז (מרצ):

חנן פורת (מפד"ל):

מפני שהוא ישוחרר אחרי חודש-חודשיים, במסגרת המחוות והעסקות. אבל לטעמך – – –

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא להפריע.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל לטעמך, קודם כול אני אומר: הכנסת רושמת לפנייה את האמירה שלכם, שכל אלה שלא יצהירו על כך שלא ישתתפו בטרור – ושותפות בטרור היא בין שותפות בפועל, בירי ובסכין, ובין הסתה לטרור, על-פי החוק – כל אלה לא יוכלו להיות משוחררים. ישמע הציבור שזאת היתה הודעתו של שר הבריאות.

אם כך הוא הדבר, אני אומר לכם, רבותי, נסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום ונחכה לראות מה תהיה התוצאה. אני אומר כאן לכל כלי התקשורת: נבחן האם הם באמת יצהירו ויתחייבו שלא להשתתף בטרור, ואם הם לא יצהירו – האם הם יישארו בבית-הסוהר. הדבר הזה ייבחן. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פורת.

חבר הכנסת פורז, האם אתה מסכים להצעתו של כבוד השר רמון להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון?

אברהם פורז (מרצ):

אני מסכים, אבל כדי שלא נעשה צחוק מכל המוסד הזה, אני מציע לחברי 'הושע מצא' – ממילא בוועדת החוץ והביטחון לא ידונו בזה – להסתפק בדיון, ולא נעשה פארסה מכל העניין.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שזה רעיון טוב מאוד.

אברהם פורז (מרצ):

יהושע מצא (הליכוד):

אני חושב שחבר הכנסת פורז צודק, ועל כן אני מציע, גברתי, לקיים דיון במליאה. זו הצעתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורז, דרך אגב, אני רוצה להזכיר לך, שעל-פי התקנון זו ההצעה היחידה שאתה יכול להציע כחבר הכנסת; כלומר, אתה יכול רק להציע לקיים דיון במליאה, לא דבר אחר.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע לשר ---

היו"ר א' סלמוביץ:

השר הציע לקיים דיון בוועדה, לכן אתה לא יכול להציע דבר אחר.

אברהם פורז (מרצ):

אני הצעתי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני הבנתי את מה שהצעת, אבל אתה לא יכול להציע.

חבר הכנסת מצא, אתה מבקש לקיים על כך דיון במליאה.

יהושע מצא (הליכוד):

נכון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורז?

אברהם פורז (מרצ):

אני מסכים להצעת השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מסכים להצעת השר להעביר את הצעתך לוועדה. נעבור להצבעה.

חנן פורת (מפד"ל):

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא מתנגד שזה יידון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורז, אתה מסכים? אתה מסכים. אם כך, נעבור להצבעה בעד או נגד קיום דיון בנושא במליאה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

16 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום

הפצת מוצרי טרפה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 2857, בנושא: הפצת מוצרי טרפה; של חבר הכנסת משה מאיה. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

משה מאיה (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, הקשבתי קשב רב לדיון הסוער בבית, המבטא את הפילוג בעם, פילוג עמוק ומצער, ורצוני להתייחס אליו במלים מספר.

עם ישראל, בשעותיו היפות ביותר מתפלל: "תיפול עליהם אימתה ופחד", וזה שורש הניצחון וההפסד. צבא בלי מורל מפסיד. פחד זה לא בידי אדם, פחד תלוי בידי שמים. שנים רבות החייל הערבי זרק את נעליו וברח משדה המערכה, לא משום שלא היה לו נשק. תמיד הם היו הרבים והמצוידיים. הוא ברח משום שהוא פחד. הוא פחד מדבר שהוא לא ידע. והנה, בשנים האחרונות הפחד נמוג. הם נעשים נועזים יותר ויותר. מדוע? מדוע הקדוש-ברוך הוא לא מטיל עליהם אימתה ופחד כמקודם? אולי הגדשנו את הסאה ומן השמים רומזים לנו.

גברתי היושבת-ראש, השבועון "יום השישי" חשף מקרה חמור של בשר טרפה, של חלב ודם, שנמכר בהונאה, במסווה של בשר כשר, ואין זה מקרה יחיד. בכל השווקים בתל-אביב מוכרים הקצבים בשר שאינו כשר ואינו עומד תחת פיקוח כשרות כלשהו, וכל זה תחת שלטים המכריזים באותיות של קידוש לבנה: "כשר", בתוספת כל מיני שלטים המרמים ביודעין את הקונים.

לאחרונה נתפרסם בטלוויזיה תחקיר על בקבוקי שמן זית שאין בהם כלל שמן זית, והם נמכרים עם חותמת כשרות המעידה על כשרותם.

רבותי, זו תעודת עניות למדינת ישראל. יש חוק האוסר הונאה בכשרות, אבל משום מה המשטרה ושליחי החוק אינם מוכנים לאכוף חוק זה, ושאלתי: מדוע? האם מפני שזה נוגע לדבר שבקדושה? כי לצערנו כל דבר שנוגע לדת לא רק שאינו מטופל, אלא להיפך – הוא עוד נרדף. לצערי, זו שערורייה.

כל הסקרים מראים, שכ-80% מתושבי מדינת ישראל רוצים לאכול בביתם בשר כשר. יש סקרים המצביעים על 90%, יש סקרים המצביעים על 75%, הממוצע הוא 80%. על כן אינני מבין. נעזוב לרגע את הצד הרוחני שבדבר, אבל מה עם הונאת הממון. בשר כשר וכל מוצר כשר נמכרים במחיר יותר גבוה, כדי לכסות את עלות ההשגחה על הכשרות. אדם משלם מיטב כסף כדי לקנות מוצר שהוא חפץ בו, ונותנים לו מוצר אחר לגמרי. ואין פוצה פה ומצפץ. וגם כאשר פונים בתלונה, אין מי ששומע.

בעניין שמן הזית המשטרה נכנסה לפעולה, לדעתי, מסיבות אחרות לגמרי – בגלל המע"מ, בגלל מס הכנסה. אבל מקרה של הונאה בכשרות – כאשר יהודי רוצה להדליק בחנוכה נרות בשמן זית, זה לא מעניין אותה כלל.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לו היו יודעים כמה כואב ליהודי שנכשל, חלילה, באכילת איסור אלפי מונים יותר מהפסד כספי הכי גדול שיכול להיות, היו מתייחסים לחוק הונאה בכשרות בצורה אחרת.

על כן אני מבקש לדון בנושא הזה במליאה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת משה מאיה. אני מזמינה את כבוד השר רמון להתייחס להצעה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתמקד בדברי התשובה שלי אך ורק במקרה הספציפי שבעטיו הגיש חבר הכנסת מאיה את ההצעה לסדר-היום. הנושא שעליו מדבר חבר הכנסת מאיה הובהר עם הרבנות הראשית, ונמסר לנו מטעמה שמחלקת הכשרות הארצית שעל-יד הרבנות עושה כל מאמץ להגביר את הפיקוח ולמנוע זיופים בכשרות. אך קשה מאוד להתגבר על כל הזיופים.

אני קורא בהזדמנות הזו למשטרה ולרשויות החוק להגביר את אכיפת חוק ההונאה בכשרות, דבר שירתיע וימנע את הזיופים בחלקם הגדול. אני יודע שנעשים מאמצים בתחום הזה, אך יש בעיה לאכוף את החוק באופן מלא.

אשר לזיופים בשמן זית, מחלקת הכשרות הארצית הצליחה לגלות חלק מהזיופים, הוגשו תלונות למשטרה ונפתחו תיקים הנמצאים בטיפול המשטרה.

הודעות מטעם הרבנות הראשית פורסמו בעיתונות לאחרונה, עם אזהרה לציבור על הזיופים בשמן זית.

ולהיבט העקרוני. כל אדם אשר רוצה לאכול אוכל כשר צריכה המדינה להבטיח לו זאת, ולהפעיל את רשויות החוק על מנת שכל מי שרוצה להונות את הציבור שחפץ אך ורק באוכל כשר, ושם תוויות של אוכל כשר על אוכל שאיננו כזה, מבצע עבירה, מבצע עבירה חמורה, כי הוא מחטיא אנשים שהשקפת עולמם הדתית מחייבת אותם – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

מי יפנה למשטרה?

שר הבריאות ח' רמון:

בדברי תשובתי דיברתי על כך שבנושא הזיופים בשמן זית מחלקת הכשרות הארצית היא זו שפנתה למשטרה. מדרך הטבע, רוב המידע מתרכז במחלקת הכשרות הארצית ברבנות הראשית – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

ברוב המקרים המשטרה לא מטפלת, והיא טוענת שאין לה אמצעים.

שר הבריאות ח' רמון:

לצערי, זו התשובה שמדי פעם מקבלים מהמשטרה לא רק בתחום הכשרות, אלא גם בתחומים אחרים. אני מקווה שהמשטרה תקצה את כוח האדם הדרוש על מנת להילחם בתופעה של הונאה בכשרות. כפי שאמרתי, הממשלה ואני רואים בכך עבירה חמורה, מכיוון שזו הונאה לא רק בתחום רכוש – הייתי אומר – שבה אדם מאבד חלק מרכושו עלי אדמות, אלא על-פי השקפתו הדתית הוא עלול לאבד גם את חלקו בעולם הבא, וזה גורם לו לסטות מאמונתו הדתית, אומנם נכון שמבלי דעת, אבל כאשר הוא מתוודע לעניין הזה, הדבר הזה חמור מאוד בעיניו.

אני בהחלט רוצה למסור ואמסור את דברייך לשר המשטרה, שהמשטרה תתייחס אל העבירה הזאת ברצינות ותקצה לשם כך את כוח האדם הדרוש.

שאל יהלום (מפד"ל):

יש לי שאלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אם אוכל לענות, אענה. אבל אני לא בטוח, כי אני חדש בתפקיד ממלא-מקום שר הדתות, כך שאין לי מידע רב כל כך בעניין הזה.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני שר הבריאות, ממלא-מקום ראש הממשלה שהוא שר הדתות, כממלא-מקום שר הדתות, אני מניח שאתה לא יודע מה שאני רוצה לומר, ולכן אני פונה אליך באמת כנציג הממשלה שבא לתת תשובה בשם שר הדתות – לטפל בעניין.

בדברי תשובתך אמרת פעמים רבות, שמי שמטפלת בעניין ומובילה את העניין, זאת מחלקת הכשרות ליד הרבנות הראשית. אני רוצה להביא לידיעתך, שזה שלושה חודשים העובדים של מחלקת הכשרות ליד הרבנות הראשית אינם מקבלים משכורת, ובשל כך הם עומדים לעזוב, וכל המחלקה עומדת להתמוטט. זאת אומרת, שהמעט שעוד יש, גם הוא עומד להתמוטט.

אני פונה אליך לבדוק את העניין, לתת לעניין הזה, כממלא-מקום וכו', זריקת עידוד לטיפול ולסידור הנושא.

חיים אורון (מרצ):

אם תעשה שם סדר, זה יעזור לכל עם ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

לחבר הכנסת מאיה יש עוד שאלה, אם תסכים להשיב. בבקשה, חבר הכנסת מאיה.

משה מאיה (ש"ס):

אדוני השר, תציע לממשלה לתת, אם אפשר, כוח משטירתי ופקחים מטעם הרבנות לאכיפת החוק הזה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת יהלום וחבר הכנסת מאיה, אל שתי ההערות שהערתם אפנה את תשומת לבו של מנכ"ל משרד הדתות, וכן גם את תשומת לבו של ראש הממשלה. אני מקווה שהעניינים הללו יבואו על פתרונם לשביעות רצון הציבור הרחב מאוד שמקפיד על שמירת הכשרות.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע להעביר זאת לוועדה, שם אפשר יהיה גם להתדיין עם הפקידות במשרד הדתות. נדמה לי שהוועדה המתאימה היא ועדת הפנים, או אולי ועדת הכלכלה; ועדת הפנים או ועדת הכלכלה מטפלת

בנושאים הללו. אני מציע, לכן, שזה יעבור לוועדת הכנסת, ושם יקבעו בצורה מדויקת, על-פי נהלים, באיזו ועדה זה יידון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר רמון. חבר הכנסת מאיה, האם אתה מסכים להצעתו של כבוד השר רמון להעביר את הנושא לוועדה?

משה מאיה (ש"ס):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. אנחנו עוברים כעת להצבעה, בעד או נגד העברת הנושא לוועדת הכנסת שתקבע באיזו מן הוועדות הוא יידון.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, שתקבע באיזו מן הוועדות יידון הנושא.

הצעה לסדר-היום עיכוב במתן רשיונות עבודה לרופאים עולים שסיימו את תקופת ההסתכלות

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 2764 בנושא: עיכוב במתן רשיונות עבודה לרופאים עולים שסיימו את תקופת ההסתכלות – של חבר הכנסת יעקב שמאי. בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שרשרת של מחדלים, טעויות, כישלונות, ויכולתי לומר אפילו ביזיונות בדרך קליטת העלייה של אחינו היהודים מחבר העמים.

הגיעו אלינו מאות-אלפים, חלקם נקלטו בצורה טובה ומסודרת, חלקם עוברים קשיי קליטה שהם טבעיים כשמדובר במציאת מקומות עבודה. חלקם מחפשים מקומות עבודה, חלקם אינם בעלי מקצועות.

אבל הגיעה אלינו גם קבוצה של רופאים, ולרופאים נקבעו כללים ונקבעה תקנה. ובמסגרת התקנה נקבע, שרופאים עולים שעבדו במקצוע הזה 14 שנים ומעלה בארצם, גברתי היושבת-ראש, יוכלו לעבור הסתכלות בבתי-חולים במשך שישה חודשים, ולאחר שישה החודשים הם יקבלו את ההמלצות של מנהל המחלקה ושל שלושה רופאים, ויכלו לשמש כרופאים. כך הם יחסכו את המבחן ויכלו לשמש כרופאים.

אדוני השר, קשה להבין מדוע 50 רופאים, שהוכיחו שהם עבדו 14 שנים ומעלה, ששלחתם אותם לתקופת הסתכלות והם עברו את המבחנים, משום-מה אתם מטרטרים אותם, אתם מבזים אותם, אתם משפילים אותם בכך שאתם אפילו לא אומרים להם מה אתם מתכוונים לעשות אתם.

מדוע אני אומר את הדברים הללו? לו היו אומרים לרופאים: אתם עוברים תקופה של שישה חודשים, על חשבון תקציב הקליטה, כדי שתוכלו לקבל שכר במשך שישה חודשים; לו הייתם אומרים זאת – היינו אומרים דיינו, השגנו את שלנו. פתרת בעיה ל-50 עובדים לשישה חודשים.

אבל גם בזה הטעיתם אותם. ומה בעצם קרה להם? את ההקצבה ממשרד הקליטה הם קיבלו. את ששת החודשים בבית-החולים, להסתכלות, בהתאם לתקנה, הם עברו. את הבחינות הם עברו, את הציונים הם קיבלו. עכשיו הם נמצאים במצב, גברתי היושבת-ראש, שאפילו דמי אבטלה הם לא יכולים לקבל. כיוון שהכסף שניתן להם לא שימש כשכר, ומאחר שהוא לא היה שכר, גם דמי אבטלה הם לא זכאים לקבל.

אם עד סוף החודש הזה לא יימצא פתרון נאות לעניין הזה, אתם בעצם תגרמו לחרפה אמיתית לרופאים אלה שרכשו את מקצועם והשכלתם, עבדו במקצוע בארצם והגיעו אלינו. הם לא יכולים לקבל דבר פשוט ולגיטימי, הסבר מדויק למה אתם מטרטרים אותם; למה אתם משפילים אותם; למה אתם פוגעים בהם; למה אתם גורמים להם עוגמת נפש כזאת; למה הם צריכים להסתובב מתוסכלים בקהילה שלהם ובקהילה שלנו, הן בקרב חבריהם והן בקרב בני הארץ; למה צריך לתת להם להרגיש שהממשלה הזו פוגעת בהם, משפילה אותם.

הם שואלים, מדוע לא הודיעו להם בתחילת ההסתכלות, שעליהם לעבור את המבחן, שנאמר בתקנה שלא צריך לעבור אותו. כאשר אתם שולחים את האנשים שיבחנו אותם, שיסתכלו עליהם ליד צוות הרופאים, מדוע אתם לא סומכים על מנהלי המחלקות? כאשר אתם מצמידים אותם למנהל מחלקה ולרופאים, אתם לא סומכים עליהם? אתם שולחים אנשים מבחוץ שיסתכלו עליהם ויקבעו. הרי מי שצריך לתת את ההמלצה אם הם פעלו, אם הם תפקדו, אם הם אבחנו נכון, אם עבדו וביצעו נכון – אלה הרופאים שנתנו להם את ההמלצה; ויש להם המלצות, אתה יודע זאת, אדוני שר הבריאות. שלחתם נציגים אל המקומות שבהם היו הרופאים. אמרתם שתשלחו עשרה, לפעמים היו שלושה ולפעמים שבעה. לא תמיד הם הסתכלו.

והדבר החשוב ביותר, ופה כל המרבה במלים הרי הוא גורע: תפסיקו להתעלל בהם. אדוני השר, תן להם את האפשרות לקבל את התעודה של הרופא בהתאם לתקנה. בפירוש אני אומר, בהתאם לתקנה שקבעה הכנסת, שקבעה הממשלה, שקבע השר.

גברתי היושבת-ראש, בינתיים אני מציע להעביר את הנושא הזה לוועדה, כדי שנוכל לסכם את העניין. אלא אם יקום השר ויאמר שהוא יפסיק להתעלל בהם, שהממשלה הזאת תפסיק לפגוע בהם וייתנו להם את הרשיונות, כפי שקיבלו גם אחרים בהתאם לאותם קריטריונים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שמאי. אני מזמינה את כבוד השר רמון להתייחס להצעה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הרבה זמן אני שומע הצעות לסדר-היום שמועלות על-ידי חברי הכנסת, ואני רוצה להגיד שמזמן לא שמעתי הנמקה להצעה לסדר-היום שאין לה ידיים ואין לה רגליים, שהיא כולה שגויה, לא צודקת ממלטה הראשונה ועד מלטה האחרונה.

יעקב שמאי (הליכוד):

זה נכון שקיימת תקנה?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שמאי, אתה תקשיב לי. עכשיו אתה תשמע, ותשמע הכול. רק על דבר אחד אני שמח בעקבות הצעתו של חבר הכנסת שמאי, על שניתנת לי הזדמנות להציג בצורה מסודרת בפני הציבור מה נעשה בנושא רופא עולה מברית-המועצות מזמן שאני שר הבריאות.

יש פה בעיה אמיתית. היו 9,000 רופאים במדינת ישראל לפני שהגיעה העלייה הגדולה; הגיעו עוד 12,000 רופאים אחרי. ואני מודיע, שגם כאשר היו "רק" 9,000 רופאים, גם אז היינו במקום הראשון בעולם מבחינת רופא למספר נפשות, אחד ל-300 נפש; מקום ראשון בעולם.

כאשר הגיעו 12,000 רופאים, 9,000 מהם רצו לעבוד כרופאים. היום הגענו לרופא אחד ל-270 נפש. אם אין חולים, רופא לא עובד. רופא, בשביל לעבוד, צריך פציינט, צריך חולה. ועם כל המאמצים הגדולים שאנחנו רוצים לעשות לקליטת עלייה, אני משוכנע שלא אתה, חבר הכנסת שמאי, ולא חבר הכנסת כץ וגם לא שר הבריאות יהיו מוכנים להיות חולים פעמיים כדי לספק תעסוקה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אפשר אולי לייבא.

שר הבריאות ח' רמון:

אפשר לייבא, לא באים. בינתיים היבוא לא בא. היבוא הזה לא מוצלח.

יעקב שמאי (הליכוד):

התקנה מדברת – – –

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שמאי, תקשיב עד הסוף. אני אענה לך עכשיו על הכול. אתה אמרת שמתעללים ברופאים. אני רוצה שבסוף דברי אתה תחזור בך. לו היית עולה על הדוכן ושואל את שר הבריאות: האם יש תקנה או אין תקנה? הייתי עולה ועונה לך. אתה באת ואמרת שמתעללים ומשפילים את הרופאים. אתה תקבל על זה תשובה. תקשיב, ואני מצפה שבסוף דברי אתה תתנצל.

למרות הקשיים הללו, כשנכנסתי לתפקידי, הדבר הראשון שאני עשיתי, לא הממשלה שלך, קבעתי תקנה שמורידה את הגיל. בזמן הממשלה שאתה תמכת בה, התקופה היתה 20 שנות ותק; אני, שר הבריאות, הורדתי ל-14 שנות ותק, בהתנגדות הדרג המקצועי במשרדי.

לאחר מכן, אני שר הבריאות שהחליט על ציוני מגן; קורסים עם ציוני מגן, שאפשרו למאות רופאים לעבור את הבחינות, אחרת לא היו עוברים את הבחינות. כל זה לא היה בממשלה שלך, שקלטה את הרופאים הללו, שלא התעללה בהם.

לאחר מכן הלכתי ונאבקתי באוצר והשגתי 30 מיליון שקל, שזה הון תועפות, כדי להכשיר למעלה מ-500 רופאים ולאפשר להם לסיים את ההתמחות. היום עושים את זה 500 רופאים, במשך שלוש שנים, ובתקופה הזאת הם מקבלים שכר ממשד הבריאות. לא צריך את זה מבחינת מערכת הבריאות במדינת ישראל, אני אומר את זה באחריות. צריך את זה מבחינת מערכת הקליטה, וזה מה שעשינו.

לאחר מכן הגדלנו את מספר מקומות ההסתכלות. מ-700 מקומות שהיו בתקופה שנכנסתי למשרד, ל-900 ול-1,000. לאחר מכן הקמתי שתי מאגרות שבהן יש הכשרות.

חבר הכנסת מגן, אתה מפריע לי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מגן.

שר הבריאות ח' רמון:

אם העובדות לא ישכנעו את חבר הכנסת שמאי, לפחות את הציבור הרחב.

לאחר מכן הקמנו שתי מאגרות, אחת בצפון ואחת בדרום, שבכל אחת מהן יש קרוב ל-200 בעלי מקצועות רפואיים.

כך הגענו בשנה אחת, בשנה הראשונה להיותי שר, להעסקה של קרוב ל-2,000 בעלי מקצועות רפואיים בתקציב משרד הבריאות, כשאין לזה דבר וחצי דבר עם מערכת הבריאות, כולו קודש לקליטת עלייה, בעיה כמעט בלתי ניתנת לפתרון. זה נקרא להתעלל? זה נקרא להשפיל? זה ביחס לממשלה הקודמת, וכל זה בשנה הראשונה שנכנסתי לתפקיד.

יעקב שמאי (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שמאי, אתה תקשיב עכשיו.

עם כל הרצון שלנו לקלוט עלייה, צריך שבכל אחד מהאזרחים יטפל רופא ברמה סבירה. אני לא דורש רמה ישראלית, אין רמה ישראלית. אבל אני מופקד על בריאותם של אזרחי מדינת ישראל, ואסור לי לתת רשיון לרופא שאיננו מסוגל ואיננו ראוי להיות רופא; זו אחריותי. להגיד לכם בלב נקי, שבנושא ההקלות שנעשו לא חציתי פה ושם את הקו האדום, אני לא יכול להגיד לכם את זה בלב שקט, ואני יודע שאני אומר דבר חמור. אבל אמרתי שאני מוכן לעשות ויתורים מסוימים, אפילו כשזה נוגע לבריאותם של אזרחי מדינת ישראל, למען קליטת העלייה. אחר כך בא חבר הכנסת שמאי ואומר את כל מה שהוא אומר.

עכשיו אני רוצה להגיע להערכה הקלינית הזאת. אני אספר כל מה שהיה. מה היה הטיעון המרכזי של אותם עולים מברית-המועצות כאשר הם ביקשו רשיון רפואה? הם אמרו: בחינה אנחנו לא יכולים לעבור, אבל לעבוד מול חולה אנחנו יודעים. אם תיתן לנו חולה והוא יגיד לנו שכואב לו הראש, אנחנו יודעים לעשות אבחון. מה שלמדנו לפני 20 שנה, תיאורטית לא תמיד אנחנו זוכרים. אמרתי: זו טענה. הורדנו את הגיל מצד אחד, נתנו ציוני מגן ואמרנו: אחרי שישה חודשים כל מה שאתה צריך לעשות זאת הערכה קלינית. היית שישה חודשים במחלקה, יבוא אליך אדם שיתחזה לחולה, יגיד: כואבת לי הבטן, אתה תיתן את האבחון. אם נתת אבחון נכון, בסדר. אם לא נתת אבחון נכון, יש בעיה. לא צריך להגן על אזרחי מדינת ישראל? זו ההערכה הקלינית. לא בחינה, לא שום דבר אחר, הדבר המינימלי הזה. זו התעללות? זו השפלה? זו הגנה מינימלית על כך שמי שאיננו רופא לא יהיה רופא. וצריך להגן על החולים. והיו תופעות, לצערי.

אז אומרים: מנהלי המחלקות יודעים.

יעקב שמאי (הליכוד):

הם קיבלו המלצות של מנהלי המחלקה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שמאי, אני אספר לך על ההמלצות של מנהלי המחלקות. גם את זה בדקתי. דיברתי עם מנהלי המחלקות שאומרים לי: מה אתה רוצה ממני? עובד אתי בן-אדם חצי שנה, אני חותם לו. מצלצים אלי פוליטיקאים שאני אחתום, אני לא אחתום?

יעקב שמאי (הליכוד):

אתה פוגע בכבוד הרופאים, אתה משפיל אותם.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא פוגע. אני מספר דברים כהווייתם. אני מצייר לך מצב.

יעקב שמאי (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

כן, כן. אני אספר לך דברים יותר נוראים, על פוליטיקאים שמצלצלים אלי ומבקשים פרוטקציה בשביל רופאים שסרחו. מה אתה רוצה, יש תופעות כאלה. אני משוכנע שאם יצלצל ראש עיר למנהל מחלקה בעניין אדם שעושה הכשרה ויאמר לו: תתחשב, האיש הוא טוב – אני מניח שיש לזה ערך, ואני לא רוצה להעמיד מנהלי מחלקות במצב כזה עכשיו. מה אני עושה? בחינה – לא. הרי זה בדיוק מה שטענו אותם רופאים. הם טענו: כשאנחנו רואים חולה מול העיניים, אנחנו יודעים לתת לו טיפול.

חבר הכנסת שמאי, תגן על החולים; תגן על אלה שעלולים להיפגע כתוצאה מכך שרופאים, אפילו את הדבר המינימלי לא עושים.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מוחה על כך שאתה פוגע במנהלי מחלקות, ברופאים שנתנו להם המלצות. מה בעצם אתה אומר? שמנהלי המחלקות שנתנו להם המלצות בעצם רימו את המדינה. ממני לבקש להגן על החולים?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שמאי, אל תגן על איש. אתה מגן על דבר שלא צריך להגן עליו.

יעקב שמאי (הליכוד):

תבטל את התקנה.

שר הבריאות ח' רמון:

זה בדיוק מה שעשיתי. לא נתתי למנהלי המחלקות לעמוד בעניין הזה. עשיתי דבר הכי פשוט, בדיוק מה שביקשו. אבל אין גבול לדברים האלה. ואני לא אחצה עוד את הקו האדום ולא אפקיר את אזרחי מדינת ישראל לאנשים שלא עברו מבחן מינימלי או הערכה מינימלית. אני הוכחתי בפתח דברי מה המשרד הזה עשה בשנה הזאת, ואני באופן אישי לטובת הרופאים העולים. זה לפי התקנה. כדאי שתדע, זה חלק מהתקנה.

בהתאם לתקנות הרופאים (תנאים למתן פטור מחובת בחינה), התשנ"ג-1992, לפי סעיף 2(א) ו- (ב), רופאים עולים פטורים מחובת בחינה אך עליהם לעבור הערכה על כושרם הקליני לצורך קבלת רשיון עבודה כרופא כללי בישראל, דבר שיפטור את אלה שיעברו זאת בהצלחה מהצורך לעבור בחינת רישוי כמקובל.

בהתאם לתקנות הרופאים, מינינו ב-31 באוגוסט 1993 את פרופסור מרדכי רביד ליושב-ראש הוועדה. ב-13 בספטמבר 1992 הודעתי לנציגי המועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית בישראל על הכוונה להפחית מ-20 שנה ל-14 שנה בלבד ולחייב את המועמדים בהערכה קלינית.

אני רוצה להגיד לך, שהמועצה המדעית בישראל התנגדה להחלטתי, מטעמים מקצועיים, להפחית מ-20 שנה ל-14, ואימצנו שיטת הערכה מקצועית שנהוגה בעולם, שבוחנת רק מיומנות קלינית של רופא לפני הענקת רשיון עבודה, כך שהרופאים בוגרי חוץ-לארץ אשר עברו הסתגלות במהלך שישה חודשים ידעו כי סיום הסתגלות מותנה בהערכה קלינית שתאפשר לבחון את ידיעותיהם.

ב-9 באוקטובר 1993 התקיימה סדנת הכנה למועמדים להערכה בנושא אופן ביצוע ההערכה הקלינית. לסדנה הזו הגיעו 50 מועמדים מתוך 61 שהוזמנו אליה, והציגו בפניהם את דרך ביצוע ההערכה כדי שיוכלו להתכונן ואת האנשים שיבצעו את התהליך. המועמדים קיבלו הסבר מפורט, לרבות אמצעי המחשה, וניתנה להם אפשרות לשאול שאלות בכל הנוגע לתהליך ביצוע הערכה קלינית. לחמישה מועמדים שלא הגיעו התקיימה הדרכה נוספת ונפרדת עשרה ימים לאחר מכן, זה במסגרת מה שהגדרת כהתעללות.

ההערכה הקלינית התבצעה בין 2 בנובמבר ל-7 בנובמבר 1993, כשבכל יום הוזמנו תשעה מועמדים לביצוע ההערכה. במשך כל שבוע ההערכה התקיימה הפגנה במקום, ובמהלכה חסמו המפגינים את הכניסה במטרה למנוע את קיום ההערכה גם מאלה שרצו לעבור את ההערכה. חלק מהם רצו לעבור, אמרו להם: לא, תוך עבירה על החוק.

אני רק רוצה שתדעו מה ההערכה הזאת. חבר הכנסת שמאי, כדאי שתשמע. 19 רופאים עולים מבין ה-54 שהוזמנו באו להערכה. מתוכם עברו בהצלחה 15. לא מכשילים, ההערכה היא די ליברלית. 15 מתוך 19 קיבלו הודעה כי יקבלו רשיון ישראלי לעסוק ברפואה. כך נהגנו, כך אנו עושים. יוצאים מגדרנו, מעל ומעבר למה שצורכי הרפואה מחייבים, על מנת לסייע לקליטת הרופאים העולים עם כל הקושי ועם כל הבעיות.

לצערי גייסו אותך, חבר הכנסת שמאי, בלי שיש לך איזה מושג בעניין, גייסו אותך לעניין לא צודק, לא נכון. חבר הכנסת שמאי, זה לא הנושא שאתה תרכב עליו, מכיוון שמה שעשינו זה המקסימום שאנחנו יכולים לעשות, ואולי מעבר לכך, בלי לפגוע בבריאותם של אזרחי מדינת ישראל. אני אומר לך את זה בחברות, זה לא הנושא, אנחנו לא נוותר על ההערכה הקלינית.

יעקב שמאי (הליכוד):

תעביר את זה לוועדה ונשמע.

שר הבריאות ח' רמון:

אעביר את זה לוועדה. בוועדה עוד תהיה לי הזדמנות להוכיח כמה משרד הבריאות עשה למען קליטת עלייה בשנה-ורבע שבה אני שר.

היו"ר א' סלמוביץ:

על איזו ועדה אדוני מדבר?

שר הבריאות ח' רמון:

ועדת העבודה והרווחה. אני אפילו מוכן לנהל דיון במליאה על מנת להוכיח את זה.

יוסי כץ (העבודה):

אפשר לשאול את השר שאלה קצרה ביותר?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן.

יוסי כץ (העבודה):

הגשתי לשר הצעה בקשר להקמת מכון מחקר שכרוך בקליטת עולים חדשים בבית-החולים "רמב"ם". האם תוכל לתת תשובה איפה עומד העניין?

שר הבריאות ח' רמון:

העניין מצוי בתוך חלק מהנושאים של בית-החולים "רמב"ם". לבית-החולים "רמב"ם" יש סדר עדיפויות משלו. הוא מפעיל את סדר העדיפויות הזה לפי שיקוליו, ואם בית-החולים "רמב"ם" חושב שזה נושא חשוב מבחינתו, העניין הזה יידון בין בית-החולים "רמב"ם" לבין המשרד.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, גם אני מרשה לעצמי לשאול שאלה בסוגיה זו, אם היא כבר עלתה. מדוע קיימת אפליה בין רופאי שיניים בעלי ותק של 14 שנות עבודה לבין רופאים אחרים? אני מדברת על רופאים עולים.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי, מכיוון שבנושא רופאי השיניים יש בחינה ארצית, מה שאין, לצערי, ברפואה. בישראל, לרבות בוגרים ישראלים, על מנת לקבל רשיון, צריכים לעבור בחינה. כולם עוברים בחינה. אני מייחל ליום שזה יהיה ברפואה הכללית. אנחנו עובדים על כך. אני מאמין שבשנת 1995 נגיע לכך.

על-פי החוק, לא יכול לעסוק בישראל רופא שיניים שלא עבר בחינה. אי-אפשר להחיל את זה על רופאים. פה יש לנו כללים שונים, לחוזרים מחוץ-לארץ וכדומה, ואין בחינה אחת, מחייבת. לכן יכולנו להיות יותר גמישים. על מנת לעשות את זה עם רופאים כלליים, אנחנו צריכים לעשות חקיקה בשלוש קריאות. אינני חושב שצריך לעשות את זה. כל מי שרוצה לעסוק ברפואת שיניים בישראל, בכלל זה בוגר בית-ספר לרפואת שיניים בישראל, חייב לעבור בחינה. כך יהיה בעתיד הלא-רחוק לגבי רופאים כלליים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר רמון. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמאי מסדר-היום. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

חברי הכנסת, אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם ולעדכן את שר הבריאות. ההחלטה לקצר את תקופת הניסיון הדרושה לקבלת רשיון לעסוק ברפואה בארץ לעולים חדשים מחבר העמים, להוריד את התקופה מ-20 שנה ל-14 שנים, נתגבשה עוד בשלהי תקופת הכהונה של הממשלה האחרונה, הקודמת. אני מסכים שההחלטה הפורמלית והסופית התקבלה בימי כהונתך. על כל פנים, עבודת המטה היתה בימי כהונתו של השר לשעבר, אהוד אולמרט.

אני גם מבקש להזהיר מפני הסטיגמה שהכנסת נותנת לה יד – לקעקע את כל היסודות של הדוקומנטים שמגיעים מברית-המועצות לשעבר. השבוע פקפקנו בקול גדול בדבר תקפותם של רשיונות הנהיגה של עולים מברית-המועצות לשעבר. היום אנחנו מדברים בריש גלי כנגד תעודות של עוסקים ברפואה. יש מקום לבדוק את הנושאים הללו. צריך לעשות זאת בדרך חכמה יותר, בדרך עקיפה, בלי שנפגע מורלית בעולים בפוטנציה מברית-המועצות לשעבר.

עם כל זאת, אני חושב שבסופו של דבר גם אני אצטרף להצעה להעביר את הנושא לוועדה. אני מציע שזו תהיה ועדה משותפת, ועדת העבודה והרווחה והוועדה לענייני קליטת העלייה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מגן, אנחנו לא מפקפקים בתעודות. התעודות בעינינו כשרות, כל עוד לא הוכח אחרת. מה שאנחנו בודקים, כמו שאנחנו בודקים כל דבר, בעיקר במערכת הבריאות, שזה נושא מאוד רגיש, האם מה שהוגדר כרופא במקום כלשהו בחוץ-לארץ יכול להיות מוגדר כרופא בישראל. זה מה שאנחנו עושים לגבי מדינות רבות, לא רק ברית-המועצות. לישראלים שלומדים באיטליה יש טענה שאנחנו מעדיפים את בוגרי ברית-המועצות על בוגרי בתי-הספר לרפואה באיטליה. דרך אגב, ברוב המקרים בצדק. אנחנו לא מפקפקים בדוקומנטים. אנחנו בודקים את רמת הכשירות של הרופאים הללו על-פי בחינות.

והערה שהיא חצי-פוליטית. אני אינני יודע איזו עבודת מטה נעשתה. כשאני נכנסתי למשרד, עבודת המטה, כפי שאתה אומר, היתה המלצה חד-משמעית של מי שהיה במשרד – לא להפחית את מספר השנים מ-20 ל-14. אף שהיתה החלטה כזאת, אני אמרתי: אני מוריד מ-20 ל-14. יכול להיות שהיתה החלטה של השר, אבל היא לא היתה החלטה של המשרד. בפועל, לאחר מאבק אושרו התקנות בתקופתי בוועדת העבודה והרווחה בקדנציה הזאת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר רמון.

חבר הכנסת שמאי, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה?

יעקב שמאי (הליכוד):

ועדת הכנסת תדון, כי יש הצעה אחרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

איזו הצעה אחרת היתה? הצעה אחרת היתה להסיר.

יעקב שמאי (הליכוד):

ועדה משותפת.

היו"ר א' סלמוביץ:

איזו ועדה משותפת?

יעקב שמאי (הליכוד):

הוועדה לענייני קליטה וועדת העבודה והרווחה. חבר הכנסת מגן הציע.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת הציע להסיר.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת מגן הציע להסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

להסיר. הוא הציע להסיר. סליחה. הוא הציע להסיר.

יעקב שמאי (הליכוד):

ועדה משותפת. זה יעבור לוועדת הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא שמעתי שום הצעה נוספת. אתה יכול להציע לקיים דיון במליאה. חבר הכנסת שמאי, אתה יכול להציע דיון במליאה. ולא היתה שום הצעה אחרת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אפשר להציע שזה יועבר לוועדת הכנסת?

היו"ר א' סלמוביץ:

את לא יכולה להציע את ועדת הכנסת. את יכולה להציע ועדה אחרת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ועדה משותפת של ועדת העבודה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

רק ועדה אחרת את יכולה להציע.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ועדת הקליטה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. עכשיו זה בסדר.

אנחנו נעבור כעת להצבעה, בעד או נגד העברת הנושא לוועדת הכנסת, אשר תקבע באיזו מן הוועדות הנושא יידון. נא להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לוועדת הכנסת, אשר תקבע באיזו מן הוועדות יידון הנושא.

הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – מבקר העירייה), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא שעל סדר-היום – הצעת חוק תתרמ"ח, הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון – מבקר העירייה), התשנ"ג-1993, של חברי הכנסת אלכס גולדפרב ואסעד אסעד. ינמק חבר הכנסת אלכס גולדפרב; בבקשה.

אלכס גולדפרב (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, בהצעת החוק של מבקרי פנים בעיריות מדובר על שני אלמנטים חשובים: א. פיטורי המבקר יהיו תלויים באישור הסופי של מבקר המדינה; ב. תקן לשכה בצד המבקר, כדי לסייע למבקר הפנים בעבודתם.

הצעת חוק זו באה לאפשר ביצוע עבודתו של מבקר העירייה ומבטיחה את תפקודו ללא חשש לפיטוריו מצד הגורם שאותו הוא מבקר. לכל ראש רשות יש אינטרס להקטין ככל האפשר את הביקורת. זה טבעי, אך לא תקין. אולם, ביקורת פנים היא מוסד חשוב ביותר והכרחי.

על-פי סעיף 167(ב) לפקודת העיריות, פיטוריו של המבקר יהיו תלויים עד היום ברוב של שני-שלישים מהמועצה. כפי שניתן להתרשם, ברוב הרשויות ראש הרשות שולט על רוב המועצה. התיקון הקודם, אשר היה בו מסר, נשאר כתיקון קוסמטי בלבד. הטעם לכך פשוט: לראש הרשות יש רוב במועצה. אף שהבחירות למועצה נפרדות מבחירת ראש הרשות, הרי קיימת מציאות במועצה שעל-פי רוב ראש הרשות שולט על שני-שלישים מהמועצה. מכוח אותו רוב במועצה יכול ראש הרשות, למעשה, לקבוע את דבר מינויו או אי-מינויו של מבקר העירייה. לכן, חשוב שפיטורי המבקר יהיו תלויים בגורם חיצוני כמו מבקר המדינה. אני רוצה לראות את ראש הרשות, אשר אין לו סיבה מוצדקת לפיטורי המבקר, עומד מול מבקר המדינה ומסביר את הסיבות להחלטתו.

עצם השינוי בחוק יהיה גורם מרתיע, ומעט מאוד מקרים אכן יגיעו לבסוף אל שולחן המבקר. המבקרים יוכלו לעשות את עבודתם ללא שום חשש.

אשר לתקן. עד היום לא היה שום תקן לעוזרים למבקר. רצה ראש הרשות – הקצה עוזרים; לא רצה ראש הרשות – לא הקצה אף אחד. המבקר לא בא לחפש ולהכשיל את ראש הרשות ואת המועצה, אלא הוא בא ככלי עזר לתפקודה של המועצה, כדי להצביע היכן נעשו טעויות, היכן היו בזבזים. בסופו של דבר, המרוויחה העיקרית מעבודתו של המבקר היא הרשות, וכמובן האזרחים. יש לאפשר למבקר לבצע את עבודתו ולהעמיד לרשותו את העוזרים הנחוצים, ונראה בתוך זמן קצר מאישור החוק כמה כספי ציבור ייחסכו; לדעתי, הרבה מאוד.

אני קורא לחברי הכנסת לתמוך בהצעת חוק זו. לדעתי, היא צעד חשוב בדרך למינהל תקין. תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

החוק הזה הוא חוק ששייך לביקורת המדינה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת גולדפרב. השר חיים רמון, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שלפנינו עוסקת בנושא רב חשיבות, והוא הרצון למנוע מצב, שלפיו ברשות מקומית, שבה פועל מבקר פנים וראש הרשות אינו מרוצה מדוחות שלו, שהוא יפטרו.

אולם נראה לי כי המציעים, חבר הכנסת אסעד אסעד וחבר הכנסת גולדפרב, לא שמו לב, כי נושא פעילותו של מבקר העירייה הוסדר בתיקון לפקודת העיריות משנת התש"ן-1990.

כיום, די ברוב של חברי המועצה למינוי מבקר העירייה, ואין מקום לתת לשליש מחברי מועצת העירייה זכות וטו על מינוי מבקר, כיוון שיש בכך כפיית דעת המיעוט על הרוב.

אני חושב שהצעה זו, מבחינת המגמות שמצביע עליהן חבר הכנסת גולדפרב, פוגעת בעניין. כי מה משמעות ההצעה? הרי לראש עירייה אין רצון עז למנות מבקר עירייה. הוא יציע הצעה, והיא לעולם לא תזכה לשני-שלישים ולא יהיה מבקר עירייה, אפילו לפי ההצעה שלך. למה להכביד מינוי מבקר? הרי ההצעה הזאת באה למנוע פיטורים, לא למנוע מינוי. אני חושב שאין צורך, לפי שיטתם של חברי הכנסת גולדפרב ואסעד אסעד, בהצעת חוק זו.

כמו כן, קביעת תקנים לפעילותה של יחידה במסגרת של חוק איננה דבר שבשגרה, כיוון שבכל מקום יש צרכים אובייקטיביים וסובייקטיביים של פעילות הנגזרת מגודל הרשות ומהיקף פעולותיה.

אשר לכוונתה של הצעת החוק להפוך את מבקר המדינה לשותף בהליכי פיטורין, הרי שכיום החוק הקיים מאפשר לערער בפני מבקר המדינה על פיטורי מבקר עירייה ולבקש ממנו סעד כנגד פיטורין אלה. דרך אגב, זו איננה אות מתה בחוק. מבקר עירייה ברשות מקומית מסוימת שפוטר, פנה למבקרת המדינה והיא הורתה להשיב אותו על כנו. נדמה לי שמדובר במבקר המועצה המקומית רמת-השרון, שאני מכיר אותה מקרוב. כך שיש דרך, אין צורך לחוקק, וזו דרך יעילה. עובדה שהיא באה לידי ביטוי במקרה שאני מציין.

ולבסוף, גם היום, חבר הכנסת גולדפרב, קיימת בחוק קביעה שלפיה יש צורך באישור של שני-שלישים מחברי מועצת העירייה בדרישה לפיטורי מבקר.

אשר על כן, הנני מציע לדחות את הצעת החוק ולא להעבירה בקריאה טרומית לדיון בוועדה. ואם לחבר הכנסת דן תיכון יש הערות שמחזקות את עמדתי, אני אשמח אם הוא יציג אותן, אם יושב-ראש הישיבה יאפשר לו. תודה רבה.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

לפנים משורת הדין.

היו"ר י' עזרן:

אני מסכים בהחלט. בבקשה, חבר הכנסת הנכבד. רק אם אנהג לפני משורת הדין עם פלוני אלמוני, שאדוני לא יעיר לי.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אני, לפני משורת הדין, בודעי שאין לי מעמד בזה הרגע, אבל בתוקף היותי יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, אינני יודע אם יש רוב, או אין רוב, התשובה של השר היא תשובה שמציינת מצב אמיתי.

אני מוכן לעשות עם המציעים מעשה. יפנו עם הצעת החוק הזו לוועדה לענייני ביקורת המדינה, נלבן את כל הנושאים הללו, ואם נמצא זאת לנכון ונמצא שיש צדק בטענות שלהם, יוגש הדבר למליאה כהצעת חוק מטעם הוועדה לענייני ביקורת המדינה. וההליך הזה בלאו הכי – חבר הכנסת גולדפרב – חוסך ממך מה שנקרא הקריאה הטרומית.

זו הצעתי.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת המציע, זכותך.

אלכס גולדפרב (צומת):

אני מציע לגשת להצבעה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת המציע מוותר על זכותו להשיב.

אנו נצביע אפוא על הצעת החוק בקריאה טרומית. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 5

נמנעים – אין

ההצעה להעביר הצעת חוק פקודת העיריות (תיקון מבקר העירייה), התשנ"ג–1993
לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

13 בעד, חמישה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת גולדפרב עברה בקריאה טרומית, והיא תרד לוועדה. לאיזו ועדה, אדוני?

אלכס גולדפרב (צומת):

ועדת הפנים.

דן תיכון (הליכוד):

לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, ועדת הכנסת תחליט. יש כאן הצעה נגדית.

הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – רשות חינוך מקומית נפרדת), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים לנושא הבא – עמוסים מאוד: הצעת חוק תרנ"ד – הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – רשות חינוך מקומית נפרדת), התשנ"ג-1993, של חברי הכנסת פני בדש ואביגדור קהלני. חבר הכנסת פני בדש יציג את הצעת החוק.

פני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מעלה כראש רשות מקומית היא לכאורה נגד ראש הרשות, אבל היא הצעת חוק מחויבת המציאות היום. בדרך כלל רשות מקומית מקבלת את הכסף לחינוך העל-יסודי, לתיכון, ממשרד החינוך, ומעבירה את המשכורות למורים. כנ"ל לגבי שיפוף של מוסדות חינוך. כל הכסף מועבר לרשות המקומית, והרשות המקומית בכסף הזה אמורה לשפוף את בתי-הספר. אולם אנחנו יודעים שרשויות מקומיות רבות מצויות במצב כלכלי קשה מאוד. כספי משרד החינוך המועברים לרשות המקומית לצורך תשלום משכורות ולשיפוף בתי-הספר נבלעים בחובות העירייה.

הצעת החוק שלי אומרת בעצם, ששר החינוך רשאי להקים מעין ועדה קרואה מקומית בנושא חינוך ולהעביר במקרה כזה של רשות מקומית כזאת את המשכורות ישירות למורים ואת הכסף לשיפוף בתי-הספר, ישירות לשיפוף בתי-הספר, ולא דרך החשבון של העירייה, כי אז הוא לא מגיע ליעדו.

זו הצעת חוק פשוטה, כדי לייעל את המערכת הזאת. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני סגן שר החינוך והתרבות.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אחד מתפקידיה המרכזיים של הרשות המקומית הוא הטיפול בנושא החינוך. הרשות המקומית אחראית, לפי האמור בחוק – – –

דן תיכון (הליכוד):

תגביה את הרמקול.

היו"ר י' עזרן:

זה בסדר. סגן שר החינוך והתרבות מדבר בצורה מאוד תרבותית ורגועה ושקטה.

דוד מגן (הליכוד):

אף שהפקיעו את הסמכות ממשרד החינוך.

היו"ר י' עזרן:

אני מדבר על תרבותו האישית.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני מדבר על הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – מינוי רשות חינוך מקומית נפרדת), של חבר הכנסת פניני בדש. אני לא אקרא מן הכתב. אני אתייחס להצעת החוק. אני רואה בהצעת חוק זו פתרון אמיתי כדי להתמודד עם הבעיה הקשה שרשויות מקומיות, שנמצאות במצב כלכלי קשה, פוגעות בשכר מורים, בעיקר באותם בתי-ספר שבבעלות אותה רשות, ובתקציבים שמועברים מהממשלה, ובמקרה הזה ממשרד החינוך והתרבות, אם לשכר המורים של חטיבת הביניים והחטיבה העליונה, אם לסיוע בבניית מוסדות חינוך, ואם כספים של מפעל הפיס, שמועברים כסיוע לשיפוץ מערכת החינוך. נתקלנו בעבר במקרים שבהם רשויות מקומיות קיבלו את הכסף ממשרד החינוך והתרבות, ושבתות התקיימו באותם יישובים על-ידי המורים שהשביתו את מערכת החינוך כתוצאה מכך שהשכר שהועבר ממשרד החינוך לרשות המקומית לא הגיע למורים באותו יישוב, למורים שעובדים בבית-ספר זה או בבית-ספר אחר.

לכן, אנחנו רואים בחוק הזה חוק שמאפשר לרשות מקומית להמשיך לקיים את הפעילות המוניציפלית שלה, אבל שלא תשתמש בכספים המיועדים למערכת החינוך לאותם נושאים, שהרשות עמדה בהם בלחצים והחליטה להעבירם אליהם.

נכון שלאחרונה התקיימו בחירות לרשויות מקומיות ונבחרו ראשי רשויות חדשים, וראשי הרשויות רואים בנושא החינוך – – –

דוד מגן (הליכוד):

הרוב ותיקים, וגם החדשים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

נבחרו ותיקים, פה בבית נמצאים ראשי רשויות לשעבר וראשי ערים, ואני יודע שלמשפחה המוניציפלית יש ייצוג מכובד כאן בבית הזה. אנחנו מכירים מקרוב ויודעים את החשיבות של תפקיד

ראש הרשות ואיזו אחריות הוא לוקח על עצמו, לכן אנחנו רואים בחוק הזה חוק שיכול לסייע, לטובת המורים, ולתת לרשויות המקומיות לעסוק בנושאים המרכזיים והחשובים שלהן.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, בבקשה, ייגש, אם אדוני סגן השר מסכים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

בבקשה.

היו"ר י' עזרן:

בקיצור.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

ראש מועצה ותיק.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבין לדאגת משרד החינוך והתרבות, ואם אתם כל כך מודאגים, מדוע לא תשלמו משכורות ישירות לאותם מורים בבתי-הספר התיכוניים, ולא להעביר, כי תהיה לך אותה בעיה באותן רשויות אחרות שאתה רוצה להקים.

הצעתי היא שמשרד החינוך והתרבות יבדוק תשלום שכר ישיר לאותם גורמים שאתה מדבר עליהם.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

שמעתי את הצעתו של חבר הכנסת שלמה בוחבוט. מאחר שהיום זה עובר מקריאה טרומית להכנה לקריאה ראשונה בוועדה, אני בטוח שדברייך יישמעו בוועדה, ולקראת הקריאה הראשונה והקריאה השנייה והקריאה השלישית הם יילקחו כחלק מהצעת החוק של חברי הכנסת פני בדש ואביגדור קהלני.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הצעה אחרת.

היו"ר י' עזרן:

להסיר, בבקשה. משם, אדוני, משם.

דוד מגן (הליכוד):

לפי התקנון, אני יכול מכאן.

היו"ר י' עזרני:

בבקשה. אתה לא יכול, אתה לא יכול, אדוני. בהצעת חוק אתה יכול. המזכיר הזכירנו.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, פעם שנייה שזה קורה לך אתי. לא חשוב, נוכחת בצדקתי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתפלא על הצעת החוק, שהיא פרי יוזמתם של שני אנשים, שאמורים להיות בקיאים גם בנושא המוניציפלי. אתם מציעים להפקיע סמכויות שיש היום בידי ראשי רשויות מקומיות ולאפשר לממשלה, אם היא רוצה, להפעיל את ענייני החינוך בחטיבה העליונה וכיוצא באלה. אם היא תרצה – היא תפעיל זאת ישירות, ואם היא לא תרצה – היא תשאיר זאת בידי הרשות המקומית.

אני מניח שהמניע לכך היה הרצון לחסוך בכספים שצריכים להגיע מהממשלה, ובדרך כלל לא מגיעים במועד; הרשות המקומית נושאת בהוצאה ומעבירה את זה למשכורות ולהוצאות אחרות, ואחר כך היא רודפת אחרי משרד החינוך והתרבות – –

פיני בדש (צומת):

— — —

דוד מגן (הליכוד):

— — או משרד האוצר.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חבר הכנסת דוד מגן, משרד החינוך והתרבות – – – מעבירים ב-1 בחודש כמו שעון שווייצרי – – – זה אומר כמו שעון שווייצרי תקין. לכן, אנחנו רוצים שהמורים יהיו זכאים – – –

דוד מגן (הליכוד):

בהצעה הזאת יש משום נסיגה מהכוונה להרחיב את הסמכויות של השלטון המקומי, לערב אותו יותר במערכת החינוך; זאת המגמה, כפי שאני יודע, של רוב ראשי הרשויות המקומיות, ובנסיגה המוצעת היום יש משום סכנה.

אגב, סגן שר החינוך והתרבות, עד כמה שהתעדכנתי, ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק התנגדה להצעה, אלא שיועצים מסוימים במשרד החינוך והתרבות אמרו לשר "להתנפל" על ההצעה הזאת כמוצא שלל רב ולנסות לקדם את העניין הזה.

אני מביע את התנגדותי, אני חושב שזאת הצעה מסוכנת, ובגלל הקולגיאליות האופוזיציונית אצביע כנמנע.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק הזאת של חברי הכנסת אביגדור קהלני ופיני בדש. מי בעד – זאת קריאה טרומית – ומי נגד? היכון להצבעה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק לימוד חובה (תיקון רשות חינוך מקומית נפרדת),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

18 בעד, אין מתנגדים, שני נמנעים. אני קובע שהצעת החוק הזאת עוברת לוועדת החינוך והתרבות לשם הכנתה לקריאה ראשונה, וקריאה שנייה וקריאה שלישית אחר כך. תודה.

הצעה לסדר-היום בדיקת הכדאיות הכלכלית של גיוס הון על-ידי ארגון הבונדס

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 1047: בדיקת הכדאיות הכלכלית של גיוס הון על-ידי ארגון הבונדס – של חבר הכנסת רפאל אדרי. אני מצטער, איננו נוכח.

קריאה:

הוא בדרך.

היו"ר י' עזרן:

הוא בדרך לאולם, בינתיים אני עובר למשהו אחר. חבר הכנסת מצא יעלה ויבוא, זה גם כן ראש-חודש, יעלה ויבוא, יגיע וייראה. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

מה עם הצעתו של חבר הכנסת שטרית?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שטרית גם הוא איננו. מה אתה רוצה, אדוני? חבר הכנסת, אנא ממך.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת רפי אדרי הגיע.

היו"ר י' עזרן:

טוב. בינתיים אולי גם חברך לסיעה, מכובדנו – – –

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מי השר המשיב?

היו"ר י' עזרן:

מי השר המשיב? יש כאן השר הנכבד מר ברעם, שהוא התורן, והוא ישיב. שר האוצר הגיע. תודה. להצעה הזאת לסדר-היום, אדוני שר האוצר, של גיוס ההון, גייסנו אותך להשיב. תודה.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מפעל הבונדס הוקם בשנת 1951, במטרה לגייס הון למדינה שהיתה בראשית דרכה. במשך שנים היה מפעל הבונדס חיוני וחיובי לכל הדעות. הוא עזר לא מעט לפיתוחה של מדינת ישראל, לחיזוק הקשר שלה עם יהדות התפוצות ולביסוס כלכלתה.

השאלה היא, האם אחרי 42 שנה מנגנון הבונדס עדיין יעיל והאם הוא ממלא את יעדי ומטרותיו? האם לא צריך להפסיק את פעילותו ולהתוות דרך אחרת כדי לקרב את העם היושב בגולה למדינת ישראל?

הנתונים מצביעים בבירור כי הבונדס יעיל בדבר אחד, גיוס כספים, והרבה כספים, ובמחיר היקר ביותר שיש בשוקי העולם; מה שמעלה את השאלה הנוקבת: מה עושה את ארגון הבונדס כל כך יעיל בגיוס כספים? מה מסתתר מאחורי היכולת הנפלאה הזאת של שליחי הבונדס, שנה אחרי שנה להתפאר בהישגיהם ולומר: למרות השפל הכלכלי בארצות-הברית, תראו כמה אנחנו יעילים, הצלחנו לגייס מעל מיליארד דולר בשנת 1992.

על פניו, כמו שהדברים מוצגים, אפשר באמת להעריך את יכולת גיוס הכספים של ארגון הבונדס, אך אצלי זה מעלה תהיות, שאלות ורצון עז לבדוק את הנושא מקרוב. מה, בעצם, עושה את הבונדס לאטרקטיבי כל כך בפני משקיעים? כמה זה בעצם עולה לנו, למדינת ישראל, והאם אין המצב דורש הערכת מצב מחודשת של נושא גיוס ההון בכללותו על-ידי מדינת ישראל, על-ידי הבונדס, על-ידי המגבית המאוחדת וארגונים נוספים?

נוטים לחשוב כי גיוס ההון, באמצעות מפעל הבונדס, הוא תופעה הנובעת מרצון יהדות העולם להשקיע ולתרום לישראל, ולעתים יש כאלה הסבורים שזוהי תרומה. הבונדס מוכר איגרות חוב למשקיעים בחוץ-לארץ. מכירת איגרות חוב הינה, בעצם, הלוואה, והלוואה צריך להחזיר בתוספת ריבית גבוהה מאוד.

מי הוא קהל היעד של רוכשי איגרות החוב? חושבים, והאווירה היא, כי איגרות החוב של מפעל הבונדס נרכשות על-ידי יהודי העולם. אם נרד לעומקם של דברים, מתברר עד מהרה כי לא רק יהודי העולם רוכשים איגרות חוב. מי שקונה היום איגרות הבונדס אלה בנקים, מוסדות פיננסיים, קרנות-גמל וכדומה.

התמונה היום שונה, ומתנהגת בדרך-כלל בשנים האחרונות לפי הכדאיות הכלכלית. ככל שהריבית של הבונדס עולה, הרווח של הרוכש גדל, ההשקעה הופכת כדאית למשקיעים יהודים ולא-יהודים, והתוצאה הברורה – המכירות עולות, יותר כסף נכנס למדינה, ויש לשלם חובות גדולים יותר.

מנתונים שהובאו בפני התברר, כי בשנת 1992 שבר מפעל הבונדס שיא בגיוס כספים: 1.167 מיליארד דולר. זו הפעם הראשונה שהבונדס שובר את מחסום מיליארד הדולר.

בשנת 1984, אחרי מלחמת "שלום הגליל", גייס הבונדס 396.84 מיליון דולר. זוהי עלייה של כ-300% במהלך שמונה השנים האחרונות.

בשנת 1992, אדוני היושב-ראש, נמכרה איגרת בונדס בריבית ניידת של 7.5% מובטחת. כל היושבים כאן יודעים שהליבור הוא 3.3%, 3.5%, ואם נוסיף עוד 1% עמלה, עוד 1.25%, זה 4.75%–5%, אבל לא 7.5%.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יודע כמה הפריים?

רפאל אדרי (העבודה):

הפריים היה אז 6%.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יודע מה הריבית ל-30 שנה?

רפאל אדרי (העבודה):

תיכף אגיד לך כמה. הפריים היה באותה תקופה – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה הריבית ל-30 שנה, לטווח ארוך?

רפאל אדרי (העבודה):

אני אגיד לך. קודם כול, לידיעתך, חבר הכנסת דן תיכון, האיגרות הן לחמש שנים ולשבע שנים, והפריים רייט היום היה 6%, ושולם 7.5%.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, ישב אדוני על מקומו וניהנה כולנו מהערותיו. אפשר לשאול?

רפאל אדרי (העבודה):

בבקשה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

לפי מיטב ידיעתי, בין 15% ל-30% מהאיגרות לא נפדות, מכל מיני סיבות. או שהפריץ מת או שהקונה – – אני אומר לך, זה לא פשוט.

דן תיכון (הליכוד):

מנין אדוני יודע?

היו"ר י' עזרן:

קודם כול, יצאתי הרבה בשליחות הבונדס, ואני יודע קצת.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זו אגדה.

היו"ר י' עזרן:

זו אגדה, אתה בטוח?

מאיר שטרית (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרן:

הוא לא פודה. יש כאלה שאחרי 30 שנה מתייאשים כבר. אבל אני לא יודע.

רפאל אדרי (העבודה):

חברי הכנסת, לשלם 7.5% ריבית ב-1992, זו שערורייה. אבל זה עוד לא הכול.

פער זה הביא, כצפוי, לגידול במספר הרוכשים את איגרות הבונדס. ולכן, למרות המצב הכלכלי בארצות-הברית, המכירות עלו מ-394 מיליון דולר ל-1.167 מיליארד דולר. ומי קנה? ואני מזכיר לכולנו כאן: הבנקים, והבנקים הם לא ציוניים, וקרנות הגמל בארצות-הברית הן לא ציוניות, ומוסדות כספיים בארצות-הברית הם לא ציוניים. רוב אלה שקנו את איגרות הבונדס אינם יהודים, הם לא אנשים פרטיים, אלא מוסדות פיננסיים, ולמוסדות פיננסיים אין סנטימנטים. אני לא מבין, מדוע אנחנו צריכים לממן, או אוצר המדינה או הציבור בישראל צריך לממן את הרווחיות של הבנקים או מוסדות פיננסיים בארצות-הברית.

האוצר הבין באיחור, וטוב עשה, ב-1992, את המשמעות, והוא הוריד את הריבית מ-7.5% ל-6.5%. אדוני שר האוצר, אני אומר זאת לזכותך, שב-1991 הצלחת להוריד את השיעור שהיה 7.5% ל-6.5%. 1% על 6 מיליארדי דולר חוב זה 60 מיליון דולר חיסכון כל שנה. אבל זה לא מספיק.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה רק על האיגרות החדשות.

רפאל אדרי (העבודה):

לא, לא, על כל החוב. תיכף אגיע גם לזה.

אל לנו לשכוח, מכירת איגרות חוב היא חוב שמחזירים אותו, שחייבים להחזיר אותו עם ריבית גבוהה, והוא הופך לנטל על הכלכלה הישראלית ועל אזרחי המדינה.

שאלה נוספת שאי-אפשר להתעלם ממנה היא שאלת העלויות. אדוני היושב-ראש, אני מבקש את שימת לבכם ואת שימת לבנו כולנו. האם משהו "עשה חושבים" כמה עולה המנגנון של הבונדס בארץ ובחוץ-לארץ? התשובה – עשרות מיליוני דולרים. כל שנה האוצר מעביר שק של 40 מיליון דולר לבונדס עבור הוצאות המנגנון, לנסיעות, למשרדים, לבתי-המלון, וזה נוסף על הריבית הגבוהה שמשלמים – 40 מיליון דולר מדי שנה, 120 מיליון שקל. אם נביא בחשבון עשר שנים, זה 1.2 מיליארד שקל להחזקת המנגנון.

דן תיכון (הליכוד):

40 מיליון דולר לשנה.

היו"ר י' עזרן:

שקל הוא אמר.

רפאל אדרי (העבודה):

דולר אמרתי, ואני אחראי, ושר האוצר יושב פה.

מאיר שטרית (הליכוד):

הוא הכפיל את זה בעשר שנים.

רפאל אדרי (העבודה):

סליחה, 400 מיליון דולר כפול 3 שקלים זה 1.2 מיליארד שקל.

היו"ר י' עזרן:

כדי להרשים, חבר הכנסת אדרי אמר 1.2 מיליארד שקל. למה לו להגיד 400 מיליון דולר? זה מצלצל יותר.

רפאל אדרי (העבודה):

אמרתי שהאוצר מעביר מדי שנה 40 מיליון דולר כדי להחזיק את המנגנון, המשרדים, השליחים, בתי-המלון, הנסיעות, הטיסות והמטוסים, והכול מכול כול. זה 120 מיליון שקל.

היו"ר י' עזרן:

סליחה. חבר הכנסת דן תיכון, אל תסתובב פה, אני מצטער. זה לא מקובל להסתובב באולם ולהעיר הערות, כי אנחנו חייבים לדעת אם ההערה שלך היא קואליציונית או אופוזיציונית. היא נשמעת מכל מיני כיוונים.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה שייך?

היו"ר י' עזרן:

זה שייך. בדרך כלל, יושבים ומעירים. אם אתה רוצה לטייל, יבושם לך, אבל לא להעיר.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתם יודעים שאני לא נוהג לדבר כל יום מעל דוכן הכנסת, אבל כשאני מביא נושא כלשהו, אני משתדל לבדוק אותו, ללמוד אותו ואז להציג אותו בפני חברי הכנסת.

בבונדס מועסקים עובדים הנהנים ממשכורות נאות, עמלות סוכנים, כרטיסי טיסה, אירוח אישים, בתי-מלון יקרים, אחזקת בניינים ומשרדים מפוארים וכדומה. אישים רבים גם נהנים אישית מהבונדס בכך שהם מוזמנים לחוץ-לארץ. הוצאות אלו מנפחות את עלות גיוס ההון ומעמידות בסימן שאלה גדול מאוד את הכדאיות הכלכלית שלו.

בהזדמנות זו אני רוצה להזכיר, שיש גם לערוך בדק-בית בכל הקשור למגבית המאוחדת בארצות-הברית ובשאר מדינות העולם. גם כאן אני עושה בדיקה, אני לומד את הנושא, ומי כמוכם יודע שהרבה פחות ממחצית הסכום שגויס מגיע למדינת ישראל.

מאיר שטרית (הליכוד):

רפאל אדרי (העבודה):

אני יודע. אמרתי: פחות מחצי.

אני מבקש לחדד את התמונה: חוב הממשלה בסוף שנת 1992 לבונדס, הכולל תשלומי ריבית וחובות, הינו 6.153 מיליארדי דולר. החוב הממשלתי בתקופה זו עמד על 18.570 מיליארד דולר. כלומר, כשליש מהחוב הממשלתי הינו למפעל הבונדס.

המדינה שילמה ומשלמת תוספת ריבית מיותרת של לפחות 1.20% לשנה במוצע, בסך הכול כ-73 מיליון דולר, כל שנה, תוספת ריבית. יחד עם 40 מיליון הדולר זה מגיע ל-113 מיליון דולר, שהם 334 מיליון שקל בשנה. לעניות דעתי, זו שערורייה.

האם העובדה שכשליש מהחוב הממשלתי הוא למפעל הבונדס עלולה להפוך אותו למכשיר עיקרי בגיוס כספים? האם אין מדינת ישראל, באמצעות המנגנון שלה, האוצר באמצעות המנגנון שלו, יכולים לגייס – והוא עושה זאת בהצלחה לאחרונה, והוא עשה זאת כאשר גייס מיליארד דולר ל-30 שנה, ובמחיר יותר זול, ולא ל-5-7 שנים. לכן אני משבח גם את האוצר על מה שעשה.

שר האוצר א' שוחט:

אבל זה בערבות ממשלת ארצות-הברית.

רפאל אדרי (העבודה):

אבל זו ערבות של מדינת ישראל, שהיא טובה לא פחות.

אבל אתה יודע, אדוני שר האוצר, שגם מבנקים אפשר לקבל כסף הרבה יותר זול מאשר הבונדס מגייס, בלי לשלם 40 מיליון דולר לשנה, ובריבית יותר נמוכה. לא ארחיק לכת אם אומר, כי לישראל מקורות חלופיים זולים יותר לגיוס הון. בפרט לאחר קבלת הערבויות נמצאת ישראל בנקודת פתיחה טובה יותר מבחינת האפשרות לקבל הלוואות ממוסדות פיננסיים בתנאים נוחים.

אני מבין את חשיבות הציונות, הקשר עם העם היהודי. יותר מכך, אני רואה ערך עליון בקביעה מחודשת של יעדים חדשים לחינוך יהודי בגולה, לצמצום נגע ההתבוללות ולחיזוק הזיקה הציונית בקרב יהודי התפוצות. אבל הבונדס משחק לפי כללי משחק שונים. הבונדס הפך לגוף כלכלי שמטרתו לגייס כספים במחירים גבוהים, ולא רק מיהודים, אלא על-פי רוב לא מיהודים, או ממוסדות פיננסיים – בנקים, קופות גמל וכדומה, וגם מלא-יהודים.

מסיבה זו אני חושב כי יש ליצור תנאים חדשים וכלים אחרים כדי לקרב את העם היהודי למדינת ישראל ולהפסיק את פעילות הבונדס, תוך היערכות שונה, יעילה יותר, פחות בזבזנית ומושכת יותר. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חן חן.

הצעה לסדר-היום

תפקוד מפעל הבונדס

היו"ר י' עזרן:

המציע הבא, חבר הכנסת מאיר שטרית, הצעה לסדר-היום מס' 1093, באותו נושא. והשלישי – חבר הכנסת יהושע מצא. שר האוצר ישיב לשולשתם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האוצר, הגיעה השעה לשחוט את הפרה הקדושה הזאת. אין בה שום קודש. לצערי הרב, המספרים שהביא לפנינו חבר הכנסת אדרי' הם מדויקים, וגם אני עומד מאחוריהם. את האגדה הזאת, כאילו הבונדס הוא תרומה למדינת ישראל – גם מוכרים אותו בתור תרומה, כאילו אלה שקונים איגרות בונדס תורמים למדינת ישראל – את האגדה הזאת צריך לנפץ.

הם לא תורמים דבר. הם משקיעים כסף תמורת תשואה יפה מאוד, שהם אינם יכולים לקבל בשום מסגרת בת-תחרות בארצות-הברית. קח יהודי שקונה בונדס, תן לו אלטרנטיבה לשים את כספו בכל בנק אמריקני – הוא לעולם לא יגיע לתשואה שהבונדס נותן לו. לא רק יהודי; ליהודים מותר, גם לגוי מותר, וגם לקרן פנסיה אמריקנית מותר, וגם לקרן גמל אמריקנית מותר, וגם לבנק אמריקני מותר. מתוך סך כל מאות מיליוני הדולרים שמגויסים מדי שנה באמצעות הבונדס, יעני, כתרומה למדינת ישראל, בעצם מדובר בהשקעה כלכלית פרופר של קוני איגרות הבונדס.

אני חושב שאת זה, אדוני השר, צריך להפסיק. למרות השיפור שעשית, הנתונים עדיין חמורים. העלות של גיוס הבונדס היא לפחות פי שניים מהאלטרנטיבה של הממשלה לגייס אותו כסף, ובעיקר כשיש ערבויות של ממשלת ארצות-הברית. אז למה לשלם כפול? ריבוננו של עולם, למה לשלם כפול על אותו כסף?

בכוונה אני לא חוזר על הנתונים שהביא רפי אדרי, כי אני רוצה לחדד יותר את הנקודות בצדדים. האם הטענה היא שהבונדס שומר קשר עם העם היהודי? אגב, אותם יהודים הם אנשי המגבית, ואותם יהודים הם הבונדס – אותם יהודים, אותו דבר. יש יהודים שקונים בונדס, מקבלים עליו תשואה, תורמים אותה למגבית; המגבית מקבלת את הכסף הזה באמצעות הבונדס מהאוצר בחזרה. והוא זכה פעמיים, ופעמיים הוא מקבל כבוד על כך שהוא תרם – גם לבונדס וגם למגבית. יעני תרם לבונדס. ועוד כל מיני BUSINESS שאני לא רוצה להזכיר אותם פה, אבל אני מודע להם ויודע אותם. כיוון שהייתי גזבר הסוכנות, אני יודע את הטריקים שעשו בזמנם עם כספי הבונדס ועם האיגרות למיניהן.

צריך להפסיק את זה, אדוני השר. אין עוד שום היגיון בהחזקת המנגנון הזה בחוץ-לארץ. אני מודיע לך, זה איננו משמש שום מנוף נוסף לקשר טוב יותר עם העם היהודי מאשר המגבית היהודית המאוחדת.

ואני אומר ליהודים: במחילה מכבודכם, אתם רוצים לעזור למדינת ישראל? תכניסו את היד לכיס, עמוק יותר, תתרמו את הכסף; תודה רבה, אני לא רוצה עוד השקעות בתנאים האלה. או: תנו לי השקעות בתנאים שאני רוצה; תנו לי ב-1% ריבית לעשר שנים – אני אקח. 1% ריבית – בבקשה. אז באמת כדאי למדינת ישראל לקחת כסף כזה, ולהחזיר חובות אחרים. ותנו לי את זה לטווח ארוך – אני אקח את הכסף. בנתונים שקיימים היום, לא כדאי לקחת את הכסף.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, 1% לכל עשר השנים, או לכל שנה?

מאיר שטרית (הליכוד):

1% אחד לשנה.

רפאל אדרי (העבודה):

גם 5% זה בסדר.

היו"ר י' עזרן:

אם אנחנו כבר מבקשים, אז נבקש.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם מדברים על תרומה, הרי לא ביקשתי ממנו אפילו לתרום ממש, להכניס יד לכיס ולשים עוד כסף. אגב, אני חושב שסך כל גיוס התרומות בעולם מהעם היהודי למגבית היהודית המאוחדת עוד לא מגדד את קצה הקרחון של היכולת האמיתית של העם היהודי לתרום. הם יכולים לתרום פי עשרה ופי מאה, ולא ירגישו. אבל הם לא תורמים ולא מכניסים יד לכיס.

אני מסכים שהבונדס מילא תפקיד חשוב ביותר בשנים הראשונות של קיומה של מדינת ישראל. מטבע-החוץ שגויס באמצעות הבונדס ובאמצעים אחרים עד שנת 1951 היווה כמעט 50% ממתבע-החוץ של מדינת ישראל. אבל המדינה היתה בחיתוליה, לא היה יצוא. אז לא היתה לנו יכולת כלכלית לגייס כסף גדול בחוץ-לארץ. תודה לאל, יש לנו מדינה שמייצאת ביותר מ-10 מיליארד דולר בשנה. רק יצוא תעשייתי – – –

שר האוצר א' שוחט:

13.

מאיר שטרית (הליכוד):

אמרתי למעלה מ-10.

13 מיליארד דולר יצוא. תודה רבה, אנחנו לא צריכים עוד את הכלי הזה, שמילא את תפקידו היטב בשנים הראשונות, והיום הוא מיותר. לדעתי, הוא גורם נזק תדמיתי.

לא רק זאת, אם מותר ליהודי העולם לקנות בונדס בתנאים האלה, אדוני השר, תן גם לי, כאזרח ישראלי, יכולת לקנות בונדס בתנאים האלה. תאמין לי, תיתן לישראלים אפשרות לקנות בונדס בתנאים האלה, אתה תופתע מהיקף הגיוס. לדעתי, אם תרשה להם להוציא את הכסף מתחת לבלטות – ובצורה מאושרת, בלי להעניש אף אחד – ותיתן להם אפשרות להשקיע את הכסף בתנאים של הבונדס, אתה תגייס בארץ, בלי מאמץ. לא צריך לרוץ אחריהם. לא צריך אירועים, לא צריך מנגנון, לא צריך בתי-מלון, לא צריך נסיעות. רק תגיד להם בבנקים שאתה פותח תוכנית חיסכון בתנאים האלה במטבע-חוץ, ואתה לא בודק אף אחד מאיפה הוא מביא את המטבע – אתה תראה כמה כסף תגייס. הרבה יותר מיליארדים בשנה. לפחות בהתחלה.

היו"ר י' עזרן:

זה כבר לא יהיה בונדס, זה יהיה "בומס".

מאיר שטרית (הליכוד):

כן. אבל נראה את הכסף. אם אפשר לגייס בתנאים האלה, למה לא?

אדוני השר, יש לך היום הזדמנות פז יוצאת מן הכלל. יש ערבויות אמריקניות לתקופה די ארוכה בהיקף של 10 מיליארד דולר, ואפשר לגייס כל שנה כ-2 מיליארדי דולר, כמובן, בתנאים טובים לאין-ערך וזולים הרבה יותר מאשר איגרות הבונדס. קח את הכסף הזה, שאולי אין בו עכשיו שימוש אחר, יותר טוב, ותפרע את החוב הזה של הבונדס. כי אני מבין את בעיית האוצר עם הבונדס. הוא במלכודת. הוא צריך כל הזמן לגייס כסף כדי להחזיר את האיגרות שמגיע זמן פירעון. כי אחרת הוא צריך מקור כספי אחר לכסף הזה. אני חושב שהגיעה השעה לעשות CUT ולהגיד: אין גיוס נוסף. או תחמיר את התנאים כך, שמי שרוצה לתת כסף, יהיה למדינה כדאי לקחת. ומרגע שעשית CUT, לחפש אלטרנטיבה לכסף, כדי להחזיר את הכסף היקר בכסף יותר זול. כי באמת חבל על הכסף.

תמיד מסופרות אגדות, והיושב-ראש אמר את זה, ש-20%-30% מהאיגרות לא נפדות, כי ההוא מת ושכח את האיגרת בספר וזה הלך לאיבוד. אני מודיע לך, אדוני היושב-ראש, זו אגדה. אם תרצו, אומנם גם זו אגדה. אין לה בסיס. אנשי עסקים שקונים בונדס, יש להם תיוק של האיגרות, והם יודעים איפה הן נמצאות, והם מורשים אותן לבן ולנכד. מותר להוריש איגרות בונדס. והם תורמים אותן לארגוני צדקה שמשתמשים בהן. תמיד מישהו פודה את הכסף. מספר האיגרות שלא נפרע הוא קטן ביותר. ולמדינה אין ברירה. היא חייבת לעמוד ולכבד את התחייבויותיה ולפרוע את כל איגרות הבונדס שהיא מכרה.

אדוני השר, אני מודה, יש בזה אי-נעימות. כי לבוא לאנשי הבונדס היום ולהגיד: חבר'ה, תודה רבה, לא צריך אתכם עוד לעניין הזה – יש בזה אי-נעימות מסוימת. אבל, אדוני השר, אתה שר האוצר של מדינת ישראל; לא מישהו אחר. ועם כל הכבוד ליהודי העולם, אני אומר לך – אתה יכול להגיד להם באותו אומץ ובאותה רוח: אתם אינכם נותנים מספיק, ולא רוצים מכם טובות באמצעות ריבית כל כך גבוהה. אני רוצה מכם תרומה למדינת ישראל. כן, תרומה; לא השקעה שכדאית לכם ולא כדאית לי. תתרמו כסף. תתרמו לי 10% ממה שאתם נותנים לבונדס – עוד 100 מיליון דולר בשנה, זה כבר יותר טוב מאשר לגייס את כל הבונדס הזה ביחד.

צריך לומר להם את זה באומץ. אני אומר לך מתוך הכרת הספירה הזאת ומתוך הכרת המילייה היהודי הזה בעולם, שאם תהיה פנייה אמיצה של הממשלה, דהיינו שלך ושל הממשלה, שתדרוש מהם בצורה בלתי משתמעת לשתי פנים: תתרמו כסף הרבה יותר גדול, תכניסו את היד הרבה יותר עמוק לכיס – אתה תקבל תגובה, ותגובה חיובית.

אני אומר לך, אדוני השר, אנחנו לא צריכים להגיד להם תודה רבה על זה שהם תורמים לנו כסף. הם צריכים להגיד לנו תודה רבה על זה שאנחנו מוכנים לקחת את הכסף. אין הצדקה לקיומם של יהודים בגולה בלי מדינת ישראל. כל הכבוד הגדול, אנחנו יהודים, דיבורים ופוליטיקה – כל זה לא יהיה להם אם אין מדינת ישראל. זה מס שולי וקטן ביותר לעומת המסים שנגבים פה במדינת ישראל, פעמיים דמים, גם דמים שהם כסף וגם דמים ממש.

אם יהודי העולם רוצים להיות שותפים, הם צריכים לבקש, אנחנו צריכים להסכים, ולא ההיפך, לתת תרומה למדינת ישראל. זו תרומה, וזו איננה צריכה להיות השקעה.

אני חושב, שאם תפנה אליהם ברוח הזאת ותבקש תרומות, אתה תקבל. ואם לא, אני אומר לך: מוחל טובות. אם הם יעשו קונצים, אני מוותר להם גם על התרומה האחרת שלהם. תודה רבה.

הסיבה היא פשוטה, אני רוצה אותם פה, ושלא יקנו את מצפונם בכסף כל כך זול, בעיקר כאשר חלק הארי של המגבית, שני-שלישים, בא כ-TAX DEDUCTED בארצות-הברית, עם הכרה לפטור ממס. כך שזה לא ביג-דיל כזה גדול.

אגב, תבדוק כמה יהודי ארצות-הברית תורמים למוסדות לא-יהודיים בארצות-הברית, לאוניברסיטאות, לבתי-חולים ולמוסדות אחרים, שלא באמצעות המגבית המאוחדת. אתה תופתע מכמות הכסף היהודי שהולכת למוסדות אמריקניים. למה? כי שם זה כבוד לתת שם לקתדרה של אוניברסיטה, ובשביל זה תורמים עשרות ולפעמים מאות מיליוני דולרים. אנחנו לא צריכים להתבייש לבקש מהם, ברחל בתך הקטנה – –

יהושע מצא (הליכוד):

כסף.

מאיר שטרית (הליכוד):

– – שימו יותר כסף, כי אם אתם רוצים לעזור, פה המקום לשלם, ולא באמצעות בונדס.

לכן, אדוני השר, אנא הפסק את העניין הזה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שטרית, תודה לך.

כאשר אמרת CUT, בוודאי לא התכוונת לכך שהטלוויזיה תפסיק להקליט. פעמיים אמרת שצריך לעשות CUT, וגם הקצרניות שאלו מה זה CUT.

הצעה לסדר-היום

חיוניות מפעל מלווה העצמאות והפיתוח – הבונדס

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה; הצעה לסדר-היום מס' 967 באותו נושא.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, ידידי וחברי חבר הכנסת שטרית, שעמד כאן לפני, משום-מה אולי נשכח מאתנו, היה שנים לא מעטות גזבר הסוכנות היהודית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אמרתי את זה בעצמי.

יהושע מצא (הליכוד):

כן, אבל לא ייאמן, אם בבית-המדרש הזה קיבלת את הרעיונות האלה, אני תוהה איך הרעיון הזה של חבר הכנסת אדרי ושל חבר הכנסת שטרית, לסגור, לצמצם, לסלק – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

לבטל.

יהושע מצא (הליכוד):

לבטל, להעביר מן העולם מפעל רב-חשיבות כזה, גם כלכלית וגם ציונית; אני תוהה, בסימן שאלה קטן מאוד, אם זה מסימני הזמן ורוח הימים האלה, של אותם הסכמים שמקדמים פלשתינים במדינה הזאת ומביאים לנסיגה של מפעלים ציוניים.

אני תוהה תהייה קלה מאוד, אני אומר את האמת. זה מוזר לי, אני לא מבין את חברי הכנסת אדרי ושטרית.

אדוני היושב-ראש, מאז ימיה הראשונים של המדינה ועד היום צצו וקמו עשרות גופים וארגונים שניסו לעזור למדינה בתחילת דרכה. רבים מהגופים האלה שבקו חיים לכל חי, בין שהצליחו ליישם את מטרתם ובין שלא.

מפעל מלווה העצמאות והפיתוח, מפעל הבונדס, הוקם בשנת 1951, והוא פעיל כיום ב-26 ארצות ברחבי העולם, וממשיך עד היום הזה את פעילותו. הוא ראוי לציון לשבח על כך שהוא שובר את כל השיאים במילוי המטרות והמטלות שהטילה עליו מדינת ישראל בשנותיה הרבות, מאז קם הבונדס ועד היום הזה.

שמעתי את הנאומים של חברי הכנסת אדרי ושטרית; בעיקר הקריאה של חבר הכנסת שטרית אל יהדות העולם. מה היתה הקריאה הזאת? הבו נדבות, זו היתה הקריאה ששמענו היום. תמשיכו לתת לנו נדבות. זה חינוך שאולי קיבלת בסוכנות. אבל מפעל הבונדס, מלווה העצמאות והפיתוח, כשמו כן הוא; תרומתו אדירה לביסוס עצמאותה הכלכלית של מדינת ישראל.

מאיר שטרית (הליכוד):

לביסוס עצמאותם הכלכלית של אלה שקונים את הבונדס.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת שטרית, ידידי ומכובדי, זה מפעל שקיים ועד היום הוא גייס 13 מיליארד דולר. צריך לדבר על כך בדחילו ורחימו, והאמן לי, אני לא רוצה להרחיב על כך עוד.

רפאל אדרי (העבודה):

חבר הכנסת מצא, אני רק מבקש לתקן. אני לא ביקשתי נדבות. אני דיברתי על כך שהכסף היום, מדינת ישראל נותנת להם – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אני הפניתי את דברי בעיקר לחבר הכנסת שטרית. אני אגיע לנקודה הזאת, ושר האוצר בוודאי יגיע אליה עוד יותר ממני. אבל כנראה החינוך הסוכנותי הוא המוביל לנדבות, לא אתה.

היו"ר י' עזרני:

אבל לא נורא, חברי הכנסת, אנחנו מבקשים מהם תרומות ומחזירים נדבות.

יהושע מצא (הליכוד):

ידידי חבר הכנסת רפי אדרי, אתה עמדת בראש מפעלים כלכליים, והחינוך שלך לא היה חינוך של נדבות אלא חינוך כלכלי, ולכן לא הפניתי את דברי אלה אליך.

מאיר שטרית (הליכוד):

והשיקול של הבונדס הוא כלכלי?

יהושע מצא (הליכוד):

מאוד כלכלי. תן לי, אל תפריע לי.

מפעל הבונדס הוא אחד המפעלים הציוניים החשובים ביותר שקמו למדינת ישראל. הוא מגייס את הכסף להשקעה לפי רצונה של המדינה ובתשתית הכלכלית שלה. מפעל הבונדס מנותק מהמפעלים ומהארגונים של ה"שנור", חבר הכנסת שטרית, ומגייס הלוואות בריבית למען המדינה, תוך כדי השתתת היחסים עם רוכשי האיגרות על בסיס כלכלי ציוני.

לגיוס הכספים באמצעות הבונדס אין מחיר פוליטי, כפי שהוא קיים במוסדות אחרים, כפי שהוא קיים לא מעט בארגוני "שנור" ציוניים יהודיים אחרים.

כתוצאה מכך עולה חשיבות ההסברה והקשר, ללא קשר פוליטי ומחויבות. נוצרים קשרים בין מוסדות למוסדות, נוצרים קשרים בין יהודים ובין לא-יהודים, מתהדקים קשרים בין המדינה לבין אנשי כלכלה ועשירי עולם מהקהילות היהודיות. קשרים אלה באים לביטוי באמצעות משלחות של עשרות אלפי מבקרים, שלולא מפעל הבונדס לא היו מגיעים לבקר במדינת ישראל.

האמן לי, הייתי לפני שישה חודשים בביקור ב"מגדל דוד", כאשר מפעל הבונדס הביא מרחבי העולם 300-400 מאילי ההון.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה יודע כמה אנשים מגיעים ל"מגדל דוד"?

יהושע מצא (הליכוד):

תן לי, אל תפריע לי, חבר הכנסת שטרית. עשה עמדי חסד. הייתי באירוע הזה כאן, לא במקום אחר.

היו"ר י' עזרן:

איפה זה "מגדל דוד", חבר הכנסת מצא?

יהושע מצא (הליכוד):

"מגדל דוד", כאן בירושלים.

האמן לי, אחרי כל כך הרבה שנות פעילות ציונית שלי, אחזה בי התרגשות גדולה לראות אותם מתרגשים כאן בירושלים. יש לזה ערך עצום, ואתה מודד לי אותו בחצי אחוז פחות או בחצי אחוז יותר. אלפי מבקרים, שלולא המפעל הזה לא היו מגיעים לכאן. ביקוריהם הותירו במהלך השנים השקעות אדירות ישירות בכלכלה של ישראל. עשירי העולם האלה הם אצילי הקהילות היהודיות. לא במעט הם מנותקים מארגוני ה"שנור" הפוליטיים. רק בשל מגעיהם עם מפעל העצמאות והפיתוח התהדקו קשריהם עם ישראל, קשרים שחזקו את כלכלת ישראל ופתחו בפנינו לעתים רבות שערי כלכלה בעולם.

אדוני היושב-ראש, קצב המכירות של איגרות הבונדס גדל באחוזים ניכרים מדי שנה בשנה. זה נכון. יש לכך סיבות מספר. עליית יהודי אתיופיה גם היא עשתה את שלה בקרב יהדות התפוצות; האמינות והיציבות שמפעל ציוני זה מקרין כלפי יהדות העולם מחד גיסא וכלפי לא-יהודים המקורבים לישראל מאידך גיסא.

ייחודו של מפעל הבונדס באמצעות גיוס הלוואות בריבית הוא בכך שהוא מצליח להגיע לשכבות רבות של יהודי העולם, אשר גופים אחרים, לרבות הסוכנות היהודית, לרבות המגביות האחרות המבקשות נדבות, לפי קריאתו של חבר הכנסת שטרית, ואני לא מזלזל בזה, גופים אחרים אינם מצליחים להשתית את היחס בין ישראל ובין שכבות מסוימות על בסיס של לווה-מלווה. מפעל הבונדס עושה זאת למטרות נעלות, לתעשייה, לתשתית, לעלייה, לחינוך, לקליטה; בקיצור, ביסוס כלכלתה של ישראל. אילולא היה הבונדס קיים, אדוני היושב-ראש, היה צריך להקימו. אשרי המדינה שאכן מפעל הבונדס קם והיה בה וממשיך בהצלחה אדירה לקרב בעלי יכולת ועשירי עולם לישראל.

מה שמציעים כאן חברי הכנסת שטרית ואדרי הוא כי נמשיך להיות סמוכים כפושטי יד על שולחנו של הדוד סם, על אותם 10 מיליארד והלאה, ונשענים על נדבות הברון, כפי שהיה באותם ימים של טרם הקמת המדינה, נדבות לסוכנות ונדבות למגביות האחרות. עוול נוראי גרמתם היום, להערכתי, למפעל הבונדס על-ידי אותם טיעונים. טענתם של חברי הכנסת שטרית ואדרי תמוהה בעיני, ואיני מצליח להבין את מניעה, ובמיוחד לאור העובדה שחבר הכנסת שטרית שימש כגזבר הסוכנות היהודית והוא יודע את תרומתו החשובה של מפעל הבונדס למדינת ישראל. מפליא מדוע אמת המידה של יעילות וכדאיות כלכלית לא עמדה שם, בסוכנות היהודית, לנגד עיניו. לו זה עמד לנגד עיניו, המסקנות היו קשות. לדבר על בזבז מצד מי שישב שנים רבות? לדבר על ביורוקרטיה, לדבר על מנגנון? הייתי אומר: טלו קורה מבין עיניכם, או טול קורה מבין עיניך, זה חוסר אחריות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה יכול לסגור את שניהם אם אתה רוצה.

יהושע מצא (הליכוד):

היית צריך לסגור אותו כשלא נסעת ברחבי תבל, היית צריך לסגור אותו לפני שעלית למטוסים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה לא יודע על מה אתה מדבר, אתה לא מכיר את הנושא בכלל.

יהושע מצא (הליכוד):

הבונדס אינו גוף פוליטי כדוגמת גופים מקבילים אחרים, המנסים לרתום את יהדות העולם לטובת מדינת ישראל. הצלחותיו הן בקנה מידה של כדאיות פיננסית וכלכלית. עם זאת, יש למדוד אותו אף באמת המידה של תרומתו האדירה לחיזוק הציונות בעולם ולהאדרת שמה של מדינת ישראל בקרב מובילים בכלכלה העולמית, יהודים וגויים כאחד.

חובה לציין דוגמאות מספר אשר ימחישו את מהפכת ההצלחה שעוברת על מפעל הבונדס בשנים האחרונות ומצליחה להפתיע לטובה את ראשי המדינה. בשנים האחרונות, שבהן מגמת הריבית במשק יורדת, ובעקבותיה יש ירידה בריבית המשולמת למחזיקי איגרות הבונדס, ממשיך הגרף של נתוני קניית איגרות הבונדס לשמור על עלייה מתמדת. ולא רק זאת, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מצא, אתה מבטא תי"ו כמו האשכנזים או כמו הספרדים? אתה לא אשכנזי, כי לו היית אשכנזי היית מבין שבונדס בהיפוך אותיות זה "נדבוס", אבל מה לעשות? אולי שר האוצר רוצה להפוך את הבונדס ל"נדבות", אבל לפי מיטב ידיעתי – – –

יהושע מצא (הליכוד):

התיקון האחרון שלך, אדוני היושב-ראש, יפה.

היו"ר י' עזרן:

מפני שחבר הכנסת שטרית וגם חבר הכנסת אדרי גורסים תי"ו כמו שהספרדים מבטאים, ואולי שר האוצר גורס תי"ו כמו האשכנזים, ואז זה "נדבות".

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בשנים האחרונות עדים אנו לשינוי מגמה בסוג האיגרות שיהודים ציונים הפזורים ברחבי העולם מעוניינים לרכוש, וזה בא לסתור את הטענות של חברי הכנסת שקדמו לי בהצעותיהם. לדוגמה, במקום איגרות ממשלתיות בריבית גבוהה ביותר, מעדיפים אותם קוני האיגרות לרכוש איגרות שבהן הריבית נמוכה יותר. הם מעדיפים את הריבית הנמוכה יותר על האיגרות הקיימות, ואתן לך דוגמאות מארבע השנים האחרונות: בשנת 1990 רכשו איגרות בריבית הגבוהה יותר 41%, ובריבית נמוכה – 58%; בשנת 1992 רכשו איגרות בריבית גבוהה רק 28%, ובריבית נמוכה – 72%.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה שנות הפירעון?

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת שטרית, הזמן לא עומד לרשותי.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה שנות הפירעון? יש קשר בין שני הדברים.

יהושע מצא (הליכוד):

בשנת 1993, חבר הכנסת שטרית, גייס הבונדס כמיליארד דולר בריביות נמוכות שבין 4% ל-6%. מגמה מפתיעה זו מראה על רצונם של יהודי התפוצות לרכוש איגרות בונדס "איכותיות" יותר, ועל-ידי כך לתרום לפרויקטים ולמטרות בצורה חזקה יותר.

אדוני היושב-ראש, לסיום ניתן לומר, כי מעז יצא מתוק וכי הבאים למחות כאן יצאו מברכים. אני מציע גם לידידי חבר הכנסת שטרית וגם לידידי חבר הכנסת אדרי, עם כל דברי השבח על העבר, לומר גם דברי שבח על ההווה ועל העתיד, כי מפעל מלווה העצמאות והפיתוח ראוי למלוא הברכות והתשבחות על הצלחותיו למען ביסוסה הכלכלי של המדינה וקירוב לבבות של עשירי עולם, יהודים וגויים כאחד, למען מדינת ישראל – לבבות שכה היינו זקוקים להם בעבר, והיום חשובים לנו יותר ויותר.

יישר כוח לכל הנושאים בעול הניהול וההפעלה של מפעל כלכלי חשוב זה, הן ליושבים בארץ והן ליושבים בחוץ-לארץ.

לנשיא הבונדס היוצא בימים אלו, מר מאיר רוזן, זו הזדמנות לומר מלת תודה, ואני מניח שגם שר האוצר יאמר אותה, על אותן שנות הפעילות האחרונות שלו, שהן רבות חשיבות, ועל פעילותו הברוכה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני חבר הכנסת. ובכן, אדוני שר האוצר יתייחס לכל שלושת המציעים. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי בקשב רב את ההצעות לסדר-היום של חבר הכנסת אדרי, חבר הכנסת מאיר שטרית וחבר הכנסת מצא. הייתי אומר, שכמו בכל דבר, אין שחור ולבן. אני לא נמנה עם החושבים שיש לבטל את הבונדס בבחינת שחיטה של פרה קדושה ואני לא נמנה עם החושבים שכל פעילות הבונדס היא בסדר ולא צריך לעשות לשיפורה ולתיקונה. אני נמנה עם החושבים שהמפעל הזה הוא מפעל חשוב ויש להמשיך את קיומו – וחבר הכנסת שטרית, הוא אינו אלטרנטיבי למגביות. המגביות פועלות בדרך מסוימת, הבונדס – בדרך אחרת, לכל אחד מהם יש חשיבות, גם יהודית, גם ציונית, גם כספית, ולא הייתי מבטל כלי אחד בפני כלי אחר במהירות כל כך גדולה, מה גם שאני יודע את החשיבות ואת התוצאות.

ארגון מלווה העצמאות והפיתוח החל לגייס כספים עבור מדינת ישראל בשנת 1951, ומאז הקמתו גייס הארגון סכום של 13.5 מיליארד דולר, כאשר הפדיונות עד היום הסתכמו ב-7 מיליארדי דולר בלבד.

בשנים האחרונות מהווה ארגון הבונדס אחד ממקורות המימון העיקריים של הממשלה במטבע חוץ והוא מהווה כ-60% מסך גיוס מטבע-החוץ השנתי. כמובן, אינני מתייחס לאותם 2 מיליארדי דולר שאנחנו מגייסים בערבות ממשלת ארצות-הברית, ואין ספק שהכספים המגויסים במסגרת ערבות של ממשלת ארצות-הברית הם זולים יותר מכל כסף אחר שאנחנו יכולים להשיג בשוק. זה, כמובן, כתוצאה מהעובדה שיש ערבות של ארצות-הברית ואיגרות החוב לתקופה ארוכה.

גיוס הכספים מתבצע באמצעות מכירות של ניירות מסוגים שונים המכוונים לקהלי יעד שונים. יש איגרות המיועדות למשקיע הקטן, ויש איגרות המיועדות לבעלי האמצעים והמשקיעים המוסדיים. היום קיימים שישה סוגים של ניירות, אשר חלקם נושאים ריבית קבועה וחלקם ריבית ניידת. מחיר האיגרות נקבע בהתאם לתקופת האחזקה ובהתאם לסכומי המינימום הנדרשים לרכישה של כל איגרת.

הארגון פועל לא רק בארצות-הברית, אלא גם בקנדה, באירופה ובדרום-אמריקה. הארגון מתבסס בעיקרו על שורה ארוכה של מתנדבים מקרב מנהיגי הקהילות היהודיות בעולם.

חשיבותו של הארגון למדינת ישראל איננה רק בהיותו מקור יציב ואמין לגיוס מטבע חוץ, אלא גם כמכשיר חשוב לשמירת הקשר עם הקהילות היהודיות. במקומות מסוימים מהווה הארגון הקשר היחיד של היהודים עם מדינת ישראל.

עם זאת, אין להתעלם מהמחיר של הכספים המגויסים באמצעות ארגון הבונדס, ואכן, בשנים האחרונות חלה עלייה במחירי הגיוס, אשר נבעה בעיקר מהירידה הגדולה יותר בשיעורי הריביות בעולם, לעומת שיעורי הירידה בשיעורי הריבית הנקובים באיגרות של הבונדס, ואין ספק שהיתה תופעה של ייקור מסוים של עלות הגיוס.

מאחר שמדובר בארגון בעל פריסה בין-לאומית והיות שהאיגרות הן בלתי סחירות, היתה מהירות ההתאמה של מחירי האיגרות אטית יותר מקצב השינוי בריבית.

בשנה האחרונה הורדה הריבית על איגרות בונדס בצורה משמעותית וכללה את ביטול האיגרות שנקראו VRI, אשר נשאו ריבית מינימום של 7.5%, הורדת הריבית על איגרות שנקראו EDI, ובינואר 1994 תופחת גם הריבית על השטרות מפריים פחות 0.5%, לפריים פחות 0.75%.

הביקורת, כפי שעולה מההצעות לסדר-היום, נובעת בעיקרה מהעלות הגבוהה. פעלנו לשינוי המצב, אבל אין לבחון את תרומתו של הארגון החשוב הזה, הפועל זה למעלה מ-40 שנה, הן במישור הפיננסי והן במישור הציוני-הלאומי, אך ורק על-פי תוצאות מקריות בתקופה קצרה מסוימת, אלא על סמך תרומתו רבת השנים, ובעיקר בתקופות משבר קשות.

אדוני היושב-ראש, ארגון הבונדס הוכיח בעבר את יכולתו הרבה דווקא בעתות משבר, ועל כך ראויים הארגון והפעילים הרבים העוסקים בו למלוא ההערכה, ולאור ההתאמות שאנחנו מבצעים בשיעורי הריבית, יש להמשיך את קיומו.

אני רוצה לומר, שאי-אפשר למדוד את הארגון הזה אך ורק על הבסיס הכלכלי. צריך לשפר, צריך להוריד את הריביות, צריך להתאימן לשוק, אבל צריך לזכור גם את המגבלות. האיגרות האלה אינן נסחרות כפי שנסחרות איגרות בשוק ההון האמריקני, וזה יוצר מגבלה לאלה שרוכשים אותן, ולכן גם הריבית יותר גבוהה. אני בעד הקטנת העלויות.

אני רוצה לברך את הנשיא היוצא של הבונדס, אשר יסיים את תפקידו בעוד כשבועיים, ב-31 בחודש זה, שגרירנו לשעבר בארצות-הברית מאיר רוזן, שעשה עבודה נפלאה.

אני שמח שהנהלת המפעל קיבלה את המלצתי ובחרה בנתי שרוני להיות הנשיא הבא. במסגרת ההנחיות שנתתי לו לקראת יציאתו לארצות-הברית התייחסתי לשלושה נושאים: א. התאמת שיעורי הריבית באופן שוטף, ופיתחנו מנגנון שידאג לשים יד על הדופק של השוק ולהתאים את הריבית, שאכן אסור לנו לשלם יותר; ב. יעול הוצאות הגבייה והקטנתן, ואכן הן בהיקף של 40 מיליון דולר בשנה, במגמה לקצץ בהוצאות; ג. חשבתי שמן הנכון – –

רפאל אדרי (העבודה):

אני מודה לשר האוצר על ההגינות שלו.

שר האוצר א' שוחט:

אני אמרתי את הדברים. חבר הכנסת אדרי, אני אמרתי שאין שחור ולבן בעניין. אני נגד סגירת המוסד. אני בעד שיפור והתייעלות, אני בעד הורדת ריביות והתאמתן לשוק העולמי באופן שוטף, כדי שלא נהיה במצב שתהיה כדאיות של קנייה.

ועכשיו אומר דבר נוסף, שלישי. גם אני ביקרתי בשליחויות של הבונדס, אומנם רק בארצות-הברית, וראיתי עד כמה יש כמעט בכל מקום קבוצות של אנשים שאינם פועלים בשכר והם מהווים את ההנהלות המקומיות ועד כמה אכפת להם ממדינת ישראל. אני חושב שכדאי לבדוק, ועל כך שוחחתי עם נתי שרוני, אם אותם פעילים לא יוכלו לעסוק גם בדברים נוספים הקשורים בישראל, כמו למשל הגברת סחר, או הגברת השקעות. ומכיוון שאלה אנשים שממילא פועלים במסגרות של ארגון כזה, מן הראוי שבפגישות יטפלו גם בנושאים כלכליים נוספים.

אני בטוח שהנשיא החדש של הבונדס, שיצא לארצות-הברית בתחילת חודש ינואר, יממש את שלושת הדברים שביקשתי: א. התאמת ריביות; ב. הקטנת עלויות; ג. משימות יהודיות וציוניות נוספות.

אני מאמין שיש מקום להמשך קיומו של הארגון הזה. לפיכך, אני אומר ששמעתי את הביקורת. לא קיבלתי את ההצעה לחסל את הארגון ולסגור את פעילותו. בהחלט שמעתי את ההערות בעניין שערי הריבית, בעניין הצורך בהקטנת עלות הגיוס, ואני מניח שגם חבר הכנסת מצא, שתמך בהמשך פעילות האיגרות, בוודאי יברך אם נצליח להוריד את עלויות הגיוס ואם נצליח להתאים את הריבית לשוק.

אני חוזר ואומר: זה כלי שאנחנו חייבים לשמור עליו, אבל צריך להתאים אותו למציאות החדשה – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אם תצליחו בזה, אין לי התנגדות.

שר האוצר א' שוחט:

את זה אני מתכוון לעשות.

אני רוצה שוב להודות לנשיא היוצא של הבונדס, לשגריר רוזן, שהיה נשיא חמש שנים, ואני רוצה לאחל הצלחה לנתי שרוני, שייכנס לתפקיד בהקדם. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

מה מציע אדוני השר?

יהושע מצא (הליכוד):

אני מציע להסתפק בדברי שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אם חברי הכנסת מסכימים להסתפק בדברי, בבקשה. אם ירצו להעביר את זה לוועדת הכספים, אני מסכים גם לזה.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני השר, אני מציע שתסכים להעביר את הנושא לוועדה, כי זה ישרת גם אותך – – –

שר האוצר א' שוחט:

אין לי בעיה. חבר הכנסת אדרי, אין לי שום בעיה להעביר זאת לוועדה. אם יש רצון לדון בזה דיון רחב קצת יותר בוועדת הכספים, בבקשה.

היו"ר י' עזרן:

ההצעה של חבר הכנסת דן תיכון – להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אדרי. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אדרי הוא איש עסקים ממולח. שמעתי את הסקירה שלו בענייני הבונדס, ואני רוצה להביע את דעתי על הדברים שהוא אמר. כאיש עסקים הוא צריך להיות בעד הבונדס ונגד ה-UJA, אבל הוא בחר בדרך משלו.

אני לא יודע למה צריך לייעל את הבונדס ולהוריד את העלויות. אני יכול להתווכח אתו גם על הליבור וגם על הפריים, עד כמה שהוא רוצה.

אני רוצה לעמוד רק על אספקט אחד, כי היו תקופות שבהן גם אני סברתי כמותו, ותמיד צריך לבדוק את העניין הזה. בניגוד למה שהוא אמר, כאילו הבונדס מסתפק בגיוס כספים רק מן הטייקונים העסקיים בארצות-הברית, קרי: הבנקים, המיליונרים, הוא טועה. לבונדס היו כ-41 משרדים ברחבי ארצות-הברית, אלה היו 41 משרדים של ממשלת ישראל בכל רחבי ארצות-הברית. כמדומני שבשירות המדיני של מדינת ישראל אנחנו מיוצגים רק בחמישה-שישה מקומות. לכן, החשיבות של משרד חצי-ישראלי במקומות מרוחקים, דוגמת סן-אנטוניו, סיאטל, סן-דיאגו, דנבר ועוד, היא גדולה מאוד.

אתה יכול כמובן לבוא ולומר שהנוכחות הזאת שווה עשירית האחוז כשמדובר בתשואות. יכול מישהו לבוא ולומר שעשירית האחוז בתשואה הנוספת זה הרבה מדי. אני גם זוכר תקופות שלמדינת ישראל היה בהן מחסור גדול במטבע חוץ. לא הייתי רוצה לחזור לאותן תקופות, גם כשיש לנו שפע של מטבע ואנחנו מקבלים את 10 מיליארד הדולר במנות של 2 מיליארדי דולר.

אני חושב שמותר למתוח ביקורת, שביקורת היא טובה, שצריך לעשות ולייעל, כמו גם בעסקים שלך ובכל עסק אחר. ויש הצלחות, ויש כישלונות. בסך הכול הגוף הזה הוא גוף חיובי ביותר.

אני רוצה להביא את זה לידי אבסורד, ובזה אסיים. לכאורה אתה יכול לומר, ששנינו נפנה ל"צ'ייס מנהטן בנק" ונבקש לקבל כל שנה הלוואה בסך של מיליארד דולר, ואין ספק שבמצב הנוכחי גם נקבל את ההלוואה הזאת של מיליארד דולר מדי שנה, וחסכנו 40 מיליון דולר, שצריך לצמצם עד כמה שאפשר. אבל הדרך הפשוטה היא, כאמור, ששר האוצר ייסע ל"צ'ייס מנהטן בנק" ויקבל את ההלוואה, ונחסל את מוסד הבונדס. אני אינני שותף להשקפה הזאת.

כאמור, אני חושב שטוב שיש לישראל מערכת כזאת לא רק בארצות-הברית, אלא גם במדינות אחרות. לבקר – כן; להרוס – לא. לכן ביקשתי להסיר את ההצעה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זהו אחד הדיונים שבהם חבר כנסת גא לומר שהוא לומד רבות מעמיתיו. אני רוצה לברך את שלושת היוזמים, אשר בזכותם פתחנו צוהר לתחום שעד היום היה בעיני בתחום האפור, בקונטציה החיובית.

אני חושב שההנחיה של שר האוצר ליושב-ראש החדש, לנתי שרוני – וגם אני מברך אותו ובטוח שכולנו מברכים אותו – לפעול לצמצום הריבית ולצמצום ההוצאות, כך שהאיגרות תהיינה כלכליות, היא הנחיה טובה ובריאיה, ואני מאמין שהוא יעמוד באתגר הזה.

אבל אני הייתי מבקש להוסיף אתגר, שמפעל הבונדס, מתוך מה שלמדתי רק היום, ישנה תקנות אנכרוניסטיות שקיימות אצלו – אולי העניין קשור גם למשא-ומתן בין שר האוצר לבין ארצות-הברית – כך שדווקא יהודים, במיוחד תושבי ישראל, יוכלו לרכוש את האיגרות, ולא-דווקא גויים ואנשים זרים. אני חושב שזו משימה שאפשר להשיג אותה גם בתקנה בתוך הבונדס וגם במשא-ומתן בינינו לבין האמריקנים.

אני מאמין שבזכות הדיון הזה היום תלך ותגבר הזיקה בין הכנסת לבין מפעל הבונדס, ונוכל להעביר את הביקורת שהיא ביקורת קונסטרוקטיבית ובונה, כדי שהמפעל יישא את התוצאות ואת הפירות שאנחנו מקווים שיניב.

היו"ר י' עזרן:

אני מבין שאתה מציע גם להסיר וגם להפוך את הבונדס לבונוס גם לאזרחי המדינה.

דוד מגן (הליכוד):

חשבתי להציע להסיר את ההצעה של חבר הכנסת שטרית, אבל קריאת הביניים של חבר הכנסת מצא שכנעה אותי לתמוך בה.

היו"ר י' עזרן:

זה לא לפי התקנון. היית אמור להסיר. רבותי, יש לנו הצעת השר שמסכים להעביר את ההצעות לוועדת הכספים, והצעות חברי הכנסת דן תיכון ודוד מגן להסיר מסדר-היום. מי בעד להעביר לוועדה ומי נגד?

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – 13
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה להעביר את הנושאים לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

13 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת הכספים. רבותי, זו כבר הצבעה רביעית או חמישית שעוברת ב-13 קולות, זה משהו סמלי?

יהושע מצא (הליכוד):

זה י"ג מידות.

היו"ר י' עזרן:

אני לא יודע. אתה יודע מה זה י"ג מידות? י"ג מחילן דרחמי, בלשון התלמוד. 13 מידות של רחמים במקום חס ושלום ה-13 שעבר.

היו"ר י' עזרן:

גמר אדוני שר האוצר. ילך לעיסוקיו הרבים.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

אדוני שר המשפטים יעלה ויבוא וישיב על שאלות. הרי ראש חודש הוא.

א-פרסום מידע על מרגלים ישראלים

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר המשפטים ביום ז' באב התשנ"ג (25 ביולי 1993):

בעקבות הפרסומים על מרגלים אזרחי ישראל שנשפטו על עבירות כנגד ביטחון המדינה, ריצו עונש מאסר בבתי-כלא ושוחררו מבלי שהציבור ידע על כך בכלל – ברצוני לשאול:

1. האם נכונים פרסומים אלו?

2. כמה מקרים שכאלה ידועים למשרדך?

3. כיצד ייתכן שנאסר פרסום מידע חשוב זה ומה היו המניעים מאחורי החלטה זו?

4. האם נכונה הידיעה כי משפחות האסירים התחייבו תוך אזהרה שלא לפרסם את דבר המאסר ונמסר להם שפרסום כזה יביא רעה על קרוביהם?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין לפרקליטות המדינה מידע כלשהו שיאפשר להשיב על שאלה זו.

אני מציע כי השואל יפנה בעניין זה למשרד הביטחון או לשירות הביטחון הכללי, כדי לברר את העניין.

תפקוד מערכת ההוצאה לפועל

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשפטים ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

בדיון בבית-המשפט העליון בנושא ביטול פקודות מאסר נגד חייבים וערבים טענה נציגתכם, כי ביקשתם תקציב נוסף כדי שתוכלו להוסיף תקנים ולייעל את המערכת.

מהדיון בבג"ץ עולה, כי מערכת ההוצאה לפועל כיום אינה מתפקדת כראוי וזקוקה לשינויים רבים במערכת.

ברצוני לשאול:

האם נשקל להקים ועדת חקירה בנושא ההוצאה לפועל?

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, השאלתא נסבה על המצב בלשכות ההוצאה לפועל ועל התוספת הנדרשת בתקציב ובאמצעים כדי לאפשר ללשכות ההוצאה לפועל לפעול נוכח פסיקת בג"ץ.

השואל הנכבד מזכיר את הטיעונים של הנציגה שלנו בפני בית-המשפט הגבוה לצדק בעניין זה במהלך בירור העתירה של אנשי פר"ח – פירעון חובות – לעניין החוקיות של אכיפת תשלום החובות על-ידי מאסר.

ובכן, אני יכול לבשר לך, חבר הכנסת חיים דיין, ראשית, שהצעת החוק שהכינו הממשלה נמצאת בשלבי ההכנה והאישור הסופיים. אני מניח שהצעת החוק שהיא תיקון לחוק ההוצאה לפועל תאושר בממשלה סופית בשבוע הבא ותונח עוד החודש על שולחן הכנסת. אני מקווה גם שבתוך החודש ניתן יהיה להעביר את החוק.

אשר למשאבים, אני שמח לומר שהאוצר הכיר בצורך לחזק את לשכות ההוצאה לפועל כדי לאפשר שהרשמים אכן ישמעו את החייבים בטרם תינתן החלטה אם יש מקום ויש צורך לאכוף במאסר את פירעון החוב. הצעת החוק מאפשרת דרכים אלטרנטיביות לגבייה לאו דווקא באמצעות מאסר.

לכן אני יכול לומר, שבהסכמת האוצר ייתוספו במהלך השנה הבאה כ-28 רשמים במערכות בתי-המשפט ברחבי הארץ כדי לאפשר טיפול יעיל בנושא; וכמו כן ייתוספו למעלה מ-100 עובדים בלשכות ההוצאה לפועל. זה יתאפשר רק על-ידי פתיחת לשכות ההוצאה לפועל גם בשעות אחר-הצהריים והערב, כפי שעשינו במהלך השנה האחרונה גם בבתי-הדין לתעבורה וגם בענייני הדיון בתביעות הקטנות.

בשלב זה ניתן לומר שהמאמצים שלנו נושאים פרי, ואני מקווה שהכנסת תוכל לסייע לנו לשפר ולתקן את המצב בתוך החודש הזה.

היו"ר י' עזרני:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כיושב-ראש הלובי למען ערבים וחייבים בכנסת, לא אחת הפנינו אליכם בעיות קשות בנושא ההוצאה לפועל. לדעתי, לשכת ההוצאה לפועל אכן קרסה.

לפני שהבעיה תתגלה עוד הפעם על פני השטח, אני שואל לגבי מחסני ההוצאה לפועל. ידוע היום שמחסני ההוצאה לפועל הם בעצם המכשול העיקרי לביצוע החוק החדש שוועדת השרים לענייני חקיקה אמורה להניח בפני הכנסת. החוק ייתן אפשרות לעקל מיטלטלין לפני ביצוע מאסר בפועל. קבלנים פרטיים ימשיכו לשלשל לכיסיהם מאות אלפי שקלים לפי מטר מעוקב להחסנת מיטלטלין. לפי ההגדרה, כל דבר שהוא מתחת למטר מעוקב ייחשב להם כמטר מעוקב, בו בזמן שיש פריטים קטנים שניתן להחסין אותם במחסנים במחירים הרבה יותר זולים. כוונתי היא שהחייב עצמו לא ייפגע.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת דיין הנכבד, אתה עומד בראש לובי שמבקש במידת האפשר לצמצם, אם לא למנוע, את הצורך בשימוש באמצעי אכיפה של מאסר כדי לגבות חוב. לכן אני מבין שאתה מתעניין במיוחד באפשרות שהנושה יגבה את החוב, במידה שהוא נזקק להליכי הוצאה לפועל על-ידי עיקול המיטלטלין ומכירתם. מבחינה זו יש גם-כן תיקונים ושיפורים בהצעת החוק שאנחנו עומדים להניחה על שולחן הכנסת, וביניהם – שתוך תקופה קצרה, סבירה, מיטלטלין שעוקלו יימכרו. כך שממילא לא יהיה צורך לשמור מיטלטלין כאלה במשך שבועות וחודשים ולפעמים יותר מזה, עם כל העלויות שיש באחזקת המיטלטלין הללו, בהשוואה לשימוש מבחינה כספית שמתקבל מהמכירה של המיטלטלין. כאמור, גם הנושא זה יוסדר בהצעת החוק.

חיים דיין (צומת):

מה התקופה המינימלית לאחזקת המיטלטלין?

שר המשפטים ד' ליבאי:

כיוון שעומדים לאשר סופית את הצעת החוק בשבוע הבא, אני מציע שתשאל אותי בשבוע הבא, כאשר התשובה תהיה מוסכמת על דעת כל הממשלה ולא רק על דעתי. היא תהיה בתוך תקופה קצרה מאוד.

העברת הגברת פליאה אלבק מתפקידה

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר המשפטים ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

בכלי התקשורת פורסם בהרחבה דבר העברת הגברת פליאה אלבק מתפקידה, בעקבות דברים שהפנתה לחבר הכנסת חיים אורון.

לטענתה, הוצאו הדברים מהקשרם ולא היתה לה כל כוונה לפגוע בחבר הכנסת אורון.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה שהגברת אלבק הועברה מתפקידה?

2. האם הועבר הנושא להכרעת בורר בלתי תלוי כדי שישמע גם את טענותיה של הגברת אלבק?

3. האם ייתכן שעובד הכותב מסמך פנימי שלא לציטוט צריך להיזהר עד כדי כך, שכל משפט שלו במסמך בלתי רשמי עלול לגרום לאובדן מעמדו ומשרתו?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ביום 31 באוגוסט 1993 יצאה הגברת פליאה אלבק, על-פי בקשתה, לגמלאות.

לעין הקובלנה שהוגשה נגדה לפני פרישתה, אני מפנה את השואל לדברים שאמרתי בכנסת ביום 14 ביולי 1993, בתשובה על הצעה לסדר-היום בעניין העברתה של הגברת פליאה אלבק מתפקידה.

מאסר חייבים בימי שישי ובערבי חג

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשפטים ביום י"ח באב התשנ"ג (5 באוגוסט 1993):

על-סמך מידע המצוי במשרד, משטרת ישראל אוסרת חייבים וערבים בימי שישי ובערבי חג, ולעתים קרובות הם נאלצים לשהות בחדרי המעצר עד לאחר צאת השבת או החג.

ברצוני לשאול:

האם נכון הדבר, ואם כן – מדוע חייבים אלה נאלצים לשהות במעצר לפני שהובאו בפני שופט או רשם?

שר המשפטים ד' ליבאי:

משטרת ישראל לא התבקשה לבצע מאסרי חייבים בימי שישי ובערבי חג.

בכל בית-משפט יש בימי שישי ובערבי חג שופט תורן, שתפקידו לטפל בנושאים שאינם סובלים דיחוי.

לאור ההלכות שנקבעו בבג"ץ 5304/92, משטרת ישראל הפסיקה לאסור חייבים בימי שישי ובערבי חג.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מדי פעם אני משתמש בניסיון העשיר שלי כקצין משטרה לשעבר. ידוע לי שחייבים נעצרו בימי שישי ושבת כיוון שבימים האלה הגיעו לביתם אחרי שבוע ארוך של עבודה. לא ניתנה להם האפשרות לשלם את הפקודה בבנק הדואר או במקום אחר. האם תיתנו אפשרות, למרות כל התקנות, לעצור לשלם את חובו גם בימי שישי ושבת? אני בעצם מתנגד לכך, אבל יש אנשים שיהיו מוכנים לשלם את הפקודה ולא לשבת במעצר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נראה לי שבאופן כללי התשובה על שאלתך היא חיובית. הדגשתי: הרשות, דהיינו משטרת ישראל נמנעת מלעצור בערב חג ובימי שישי. ודאי שמי שיבקש לשלם בימים אלה את חובו מצווה הוא עושה, ממלא הוא חוב ותבוא עליו הברכה.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. פריעת בעל חוב מצווה, כך אומר התלמוד.

השהיית כתב אישום כנגד מנהל בית-ספר ביהוד

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר המשפטים ביום י"ח באב התשנ"ג (5 באוגוסט 1993):

הובא לידיעתי, כי בשנת 1990 נחקר ד"ר י"מ (שמו המלא מופיע במקור), מנהל בית-הספר התיכון המקיף יהוד, במשטרת מסובים, בגין חשד לעבירות פליליות ואי-סדרים מינהליים. לצורך החקירה הושעה, או הורחק הנ"ל מבית-הספר שהוא מנהל למשך שבועיים. אולם, חרף העובדה שתיק החקירה הועבר לפרקליטות עם המלצה להעמידו לדין, טרם הוגש כתב אישום נגד האיש, עד עצם היום הזה, ולמעשה ממשיך ד"ר י"מ לנהל את בית-הספר המקיף יהוד כאילו לא אירע דבר.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים הנ"ל נכונים?

2. מאיזו סיבה משתהה הגשת כתב אישום נגד ד"ר מ"י זה כשלוש שנים, חרף העובדה שהפרקליטות המליצה להעמידו לדין?

3. מדוע ממשיכים בהעסקת אדם כמנהל במערכת החינוך, כאשר קיימת המלצה להעמידו לדין בגין עבירות פליליות המיוחסות לו?

שר המשפטים ד' ליבאי:

1. אכן, נוהלה חקירה נגד ד"ר משולם, ותיק החקירה הועבר מהמשטרה לפרקליטות.

לגבי יתר הפרטים ששאלת, אני מפנה אותך למשרד החינוך והתרבות. המידע לא ברשותי.

2. מדובר בתיק רב-היקף, הכולל מספר רב של קלסרי מסמכים ועדויות.

התיק הוחזר בזמנו למשטרה להשלמת החקירה, ורק בחודש מרס 1993 הוחזר החומר לפרקליטות לאחר השלמת החקירה.

היקף התיק, ריבוי החומר והבעיות המתעוררות במקרה זה וכן מגבלות כוח אדם בפרקליטות הם המעכבים את סיום בדיקתו של התיק. בשלב זה אין שום המלצה של הפרקליטות להעמיד את ד"ר משולם לדין.

3. הנושא בתחום סמכותו של משרד החינוך והתרבות, ולכן לא אוכל להעיר.

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, מתי בכל זאת תסתיים, להערכתך, בדיקת החומר ויוסקו המסקנות אם להעמידו לדין או לא? תודה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין לי תשובה ראויה על שאלה זו. אני אודה לך אם תואילי להפנות את השאלה בכתב כדי להזכיר לי עניין זה, ואני אשיב בהקדם על שאלתך. ממילא לא רק אשאל אלא גם אשתדל לזרז את הטיפול, כי אני מבין משאלתך שאת מבקשת שהטיפול יסתיים במהרה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

בהחלט, נוכח העובדה שהאדם משמש כמנהל בית-ספר.

גזרי-דין בעקבות האזנות סתר לעיתונאים

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשפטים ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

שני מקרים של האזנות סתר לעיתונאים ידועים לי – האחד פורסם בהבלטה, המקרה של אלי צוברי והעיתונאי מוטי גילת, והשני לא מפורסם דיו – של העיתונאי יואב יצחק והמאזין לו, זאב לאופר, בעל משרד חקירות "זאביק לאופר".

במקרה של צוברי נגזרו שלושה חודשי מאסר, ועל כך ערערה הפרקליטות. במקרה של לאופר נגזרו עליו חודשיים מאסר, שאותם יבצע בעבודות שירות. במקרה של צוברי עמדה התביעה על מאסר בפועל, ואילו במקרה של לאופר – אף שהוא הודה – הגיעה התביעה לעסקת טיעון שבה הסתפקה בשלושה חודשי עבודות שירות. במקרה של צוברי נהגה הפרקליטות בחומרה מתוך טענה של "תקדים" ו"הרתעה", ובמקרה של לאופר נקטה קו לקולא.

ברצוני לשאול:

1. מי קבע כיצד תנהג הפרקליטות במקרה גילת-צוברי ובמקרה יצחק-לאופר, ומדוע נהגו אחרת בכל מקום ומקרה?

2. מדוע כאן נעשתה עסקת טיעון וכאן ערערה הפרקליטות?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. פרקליטות המדינה היא האחראית לטיעון לעונש ולערעור בעניינו של מר אלי צוברי – עוזרו הפרלמנטרי של חבר הכנסת גמליאל, שהורשע בהאזנת סתר.

לעומת זאת, התביעה של משטרת ישראל היא שניהלה את התיק נגד זאב לאופר, שהורשע אף הוא בהאזנת סתר. תובע מטעם המשטרה הוא שהחליט על עריכת הסדר הטיעון. תיק זה לא טופל כלל על-ידי פרקליטות המחוז או המדינה.

מכל מקום, נסיבות המקרים היו שונות, ועל חומרת מעשי צוברי וחבריו ניתן לעיין בפירוט בפסק-הדין, שניתן בערעור המדינה על קולת עונשו.

תקיפת תושב בית-לחם על-ידי מעקלי ההוצאה לפועל

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר המשפטים ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בתאריך 13 באוגוסט 1993 פורסמה בעיתון "כל העיר" ידיעה שבה דווח על עיקול שהתבצע בביתו של ניקולא קנוואטי בבית-לחם, על-ידי שני מעקלים מההוצאה לפועל. לדברי ניקולא קנוואטי, המעקלים תקפו אותו ואת בני משפחתו פיסית ומילולית, גרמו להרס בזדון, חיללו חפצי דת והוציאו חפצים בשווי 700,000 ש"ח, פי שלושים מסכום פקודת העיקול. לדברי קנוואטי, מדובר בפקודה שמקורה בטעות. לאחר העיקול אמר קנוואטי למעקלים, כי מדובר בטעות ויש לו הסדר לתשלום החובות. בתשובה ענו המעקלים ש"מדובר בעניין פוליטי". בעקבות כל זאת התלונן קנוואטי במשטרה.

ברצוני לשאול:

1. האם מכיר משרד המשפטים את המקרה והאם הידיעות אכן נכונות?

2. האם צו העיקול שהוצא, הוצא כדין?

3. האם ייתכן שיוצאו צווי עיקול על רקע מניעים או סיבות פוליטיות, או מסיבות אחרות שאינן קשורות בחובותיו של מי שכנגדו הוצא הצו?

4. מה יעשה משרדך שלא יישנו מקרים כדוגמת מקרה זה?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. החייב ובא-כוחו הגישו תלונה ל"ועדת האישורים" בראשות השופטת רות אלקבץ – על "בעל התפקיד".

הטענות העיקריות בתלונה היו: א. התנהגות אלימה – פיסית ומילולית; א. אי-הצגת צו העיקול; ג. ביצוע הליך, חרף הסכם פשרה עם הנושה; ד. עיקול תשמישי קדושה; ה. גרימת נזק לרכוש המעוקל; ו. עיקול רכוש בשווי העולה בהרבה על גובה החוב.

טיעוני הצדדים הנוגעים בדבר הועלו בפני הוועדה בכתב ובעל-פה. לאחר קיום שימוע ובירור הטענות הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

א. אין חולק כי מקום ביצוע העיקול היה קשה ומסובך בהיותו בבית-לחם. "בעל התפקיד" צפה את הקשיים, ועל כן הסתייע בעוד מועד בצוות גדול במיוחד של עובדים וכוחות אבטחה שהתלוו אליו למקום בכל מהלך העיקול, צוות של 10 עובדים ועוד 40 אנשי צבא ומשטרה.

ב. אין חולק כי החייב נקט התנגדות ממשית לביצוע הליך העיקול. התנגדות זו באה לידי ביטוי בהוראה לנעול את הבית ולא לאפשר כניסת "בעל התפקיד" לביצוע ההליך. כמו-כן גרמו בני הבית וציבור מתקהלים אווירה שתוארה כהיסטרית מלווה בחילופי מלים בוטות וקשות.

"בעל התפקיד" נאלץ לפרוץ את דלת הכניסה על מנת לבצע את העיקול.

ג. עד היום לא הגיש החייב או מישהו מבני ביתו תלונה למשטרת ישראל כנגד "בעל התפקיד".

על רקע טיבו של ההליך, מקום ביצועו, מספר הנוכחים והמשתתפים בהליך, התנגדות החייב והנוכחים במקום לסיכול ההליך, ומשלא הוגשה תלונה כלשהי למשטרת ישראל, לא שוכנעה הוועדה כי במקרה הקונקרטי התנהג "בעל התפקיד" באופן שאינו הולם "בעל תפקיד".

ד. לפי נוהלי העבודה, "בעל תפקיד" מחויב לשאת עמו אישור תקף, מסמכים מזהים וכתב הטלת תפקיד. הוברר שהמסמכים הוצגו והובאו לידיעת החייב ובני משפחתו. בא-כוח החייב מאשר בטיעונו כי הסירוב להציג מסמכים היה לדרישת אדם שאין לו זיקה לחייב ואינו פרקליטו.

ה. בא-כוח החייב מאשר בטיעונו כי ביום ביצוע הליך העיקול לא ניתן כל תוקף משפטי להסדר פשרה בינו לבין הנושה.

טענה בדבר קיומו של הסדר פשרה אין בה כדי למנוע או לעכב הליך העיקול, כל עוד לא ניתן תוקף להסכם.

ו. נסיבות מהלך פעולת העיקול שבה נטלו חלק קבוצת עובדים ומאבטחים במספר כה גדול, תוך התנגדות אקטיבית של החייב ומקורביו, יצרו תקרית קשה וחריפה שלתוכה נקלע "בעל התפקיד" אשר ביקש לקיים את תפקידו וביצע אותו באופן דווקני ונוקשה.

בא-כוח המליץ נסוג במידה רבה מטענותיו כלפי "בעל התפקיד", ולגופו של עניין עיקר טענותיו לא הצביעו על הפרת חוק ההוצאה לפועל מצד בעל התפקיד.

ועדת האישורים מצאה לנכון להסתפק בהתראת "בעל התפקיד" לנהוג בעתיד באיפוק ובהתאם לכללים.

קבלנים פרטיים בשירות ההוצאה לפועל

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר המשפטים ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בידי דוח על מקרים מספר שבהם פעלו קבלנים פרטיים המועסקים על-ידי הלשכה להוצאה לפועל בניגוד לחוק ואף באלימות כלפי החייבים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד המשפטים על מקרים שכאלה?

2. אם כן – האם מקרים אלה הם על דעת המשרד?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כל תלונה על "בעל תפקיד" בהוצאה לפועל, המגיעה לידיעת הנהלת בתי-המשפט או משרד המשפטים, מועברת מייד לטיפול של ועדת האישורים, על מנת שזו תבדוק ותברר את פרטי התלונה ותנקוט את הצעדים הנדרשים.

ועדת האישורים פועלת מכוח סעיף 5א לחוק ההוצאה לפועל, ובראשה שופט של בית-משפט שלום. השופטת רות אלקבץ משמשת היום כיושב-ראש הוועדה.

הוועדה רשאית לבטל או להתלות אישורים שניתנו ל"בעלי תפקיד" ואף לפסול אדם מלקבל אישור לתקופה של עד חמש שנים.

לא ידוע לי על קבלנים פרטיים המועסקים על-ידי לשכת ההוצאה לפועל בניגוד לחוק.

אם ברשות השואל שמות של "בעלי תפקיד" הפועלים בניגוד לחוק, אבקשו להעבירם אלי, כדי שאוכל לפנות לוועדת האישורים שתברר את העניין.

השמעת קללה במערכוני "הגשש החיוור"

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר המשפטים ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

בתשובה הרצ"ב של הגברת נורית ישראלי, סגנית בכירה לפרקליט המדינה, מתקבל הרושם כי ניתן להשתמש בתקשורת בביטויים נפסדים כאשר הם חלק מלשון העגה המקומית, וזאת בשם "חשיבות ערכי הדמוקרטיה בחברה הישראלית", כדברי הגברת ישראלי במכתבה. תלונתי מוגשת בעקבות השמעת הקללה "ילען רבק" ברדיו.

ברצוני לשאול:

1. האם מתחשב משרד המשפטים בחוות דעת השיח' תופיק אל-סלייה, המתנגד לשימוש בשם השם כקללה?

2. האם מודע משרד לכך שחלקים רבים נפגעים מכך?

3. מה ייעשה לגבי תגובתה של הגברת נורית ישראלי?

שר המשפטים ד' ליבאי:

2-1. הוגשה תלונה במשטרה, על כי במערכוני "הגשש החיוור" משולבות קללות שמשמעותן חילול שם השם, ולפיכך נעברת בעת שידורם של מערכונים אלה עבירה לפי סעיף 173 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, פגיעה ברגשי דת.

המשטרה החליטה שלא לחקור תלונה זו בתוקף סמכותה לפי סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.

על כך הוגש ערר ליועץ המשפטי לממשלה.

היועץ המשפטי לממשלה דן בערר זה ובדק את התלונה ואת החומר שצורף לה, אך לא ראה לנכון לשנות את ההחלטה שלא לפתוח בחקירת התלונה.

לדעת היועץ המשפטי לשעבר, מר יוסף חריש, הביטויים הנדונים בהקשרם, היינו מערכונים ותוכניות בידור, הינם חלק מלשון העגה המקומית, ותרגומם המילולי לערבית אינו מייצג כלל את משמעותם בהקשר שבו הם מופיעים.

שימוש זה בביטויים אלה, אף אם הינו נפסד וחסר טעם, אינו נעשה מתוך הכוונה הפלילית הדרושה להוכחת העבירה הפלילית המיוחסת.

הדברים מקבלים משנה תוקף נוכח חשיבות ערכי הדמוקרטיה של החברה הישראלית, המחייבים הימנעות מהצרת חירות היצירה, בייחוד במקום שמדובר בדרך או באמצעים של הליכים פליליים.

מכתב ברוח זו נשלח לעורר ביום 20 בספטמבר 1993. על כך הגיעה פנייה נוספת, כאשר מצטט הפונה את הקאדי של בית-הדין העליון של המוסלמים השיח' תופיק אל-סלייה, שאף הוא סבור כי השמעת הביטויים האמורים היא עבירה חמורה. על פנייה זו נענה המתלונן, כי אין מה להוסיף על האמור במכתבו הקודם.

עתה פנה המתלונן לחבר הכנסת בא-גד, ואני מבין שהוא מצא אוזן קשבת, נכבדי, בפנייה הזו שלך.

כללו של דבר, סברה הפרקליטות ועדיין היא סבורה ובידה הסמכות, לא בידי שר המשפטים, כי במקרה זה הצורך באיזון בין חופש הביטוי והיצירה ובין פגיעה ברגשות הדת אינו מצדיק נקיטת

צעדים כגון חקירת משטרה, וספק רב אם ניתן לייחס ל"גששים" או למשדרים את המערכונים שלהם את הכוונה הפלילית הנדרשת כדי להרשיע בעבירה לפי סעיף 173 הנ"ל.

אשר להתחשבות בחוות הדעת של השיח', אין בה כדי לשנות את עמדת הפרקליטות, כך נמסר לי מהפרקליטות. אשר לטענה כי חלקים רבים מן הציבור נפגעים מכך, התשובה היא שבדרך כלל כאשר ציבור רחב נפגע מתופעה מסוימת גם באות תלונות על כך, ואילו בנושא זה, פרט למתלונן, לא הגיעונו תלונות נוספות. לכן, ספק אם הציבור שמבקשים לדבר בשמו אומנם נפגע ממערכון זה או מביטויים אלה.

3. לאור הדברים שנאמרו לעיל, התגובה של הפרקליטה מקובלת עלי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת קצרצרה, כי לפי התקנון השאילתות והתשובות צריכות להיות טלגרמות ולא מגילות.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, ידוע.

כבוד השר, מה עוד נקריב על ערכי הדמוקרטיה? ידוע לשר על הפרסומת של משרד הבריאות ברדיו, על התוכנית האיומה בטלוויזיה נגד האיידס, שממש מגעיל.

אני רוצה לשאול: האם גם שם שמים נגייס להשמיץ במסגרת מערכון של "הגשש החיוור"? האם כבוד השר לא חושב שיש גבול מסוים, שגם הדמוקרטיה צריכה להרכין ראש בפניו?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי חבר הכנסת בא-גד, הכנסת היא שמעצבת את הנורמות והיא חיפשה איזון בין חופש הדיבור וחופש הבעת הדעה לבין שמירת ערכים, בין השאר שמירת ערכים מקודשים. הדברים באים לידי ביטוי בחוק, ומי שבודק אם במקרה מסוים נעברה עבירה על החוק הוא היועץ המשפטי לממשלה או פרקליטת המדינה. אני אישית אינני מכיר לא את נסיבות המקרה המיוחד ואף לא את הביטויים שבהם מדובר. עד כמה שנרשם לפני, בשאלתך מדובר בביטוי או בקללה "ילען רבך", ועל כך נסבו

כנראה הדברים. מי שמוסמך לבדוק, בדק, ואם מצא שבמקרה המסוים הזה אין להעמיד לדין בגין עבירה שלכאורה נעברה, הרי הוא המוסמך, והיכולת לשנות החלטה, כידוע, או לבדוק את ההחלטה אם היא סבירה וכיוצא באלה, היא רק בידי בית-המשפט הגבוה לצדק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חטיפת ילד מאביו על-ידי אמו

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר המשפטים ביום כ"ג בכסליו התשנ"ד (7 בדצמבר 1993):

אזרח מדינת ישראל טוען כי בנו (שמותיהם המלאים מופיעים במקור) נחטף מן הארץ על-ידי אמו ביום 14 בנובמבר 1989 והוצא אל מחוץ לגבולותיה.

ברצוני לשאול:

האם יתבע המשרד את הסגרת האם לצורך השבת הבן לאביו בישראל?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. מר אגבבה ואשתו נפלו לסכסוך, אשר בעקבותיו אף עזבה אשתו את הארץ עם בנם המשותף. עניינו של מר אגבבה הוא לקבל שוב את החזקה בילדו. פרקליט מחוז תל-אביב קבע כי קיימות ראיות לכאורה לכך שמעשה זה היה מעשה עבירה.

ב. יש לנהוג בזהירות רבה כאשר מערכת המשפט הפלילי נכנסת לפעולה בעניין שהוא על פניו אזרחי בעיקרו. הדברים אמורים במיוחד כאשר מדובר בעניינים משפחתיים. זהירות זו נובעת מכך שאין ההליך הפלילי מיועד לפתרון סכסוך, ובמקרה כגון זה יופנה כנגד ההורה ולא כלפי הילד העומד ביסוד הסכסוך. כך גם נקיטה של הליך הסגרה יביא ארצה את ההורה לעמוד לדין, אך לא בהכרח ישיב את הילד להורה השני.

ג. במקרה של מר אגבבה המדינה הודיעה כי תעשה את אשר ביכולתה לפתוח בהליכי הסגרה. לאחר מכן התברר למשרד המשפטים כי עמדת רשויות ארצות-הברית היא, כי אין העבירה של חטיפת ילדים בידי הוריהם עבירה בת-הסגרה לפי אמנת ההסגרה בין ארצות-הברית לישראל. עקב העדר

תוחלת לבקשת הסגרה הוחלט במשרד המשפטים שלא לבקש את הסגרתה של אשתו של מר אגבבה.

ד. עמדתה של המדינה בעניין זה אושרה בפסק-דין של הנשיא שמגר בבג"ץ שאותו הגיש מר אגבבה (בג"ץ 2524/91) מיום 13 באפריל 1992. בית-המשפט העליון אף הפנה את העותר לאפשרות לפעול במסגרת של תביעה אזרחית, כמקובל במקרה כזה, ואנו, עם כל הצער, אין לנו אלא להצטרף להמלצה זו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר המשפטים.

הצעות לסדר-היום

המתרחש ביש"ע ורציחת יהודים וערבים

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסדרה של שמונה הצעות לסדר-היום, מס' 2813, 2814, 2818, 2825, 2841, 2853, 2860 ו-2864. הנושא: המתרחש ביש"ע ורציחת יהודים וערבים.

אני רוצה להסביר משהו לחברי הכנסת. אני מאוד ביקשתי מראש הממשלה ושר הביטחון שיופיע היום, והוא שינה שינוי קיצוני את סדר-יומו החשוב והדחוף. אנחנו גם קצת מתחשבים בסדר-יומו. הוא יוכל להיות כאן אתנו היום שעה. אשר על כן, ביקשתי משר המשפטים, גם ממך, חבר הכנסת המר, שנמשיך בנושא אחר כך.

ביקשתי מחברי הכנסת, והסכימו רובם, במקום שבע דקות לדבר חמש דקות, כדי שנוכל בתוך שעה להספיק את הנושאים החשובים האלה.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת יגאל ביבי, ראשון הדוברים, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני ראש הממשלה, ראש חודש טוב וחג שמח.

אני רוצה לומר חד-משמעית את עמדת המפד"ל בנושא הנדון, עמדה שמצטרפת למחאתם של רבני הציונות הדתית, כפי שהובעה על-ידי הרב דרוקמן בימים האחרונים וכפי שנאמרה במפורש על-ידי מתיישבי יש"ע ומועצת יש"ע. כך אנחנו אומרים: אלה שלוקחים את החוק לידיהם, פוגעים ברכוש ובנפש של לא-יהודים בלי שהוכחה אשמתם ובלי שהדבר נעשה להגנה עצמית – מיעוט הם, חסרי אחריות הם.

אני רוצה לומר לציבור המצומצם הזה, שזה פועל נגד דעת תורה. האם הם אינם שומעים לא לקול התורה ולא לקול המוסר היהודי? בזה שהם קוראים לעצמם "חרב דוד" הם מביישים, לדעתי, את שמו של דוד המלך, נעים זמירות ישראל.

מעשים אלה, אם יוכח שנעשו על-ידי יהודים, מכתמים ציבור שלם בכתם מוסרי. נוסף על זה הם גורמים לכך שגם חלקים באוכלוסייה הערבית, שלא רצו לנהוג ב אלימות, מעשים כאלה מדרבנים אותם, לצערנו, להצטרף למחבלים. הם גורמים לסכנה רבה יותר, לדם יהודי רב יותר, חס וחלילה, שיכול להישפך. מה הם חושבים? שאלה שיקריהם יירצחו ישתקו ולא יצטרפו לשונאי ישראל? האם הם לא ינקמו?

אני שמח שמנהיגי הציבור הדתי וראשי המתיישבים מגנים ופועלים נגד תופעות חריגות אלה. הייתי מצפה שגם הצד שכנגד יצא באמת ובתמים בגינו ובפעולות נגד אלה שרוצחים יהודים.

אני רוצה לומר, שהממשלה צריכה לראות את המציאות החדשה בעם ולא להסיט את הוויכוח בגלל פעולות של כמה קבוצות קיצוניות. העם שינה את דעתו, הסקרים אומרים זאת. העם שיוצא להפגנות זה לא העם שיצא להפגנות לפני חודש.

אני מברך את ראש הממשלה שיצא היום לסיור. אני חושב שהוא צריך לצאת גם ליהודה וגם לשומרון ולדבר עם המתיישבים. כל בר-דעת בעם יודע היום, שהיו הרבה חלומות, אבל אין בהם הרבה ממש. לצערנו, המציאות יכולה להיות הרבה יותר מרה.

שמעתי שעשרה מחברי העבודה התחילו להתעורר ואפילו חתמו על כרזים וקריאות לראש הממשלה לשקול צעדים שונים. אני חושב שאלה שעשו את זה ב"עבודה" עשו טוב ל"עבודה". בעתיד ישאלו, איפה הייתם? האם כולכם הייתם פה-אחד נגד הנושא הזה?

אני רוצה לפנות לראש הממשלה על דעתי – אני חושב שאני יכול לשכנע את חברי בעניין הזה – אנחנו חושבים שנוכל לתמוך בך, ראש הממשלה, אם תשוב למרכז, אם תתנתק מכבלי מרצ, דראושה, יעל דיין ודומיהם; אם תהיה רבין שאותו הציגה מפלגת העבודה לפני הבחירות; אם תהיה נאמן למצע מפלגת העבודה. אני חושב שהציונות הדתית, החרדים, צומת וגם הליכוד, בהרבה דברים יתמכו בך. תשוב לרעיונות שבהם דגלת. אני בטוח שתעשה טוב לתפקודך כראש הממשלה ולעם ישראל.

האם לא שמת לב להתפתחויות האחרונות? האם לא שמת לב שחנאן עשראוו, דוברת אש"ף, התפטרה בשל המחשבה המחרידה שדיקטטור כמו ערפאת יבוא לכאן? היא הקימה את החוג לזכויות האדם נגד ערפאת, נגד הדיכויים שהיא צופה שהוא יעשה. היא רוצה לבלום את השיגעונות

שלו – חנאן עשראווי ואחרים. האם לא שמעת מה שהאמריקנים חושבים? – שהוא רומס את הסכם אוסלו? את הסכם אוסלו הוא רומס. האם לא הגעתם למסקנה עם מי יש לכם עסק? לא צריך להיות פסיכולוג גדול. לא צריך להיות אדם נבון במיוחד כדי לראות שהאדם הזה לא ראוי.

אני מברך את ראש הממשלה על הסיור שלו ואני מקווה שהוא ימשיך בנושא הזה. אני קורא לו להגיע להסכם, להתחיל לדבר עם חלקי העם השונים.

ברשות היושב-ראש, נעשתה בושה לכנסת. חברת הכנסת יעל דיין, בנמל תעופה בארצות-הברית, כשבאו להדליק חנוכייה, קיללה את החסידים וביישה את כולנו. זאת ה-61 שלך, אדוני ראש הממשלה.

משה קצב (הליכוד):

לא פחות חמור מזה – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

על אשה כזאת אתה סומך? אני לא רוצה להגיד על דראושה.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, אל תגיד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בוא תרחיב את ההסכמה הלאומית.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

מתחיל הסיפור. סיפור קבוע. מתחיל הסיפור הקבוע.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בוא ותדבר עם חלקי העם. בוא נגיע להבנה על שלום אמיתי. אני בטוח שתמצא אוזן קשבת, אמיתית, יהודית, שורשית, ציונית למהלכים ההיסטוריים שאתה מופקד עליהם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת ביבי. חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחריו – חבר הכנסת גונן שגב.

אני מבקש שתעשו היום מאמץ שלא להתגרות אחד בשני. נקיים פעם אחת דיון, בנושא כל-כך כבד, באופן ראוי לבית-נבחרים. אני מבקש.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, הרצח של שלושה ערבים ליד תרקומיא היה דבר מיותר ונתעב. הוא לא שירת את המאבק שלנו על יש"ע, הוא פגע באנשים שאינם בהכרח שותפים לטרור הערבי, הוא הביא שכול למשפחות שאינן בהכרח אשמות בשכול שלנו.

הייתי יכול להיות ציני ולהגיד, שהשלושה מתרקומיא מצטרפים ל"קורבנות השלום", כפי שאומרים חדשות לבקרים כאשר אנחנו מבכים את מתינו. אבל זה לא נכון לגבי מתינו וגם לא נכון לגבי מתייהם של הערבים. אלה גם אלה נולדו בצלם וחיי אדם מקודשים המה.

מי שלחץ על ההדק ליד תרקומיא לא הוסיף לנו כוח, גם לא הרתיע מפני רציחות של יהודים, גם לא נקם בכך את דמם של מרדכי ושלום לפיד, השם ייקום דמם, וגם לא את דמו של אפרים איובי, השם ייקום דמו, וגם לא את דמם של ל"ה אנשי הפלמ"ח והחי"ש שנרצחו בידי הכפריים הערבים בגבעות האלה בתש"ח, בחושם לעזרת גוש-עציון הנצור.

פסקי-דין מוות למחבלים, למרצחים – כן. גירושם של אנשי הטרור הערבי אל מחוץ לגבולות ארץ-ישראל – כן. הריסת בתיהם של הרוצחים – כן. רצח בלי הבחנה של ערבים – לא ולא. אנחנו זכאים וחייבים לירות, אבל רק בתוקפים אותנו או להגנה עצמית, ואז עומדת לנו הזכות להשתמש בנשק בכל התקיפות ובכל היעילות.

הרצח הזה, כמו הרציחות האחרות, כמו 201 חללינו באינתיפאדה, מוכיחים שוב את הצורך בהפרדות העמים. רק כאשר יפוננו הערבים מיש"ע – תשקוט הארץ, ויהיה טוב להם וירווח לנו.

אגב, שלושת הנרצחים מתקומים נסעו דרך מושב רוגלית בדרך עפר, העוקפת את מחסומי צה"ל. יודעים על כך אנשי המושב, יודעים על כך עיתונאים ויודעים על כך הערבים מיש"ע. האם צה"ל לא ידע על כך, שיש דרכי עפר העוקפות את מחסומיו?

מי שלא האמין בכך שראש כנופיות אש"ף, יאסר ערפאת, איננו מסוגל לנהל את האוטונומיה ראה כי אפילו ראש הממשלה רבין לא מצא בו שותף לעסקה חרף הוויתורים, הנסיגות והמחאות. אפילו רבין המומרץ והמזויאד, שכיסאו נשען על ההצלחה בתהליך הנסיגה והוויתורים, הבין שאין עם מי לדבר. גם מחוות נוספות לא יושעו. דניס רוס שאל: איך אפשר לעשות עסקים עם האיש הזה – בהתכוונו לערפאת.

אש"ף היה ונשאר ארגון טרור, ורבין הודה בכך. אש"ף נשאר ארגון-גג של כנופיות רוצחים, שזו דרכם וזו תכליתם. אתם אין על מה לדבר ולא צריך לדבר.

היום יוחזרו לארץ 200 מגורשי ה"חמאס", שגורשו ללבנון לפני שנה. היתה זאת החלטה נכונה ואמיצה כאשר החלטת לגרש אותם, אבל מייד הוסר מכך העוקץ כאשר הודעת שהם יוחזרו בתוך שנה. עכשיו כבר לא מחכים אפילו לשנה, מבטיחים שמחזירים חלק מהם לפני זה.

כך זה עם הממשלה שלך: התפרצויות תקיפות ואחר-כך ביטולן או מסמוסן. כך היה עם המגורשים של ה"חמאס", כך היה עם הסגר על הרצועה, כך זה במגעים עם אש"ף וערפאת.

מהלילה יתגברו ה"חמאס" ב"שטחים" עוד ב-200 פעילים ומפקדים, שעברו קורסים מתקדמים לטרור במארג'-אל-זוהור. שם הם למדו מאחיהם ב"חיזבאללה" את שיטות ההפעלה של מטעני-צד ומכוניות ממולכדות, ומהר מאוד הם ייתנו לכך ביטוי מבצעי אצלנו.

אבל צדק ראש הממשלה רבין, שלא הסכים להתחיל את האוטונומיה והנסיגה בזמן חג החנוכה, המסמל את מלחמת היהודים לחירותם ולאדוונותם על הארץ הזאת. צדק ראש הממשלה שדחה זאת ליום י' בטבת, שהוא יום תענית ציבור בישראל, כי ביום הזה הוצת בית-המקדש ובו נאמרות "סליחות" מיוחדות, והוא ציון לחורבן הבית, ובדורנו קבעה הרבנות הראשית יום זה כיום ה"קדיש" הכללי לזכר חללי השואה. בהצמדת שני אירועים אלה יש מן התקווה שבכך יסתיים סבלו של העם היהודי. אכן, יום הולם וסמלי לנסיגה ממחוזות המולדת.

אחר-כך אמר רבין, שגם 13 באפריל הוא תאריך טוב, והרי יום זה הוא יום הזיכרון לחללי צה"ל, וגם הוא יום סמלי להתחלת חיסול המדינה. האם במשרד ראש הממשלה אין לוח שנה עברי, או שבכוונה אתם בוחרים שם תאריכים כאלה?

אנחנו קוראים לך, אדוני ראש הממשלה, לסגת מההסכם, מהסכם העקרונות עם אש"ף, להפסיק את תהליך הנסיגה והוויתורים, שלא יביאו לנו שלום. זה לא נעים, זה לא מכובד לבטל הסכם, אבל מימוש של ההסכם יהיה הרבה פחות נעים הן לעם ישראל והן לראש ממשלת ישראל.

עוצו עצה ותופר. השם עוז לעמו ייתן, השם יברך את עמו בשלום.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת גונן שגב. ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד ראש הממשלה, ראשית, ברצוני לגנות מכול וכול את הרצח הנתעב של שלושת הערבים מדרום הר-חברון. אני רוצה להזכיר רק, שכל סיעות הבית והנציגים האמיתיים של מתיישבי יש"ע גינו את הרצח. אולי הגינוי של כולם את הרצח יהווה דוגמה ליאסר ערפאת, וגם לחברי חד"ש ומד"ע, שיתחילו לגנות כל רצח של יהודים, ולצערי מקרי הרצח רבים מאוד.

רצח חפים מפשע הוא מעשה של אי-שפיות, מעשה מופרעות. אסור להגדיר רצח חפים מפשע לא כימין ולא כשמאל. יש להוציא את האנשים האלה אל מחוץ לחברה, ומקומם היחיד הוא מאחורי סורג ובריח.

הרוצחים טרם נתפסו, וכבר שרים וחברי הכנסת מהשמאל קשרו את הרוצחים עם הימין, עם המתישבים ביש"ע. זה המשך של מסע טרור מילולי, מסע של דה-לגיטימציה, הזרע פירוד מסוכן בעם, פירוד שיהיה קשה לגשר עליו בעתיד, גם אם יגיע השלום המיוחל.

יש לזכור, כי גם אם הרוצחים הם יהודים קיצונים, הרי הם קבוצה קטנה ושולית, קבוצה שאין לה תמיכה לא בקרב חוגי השמאל ולא בקרב חוגי הימין.

קבוצות שהופכות רצח לאידיאולוגיה, כמו קבוצה קטנה זאת, וכמו כל ארגוני הטרור, ובכלל זה אש"ף, לא יבינו שפה של שלום, כבוד ראש הממשלה. לא יבינו גם מחוות. החזרת מרצחי ה"חמאס", משכילים יותר בנושאי טרור, כמובן, שונאים יותר, היא המשך שלומיאלני של מחוות בלתי-נגמרות. מתן נשק למרצחים הוא מחווה לאידיאליסטים שהאידיאולוגיה שלהם, כמו שציינתי, היא רצח. הם אינם מבינים את שפתנו. ולכן הפתרון היחיד כדי למגרם, ואני מדבר על כל ארגוני הטרור, ובכלל זה אש"ף – הוא צבא; לחץ צבאי מתמיד ולא מחוות.

אני פונה אליך, ראש הממשלה: אנחנו על פי תהום; עצור, עשה שיקול נוסף, חזק את יישובי יש"ע, כמו שהתחלת היום בסיווך בעזה. יישובי יש"ע עוצרים את הטרור בגופם ובגופות יקיריהם. הם מהווים היום בעצם את יישובי קו העימות האמיתיים. תן להם – והשפע גם על שאר סיעות השמאל שיינתנו להם – חיזוק מורלי.

אסור לנו להסכים לכך, שחברי הכנסת ושרים ירחיקו לכת בביטויים, כמו ביילין, וכמו יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת אלי דיין, אשר בהבל פיו כבר פינה היום תושבים מבתיים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת גונן שגב. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, אדוני ראש הממשלה, חברי הכנסת, קיצונים פלשתינים וקיצונים ישראלים מנסים לטרפד את תהליך השלום, ואז מבצעים מעשי רצח, מעשי נקם, שלא יכולים להועיל לאיש. עוד דם יהודי, או עוד דם פלשתיני, לא יחזקו את הביטחון של מדינת ישראל ולא יממשו את זכות הפלשתינים להגדרה עצמית. עוד דם יגרור עוד רצון למעשי נקמה.

לכן, כפי שגיניתי מעל הבמה הזאת ובמקומות אחרים מעשי רצח שפלשתינים עשו נגד ישראל, אני מגנה בכל תוקף מעל הבמה הזאת את רצח הפלשתינים, ולא רק שלושת הפועלים מתרקומיא, אלא גם במקומות אחרים. והיו מעשי רצח אחרים.

מדאיגה אותי מאוד התמיכה המסיבית שחברי הכנסת מהימין נותנים למתנחלים הקיצוניים בכל הפעילות שלהם. ואחרי כל מעשה הם הולכים להזדהות אתם, לחזק אותם, וגם כאשר נעשים מעשי רצח אכזריים, כמו מעשה הרצח האחרון, אנחנו לא שומעים גינויים ברורים וחד-משמעיים שמגנים כל פגיעה בפלשתינים חפים מפשע.

קריאה:

שמעת עכשיו את חבר הכנסת גונן?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שמעתי את חבר הכנסת גונן שגב. גם שמעתי את יושב-ראש הליכוד.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בואו ננסה פעם אחת דיון אחד, לדוגמה, בלי קריאות ביניים. דיון אחד, אחד בשנה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, יש דברים יותר חשובים – – –

היו"ר ש' וייס:

או, הצוות הקבוע. מספיק. אני מבקש, ואני מדבר על הרעש, ולא על התוכן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מברך כל גינוי של מעשה רצח, שלא מבדיל בין דם לדם, אבל בו בזמן חיזוק המתנחלים הקיצוניים בעצם מדרבן אותם למעשי רצח נוספים, כי הם יודעים שיש להם הגנה חזקה בתוך האגף הימני של הבית הזה.

ואני חושב שעל צה"ל וזרועות הביטחון לפעול ביד קשה נגד אותם מתפרעים שלוקחים את החוק לידיים, רוצחים, יורים, פועלים נגד הפלשתינים, גם נגד אלה שלא היו מעורבים כלל בשום פעילות פוליטית או ביטחונית. וכאשר מתקיפים אזרחים פלשתינים בדרכים, בבתים שלהם, ביישובים שלהם והצבא עומד מהצד ואיננו מגן על הפלשתינים, זה מדרבן את הפלשתינים לפעול כדי להגן על עצמם. וקרה בתקופה האחרונה שבמקרים רבים, כאשר המתנחלים תקפו, הצבא עמד מהצד ולא התערב.

אדוני ראש הממשלה, אתה עשית צעד היסטורי כאשר חתמת עם אש"ף על הסכם העקרונות. את ההסכם הזה צריך לחזק, צריך לממש, ולקיים אותו. אני מצטער מאוד על שבפגישה האחרונה עם מנהיג אש"ף, מר יאסר ערפאת, לא הגעתם לסיכום לגבי כל הנקודות שמחייבות מימוש אמיתי בהסכם שכולנו צפינו לו.

משה קצב (הליכוד):

את הוויכוח בין רבין לערפאת – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, חבר הכנסת קצב, יש לו עוד דקה. תן לו לגמור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חושב שרבין צדק כאשר חתם על הסכם העקרונות ועשה צעד היסטורי שיוביל את האזור הזה –

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

מספיק, תן לו לגמור. יש לו עוד דקה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — לשלום ולקץ שפיכות הדמים. אני מעריך אותו על הצעד הזה, ואני מעריך גם את יאסר ערפאת, שגם הוא עשה צעד היסטורי חשוב מאוד כאשר הוביל את העם הפלשתיני להסכם הזה.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, מספיק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מאמין ששניהם, שני המנהיגים, מסוגלים ויכולים לממש את ההסכם הזה. אסור לסגת, כי כל נסיגה תביא לפיצוץ, תביא לאכזבה ולמרירות, ותדרבן לשפיכות דמים נוספת.

גונן שגב (צומת):

לסגת ממה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לסגת מההסכם. אסור לסגת מההסכם — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. חבר הכנסת גונן שגב, אתה דיברת. יש לו חצי דקה. תן לו לגמור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — צריך לממש אותו, ולהתקדם. אני מאמין שהרוב בשני העמים רוצה את זה, זקוק לזה, וכל אלה שרוצים בהחלשת ערפאת ובהחלשת אש"ף קוראים, בעצם, להחלשת המתונים שבין הפלשתינים. התוצאה אז תהיה חיזוק הקיצונים הפלשתינים וגם חיזוק אותם קיצונים ישראלים, וזה יהיה רע לכולנו.

אני קורא לך, אדוני ראש הממשלה, תמשיך, תגמיש עמדות, תבוא לקראת המתונים בעם הפלשטיני, ואפשר, אפשר להגיע להסכם שלום שיביא קץ לשפיכות הדמים באזור הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת איתן, אחריו — חבר הכנסת אבי יחזקאל. אנחנו שומרים על חמש דקות, כמוסכם בינינו באופן חופשי. אני מבקש מאוד. חבר הכנסת דראושה, אחר כך תמשיך. חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת קצב. חבר הכנסת דראושה, נמשיך אחר כך.

משה קצב (הליכוד):

אני רוצה לשמוע פעם אחת את חבר הכנסת דראושה אומר — — —

היו"ר ש' וייס:

אחר כך נעשה את זה. נעשה ניסיון בעוד חצי שעה. תודה רבה.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, מספיק, אל תשיב. אדוני, חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להצטרף למגנים את מעשה הרצח המתועב ואת מעשי הרצח המתועבים של טרוריסטים שפוגעים באנשים חפים מפשע, יהיו אשר יהיו. אין שום הצדקה שבעולם לעצור רכב, לגשת עם נשק, ומטווח קצר לירות באנשים שיושבים בו, בלי לדעת מי הם, בלי לדעת מה הם, מאיפה הם באים, לאן הם הולכים, רק כדי לבצע איזה מעשה ולהצדיק אותו אחר כך באיזו אידיאולוגיה מפוקפקת. זהו מעשה טרור, לא משנה מיהו הקורבן, ואנחנו מאוחדים כולנו בגינוי מעשי הטרור, הייתי אומר, לא רק משום שהם אינם משרתים את עניינו של המחנה הלאומי ואת האינטרסים של עם ישראל ויש"ע. הם לעולם לא יכולים לשרת. לעולם מעשים כאלה, מהגדרתם, לא יכולים לשרת, הם מזיקים, הם פוגעים בעניין צודק ומוסרי, ענייננו, נוכחותנו, זכות קיומנו האישית, ההיסטורית והעיתידית בארצנו ההיסטורית ארץ-ישראל.

אדוני ראש הממשלה ושר הביטחון, אין ביטחון ביש"ע לא ליהודים ולא לערבים, ואני מדבר אליך כאל מי שנושא בתפקיד שר הביטחון זה עשר שנים, למעט שנתיים. לכאורה אתה אומר שזאת גזירה. לא הצלחת לפתור את הבעיה עשר שנים. אולי מישוהו אחר יצליח לעשות את זה?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני שר הביטחון, לאחר שאתה היית שר הביטחון במשך כל התקופה, מ-1984 עד 1988, מצב הביטחון ירד אחרי האינתיפאדה, במהלך האינתיפאדה, לשפל חסר תקדים, הוא השתפר בתקופתו של ארנס, אם כי לא — — —

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

רבותי היקרים — — —

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — אני חוזר ואומר — — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, אתה כבר דיברת.

קריאות:

— — —

דוד מנע (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רגע, לא, לא, לא. חבר הכנסת מנע, ניסינו שעה אחת בנחת. אני פונה גם אליכם, מה שלא יגידו – תתאפקו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חוזר ואומר, אדוני שר הביטחון, תן צ'אנס למישהו אחר. לא הצלחת, אתה יודע שמצב הביטחון מתחת לכל ביקורת ביש"ע, זאת אחריותך, תן צ'אנס למישהו אחר.

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לומר, אתה מציג כל הזמן את העובדה שהביטחון מעניין מאוד אותך ואת ממשלתך. אני שואל: אם הביטחון מעניין אתכם מאוד, אני מחזיק כאן את מסמך העקרונות שאתה וממשלתך חתמתם עליו. יש כאן עשרות סעיפים שכולם מדברים על מה תוותר ישראל, מה יקבל אש"ף, מה תוותר ישראל ומה יקבל אש"ף. למה, אם הביטחון כל כך מעניין אתכם, לא הכנסתם סעיף קטן אחד שבו אש"ף יתחייב, בתמורה לכל מה שישראל מתחייבת, להימנע ממעשי טרור, למנוע מאחרים מעשי טרור, למנוע הסתה, למנוע תעמולה נגד ישראל? הרי הביטחון כל כך מעניין אתכם, שישבתם שם שעות וחמתם על ויתור אחר ויתור. איפה היתה הדאגה לביטחון ישראל? למה לא אמרתם באותם רגעים: רגע אחד, אנחנו מופקדים על הביטחון, נוותר לפי שיטתנו, אבל בתמורה אנחנו רוצים במסמך הזה לקבל ביטחון לישראל? למה לא דאגתם לביטחון ישראל, כאן, שיהיה כתוב שהביטחון לישראל הוא דבר שגם אש"ף מחויב לו? ויתרתם על דרישות חשובות כדי שיהיה ביטחון לישראל.

אדוני ראש הממשלה, אם ביטחון ישראל כל כך חשוב לך, תרשה לי לצטט את חאלד אבו-טועמה, מהעיתון "ירושלים", שדיבר עם אחד המועמדים להיות שוטר במשטרה הפלשתינית, שאתה מתכוון לתת לה נשק. אומר אותו שוטר, תומך ה"פתח", לעיתונאי: "רבין טועה אם הוא חושב שאנחנו נילחם ב'חמאס' ובתומכי חזית הסירוב. אני, כשוטר פלשתיני, לא אהסס לתת את הרובה שלי לכל אדם שיבוא אלי ויודיע שהוא יוצא לבצע פיגוע נגד הצבא או המתנחלים. אני אפילו אנשק את הרובה לפני ואחרי הפעולה".

אדוני ראש הממשלה, אם הביטחון מעניין אותך, אל תיתן לו רובה; אבל אתה נותן לו, עוצם עיניים, ואומר שאתה לא יודע מה יהיה, ואתה מתכוון לתת לו רובה.

אדוני ראש הממשלה, אם הביטחון מעניין אותך, תחזיר את צה"ל לפריסה כפי שהיתה קודם, תחזיר את העמדה מול השוק בקלקיליה ואל תפקיר את הרחוב הראשי, תחזיר את העמדה מעל גבעת-החרסניה, מעל מקום הפיגוע, תחזיר את עמדות צה"ל למקומות שהן היו ולמקומות שהן צריכות להיות, על מנת לקיים ביטחון. עצור בתהליך המדיני, תלכד את העם כולו למדיניות אחרת, למדיניות שאומרת: בראש ובראשונה ביטחון לישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת בניזרי; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חיים אורון, אחרון, ואחריו ישיב ראש הממשלה. כאמור – חמש דקות ממש, כמו שכולם עשו. אני מבקש לסגור את הדלתות, אם אפשר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשבוע שעבר קראתי מעל במה זו לראש הממשלה, לשרים ולחברי הכנסת של מפלגת העבודה, להכריז על הפסקת אש מילולית עם המתנחלים. אינך יכול וחייב להסכים עם השקפת עולמם, וודאי לא ממשלה זו וקואליציה זו שאני נמנה עם חבריה, אבל עלינו להבין שמדובר באנשים ובבתיים.

עם כל הכבוד, אני מבקש לשאול, האם יש להבחין בין דם לדם? האם צריך להבחין בין דם של יהודי לדם של ערבי? התשובה החד-משמעית, כפי שהיא באה לידי ביטוי – ואני מקווה שאינכם מזילים דמעות תנין – התשובה החד-משמעית היא, שדם הוא דם, ואנו אסורים בהבחנה גזענית זו. שאלה זו נובעת מאירועי הימים האחרונים, ששיאם רציחתם של החקלאי הפלשתיני בעזה ושל פלשתינים נוספים.

הנה נוסח ההודעה שהתקבלה במכשיר האיתורית של אחד העיתונאים: לפני זמן-מה חוסלו שלושה ערבים שנסעו ברכב בכפר ערבי, כנקמה על הרצח של משפחת לפיד, מוסר רונן. אני שואל את רונן: האם רצח הנקמה הזה השיב לחיים את בני משפחת לפיד, השם ייקום דמם? האם ההודעה במכשיר האיתורית הינה ראשונה בסדרה של הודעות דומות בעתיד? אינני רוצה לתאר את דמותך, רונן, אבל אין לי ספק –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, לא מקובל לעמוד כך כשנאמים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

– שאתה מוסר את ההודעה שלך על רצח שפל. אינני רוצה לדעת אם אתה מתנחל ואם אתה במקרה דתי, או אתה במקרה תומך או הצבעת למפלגה ימנית קיצונית כזאת או אחרת, אבל אתה, רונן, הורס את צלם האנוש של בני העם היהודי.

תרשו לי, רבותי, חברי הכנסת מהימין, להציג בפניכם את הסדר הכרונולוגי של השנה וחצי האחרונה, שלא מובן לחלק מהאנשים שיושבים כאן – –

דב שילנסקי (הליכוד):

מי זה רונן?

אברהם יחזקאל (העבודה):

תחילתה בהקמתה של ממשלה שנבחרה – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

מי זה רונן?

אברהם יחזקאל (העבודה):

רונן זה אותו אדם שהודיע לעיתונאי על הרצח, כאשר נרצחו אותם שלושה פלשתינים.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

יש הסכמה לכך שעוד לא יודעים מי זה רונן. זה נאום שלוקח שם. תודה רבה. אני מקווה שלא.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני שאלתי. אני מקווה שהוא לא מתנחל, אני מקווה שהוא לא חובש כיפה, ואני מקווה שהוא לא הצביע למפלגה ימנית. לשמאל הוא ודאי לא הצביע.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו, כי יש לו רק עוד שתי דקות. מספיק, חבר הכנסת שגב.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תביע תקווה שהוא לא חבר מפלגת העבודה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

שהוא לא חבר מפלגת העבודה, זה בטוח. אדוני היקר, הוא לא במפלגת העבודה.

אני רוצה להזכיר לכם, שתחילתה של התקופה הזו בהקמתה של ממשלה שנבחרה על בסיס מצע והתחייבות לבוחר בנושא תהליך השלום. המשכה הכרה באש"ף והסכם העקרונות, שתחילת מימוש בימים הקרובים, והמשכם של אלה הוא במה שאתם עושים – יצירת מצב שבו אתם, המתנחלים והפוליטיקאים של הימין, יוצרים דה-לגיטימציה של הממשלה ומפחידים את הציבור.

הפגנותיכם, הסתערויותיכם על רבין וממשלתו, השנאה הניבטת מעיני חלק מאנשיכם, הפגנות הלפידים – – –

משה פלד (צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, הבוקר קראתי אותך לסדר פעמיים. אל תאלץ אותי להוציא אותך. תתגרסן.

משה פלד (צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, תשמע עוד הרבה דברים קשים פה. גם אתה אומר דברים קשים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הפגנות הלפידים מול ביתו של ראש הממשלה, אמירותיהם של חברי כנסת כנגד הפלשתינים וכנגד הממשלה הפלשתינית – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – מה רע בזה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

– – יצרו ויוצרים, אתם יצרתם ויוצרים אותה אווירה לאותן רציחות של פלשתינים חפים מפשע.

דוד מנע (הליכוד):

הם עוד לא הגיעו – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

אל תזילו פה דמעות תנין. האם הינכם מקבלים – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

עלילה. עלילת דם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתם יצרתם את האווירה שהובילה לרציחה. תודו בזה. אל תזילו פה דמעות תנין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת בני בגין, תקשיב לי.

משה פלד (צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, אני אוציא אותך. מספיק. חבר הכנסת בני בגין, אני – – –

משה פלד (צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, קראתי אותך לסדר פעמיים. חבר הכנסת בני בגין, אני אפילו לא מצליח לשמוע מה שקורה פה. אפילו אם מישהו אומר דבר שלא ייאמר, אני לא מצליח לשמוע. קריאת ביניים לא צריכה להיות זעקת ביניים. אני לא מצליח לשמוע.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זו עלילה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתם יצרתם את זה. אתם יצרתם את האווירה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

ביקשתי ממך רגע לאפשר לי. אני לא שומע אפילו למי להעיר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היתה עלילת דם, כבוד היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תיכף אברר. חבר הכנסת אבי יחזקאל, תסיים עוד מעט. זה הכול. יש לו עוד דקה, ותיכף נברר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מבקש מהיושב-ראש שיעיר לחבר הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

מייד אברר. לא שמעתי מאומה בגלל צעקות הביניים שלכם. אני לא שומע כלום.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בדברייכם ובהפגנות שאתם עושים יצרתם את האווירה, ואני אומר – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שקר, עלילה. חוצפה. תחזור בך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

– – – האמירות שלכם – לא יעזור. תדעו לכם שמה שאתם עושים אין לו מחילה, עם כל הכבוד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מבקש שתסיים. משפט אחד. עברו חמש דקות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל זה היה ברוטו.

היו"ר ש' וייס:

אין ברוטו ואין נטו. זהו. כל אחד מתמקח פה. ברוטו, נטו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

האם הינכם מקבלים שבמדינת היהודים, מדינת ישראל שבה יש שלטון חוק, יקומו קיצונים, כנראה יהודים, ויירו בדם קר באחרים? ההצבעה הזו לא יכולה להתקבל. עליכם להשלים עם כך שהממשלה הזו נבחרה לעשות שלום, ולשלום הזה יהיה כנראה מחיר. אתם תמשיכו לצעוק והוא ימשיך להוביל את התהליך. רק אל תעמדו פה ותזילו דמעות תנין, כי הכדור הזה עלול להגיע ביום מן הימים גם ליהודים. לא יעזור.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מבקש מחבר הכנסת יחזקאל שיחזור בו מדבריו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת בני בגין, אחר כך נעשה בירור ונחליט שהיושבים-ראש הם צנזורים. נחליט שהם צנזורים גם על נאומים של אחרים. תודה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני אעבור על הפרוטוקול, ואם יהיה צורך אגנה – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – – גועל נפש.

היו"ר ש' וייס:

לא שמעתי מאומה בגלל הצעקות שלכם. תודה.

חבר הכנסת שלמה בניזרי, בבקשה.

משה פלד (צומת):

– – –

היו"ר ש' וייס:

באמת לא שמעתי. אבקש שיעבירו אלי את הפרוטוקול. חבר הכנסת פלד, איזו השתוללות זאת פה? מאומה לא שמעתי. אעבור על הפרוטוקול, ואם יהיה צורך אגנה בכל תוקף.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, מספיק.

משה פלד (צומת):

שיחזור בו מהדברים שאמר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פלד, אני קורא לך – – – גמרנו. חבר הכנסת פלד, שמעת אותי? חבר הכנסת בניזרי, בבקשה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתקופה זו אנו מרבים לדבר שלום, אך השלום הוא רק במלים, ואילו המציאות המתבקשת מדיבורים על שלום היא רק בגדר חלום וכמיהה, שהדרך אליה, לפי המציאות שבה אנו שרויים היום, רחוקה.

רבותי חברי הכנסת, קשה לי לחשוד בראש הממשלה מר יצחק רבין בכוונות רעות וזדוניות שמאחוריהן עומדת הכמיהה להיכנס להיסטוריה בתור האיש שהביא שלום ותמורת זה מכר את עמו לערפאת ולשותפיו.

ראש הממשלה, מהתרשמותנו בשיחה שהיתה לנו עמו ביום שני, לסיעת ש"ס אני מתכוון, הפגין התעניינות בדעות המתנחלים ורצון כן לדאוג לביטחונם האישי של המתנחלים והדגיש בפנינו, שכל עוד לא יובטח ביטחונם האישי של המתנחלים, לא ייכון השלום.

לדעתי, כמשדברים על ביטחון המתנחלים זוהי טעות, כי לא מדובר כאן רק בביטחון המתנחלים, אלא מדובר בביטחון של כל תושבי מדינת ישראל, כי כאשר ניתנת רשות למלאך המשחית, והכוונה ל"חמאס", הוא אינו מבחין בין צדיק לרשע, לא בין ש"ס למרצ ולא בין האגודה לליכוד. כל האזרחים שווים בעיניו. כולנו נמצאים על סיפונה של אותה אונייה, הנמצאת בסכנה מתמדת של מתקפות מצד אותם גורמים פונדמנטליסטיים עוינים אשר מדקדקים ומחמירים קלה כבחמורה ברצח יהודים, משתדלים לקיים את הציווי של: על חרבך תחיה, בשיא ההידורים.

לפיכך, כשעושים דיון בכל פורום שהוא, לא רק סיעות האופוזיציה צריכות לקום ולזעוק על ביטחון המתנחלים, וממילא יוצא שחושדים בהם שהם זועקים רק כדי לטרפד את תהליך השלום, אלא זעקה זו צריכה לקום ולבוא מכל סיעות הבית, ואפילו מרצ ומד"ע.

בהזדמנות זאת אני פונה אל חברי הכנסת מהשמאל, בעצם מהקואליציה, שיפתחו בדחיפות ערוצי הידברות עם המתנחלים, להוכיח להם שאין הם שונאים אותם ומחפשים את רעתם, כי זו התחושה של המתנחלים; כך למדתי מתוך המפגשים הרבים שקיימתי עמם בשבועות האחרונים. עליכם לבוא ולהסביר להם, שיש ויכוח אידיאולוגי לגיטימי בין נאמני ארץ-ישראל השלמה לבין הדוגלים בשלום תמורת שטחים, אשר לדעתם אדמת ארץ-ישראל מול השלום יכולה לסבול ויתורים. בהידברות כזאת תוכלו למנוע קיטובים נוראים שהולכים ומתפתחים בעם, בצורה מדאיגה ביותר, המזכירה תקופות אפלות בעבר הרחוק של עם ישראל, קיטובים שהביאו לגלות בית שני, שנמשכת למעשה עד ימינו אנו.

ההסלמה בשבועות האחרונים מדאיגה אותנו מאוד ומחרידה אותנו מאוד, בראותנו כיצד מדינתנו נהפכת ללבנון שנייה. ה"חמאס" בוודאי ישמח על כך, כי זו כוונתו, להרוס את חיינו ולהכניסנו לשגרת חיים לבנונית של פיגוע רודף פיגוע. אם תהיינה תגובות אזרחיות פרטיות כמו בשבועות האחרונים, אנו נמיט אסון עלינו במעשי נקם ספונטניים מעין אלו. יצר הנקמנות של הערבים ידוע, והם לא יעברו על כך לסדר-היום.

לעומת זאת, אל נשכח שמיליוני יהודים נמצאים ברחבי תבל, במדינות ידידותיות ובמדינות עוינות, ואם תהיה פגיעה מחתרתית באזרחים ערבים, אנו מסכנים את שלום אחינו בתפוצות. לפיכך, תופעות מעין אלו ראויות לכל גיוני, מכל חברי סיעות הבית.

רבותי, ברצוני לומר כמה מלים על השקר הגדול – ואני פונה קצת ימינה עכשיו – שמופץ בימים אלו, ועל אווירת הפחד שמנסים ליצור בקרב העם, כאילו קצנו קרב ואין עוד תקווה לאחריתנו, ומחר כולנו, חלילה וחס, נרצחים.

ראשית כול, ברצוני להזכיר לכולנו שהאינתיפאדה החלה לפני שש שנים בדיוק. גל הרציחות האכזריות היה עוד בימי שלטון הליכוד, שבממשלתו ישבו גם אנשי המפד"ל, שמשום-מה לא הזדרזו לפעול ליציאה מיידית מהממשלה. המתנחלים לא הפעילו לחצים נוראים על מפלגות הימין והמפד"ל לפרוש מהממשלה. נציגי המתנחלים לא פעלו אז בצורה כה נמרצת כמו שהם פועלים היום, בטיעון שממשלת הליכוד היא ממשלת הדמים המפקירה את דמם של היהודים. לעומת הקולות שאנו שומעים היום – לו היו מתקיפים ומשמיצים רק את מפלגת העבודה או מרצ, כי אז החרשתי ולא הייתי נהפך היום לסניגורם. אך כשהמושם העיקרי והקורבן שמופקר דמו הוא תנועת ש"ס, איני יכול עוד להחריש, משום שזה כבר מגיע לגדר של התרת דמנו והוצאת שם רע עלינו כאילו אנו שופכי הדמים.

הסטיקרים המופצים נגדנו והמכתבים והפקסים שאנו מקבלים – מדברים בעד עצמם. פניתי אל חברי המפד"ל ושאר מפלגות הימין, שיקומו ויגנו את התופעה הזאת של התרת דמם של אנשי ש"ס, אבל הם נאלמו דומייה. לפיכך, אני רוצה להודיע למפלגות הימין ולמפד"ל – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע, הוא כבר סיים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

– – ולכל נציגי המתנחלים, אם אתם לא תקומו ותגנו את התופעה הזאת, אנחנו רואים את עצמנו כנייטרלים, ולא נמשיך במאבק שאנחנו עוזרים ומסייעים לכם בו היום.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת בניזרי. אחרון – חבר הכנסת חיים אורון, חמש דקות, ואחר כך ישיב ראש הממשלה. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגיוני המשותף של כל חלקי הבית למעשה הנתעב של הרצח בתקומיא צריך להתקבל כלשונו, בלי כל תוספות, וצריך להשאיר לכוחות הביטחון, כולם, לעשות את כל המאמץ הנדרש כדי לתפוס את הרוצחים מוקדם ככל האפשר ולהעמיד אותם לדין, ובית-המשפט יכריע בגורלם.

אני שומע את דוברי האופוזיציה, חבר הכנסת איתן, שוב ושוב, כאילו אנחנו לא אחרי 100 שנות סכסוך, לא אחרי 26 שנות כיבוש, לא אחרי שש שנות אינתיפאדה, ומה שדרוש לנו עכשיו זה עוד תצפית בקלקיליה ולהחזיר את התצפית בג'באליה. רק נעשה את זה – והעניין מסתדר. אני לא יודע אם אני לא מבין עברית, אם אני לא חי בארץ, אם מה שנדרש היום משר הביטחון הוא לעשות עוד מאותו דבר. כי אתם לא מוכנים לקבל שאנחנו הכרענו ללכת בדרך אחרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה, לברוח?

חיים אורון (מרצ):

אנחנו הכרענו בדרך אחרת, במובן הזה – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

שר הביטחון הוריד את התצפית בקלקיליה?

מיכאל איתן (הליכוד):

הורידו - - -

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, שר הביטחון ממילא עוד מעט ישיב.

מיכאל איתן (הליכוד):

- - -

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן.

חיים אורון (מרצ):

זה יהיה על חשבון זמני.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. אנחנו לא מתמקחים על הזמן.

רן כהן (מרצ):

- - -

היו"ר ש' וייס:

כל הערה מזקת.

חיים אורון (מרצ):

אנחנו לא נתחרה להראות מי נאמן יותר לביטחון, כי אני יודע שאלה שקוראים היום לראש הממשלה ושר הביטחון "בוגד" רדפו אחרי שר הביטחון הקודם, לא נתנו לו מנוח. ואלה אותם אנשים עצמם. משום שהם יודעים – – –

קריאה:

זה מראה שאנחנו אובייקטיביים.

חיים אורון (מרצ):

בדיוק ככה, אתם אובייקטיביים, משום שכל פעם כשיעשה מאמץ להקטין את החיכוך בין שני העמים, חלקים גדולים בציבור שאתם מייצגים מתנגדים לכך. משום שכל תפיסת ההתנחלות, הישיבה בגבעת-החרסניה ובבית-הדסה ובבית-אברהם ובתל-רומידה, משמעותן – אנחנו רוצים – – –

קריאות:

– – –

חיים אורון (מרצ):

– – – אנחנו רוצים – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת טמקין, שגב, זאבי ויהלום. מספיק. דיון אחד שיהיה סביר.

חיים אורון (מרצ):

זה היה ההיגיון, זו היתה התפיסה – – –

קריאות:

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

למה אי-אפשר להשתיק המקהלה הזאת?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, אני משתדל ואתה לא עוזר לי. התגובות שלך מחריפות את המקהלה.

חיים אורון (מרצ):

זה היה ההיגיון, זו היתה התפיסה, ליצור מקדם חיכוך גבוה כל כך ששום פתרון במתכונתנו לא יהיה אפשרי.

אנחנו הולכים לפתרון שהוא שונה מהמתכונת שלכם. יש בו קשיים רבים, יהיו בו עוד קשיים רבים, ואולי רבים מאלה שיש עכשיו. אנחנו נתמודד עם הקשיים הללו, כאשר הכיוון שבחרנו בו מדריך אותנו. אתם תנצלו כל קושי אפשרי, לגיטימית, כדי להוכיח שההסכם שגוי.

אני לא נמנה עם אלה שקוראים: בואו נעשה הפסקת אש בוויכוח. הוויכוח הוא מהותי. אם בחרתם שהטון המרכזי בהפגנות יהיה "רבין בוגד", אם בחרתם שהפלקט העיקרי יהיה רבין בדמותו של ערפאת, אתם קבעתם את דפוסי הוויכוח.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היה להם ממי ללמוד.

חיים אורון (מרצ):

אתם קבעתם — — —

קריאות: - - -

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה הלכת בהפגנה שבה צעקו "בגין רוצח".

קריאות:

- - -

חיים אורון (מרצ):

אני מימי - - -

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, רק שנייה. חברי הכנסת איתן, בגין, גוז'נסקי. יש לי הצעה – אולי נגיע להסכם שמה שהיה בעבר אינו דוגמה, ונפסיק עם הדברים האלה.

חיים אורון (מרצ):

אני מימי לא השתמשתי באמירות הללו. תמיד הסתייגתי מהן. אני לא רואה אצלכם, כמי שמדברים על טון הוויכוח, הסתייגות פומבית אחת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא נכון.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת בני בגין, גם אם היתה הסתייגות, הטון המרכזי של ההפגנות הללו, של הוויכוח, הוא בוויכוח שהציגו אותו פה כמה חברי כנסת: מהם המועדים שקבע ראש הממשלה לחיסולה של המדינה? לא נתחרה בכם באחריות לקיומה, באחריות לביטחונה, בתרומתנו למעשה הזה. נתווכח על העמדות השונות, ופה קיים הפער הכי גדול שניתן לתאר אותו בין עמדותינו ובין עמדותיכם.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת בני בגין, אני מנצל את פסק-הזמן הזה. אני מבקש לקיים דיון בנושא כל כך כבד ורציני באווירה מתקבלת על הדעת. קריאות ביניים לא צריך לצעוק.

אדוני ראש הממשלה ושר הביטחון, בבקשה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני רוצה ללכת בדרכו של חבר הכנסת אורון ולהביע הערכה לעובדה שכל סיעות הבית הזה הביעו הסתייגות וגינוי לרצח מתועב של חפים מפשע, ויהיו הנרצחים אשר יהיו. אינני רוצה להרחיב בכך היום, ובאמת לקבל בהערכה ובסיפוק את העובדה, שכל הסיעות המיוצגות בבית הזה גינו רצח של חפים מפשע והסתייגו ממנו.

אבל מן הראוי שנבחן מה מתרחש עתה. היינו עדים לתופעות טרור ורצח בשלבים שונים של הסכסוך הערבי-הישראלי, אם מתוך גבולות מדינות ערב כלפי מטרות בישראל, אם בשטחי יהודה, שומרון ועזה, ואם משם למטרות בישראל. השאלה שעומדת לפנינו היא: היש פתרון לסכסוך ממושך זה? היש סיכוי אי-פעם להגיע להפסקת הסיבות המניעות קיצוניים לפעול בדרך האלימות, בדרך הטרור, בראש ובראשונה מן הצד הפלשטיני, אך גם פה ושם, לאחרונה, אני מאמין שבחוגים מצומצמים ביותר, בקרב הציבור הישראלי?

הבעיה האמיתית היא: מהו הפתרון? היש צורך לממשלה בישראל לעשות מאמץ? אומר – כן. גם ליטול סיכון מחושב כדי להגיע לפתרון. או להשלים עם תהליכים, שאם אנשים אינם עיוורים, הם חייבים לראות אותם. אזכיר רק תופעה אחת. יצאנו למלחמה בלבנון, פגענו באש"ף, וקיבלנו את "חיזבאללה".

מי שלא רואה ולא ראה, מאז קיומה של ועידת-מדריד, את התהליכים המתפתחים בעולם הערבי והמוסלמי, ובין הפלשטינים, את הפיצול בין תומכי השלום לבין המתנגדים לעצם קיומו של השלום, לעצם ההשלמה מצד הפלשטינים עם מדינה יהודית, ולא חשוב באילו גבולות; עם הנכונות להעתיק את פתרון הסכסוך הערבי-הישראלי, את פתרון הסכסוך הפלשטיני-הישראלי, מחוצות שכם, מהקסבה בשכם, מג'באליה, מדיר-אל-בלח, מבית-לחם, אל שולחן המשא-ומתן.

אם היה ויש תפקיד לצה"ל ולזרועות הביטחון, נוסף על הבטחת ביטחון המדינה, ביטחונם של ישראלים, על-ידי פעילותו, בהתחשב בנסיבות הבין-לאומיות והאזוריות, הרי הוא קודם כול להעתיק את פתרון הסכסוך משדה הקרב, מהטרור והאלימות, אל שולחן המשא-ומתן. זהו הייעוד הפוליטי של העוצמה הצבאית של צבא-הגנה לישראל וזרועות הביטחון האחרות שלנו.

זה הגיע במדריד. אבל התהליך התמשך, והסתבר שככל שהתמשך ולא הגיע למיצוי, גבר החלק הקיצוני, ה"חמאס", "הג'יהאד האסלאמי", ארגוני הסירוב הפלשטיניים, ופה ושם גם באש"ף

וב"פתח", גבר הרצון וגברה התפיסה שעם ישראל אין לפתור את הסכסוך במשא-ומתן, אלא רק בדרך של המשך האלימות והטרור.

לכן, הממשלה הזאת, אנחנו – גרסנו אחרת. הפסקנו את ה"פורים שפיל". על סמך איזה מנדט הגיעה המשלחת הפלשתינית לוועידת-מדריד? על-פי החלטת המועצה הלאומית הפלשתינית – המל"פ, על-פי הרכב שהיא קבעה, על-פי מנדט שהיא נתנה למשלחת. האם היה מועד אחד, מוועידת-מדריד ועד להקמת הממשלה הנוכחית, שהמשלחת הפלשתינית קבעה עמדה, קבעה איפה יהיה פסיק או נקודה בנייר, בלי פקס מתוניס?

החלטנו לאחר בדיקה לדבר לא עם המסכה אלא עם מי שעומד מאחורי המסכה, אבל לא בלי תנאים. כן, אני הסכמתי ואני אחראי לזה כראש הממשלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תפסיק, תפסיק פעם אחת.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

להסכמה, להכרה הדדית בין אש"ף ובינינו, בתנאים הכלולים במכתב של ערפאת אלי, שבו — — —

לימור לבנת (הליכוד):

הוא לא הוריד את המסכה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הוא לא קיים אף לא אחד מהתנאים שהתחייב לפניך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, אנחנו רוצים לקיים דיון אחד שקט.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אף לא אחד מהתנאים הוא קיים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, מספיק. הקשיבו לכולם. בואו נקיים כאן פעם אחת דיון בשקט.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני לא הפרעתי לאיש.

אני אומר: הוראות של אש"ף להפסיק את הטרור יצאו לכוחותינו. ואם אתה שואל אותי: האם היום הוא יכול לשלוט בזה? – הוא חייב. אתה שאלת אותי שאלה, שאני לא רוצה לתת עליה תשובה פומבית. אני לא מכיר משטר ערבי במדינה ערבית שמסוגל למנוע טרור אם אין לו כוח צבאי ואם הוא לא נמצא במקום. תראה לי דוגמה אחת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הוא לא נקט צעדים – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

סליחה רגע, תן לי לדבר.

היו"ר ש' וייס:

פעם אחת, אני מבקש מכם.

גונן שגב (צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שגב, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת בני בגין, אני קורא אותך לסדר. פעם אחת אני רוצה דיון יסודי; פעם אחת בתולדות הבית הזה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני רוצה להגיד אמת.

גון שגב (צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גון שגב, אני קורא אותך לסדר.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני רוצה להגיד אמת: אני יכול לדרוש הוראות, אני יכול לדרוש פעולות אפשריות; אני לא יכול לדרוש שליטה ממי שאין לו שליטה בשטח.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה מאמין שהוא יעשה משהו?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גונן שגב (צומת):

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין. חבר הכנסת שאול יהלום ואחרים.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

פעם אחת צריך לדבר פה אמת ללא מליצות ודמגוגיה.

היו"ר ש' וייס:

מפריע לכם שפעם אחת יהיה פה דיון שקט? פעם אחת? מספיק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז מי הקובע? השטח או תוניס?

דוד מנע (הליכוד):

שטח תוניס.

היו"ר ש' וייס:

עוד פעם? מספיק. חבר הכנסת איתן.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

לכן, אם לא יושג תחילת פתרון מדיני, התהליך יהיה עליית הגורם הקיצוני ה"חמאסי". יהיה לנו "חיזבאללה".

רון נחמן (הליכוד):

למה הוא חזר היום?

רן כהן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

נמאס לי לדבר, תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני ראש הממשלה, רק שנייה, רק רגע אחד.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, חבר הכנסת יהלום.

אדוני ראש הממשלה, אני מבקש ממך, אני חושב – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני לא מוכן לדבר כאן יותר. אני מעדיף לדבר בתקשורת. פה זה לא דיון ענייני.

היו"ר ש' וייס:

אדוני ראש הממשלה, אני מבקש. רק רגע, אל תפריעו לי עכשיו. אני גם לא רוצה לעשות הטפה. אדוני ראש הממשלה, רק שנייה, רק רגע, רק רגע. חברי הכנסת, תפסיקו.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני מעדיף לדבר אל העם, אני לא צריך לדבר פה.

רון נחמן (הליכוד):

מה זה פה, בית-ספר?

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אתה לא מבין שאתה מפריע לי?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה הבאת לזה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה להפנות אליכם פנייה ואל תפריעו לי עכשיו. אנחנו עושים מאמץ משותף לקיים דיונים בבית בתקופה היסטורית קשה ורבת-ויכוחים. אני פניתי אליכם בראשית הדיון. עד לפני שתי דקות הצלחנו לקיים דיון, כפי שלדעתי צריך להתקיים כל דיון, למרות חילוקי הדעות.

אני פונה אליכם בבקשה אישית – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— — —

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, אדוני ראש הממשלה. אגב, כבר היו הפרעות יותר קשות, אם כי כמובן לא בסדר שהיו כאלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, תן לי פעם אחת גם כן. אתם רוצים להמשיך כך? חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת גזון שגב. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני מבקש שתעזרו לי לרסן אותו. חבר הכנסת גזון שגב. אני פונה גם אליך, חבר הכנסת רון נחמן. אני לא רוצה לשמוע עכשיו הצעות לסדר. זכותו של ראש הממשלה – – –

משה קצב (הליכוד):

חובתו של ראש הממשלה להופיע בכנסת ולדווח, גם אם יש קריאות ביניים – – –

היו"ר ש' וייס:

סלח לי, תן לי רגע. חבר הכנסת קצב, תן לי לסיים משפט.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא לא עושה לנו טובות – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, תקשיב לי. סליחה, עכשיו אתם מפריעים לי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא הפרעתי – – –

היו"ר ש' וייס:

אני יודע בדיוק מה חובתו, ואני יודע גם מה חובתי. אני מבקש עכשיו שקט. עכשיו אני פונה אליכם. חבר הכנסת רון נחמן. יופי, אתם נורא עוזרים לי פה. אתם ממש עוזרים. בכל הלב אתה עוזר לי. אתה ממש עוזר לי. יוצא מן הכלל. תודה רבה לך.

חברי הכנסת, תקשיבו. חבר הכנסת מנע, תקשיב. אני יודע את כללי המשחק. אני יודע שראש הממשלה צריך להופיע בפני הכנסת.

משה קצב (הליכוד):

לא מענישים את הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני לא מעניש, תן לי לסיים משפט.

לא, חבר הכנסת מצא, אני לא אפתח בדיון עכשיו, תסלח לי, כי לא יהיה לזה סוף.

אני אומר: זה לכבודו של הבית הזה. כולנו במתח קשה, ואני מבקש מאוד, לא מתחנן, אני תובע מכולנו לאפשר את סיומו של הדיון הרציני והחשוב הזה, שאגב, היה באמת באווירה יוצאת מן הכלל בשתי הדקות האחרונות. זה לכבודו של הבית הזה. את הבירורים נעשה אחר כך בינינו. אני לא רוצה עכשיו הצעות לסדר. אני פונה אישית לכל אחד מכם, ואני מבקש מראש הממשלה לסיים את דבריו. בבקשה, אדוני ראש הממשלה.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לא, אחר כך.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לא עכשיו.

יהושע מצא (הליכוד):

אני רוצה לדעת אם ראש הממשלה עולה לנאום תחת איום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, בואו נסיים את הדיון הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אחר כך אני אתן לך. תן לו.

יהושע מצא (הליכוד):

זה תקדים חמור ---

היו"ר ש' וייס:

אין תקדים, היו דברים מעולם, ותפסיק עכשיו.

מיכה גולדמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אתה עוזר לי מאוד, חבר הכנסת גולדמן, אתה ממש עוזר לי, עזרה נהדרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

--- בצורה מסודרת.

היו"ר ש' וייס:

גמרנו, הנה זה מסודר.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, תנו לנו לסיים את הדיון. חבר הכנסת קצב, אני מבקש.

שאול יהלום (מפד"ל):

ראש הממשלה לא מוכן לקבל קריאות ביניים?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, מספיק, אלה לא קריאות ביניים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תוציא אותו.

היו"ר ש' וייס:

יופי, תודה על העצה.

קריאות:

הו.

היו"ר ש' וייס:

נו, ראית מה אתה עושה? מספיק.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, מספיק.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

תודה על העצה. חבר הכנסת גונן שגב, מספיק. אין פה איום, זה קורה, בואו נסיים את זה ברוח טובה.

יהושע מצא (הליכוד):

זה איום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, בואו נסיים את זה ברוח טובה, אני מבקש.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני חוזר ואומר: יש בינינו חילוקי דעות עמוקים על דרך הפתרון האמיתי של הבעיה.

שאול יהלום (מפד"ל):

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אנחנו רוצים להגיע לפתרון, פתרון שמעוגן במכתב הזימון לוועידת-מדריד, על הסדר ביניים שייתן לפלשתינים שלטון עצמי, לנהל את ענייניהם. קראו לזה הוצאתם את המלה "אוטונומיה" גם ממכתב הזימון, גם מהניירות שהגשתם בשיחות וושינגטון, קיבלתם את המושג של INTERIM SELF GOVERNMENT ARRANGEMENT לפלשתינים, קיבלתם את הסידורים לשלטון עצמי של הפלשתינים, קיבלתם את העיקרון של משטרה פלשתינית חזקה, בוודאי לא עם מקלות. אנחנו הלכנו לעשות זאת, לפתור זאת באמת.

ומה הם העקרונות שבאים לידי ביטוי במסמכי ההכרה ההדדית בינינו ובין אש"ף, שהוא היום הפרטנר היחיד בין הפלשתינים עם סיכוי לפתרון אתו? האלטרנטיבה של ה"חמאס", של "הג'יהאד האסלאמי", של חזיתות הסיור, היא המשך והגברת הטרור. לכן, כן, הלכנו על הקו הזה. אנחנו לא מסתירים זאת. הלכנו על בסיס מכתבי הזימון, כל עוד הוא מקיים את התחייבויותיו. הלכנו על הסכם הצהרת העקרונות, כשמבחינתה של ישראל אנחנו מדברים רק על הסדר ביניים. לא הגדרתי את זה אף פעם כהסכם שלום, אלא הסכם על הסדר ביניים על-פי מכתב ועידת-מדריד, בפירוש שלנו.

החלוקה הנראית לנו היא חלוקה בין האחריות של הרשויות הפלשתיניות – המועצה או הרשות לשלטון עצמי – לחיי הפלשתינים, לא רק באוויר, אלא גם באוויר וגם בתחומים גיאוגרפיים, ומצד אחר, שמירת אחדותה של ירושלים ואי-מעורבות הרשות הפלשתינית או המועצה הפלשתינית בתקופת הביניים במה שקורה. לא השגתם זאת אף לא מגורם ערבי אחד בעבר.

הדבר השני – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, מספיק. תתרום גם אתה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

קריאת ביניים אחת, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל אתה יודע שמתחילה קריאה אחת ואחר כך שנייה. אני פונה אליך אישית. תבין את האווירה פה. מספיק.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר. אין לזה סוף. אחר כך יבואו עוד שלושים. בואו נסיים את זה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הדבר השני ---

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל אפשר לקרוא קריאות ביניים.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אז בואו נסיים את הדיון הזה, מספיק.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני מבקש לסייע לי.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

תתאפקי קצת.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הדבר השני: בשלב זה, כשמדובר ביישובים בארץ-ישראל, לא במדינת ישראל, בארץ-ישראל, רצינו למנוע עקירה ולו גם של יישוב אחד. ועמדנו ותבענו – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

ומה עם הביטחון?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

עמדנו ותבענו – – –

רון נחמן (הליכוד):

מה עם הייבוש?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הדבר השלישי: השארנו בידינו את האחריות לביטחונם של היישובים הישראליים ביש"ע, תושביהם וישראלים הנמצאים שם. אני אינני תובע בראש ובראשונה אחריות מהפלשתינים לביטחון הישראלים, זו אחריות שלנו בראש ובראשונה. להם יש תפקיד בשמירת האזורים שבהם תופקד האחריות לסדר הציבורי ולמניעת טרור.

מיכאל איתן (הליכוד):

צריכים להתחייב גם לביטחון שלנו. אתם נותנים להם נשק. אתה צריך להתנות את מתן הנשק בזה שהנשק הזה לא יופנה נגדנו.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני לא אשים לא גורם – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זאת אומרת "לא אתנה"? לא שמעתי דברים כאלה. נותנים להם נשק ללא שום תנאי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר.

רון נחמן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, אני קורא אותך לסדר.

רון נחמן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. הרי לא נצא כך מכאן.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני לא אמנה שר ביטחון פלשתיני מתושבי השטחים. האחריות לביטחון ישראל היא של ממשלת ישראל, בכל מקום. יש דרישות מאלה שאחראים לאזורים פלשתיניים שתהיה להם משטרה, לשאת באחריות לכך שמקרבם, מאזורם, לא תצא פעילות נגד ישראל ונגד ישראלים.

שאול יהלום (מפד"ל):

ונגד יישובים.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

בוודאי, נגד ישראלים.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

אולי הקואליציה תסייע קצת לי ולראש הממשלה?

שאול יהלום (מפד"ל):

אין שום התחייבות לזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, אני קורא אותך לסדר. תתאפק קצת, תתרטן קצת.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, קראתי אותך לסדר פעמיים.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

והדבר הרביעי: אנחנו נושאים באחריות לביטחון חוץ, כלומר, בכל מה שקשור לקווים המפרידים בין עזה לבין מצרים, בין ממלכת ירדן לבין מערבית לירדן. אלה הדברים שעמדנו עליהם ונעמוד עליהם.

ובמקום שיש צורך בצירוף יישובים מספר לגוש, כדי לתת ביטחון, נעשה זאת. לצערי הרב, חלק מתוכנית ההתיישבות, במיוחד ביהודה ובשומרון, היה פוליטי, ולא מתוך דאגה לביטחון המתיישבים, לא ריכוזי יישובים – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

501 פיצולי ילדים, פעמיים ביום, בהסעות לבתי-הספר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת רון נחמן, עוד קריאת ביניים ואני אצטרך להוציא אותך; מאוד לא נעים.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא בדיון כזה. חבר הכנסת איתן, אנא תעזור לי.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני מצטער שההתיישבות לא תוכננה מתוך דאגה לביטחון המתיישבים. מה, לא ידעתם שיהיה טרור, שיש טרור? לא ידעתם שהמתנחלים, רכבם עלול להיות יעד, מטרה לטרור?

גון שגב (צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גון שגב, עוד הערה אחת ואתה בחוץ.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— — — מה זה

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אני לא יכול להפלות כאן.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל הודעתם על ייבוש, אדוני ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, היית רגוע עד עכשיו, תירגע.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, אל תעמיד אותי במצב לא נעים.

חנן פורת (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, מספיק.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה, ועוד מעט אתה תצא.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

ועל אף זאת אני רוצה לומר ---

שאול יהלום (מפד"ל):

אני אצא ---

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול לצאת אולי ביוזמתך.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

--- קיבלנו החלטה להשאיר את היישובים, ביניהם יישובים שהתנגדנו להקמתם, ולא היתה בהקמתם שום תבונה ביטחונית.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, מספיק. חבר הכנסת זאבי, קראתי אותך לסדר פעם ראשונה, אני מבקש.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

יש יישוב קיים, עמדנו על כך, ויש הסכמה, זה מופיע בכתובים, שהיישובים כולם נשארים – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

בשלב זה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

– – ואנחנו נדאג לביטחון המרבי, ואיש לא קבע לצה"ל איפה להחזיק מוצב. מה, אני התערבתי אם הם יורידו תצפית מכאן ויעבירו לפעילות יזומה?

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל, אדוני ראש הממשלה, הודעתם שאתם מייבשים את היישובים, כן או לא?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שילנסקי, הרי הוא משיב על זה, הרי ראש הממשלה משיב על זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

והיום, הכוח שמרותק להבטחת היישובים והתושבים שם הוא כוח אדיר. עד לפני חודשיים-שלושה חודשים היישובים ביקשו: תחזיקו צבא בתוכנו. היום, ביישובים שבהם יש בתים ריקים, כשאנחנו פורסים צבא או משמר הגבול, לא נותנים להם להיכנס לבתים, אומרים להם: תהיו באוהלים.

לימור לבנת (הליכוד):

אנשים גרים שם.

שאלו יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, מספיק.

רן כהן (מרצ):

חרפה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, תראה מה שאתה עושה עם מלה אחת.

רן כהן (מרצ):

אבל זו מלה נכונה.

היו"ר ש' וייס:

אפילו היא נכונה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אבל אני בטוח שמערכת הביטחון תסתדר בסוף עם היישובים ועם המנהיגות שלהם ויימצא פתרון לתת מירב הביטחון ליישובים, לתושבים, בעבודתם ובתנועתם. זו האחריות שלנו.

אנחנו קיווינו, ועדיין אני מקווה, שנגיע למימוש השלב הראשון: עזה-יריחו תחילה. אני מאמין שהבסיס לתהליך יבוא מחילופי המכתבים שהביאו להכרה הדדית בין אש"ף לבין ישראל והסכם הצהרת העקרונות.

אני מצטער שבפגישה האחרונה התגלו חילוקי דעות בנושאים, שאין אפשרות למצוא לחלק מהם כל פשרה. אנחנו נאמנים למחויבות שלנו על-פי הסכם הצהרת העקרונות. בשבילנו האחריות לביטחון חוץ, לביטחון המדינה, היא דבר מרכזי, ולא יעלה על הדעת שצה"ל לא יהיה פרוס לאורך הגבול עם מצרים ולאורך הירדן, והוא יישא באחריות, באחריות כלפי חוץ.

יש לזה נגזרת לבעיית המעברים, הגשרים על הירדן, מסוף-רפיח. בדקתי היום, הייתי במסוף-רפיח וראיתי שתיירים וישראלים העוברים הם כמעט מחצית, קצת למעלה מ-40%, כ-60% הם פלשתינים; אבל יותר מכך, ועוד יותר, מעל גשרי הירדן, מי שחוצה אותם יכול להגיע גם לתל-אביב, ולא יעלה על הדעת שאנו לא נבטיח שמי שעובר הוא על דעתנו ביטחונית, ולא רק הביטחונית, מבחינת היותו תושב השטחים.

והדבר השלישי קשור בגודלו של אזור יריחו. אני חושב שהיו לנו הבנות באוסלו – ואני חושב שהיה ניסיון לחרוג מהן – וההבנות כללו מציאות שאזור יריחו לא יכלול יישובים ישראליים ומתקנים צבאיים מסוימים. כתוצאה מכך לא יכולנו להגיע לסיכום, כל עוד בעיות אלה ובעיות אחרות, אבל אלה העיקריות שבהן, לא תיפתרנה.

אנחנו מאמינים שהעמדות שלנו מעוגנות בהסכם הצהרת העקרונות – – –

קריאה:

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

– – – כדי לתת לנו את הביטחון ולאפשר, מצד אחר, תחילת הפתרון בינינו לבין הפלשתינים, בינינו לבין אש"ף כמייצגם.

אני יודע שזו תקופה רגישה, תקופה רגישה קודם כול משום שהגורמים הקיצוניים במחנה הפלשתיני, ה"חמאס", "הג'יהאד האסלאמי" וארגוני הסירוב, רוצים לקעקע את ההסכם.

יהושע מצא (הליכוד):

למה החזרתם היום את 200 המגורשים?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

והדרך שלהם – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לימור לבנת. חבר הכנסת מצא, על זה השיב לך השר רמון הבוקר. בואו נסיים.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני מציע למי שמייצג מפלגה שהיתה בממשלה ולא העזה לגרש אחד אחרי ועידת-מדריד, עד יולי, שישב בשקט.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

הם עשו שם אוניברסיטה. נתת להם שנה של — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, היתה לך היום הצעה בנושא הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

כן, אבל הוא לא היה.

היו"ר ש' וייס:

מה זה "הוא"? זה ראש הממשלה.

יהושע מצא (הליכוד):

200 טרוריסטים החזרתם היום. הם קיבלו מאסטר בטרור. בשביל מה שלחת אותם לשם?

היו"ר ש' וייס:

תשובה קיבלת, זהו.

יהושע מצא (הליכוד):

החזרת אותם אחרי בית-ספר.

היו"ר ש' וייס:

מספיק, חבר הכנסת מצא.

רון נחמן (הליכוד):

למה גירשת אותם?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

200 טרוריסטים, שאתם לא העזתם לגעת בהם.

לימור לבנת (הליכוד):

יהושע מצא (הליכוד):

רון נחמן (הליכוד):

למה הוא גירש אותם?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה רוצה לצאת? תעשה את זה לבד. למה שאני אוציא אותך? תעשה את זה בהתנדבות.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

התקופה היא רגישה. מטרתם של אלה לפגוע בישראלים. אני חושש, שאם בעבר הם ניסו לפגוע יותר באנשי צבא, היום – יותר באזרחים, באזרחים בשטחים, מסיבות שאני לא אפרט אותן כאן, לחזק את הכוחות שמתנגדים להסכם.

לימור לבנת (הליכוד):

חושש?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

ואני אומר לכם: היום המטרה שלהם, של מבצעי הטרור הפלשתיני, המבצעים היום את הטרור הפלשתיני כנגד ישראלים, היא לטרפד את ההסכם הקיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם המתנחלים.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא עוזר לי, חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דראושה, אנא.

גון שגב (צומת):

היו"ר ש' וייס:

למה אתם מפריעים, אתם לא מעוניינים שראש הממשלה יפרוס את הדברים? חבר הכנסת דראושה, זה בדיוק מה שהיה חסר עכשיו. חבר הכנסת גון שגב, אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית, ותעזוב את האולם. יש גבול להשתוללות, מהבוקר.

(חבר הכנסת ג' שגב עוזב את אולם המליאה.)

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

ואלה שהגיבו ברצח ערבים חפים מפשע משחקים לידיהם, וגם אחרים, ולא אפרט.

לכן, יש לנו דרך שונה משלנו, לנו יש עמדות שעליהן נעמוד. הן נגזרות מהתחייבויותינו על-פי הסכם הצהרת העקרון. הוא ההסכם שמחייב אותנו על-פי פרשנותנו. ואני מאמין ומקווה שיגיע הזמן, ולא ירחק היום, ונגיע להסכם ונממש את השלב הראשון, ונוכיח שיכול להיות גם אחרת. נוכיח שיכול להיות גם אחרת.

אני יודע, הדרך לפתרון רצופה מכאובים, מכאובים הנגרמים על-ידי אלה שמתנגדים להשגת היעד שהדרך מובילה אליו. ולכן אנחנו נמשיך בדרכנו. תצטקו, תפריעו, תעשו הפגנות –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא מזיז לי.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— תקראו לי בכל הכינויים — —

שאול יהלום (מפד"ל):

מותר להתבכין?

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאול יהלום, אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית. עזוב את האולם.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני רואה לעצמי ולממשלה – – –

הי"ר ש' וייס:

תעשה את זה.

שאול יהלום (מפד"ל):

רק שאלתי אם מותר להתבכין.

הי"ר ש' וייס:

תסלח לי, אני נהגתי כלפיך בשיא האיפוק כל השנה וחצי מאז אתה כאן. אני ביקשתי ממך לעזוב את האולם. הוא יעשה את זה בנחת. הוא מחנך, והוא יעשה זאת. אל תעזרו לי. מספיק קשה לי בלי העזרה שלכם.

חבר הכנסת שאול יהלום, שמעתי אותי? אתה שומע אותי, או לא?

שאול יהלום (מפד"ל):

אני רק רוצה לומר – – –

הי"ר ש' וייס:

אל תאמר כלום. עכשיו עזוב את האולם.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

תעזוב את האולם. ברור לך? תמיד יש לו מה לומר. שנה וחצי אני מתאפק אתו.

שאול יהלום (מפד"ל):

שנה וחצי?

היו"ר ש' וייס:

שנה ורבע. שלום.

תפסיקו. לא נאה בדיון כזה ככה להתנהג.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני רואה לעצמי ולממשלה זכות וחובה למצות את הסיכוי, להתחיל בפתרון, הפתרון הארוך בן 100 השנים בין הפלשתינים לבינינו, בשלבים, בצעדים מדודים, מתוך תקווה ואמונה שיש לכך סיכויים, והסיכון במהלך הזה הוא פחות מאשר במהלכים שהיו בעבר והוכיחו את עצמם.

אני זוכר כמה אנשים חשבו שלחזור לקו הבין-לאומי עם מצרים זה אסון, זה סיכון עתיד המדינה – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מוטה גור.

רחבעם זאבי (מולדת):

חיים בר-לב.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— ומה לא נאמר על זה? והוכח אחרת. הוכח אחרת, לפחות ארבע-עשר שנים ומעלה.

לימור לבנת (הליכוד):

ארבע-עשרה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

ארבע-עשרה. תודה. את התיקון הזה אני מקבל.

ולא אזכיר עוד מה אמרתם על הסכם הפרדת הכוחות עם סוריה, שחצי שנה זה לא יחזיק. כמעט 20 שנה, במאי הבא, 18 שנים בלי פיגוע אחד ברמת-הגולן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז למה לשנות?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

ומה אמרתם כאשר יצאנו למלחמה בלבנון — — —

דוד מנע (הליכוד):

מה אמרת? להדק, להדק. אדוני ראש הממשלה, מה אמרת?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

תסלח לי, לא אני יזמתי את המלחמה הזאת. עזוב את זה, עזוב את זה.

דוד מנע (הליכוד):

אז למה אתה חוזר על זה?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אני אומר, מה אמרתם כאשר הוצאנו 15,000 חיילים מהבוכ הלבנוני? וכל פעם היו הפחדות מכיוונים מסוימים, ואיומים. לא שבבת-אחת ניתן לפתור את כל הבעיות, לא שיש פתרון הרמטי נגד הטרור. השאלה היא באיזה כיוון הולכים, בכיוון של סיכוי גדול יותר לשלום, סיכוי ליתר רגיעה, למניעת עליית כוחות קיצוניים, לסיוע לכוחות יותר מתונים. הכול יחסית בחיים.

לכן, אנחנו נמשיך בדרך שלנו מתוך אמונה, מתוך הכרה שזו הדרך להגיע לפתרון הבעיה, לקידום השלום, להרחבת השלום עם המדינות הערביות השכנות ולתחילת סיומו של הסכסוך הערבי-הישראלי.

אני מציע להעביר את כל ההצעות לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לראש הממשלה ושר הביטחון.

חברי הכנסת, כמקובל, יש לכלל הצעה הצעה אחרת – – –

אלי דיין (העבודה):

אולי אפשר לוותר על זה.

היו"ר ש' וייס:

אני מרשה לך, חבר הכנסת אלי דיין, לפנות עכשיו אל כל הבית. אם יסכימו, נקיים מייד הצבעה. בבקשה, קח את המיקרופון לחצי דקה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה?

היו"ר ש' וייס:

הוא רוצה לפנות שתוותרו.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

לא מסכימים? תודה רבה, שב.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה, מה קורה פה?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, לא מסכימים. גמרנו.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

עכשיו את גם צריכה לצעוק? אי-אפשר לדבר?

אנחנו נערוך הצבעות אחרי שנשמע את כל הנימוקים. כיוון שיש פה הסכמה להעביר את כל ההצעות לוועדה, מי שזמנו לחוץ לא חייב להישאר אתנו למשך שש-שבע דקות אלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה קורה פה? צריך לנהוג לפי התקנות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד מבקש להציע במשך דקה להוריד את הצעתו של חבר הכנסת יגאל ביבי. אחר כך חברת הכנסת גוז'נסקי תציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זאבי.

מיכאל איתן (הליכוד):

צריך לנהל את הדברים לפי תקנון הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מקיימים את התקנות באופן יוצא מהכלל.

בבקשה, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד ראש הממשלה, הייתי מודה אם היית מקשיב. אני שואל – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע. רבותי, אין פה חובה. כל אחד ינהג לפי אפשרותו. תציע את הצעתך, חבר הכנסת בא-גד, יש לך דקה. נקודה. מי שרוצה – יישאר.

יוסף בא-גד (מולדת):

כמצביא בעבר, אני שואל אותך: 1. ואם לא? 2. אני רוצה להגיד לך "יישר כוח" על עמידתך נגד מסירת הגשרים. אני מקווה שתתמיד. 3. שאלתי ואני שואל: האם החזרת מגורשי ה"חמאס" הותנתה בביטול הטרור על-ידי ה"חמאס"? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עכשיו חברת הכנסת גוז'נסקי מציעה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זאבי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זאבי, כאשר הפנייה היא בעצם לממשלה להשתדל לקצר את הסחבת, כדי למנוע באמת מהקיצוניים משני הצדדים להרוס את המהלך החשוב שבו החלה הממשלה הזאת.

אני רוצה להדגיש, שאם כוחות הצבא והמשטרה לא יפעלו כלפי המתנחלים, שיורים והורגים אזרחים חפים מפשע, ולא ישתמשו נגדם בכל האמצעים, התוצאה תהיה הפיכת השטחים לאזור של תוהו ובוהו, ואין ספק שההשפעה תהיה השפעה חוזרת גם לתוככי מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת טמקין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גון שגב.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

אתה מוותר משום שהוא הסיר את עצמו. טוב.

חבר הכנסת נתניהו מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דראושה. ואני מודיע: דקה. אין אפשרות אחרת. הצעה אחרת זה דקה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר-הכנסת דראושה, ובהזדמנות זו להתייחס לדברים שאמר כאן ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

הכול במסגרת דקה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ראש הממשלה התגאה בזה שהוא גירש, והוא גער בממשלה הקודמת שלא גירשה מספיק. ייתכן. אבל להתגאות בסוג הגירוש הזה, כשהוא מגרש ומחזיר – אני לא הייתי מתגאה. משום שכשהוא מחזיר הוא בונה אותם כגיבורים, הוא מחזיר אותם אחרים, לאחר שהם קיבלו אימון עצום בטרור, אצל ה"חזבאללה". הוא מוסיף חטא על פשע בזה שהוא מעקר את הנשק האפקטיבי ביותר שיש לנו, שהוא, לכל הדעות, הנשק על הגירוש. אין שום הרתעה היום בגירוש, כי כל מגורש יודע שהוא יוחזר.

לכן, אני אומר לראש הממשלה: גירוש כזה לא היית צריך כלל לעשות. אם היינו יודעים שכך תעשה, עדיף היה לא לגרש. ואומר לך עוד דבר: לא משחררים מחבלים, ולא מחזירים מחבלים. משאירים את המגורשים בחוץ, ומשאירים את המרצחים בפנים כלואים בכלא.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אסעד אסעד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. היום התפרסם בעיתון "ידיעות אחרונות" ריאיון עם מפקד גזרת חברון, קצין בכיר בצנחנים, שאומר: "המצב כאן מסובך כמו שלא היה מעולם. אף פעם לא עמדתי בפני משימה כל כך מורכבת, עם הרבה היבטים, ואי-אפשר להסתכל עליהם דרך כוונות של רובה". כאן מפקד בכיר בצה"ל, שאני מעריך שהוא מתמודד לא בפעם הראשונה עם האינתיפאדה במשך שש שנים. אבל ממשלת ישראל, בחודשיים האחרונים, אחרי ההסכם האומלל הזה, הביאה את מפקדי צה"ל למצב שאין להם תשובות. אני בטוח שלקצין הבכיר אין תשובה, כי גם לממשלה אין תשובות.

ביקרתי לפני שבוע ביריחו, גם שם אין תשובות. הגיע הזמן שהממשלה תדבר עם מפקדי צה"ל, מפקדי צה"ל היקרים, ותיתן להם תשובות אמיתיות על מה שקורה בשטח.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אסעד. חברת הכנסת לימור לבנת מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל. בואו נעשה ניסיון שזה יעבור בנחת בקטע הזה, בריסון, בריסון.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראש הממשלה הופיע כאן היום כפרשן ולא כראש ממשלה. הוא הסביר לנו שהוא חושש שיהיו פיגועי טרור, במקום להודיע שהוא יעשה והממשלה תעשה כל מה שצריך נגד הטרור.

אבל ראש הממשלה הזה הופיע כאן היום כמי שכבר יודע שהוא איבד את אמון העם. אבל היום הוא איבד גם את העצבים, לא רק את אמון העם. ראינו כאן את ראש הממשלה מאבד את העצבים שלו, איך הוא לא עומד בלחצים – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, זו הצעה לסדר.

לימור לבנת (הליכוד):

כן, זו הצעה לסדר. ואנחנו שמענו איך חבר הכנסת אבי יחזקאל, שאת הצעתו אני מבקשת להוריד מעל סדר-היום, מסית, מדיח, מעליל עלילות דם ומוביל יחד עם הממשלה הזאת למלחמת אחים בין שני חלקים בעם, לקיטוב ולקרע בציבור כולו. לכן אני מבקשת להסיר את ההצעה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שלמה בניזרי. אני לא יודע מה עשית לו, חבר הכנסת בניזרי. היית כל כך סולידי. העיקר – עוד דקה להרביץ "ספיץ".

דוד מנע (הליכוד):

חבר הכנסת בניזרי יודע שזה רק אמצעי טקטי.

היו"ר ש' וייס:

אסטרטגי.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני ראש הממשלה, על-פי בדיקה שקיימתי, הפעם האחרונה שביקרת ביישובי יהודה, שומרון וחבל-עזה היתה ב-1981, באספת בחירות להסתדרות באריאל. זה 12 שנה לא ביקרת ביישובי יש"ע, לא כשר ביטחון ולא כראש ממשלה. אני קורא לך לקיים ביקור ביישובי יהודה, שומרון וחבל-עזה, להיפגש עם התושבים, לבדוק ולשמוע את מצוקותיהם, כפי שאתה נפגש עם כל תושבי ישראל.

יהודה, שומרון וחבל-עזה מגינים עלינו ואנחנו מגינים עליהם, והם ככל היישובים וככל התושבים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת בני בגין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראש הממשלה מנה בנאומו את נקודות המחלוקת בין יאסר ערפאת, מפקד אש"ף, לבינו, כפי שהתגלעו בקהיר. אני הבנתי מן הנאום, שאלה נקודות המחלוקת, וכל הדברים האחרים מוסכמים.

ראש הממשלה אמר ואומר כי הוא עומד על כך של ישראל תעמוד הזכות של מה שקרוי "מרדף חם". אבל ראש הממשלה הודיע בכנסת לפני שבועיים כדלקמן: מרדף חם אצלנו זה לא רק לעת אירוע אלא לסיכול אירוע, כלומר מרדף חם מקדים, כלומר הזכות לשלוח את כוחות הביטחון לחבל-עזה וליריחו על סמך מידע שמתארגנות חוליות טרור.

היות שראש הממשלה התחייב בפני הכנסת שלא להרפות מעניין המעברים והגבול בשטח יריחו, אני מבקש שהוא יתחייב שהסעיף הזה כך יוכנס בהסכם המפורט עם אש"ף, אשר עומד, לצערנו, להיחתם. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת בני בגין. אנחנו עוברים להצבעה. נא לשבת.

חברי הכנסת, ראש הממשלה הציע להעביר את כל ההצעות לוועדת החוץ והביטחון. לכל הצעה יש הצעה נגדית. אני מציע שנצביע בצוואתא. הרי אנחנו מבינים את הפרינציפ.

חברת הכנסת לימור לבנת, ברשותך, אני רוצה לומר לך משהו. קשה להיות ראש ממשלה בישראל בימים אלה וקשה לעמוד מול אולם שכל הזמן מפריע; תאמיני לי, קשה מאוד.

דוד מנע (הליכוד):

קשה לשמור על העצבים.

היו"ר ש' וייס:

כולנו רק בני-אדם. אני יושב פה חמש שנים, ארבע שנים בתור סגנו של חבר הכנסת דב שילנסקי ושנה ורבע כיושב-ראש. יותר ויותר קשה להופיע בבית הזה. אנחנו צריכים להתרסן, למרות הוויכוח.

לימור לבנת (הליכוד):

נורא קשה לשמוע את הדברים.

היו"ר ש' וייס:

כל אחד מעיר הערה, יחד זה מתלקח לבעירה. ההצבעה החלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

על-פי התקנון, אדוני, צריך לשאול אותנו אם אנחנו מסכימים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה לקצר. האם יש מישהו מבעלי ההצעות שלא מסכים להעברה לוועדה? אין.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מוכן – לכל הוועדות, לרבות הוועדה למעמד האשה, חוץ מוועדת החוץ והביטחון, כי שם הכול נקבר.

היו"ר ש' וייס:

לגבי ההצעה של חבר הכנסת זאבי יהיה דיון בוועדת הכנסת. היתר יעברו לוועדת החוץ והביטחון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זכותו של חבר כנסת שכל ההצעות תידונה בוועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, כדי לזרז את התהליך של הטיפול בנושא, אנחנו נעביר זאת לאט לאט לוועדת הכנסת, אשר לאט לאט תחליט לאיזו ועדה, וכך נתרום תרומה קונסטרוקטיבית לטיפול בנושא. תודה רבה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 44

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

44 בעד, שלושה נגד, אחד נמנע. כל הנושאים יועברו לוועדת הכנסת, כדי שהיא תתחבט לאיזו ועדה להעביר את הנושא.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אני מבקשת – – –

היו"ר ש' וייס:

כן, מה קרה, גברתי?

אסתר סלמוביץ (צומת):

רציתי להצביע בעד.

היו"ר ש' וייס:

45 בעד. תודה רבה.

כן, חבר הכנסת אלי דיין, דקה להצעה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, על דעת חברי חבר הכנסת קצב, יושב-ראש סיעת הליכוד, וחבר הכנסת רן כהן, יושב-ראש סיעת מרצ, ועל דעתי, ועל דעת עוד כמה חברי כנסת שפנו אלי, גם על-פי בקשת עובדים של הבית, שצריך להתחשב בהם, אני מציע ליושב-ראש להפסיק את הדיון, כי היום מדליקים נר שמיני של חנוכה. מיצינו את היום, הוא היה די עמוס.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מודה לחבר הכנסת אלי דיין. אני מודיע שאני לא אפסיק, ואני אומר מדוע: א. אין הסכמה; ב. אני פונה מאז בחירתי לכל יושבי-ראש הסיעות וראשי הקואליציה והאופוזיציה לעשות משהו שנוכל לקיים פה סדרי בית, שלא נשב כל ימי שני, שלישי ורביעי עד שתיים אחרי חצות, למשל כמו לקצר את הנאומים. אני לא מקבל שום תמיכה.

מכיוון שאין הסכמה, אין מנוס, ואנחנו צריכים להמשיך לקיים את הדיון. תודה רבה. סדר-היום נמשך כמו שנקבע. גברתי, בואי תחליפי אותי. עכשיו אנחנו ממשיכים, ממש כמו שקבענו.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – רוב להבעת אי-אמון)

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הנושא הבא, הצעת חוק תתל"ט – הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – רוב להבעת אי-אמון). אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת זנדברג להנמקה מהמקום. בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, מטרת הצעת החוק היא לתקן את חוק-יסוד: הממשלה, שטרם נכנס לתוקפו. אבל המטרה היא להתאים אותו לטייטה ולנוסח שהיה והונח על שולחן הכנסת בכנסת הקודמת ושונה בלחץ סיעות קטנות בעלות משקל גדול, בקריאה השנייה והשלישית.

על-פי הצעת החוק שאני מציע, יידרש רוב של 70 חברי כנסת על מנת להביע אי-אמון בממשלה. אולם, אני רוצה לומר כאן, שאני מסכים גם למספר נמוך יותר, 65 ומעלה, אם זו תהיה הבעיה, ובלבד שהתיקון הזה ותיקון אחר שהכנסת תמכה בו, לפחות בקריאה טרומית, לגבי שחרור ראש הממשלה מהצגת שרים וקבלת אישור הכנסת לגבי השרים שלו, יתקבלו ויעברו.

אני מבקש לציין, שהצעת החוק עולה בקנה אחד עם הצעת חוק של ממשלת ישראל אשר הועלתה כאן, נדונה, ולצערי הרב טרם מצאה הממשלה לנכון להביא אותה להצבעה בקריאה ראשונה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, קודם כול אני מודה לך על שהסכמת לעשות את הפסק-זמן קודם. אתה באמת עוזר לנו כל הזמן. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כיוון שהצעת חוק פרטית זו חופפת וזהה להצעה שהוגשה מטעם הממשלה ופורסמה ברשומות כהצעת חוק מס' 2155, אין התנגדות לממשלה להעביר הצעת חוק פרטית זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת גוז'נסקי מציעה להסיר; בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חבר הכנסת זנדברג, אני חושבת שההצטרפות שלך להצעת החוק הממשלתית היא איזו הוכחה חשובה מאוד לציבור הישראלי שעדיין חי באשליה, אותו חלק בציבור שחי באשליה שצומת מייצגת מפלגה שחרתה על דגלה את הדאגה לדמוקרטיה בישראל.

אליעזר זנדברג (צומת):

היו"ר ש' וייס:

אבל זו לא דרך ויכוח. אם אתה כבר מפריע, סימן שכלו כל הקצים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה יודע שיש ויכוח על זה. ההצעה שלך מבטאת את הכיוון הברור מאוד של הכנת הדרך, ואני לא אומרת שאתה היחיד בדעה הזאת, אתה לא היחיד בדעה הזאת. אבל גם צומת חושבת שהמשטר הישראלי הנוכחי הוא יותר מדי דמוקרטי, גם צומת חושבת שצריך לתת לראש הממשלה עוד יותר סמכויות ולקצץ עוד יותר את סמכויות הכנסת, בין היתר את סמכות הכנסת לפטר את ראש הממשלה ולפטר שרים.

לכן אני מציעה לכנסת להצביע נגד ההצעה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – רוב להבעת אי-אמון). מי בעד? מי נגד? אני מצרף את קולה של סגנית יושב-ראש הכנסת.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 8

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון רוב להבעת אי-אמון)

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

תשעה תומכים, שמונה מתנגדים, נמנע אחד. לפיכך, ההצעה עברה, וחבר הכנסת בני טמקין יסביר לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי למה היא עברה.

הצעת חוק עבירות מחשב, התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת ז' המר)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק תת"רע"ג – הצעת חוק עבירות מחשב, התשנ"ד-1993. יציג את הצעת החוק חבר הכנסת זבולון המר; בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בעקבות חדירות למחשבים, פנה אלי עורך-הדין גדי אופנהיימר והסב את תשומת לבי לצורך הדחוף בחקיקה בתחום זה. כל פיתוח טכנולוגי או מדעי מחייב בדרך-כלל גם התאמות והיערכות של מערכות המשפט, כך גם בנושא המחשבים. התפתחות המחשוב שיפרה את מהלך החיים בתחומים רבים, אולם יצרה גם כר נרחב של התנהגויות מזיקות הפוגעות באינטרסים חברתיים וכלכליים של החברה.

בשני תחומים חשובים הקשורים למחשוב נעשתה חקיקה שעונה על הצרכים. תחום ראשון הוא מתן הגנה למפתחי תוכנה ולבעלי תוכנה. הכנסת קיבלה בשנת 1988 תיקון בחוק זכויות יוצרים, המקנה לתוכנה אותה הגנה שמוענקת ליצירה ספרותית, ואומנם יש כיום הכלים המשפטיים הדרושים למניעה של העתקות תוכנה.

התחום השני הוא הגנת הסודיות של נתונים אישיים במאגרי מידע. החוק אוסר שימוש במידע שלא למטרה שלשמה נאסף המידע ומגביל העברת מידע בין גופים ציבוריים.

אולם, החוק עוסק רק באספקט של בעל המאגר ולא בהיבט של אותם אנשים שחודרים למאגרי מידע ללא רשות. באלה ובאחרים מטפלת הצעת החוק כך שגם אם החקיקה של הגנת הפרטיות קיימת, קיימים עדיין מישורים מספר המשוועים לחקיקה, כמו למשל: שינוי, שיבוש, או המצאה של נתונים והשתלה שלהם בתוך מחשבים, חדירה בלתי מוסמכת למאגרי מידע של הזולת, הפצת וירוס שפוגע במועד מסוים במחשבים רבים, שינוי וזיוף מידע כדי לזכות בטובת הנאה, שימוש בלא רשות במשאבי מחשב יקרים או תוכנות, לרבות קשר למחשבים בחוץ-לארץ. בכל אלה רק לעתים נדירות ניתן להגיש כתב אישום.

הדבר לא נוגע לחדירה שהיתה למחשב המפד"ל בכנסת, מפני שנשוא החדירה היה מכתב, ומכתב מוגן על-ידי חוק הגנת הפרטיות, שאוסר עשיית שימוש במכתב ללא רשות. אבל לו היה מדובר בנתונים שאינם בגדר מכתב, אין סעיף חוקי שאוסר את המעשה.

חברי הכנסת, כאמור, במרבית המקרים, על אף הנזק שנגרם לחברה, אין ההתנהגות הפסולה מהווה עבירה על-פי החוק הקיים, מפני שתוכנה ומידע הם ישויות ערטילאיות, בעוד רוב חוקי העונשין הקיימים מתייחסים לישויות מוחשיות. חדירה למחשב לצורך לקיחת מידע ממנו נעשית בדרך של עיון או העתקה ולא נטילה פיזית, והמידע המקורי נשאר גם בידי הקורבן. לכן, חדירה למחשב ושימוש במידע אינם נופלים בגדר עבירת הגנבה, גם עבירות זיוף או מרמה, שאינן מתאימות בדרך כלל לעבירות מחשב. לכן יש לשנות מצב זה בהקדם על-ידי חקיקה ספציפית, כפי שעשו מדינות מערביות רבות.

מטרת הצעת החוק היא למנוע התנהגויות פסולות הן למטרות של רווח אישי, ואז העונש חמור יותר, והן אם נעשו כספורט – להפגין יכולת טכנית, להקניט, לעשות מהומה.

על מנת לאפשר פיצוי לניזוק מעבירות המחשב, קובעת ההצעה כי כל מעשה אסור ייחשב גם כעוולה אזרחית בנזיקין.

גברתי היושבת-ראש, בסיום דברי אני רוצה להתייחס לדברים של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, עורכת-הדין יהודית קרפ, שאמרה שהצעות החוק של חברי הכנסת בתחום החוקים הפליליים נעשות בצורה אקראית, ותיקון החוק נעשה שלא בצורה שיטתית, כך שבמצב זה, היא אומרת, המשפטים נאלצים רק לכבות שרפות, ואין להם זמן לעסוק בחקיקה הפלילית הצריכה לבוא כהצעת חוק ממשלתית.

אני מסכים, כי עקרונית חוק מחשבים מקיף צריך להיות מטופל ביוזמה ממשלתית. אולם, חברי הכנסת, שימו לב למחדלי היוזמה הממשלתית בתחום עבירות המחשב. משרד המשפטים הכין הצעת חוק ב-1987; טיוטה שנייה – ב-1991; שלישית – ב-1992. היום אנחנו כבר כמעט ב-1994 וההצעה הממשלתית איננה מטופלת, ולדעתי אין כל סימן שתוגש לכנסת בקרוב.

לכן הוכנה הצעה זאת, המטפלת באופן ממצה בעבירות מחשב. ההצעה מתבססת בחלקה גם על טיוטת משרד המשפטים. הנושא הזה הוא הדחוף ביותר בתחום המחשבים. פרקים אחרים של חוק מחשבים מקיף הם דחופים קצת פחות, ובהם ניתן אולי להמתין לפתרון של הממשלה.

לסיום אני רוצה לציין, כי לעצם הנחת ההצעה על שולחן הכנסת היה הד רב בקהילת המחשבים בארץ. הנושא עלה לדיון בעיתונות המקצועית וקיבלתי תגובות, בין היתר מחברת י.ב.מ. התגובות האלה ביססו את הבנתי כי קיים קונסנזוס בדבר דחיפות הצורך בחקיקה בנושא. אני מתפלל, מצטער ומוחה על כך שהממשלה איננה חושבת כך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת המר. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חברי, חבר הכנסת זבולון המר, מכבד אני אותך, ומכבד אני הצעת חוק שאתה מגיש, ודאי בשיקול דעת ובמגמה לענות על קשיים, על מחדלים ועל דברים הטעונים הסדר חקיקתי.

נושא המחשבים אכן ראוי להסדר חקיקתי, וכפי שאמרת, במשרד המשפטים עמלים, לא חודשים אלא שנים, כדי ללמוד היטב את הנושא הקשה הזה, הסבוך הזה, הן מפי מומחים לענייני המחשב, הן מפי מומחים בחוץ-לארץ ובארץ שלמדו את הנושא – משפטנים ואחרים – וגם על-ידי מחקר השוואתי מה נעשה בתחום הזה במדינות השונות ובשיטות השונות.

כתוצאה מהלימוד המעמיק, אכן נדחתה ההגשה של הצעת החוק הזאת למליאת הכנסת.

ייתכן שבשל המאמץ שאתה עשית בהעלאת העניין כהצעת חוק פרטית, וייתכן שגם ללא יוזמה זו שלך – לא בדקתי את הדבר לאשורו – מכל מקום הוגשה לי, כשר המשפטים, הצעת חוק מחשבים שלמה, ערוכה היטב, מחושבת, יסודית וטובה, כך אני אומר לפי התרשמותי לאחר עיון ראשון, וכבר העברתי למזכירות הממשלה, כדי שתהיה בפני הממשלה בתוך שבועיים, בהנחה, כך נראה לי, ויש לי יסוד לומר את הדברים לאור העבודה הטובה מאוד שנעשתה, שבתוך חודש ההצעה הזאת תהיה על שולחן הכנסת ותידון.

אני אומר זאת כי אני מחזיק כאן בידי את ההצעה והיא, כפי שאמרתי, שלמה, מחושבת וערוכה היטב.

בהצעת החוק הממשלתית, כפי שתראה ותיווכח כאשר אעביר אותה לעיון, יש פרקים מספר. היא כוללת פרק על עבירות מחשב. מכיוון שבנושא זה דנה ההצעה שלך, רק אומר, שאם ניתן לי להשוות את הגדרת העבירות וההתייחסות לנושא בין הצעת החוק הממשלתית לבין ההצעה שאתה, אדוני, הגשת, מותר לי לומר, בזהירות ובהערכה ראויה, שהצעתך היא עדיין בבחינת בוסר לעומת הפרי הבשל שהוגש לי כתוצאה מעבודה של חודשים ושנים על-ידי מיטב המומחים בנושא זה.

הצעת החוק שהממשלה תגיש לכנסת – אני מעריך שבתוך חודש ודאי אגיש את ההצעה כאן במליאה – כוללת גם פרק בדיני נזיקין. פרק זה הוכן לאחר התייעצות עם ועדה ציבורית בראשותו של השופט

הפרופסור אהרן ברק. ההצעה תואמת את הוראות דיני הנזיקין החדשים שמכנה אותה ועדה. דיני הנזיקין כיום אינם נותנים מענה הולם לפעילות מזיקה ביחס לחומר המחשב. עוולות הגזל והעיצוב מטפלות רק בנכסים ממשיים, וכך גם הסגת הגבול במיטלטלין. יתירה מזאת, אין די בקביעת עוולה אזרחית ללא התייחסות לנושא הנזק והפיצוי. רק אם החוק יתייחס לכל אלה תינתן הגנה אזרחית ראויה לערכים הבלתי מוחשיים המשמשים בעבודת המחשב.

בהצעת החוק הממשלתית קיים פרק על דיני ראיות, והוא מן החשובים ביותר בסוגיית המחשבים, כי על מנת להסדיר קבילותו של פלט מחשב כראיה בהליך אזרחי או פלילי נדרשות הוראות מיוחדות בחוק, וזאת בשל שני כללים בסיסיים בדיני הראיות: הכלל הפוסל עדות שמיעה וכלל הראיה הטובה ביותר. השימוש במחשב מחייב תיקון החוק, כדי לאפשר בתנאים מסוימים, המוגדרים בהצעת החוק הממשלתית, להסתמך על פלט המחשב כראיה קבילה.

נושא אחר הוא האזנת סתר לקווי התקשורת של המחשב – אף הוא מחייב שינוי בהוראות חוק האזנת סתר.

לבסוף, יש צורך לקבוע גם סמכויות חיפוש במחשב על-ידי תיקון מתאים בהוראות פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969. הפקודה האמורה מאפשרת היום רק חיפוש פיס' בחצרים, בחפצים או בבני-אדם. מחשב אינו נכלל אף לא באחת הקטגוריות האלה. על כן, יש לתקן גם את הפקודה האמורה.

לכן, כפי שאני מראה, הנושא הוא מורכב, הוא סבוך, ועם כל הכבוד ליוזמה הפרטית, היא לא יכולה להיערך לבחינת כל ההיבטים האלה בצורה רצינית ויסודית כפי שנעשה הדבר על-ידי משרד המשפטים והמומחים השונים במשך חודשים רבים.

שאלה מרכזית אחרת שניצבה בפני אנשי המקצוע במשרד המשפטים היא שאלת ההיקף של ההגדרות בחוק המחשבים: מה יוגדר כמחשב, כדי שיקבל את הגנת החוק הן בהיבט הפלילי והן בהיבט האזרחי? מה ייחשב כ"פלט מחשב" אשר יתקבל כראיה? מה תכלול תוכנת מחשב. על שאלות אלו ואחרות היו דיונים רבים וארוכים עם מומחים למחשב, עם משפטנים ועם אנשי משטרה.

לעומת כל אלה, מה מוצע לנו בהצעת החוק שאתם מתבקשים עכשיו להצביע עליה? אם מותר לי לומר, תיווכחו שהצעה זו טעונה עוד מחשבה והעמקה רבה.

כך, למשל, נאמר שמחשב הוא או היא מכונה הקולטת מידע. לכאורה, לפי נוסח ההגדרה של מחשב בהצעת החוק שלפניכם, גם מכשיר למדידת לחץ דם ייחשב כמחשב. נאמר בהצעה שמחשב הוא מכונה האוגרת מידע. שאלה היא אם התכוון המציע לכלול גם מזכירה אוטומטית, משיבון, בהגדרת המחשב. מוצע לנו להגדיר כמחשב מכונה מדפיסה מידע. מכונה המדפיסה מידע יכולה להיות גם מכונת כתיבה או מכונת דפוס. אני חושב שלא עולה בדעתכם לכלול אותה בהגדרת מחשב. עוד מוצע פה לפניכם, להגדיר כמחשב מכונה המפיקה מידע. האומנם באמת מתכוונים לכלול בהגדרת מחשב גם מכשירי רדיו, טלוויזיה, או מסרטה או פקס וטלפרינטר?

אני חושב שהדברים ברורים. הוגשה לנו הצעה בנושא מאוד חשוב, שהתכוונה להניע אותנו אולי לפעולה מתוך הדגשה של החסר. אבל משבא אני ואומר לכם, הצעה זו בוסר היא, היא לא ראויה אפילו לפתיחת דיון רציני, עם כל הכבוד, וזאת לפי הכרת מיטב המומחים במשרד המשפטים ומחוצה לו, אז לתמוך בה רק כדי לתת קרדיט לחבר הכנסת, שאני מאוד מכבד, זבולון המר – קשה לי, קשה לי, ולא יכול אני לומר כאן אפילו שזו יוזמה מספקת כדי להניע את הגלגל. כי ברגע שתבוא הסכמה עוד ייתלו בה לומר שהיתה מצדנו נכונות להכיר בהגדרה זו או בסעיף זה לנתון המסוים שישנו.

לכן, גם ההגדרה של העבירות כפי שמוצעת בהצעת החוק היא כללית ביותר. היא לא עומדת בדרישות שסעיף בחוק יגדיר את המרכיבים של העבירה בצורה ברורה, כפי שנדרש בעקרונות דיני העונשין. גם הסעיף שבא להגדיר עוולה אזרחית, הוא סעיף כל כך כוללני, שלא ניתן לעשות בו שימוש של ממש לאחר מכן. ולבסוף, ההצעה לא מתייחסת כלל לדיני הראיות, ולהגדיר עבירות בלי להזכיר את נושא הראיות בתחום הזה משמע להביא דבר לא ערוך ולא מסודר, דבר שלא ניתן לממש אותו.

לכן התלבטתי והתייעצתי הרבה עם המומחים, כי אני אומר לכם בגלוי: הנטייה שלי, כשחבר הכנסת יוזם, ואני יודע שלא עומדים לרשותו של חבר הכנסת כלים רציניים ועוזרים רציניים בכל תחום, אך אם הוא מביא בשורה, והיא ממשית ויכולה להיות יסוד רציני כלשהו להמשך עיבוד בוועדה, אני נוטה להעביר את העניין. במקרה הזה, כל הסכמה להצעה הזו רק תהיה אחר כך נושא לביקורת רצינית עלי, איך הסכמתי שהצעה כזו תעבור.

לכן, עם כל הכבוד והערכה לחבר הכנסת זבולון המר, אני אומר: יש לי הערכה ליוזמה שלך. אני גם מאמין שהיא סיעה בכך שהיא הביאה לזירוז ההליך. אבל אני מודיע לחברי הכנסת, שהצעת חוק שלמה נמצאת ברשותי, שהיא מונחת בפני הממשלה, ובתוך חודש היא תהיה בפני הכנסת, ואני אגיד אז בדברי, כשאציג אותה לכנסת, דברי תודה ושבח לחבר הכנסת זבולון המר, שראה לזרז ולקדם אותנו בהכנת ההצעה השלמה.

אני מבקש, על כן, להסיר את ההצעה מסדר-היום. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, תרשה לי רגע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אני מנסה להציע משהו, מאחר שזה לא עניין פוליטי, ואני רואה שמגייסים להצבעה חברי הכנסת משני הצדדים – חבר הכנסת זבולון המר רוצה להשיב, אז ננצל פרוצדורלית את זה שהוא רוצה להשיב, ונגיד שהוא ישיב במועד אחר, ובינתיים אולי יחד עם המומחים של משרד המשפטים יוכלו להגיע להצעה מוסכמת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין לי בעיה של הצעה מוסכמת בעניין הזה. כמו שאדוני אמר, זה לא עניין פוליטי, זה עניין של טיב, איכות, של הצעת חוק בנושא מסוים. זה לא מילתא זוטרתא, זה לא איזה תיקון קטן פה ושם, זו הצעה שבאה להסדיר בתחום הפלילי את נושא המחשב. ואמרתי – ואמרתי את הדברים מתוך ידיעה והבנה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

הבינותי, שמעתי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – – ואמרתי את הדברים מתוך ידיעה והבנה, שאילו זה היה יסוד לחקיקה, הייתי בא ואומר: רבותי, זה יסודר ויושלם בהצעת החוק הממשלתית, והבה ונעביר את שתיהן. ואתם יושבים פה בכנסת ויודעים שאני נוהג כך כמעט כל יום ומאפשר להעביר הצעות ואומר: בהסכמת החבר המציע, אנא, זה יעבור, ובמקביל אני מעביר הצעת חוק ממשלתית, ושתי ההצעות תידונה יחד. כאן, במקרה זה, אינני יכול כשר המשפטים לתת מלת הסכמה להצעת החוק הזאת, לא היום ולא אם המועד יידחה, וגם אם זה יועבר על-ידי הרוב לוועדה. זה כל העניין.

לכן, אם הרוב רוצה להעביר פרי בוסר זה לוועדה, בבחינת מחווה לחבר הכנסת המר, ניחא. לו היה הרוב אומר לי: אתה יודע מה, אולי יש הצעה יותר טובה, אבל אתם משתהים, אתם לא מביאים את החוק, כפי שאמר חבר הכנסת זבולון המר הנכבד, אני הייתי אומר: אתה יודע מה, עד שתבוא הצעת החוק הגואלת, השלמה, עד שהוועדות הגדולות והחשובות בראשות שופטים עליונים יסיימו את העבודה, תנו לנו בינתיים הסדר, אולי פחות טוב, אבל תנו לנו הסדר. אבל כשאני בא היום לכנסת ואומר: יישר כוחו של חבר הכנסת, אבל מה לעשות ובידי הצעת חוק כל כך ערוכה, כל כך מוסדרת, בעניין שאין בו מחלוקת פוליטית; עברה ועדה בראשותו של השופט אהרן ברק, עברה ועדות אחרות, בסיוע מומחים רבים. היום אנחנו מגישים אותה. עם כל הכבוד – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

נשמע את חבר הכנסת זבולון המר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — עם כל הכבוד, אם אני אומר שהיא תובא בתוך חודש לכאן כהצעה שלמה, אני חושב שהנושא עכשיו איננו אלא נושא יוקרתי יותר מאשר נושא אחר. לכן אמרתי את הדברים במפורש.

קריאה:

לכן הארכת בדברים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני התבקשתי על-ידי היושב-ראש, לכן השבתי. אני מפנה את מקומי לחבר הכנסת המר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זבולון המר, בבקשה.

רבותי, עוד כמה דקות. אני ניסיתי, אולי נגיע להבנה. זה תמיד טוב.

קריאה:

זה ניסוי לא מוצלח, כי בגלל הניסוי שלך נכנסו שלושה חברי הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

הלוואי שעל המקרה הזה תהיה ההתקפה הכי גדולה עלי, אז אני במצב אידיאלי.

בבקשה, חבר הכנסת זבולון המר.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר המשפטים, הבעיה שלי היא לא מי יקבל קרדיט, כפי שאתה מעמיד את זה, ואני חושב שאתה מעמיד את זה בצורה, הייתי אומר: אתה אדם הגון – אז לא הוגנת. זאת לא הבעיה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא אמרתי את זה.

זבולון המר (מפד"ל):

אתה חזרת על זה כמה פעמים.

ההצעה הזאת, אתה יודע שהיא לא בוסר. היא בנויה על ההצעה שלכם, ששבע שנים אתם מעכבים אותה. בנו אותה אנשי מחשבים, לא עוזרים שלי. ולכן אני אומר: אין בהצעה זו דגם. היא לוקחת קטע מסוים שהוא דחוף. אלא שאתם לא רוצים. אתם רוצים לומר: אתה מהאופוזיציה, אתה חבר הכנסת לא תציע את זה, אנחנו נביא את ההצעה. ואני אומר: זה לא יפה וזה לא נכון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת זבולון המר, כמה הצעות של האופוזיציה העברתי?

זבולון המר (מפד"ל):

אני לא יודע, אני לא עוקב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא מתנגד על בסיס של קואליציה ואופוזיציה. אמרתי – – –

זבולון המר (מפד"ל):

אני אומר פה לחברי הכנסת: בעוד חודש לא יהיה חוק של הממשלה. זה לא נכון. שבע שנים לא היה, לא יהיה בעוד חודש. שבע שנים אותו חוק, בשלוש גרסאות, הולך וחוזר, כי זה באמת דבר מסובך. אבל אפשר לקחת קטע ממנו ברגע מסוים, אולי דרכו לשלב אחר כך. אם תהיה הצעת חוק בעוד

חודש, ישתלבו החוקים בוועדה, כמו שאמרת לגבי החוק הקודם. הרי ההצעה לא סותרת את ההצעה של הממשלה, אולי היא לא מקיפה את כולה.

אני פונה לחברי הכנסת שלא לעשות פה חשבון של ממשלה ולהצביע בעד החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 13

נמנעים – אין

ההצעה להסיר הצעת חוק עבירות מחשב, התשנ"ד–1993, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

12 בעד ההצעה, 13 נגד, ההצעה לא התקבלה.

הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל

(תיקון – היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת א' קהלני)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים להצעת חוק תשצ"ח – הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון – היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ג–1993. חבר הכנסת קהלני ינמק מהמקום.

קריאה:

אדוני היושב-ראש, רק אתמול נדונה בקריאה ראשונה הצעת חוק – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

שמעתי גם שמעתי, ואני אתייחס לדברים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת קהלני גם הוא העלה הצעה, וזכותו להעלות אותה, ואם היא תתקבל – שתי הצעות יעברו לוועדה.

קריאה:

עכשיו מובא החוק בקריאה טרומית, ואתמול היתה קריאה ראשונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נמצא הסדר.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, נכון מה שנאמר כאן. הצעה זו הונחה על-ידי ב-17 במאי 1993 ועלתה היום, ושמעתי שבקריאה ראשונה עלתה הצעה, וזאת תקלה כאן, בתוך הבניין הזה. אי-לכך, כיוון ששתי ההצעות דומות, אין צורך להסביר אותן, ואני מקווה שההצעה שלי תצטרף להצעה שכבר אושרה ותלך לוועדה ותאושר, כי בסך הכול ב-17 במאי ההצעה הזו הונחה. אפשר לראות אותה כאן, לפניכם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני תומך בהצעה, לחבר את ההצעה שלו – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להוסיף עוד לפני ההצעה, אני מבקש, על דעת כולם, זה עובר לוועדה, ונבקש מיושב-ראש הוועדה שימצא, אפשר למצוא, את הדרך הפורמלית, אף שההצעה היא בקריאה ראשונה וזאת קריאה טרומית – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

הוא ימצא דרך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני יודע את הדרך. אם הוא לא ידע, אני אהיה מוכן לעזור לו כדי ששתי ההצעות תעלינה, כי חשוב שהצעתו של חבר הכנסת קהלני, דווקא בגלל האישיות שלו, לא תונח בצד. נאפס קודם, עכשיו בבקשה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ג–1993,

לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

יוסי כץ (העבודה):

יש מקום לשיפור בכושר האתלטיקה שלך.

היו"ר ד' שילנסקי:

ראינו איך רצת, חבר הכנסת סילבן שלום, ולא הספקת, אבל בהתחשב בנושא וברצון הטוב שלך, אנחנו מצרפים את קולך כך שתשעה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון – היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אביגדור קהלני, תועבר לוועדת העבודה והרווחה להידון בהתאם למה שאמרת, עם בקשה מיוחדת ליושב-ראש הוועדה.

הצעה לסדר-היום פגיעה בתושבי אור-עקיבא כתוצאה מהתפשטות גזים רעילים

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 2751, של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ: פגיעה בתושבי אור-עקיבא כתוצאה מהתפשטות גזים רעילים. חברת הכנסת סלמוביץ יותר זריזה ממך. אתה רואה? עוד לא הספקתי לשובב את הראש והיא כבר על הבמה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כשבועיים פרצה במחסן מוצרי ספוג וגומי במפעל "קיסריה פולימרים" שבאזור התעשייה סמוך לעיירה אור-עקיבא דלקה שהביאה לפליטתם אל חלל האוויר של ענני גז רעיל שהכיל, בין היתר, מרכיבים קטלניים, ובהם חד-תחמוצת-הפחמן וחומצת ציאניד.

רבים מתושבי העיירה התלוננו על תופעות כגון צריבות, כאבי-ראש ובחילות והופנו לקבלת טיפול אל המרפאה המקומית. שם הובחן כי הם סובלים מהרעלה קלה.

אנשי מחוז חיפה של המשרד לאיכות הסביבה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אדוני השר לאיכות הסביבה, מקובל עלי, אני עוצם עין כשעומדים בחוץ ונושפים את העשן פנימה, אבל גם לעמוד בפנים? אתה יכול לעמוד ליד הדלת, לא אכפת לי. אני מפרגן, כפי שאומרים בלשון הצבא.

יוסי כץ (העבודה):

על-פי מדיניותו של השר, עדיף שלא לעשן כלל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני יודע זאת, אבל גם אני חוטא. אינני יכול לדרוש מאחרים מה שאני לא מצליח להתגבר עליו.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אני מבינה שכבוד השר לאיכות הסביבה גורם לנו לבעיות אקולוגיות במליאה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הכול בא על מקומו בשלום. לא גרמתי לשום בעיות אקולוגיות.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אנשי מחוז חיפה, של המשרד לאיכות הסביבה, אישרו כי אומנם בשעת הדלקה נפלטו אל חלל האוויר כמויות של גזים רעילים ובהם ציאניד. ענני גז אלה נעו עם הרוח אל עבר העיירה, ורק מקץ שעה קלה, עם שינוי בכיוון זרימת האוויר, הוסטו ענני הגז מן העיירה והלאה.

מי שעוקב אחר הפרסומים בעיתונות אינו יכול שלא להבחין בעובדה, שאירועים כגון זה שאירע באור-עקיבא הפכו כבר מזמן לחם חוקנו והם מתרחשים חדשים לבקרים בכל מקום בארץ שבו פועלים מפעלים המייצרים חומרים מסוכנים או מטפלים בהם.

לאחרונה התבשרנו על דליפות גז מצנרת תת-קרקעית הטמונה באזור מפרץ חיפה ועל חיילי בסיס צה"ל הסמוך לאתר לסילוק פסולת רעילה שברמת-חובב החשים אף הם על בשרם את השפעותיהם ההרסניות של כל אותם חומרים מסוכנים הנפלטים מהאתר אל חלל האוויר.

אם לא די בכך, הרי כאן המקום לציין גם את קביעתו החד-משמעית של המשרד לאיכות הסביבה בדבר היות מפעל "פרוטרום", הסמוך לעכו, בבחינת סיכון ברמה גבוהה ביותר לכל המתגוררים בסמיכות אליו.

דומה שאין צורך להוסיף ולציין את כל אותם אירועים המתפרסמים בעיתונות ומותרים על אזרחי המדינה את רישומם, אם המיידית ואם המצטבר, ואין גם כל טעם לפרט אותה רשימה של מפעלים עתירי סיכון הפועלים באין מפריע בסמיכות לריכוזי אוכלוסין.

אדוני היושב-ראש, הכתובת רשומה על הקיר, השאלה היא רק, אימתי יארע אותו מקרה שיגרום לנו להבין, סוף סוף, שיש להרחיק לאלתר את כל המפעלים המסכנים את המתגוררים בסביבתם לאתרים שיועדו לכך? האם נחוצים קורבנות של ממש כדי לגרום לנו להבין, ששוב אין להתעלם מפצצת הזמן המתקתקת בסמיכות לבתינו ומאיימת עלינו ועל ילדינו? האם לא הגיעה העת ליזום תוכנית כלל-ארצית להרחקתם של המפעלים המסכנים את סביבתם לאזורי תעשייה מבודדים, שיוכשרו לכך במיוחד?

ברור לי כי השיקול הכלכלי הוא זה העומד לנו לרועץ. על מזבח יצירת מקומות עבודה ושימורם אנו מקריבים את בריאותנו ואת בריאותם של יקירינו. אלא שדומה כי הגיעה העת להשקיע מעט שיקול דעת, להביא לשינוי התפיסה, ולהוכיח כי ניתן לשמר וליצור מקומות עבודה, ובד בבד גם לקיים אותם מפעלים עתירי סיכון אך חיוניים באופן שהדבר לא יאיים על ריכוזי אוכלוסין.

הגיעה העת להגדיר אזורי תעשייה מיוחדים ומבודדים, שאליהם יועברו כל המפעלים עתירי הסיכון. אזורי תעשייה אלה יאפשרו למפעלים להשקיע במשותף בכל אותם אמצעים וסידורים לטיפול בפסולת רעילה ובשפכים מזהמים, ובכך יקטן גם הנטל הכלכלי על אותם מפעלים.

ניתן לסלול דרכי גישה נוחות ובטוחות, שתאפשרנה הגעתם המהירה של העובדים אל מקומות עבודתם מחד גיסא, ואת שינועם המהיר והבטוח של חומרי הגלם ותוצרתם של אותם מפעלים אל השווקים, אל הצרכנים ואל נמלי הים והאוויר מאידך גיסא. ההיסעים לאותם אזורי תעשייה אפשר שיתבצעו במשותף, וכך ניתן יהיה לחסוך בהוצאות המפעלים ולהבטיח החזר מהיר יותר של ההשקעה הכרוכה בהעתקתם אל אזורי התעשייה המבודדים.

מדינת ישראל אינה משופעת בקרקעות, ועל כן יש הכרח לנצלן בתבונה ובשיקול דעת. מי התהום ההולכים ואוזלים ראויים אף הם לשמירה על איכותם, וכך גם האוויר שאנו נושמים. איננו יכולים להרשות לעצמנו את מידת הזלזול שאנו נוהגים בכל אלה כיום, והגיעה העת לפעול בנדון בטרם נאחר את המועד.

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת לדון בסוגיה חשובה זאת באופן מקיף וממצה, בתקווה שהדיון יביא לתחילתו של השינוי המיוחל. אינני רוצה לחיות את הרגע שבו אמצא את עצמי ניצבת כאן על הדוכן הזה ואומרת: אמרתי לכם. אני מקווה כי נוכל להתעלות מעבר לשיקולים הכלכליים קצרי הטווח, על מנת להתוות דרכים ופתרונות שיניבו פירות בעתיד הרחוק וימנעו תקריות ואסונות העלולים לקרות, במצב הקיים, בכל רגע. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר העבודה והרווחה, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לא שר העבודה והרווחה.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, השר לאיכות הסביבה. שגיאה כזאת. אלוקים גדול בשמים. הכול עוד יכול להיות.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני חושב שתסתבך, לא אתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בדיוק עיינתי בהצעות הרבות שיש עוד לשרת העבודה והרווחה היום, זאת אומרת עד השעה 21:00. עשיתי חשבון.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

שלא תהיינה לאדוני שגיאות חמורות יותר, אז הכול יהיה בסדר. הלוואי שלי לא תהיינה שגיאות יותר חמורות.

אני אשיב, ברשות היושב-ראש, לחברת הכנסת בקיצור נמרץ, קודם כול על האירוע המסוים באור-עקיבא, בקיסריה, ואחר כך שניים-שלושה משפטים על הרקע הכללי של החומרים המסוכנים. נכון, היה אירוע שהיה כרוך בדליפת חומרים מסוכנים, גזים רעילים, לפני כשבועיים, בראשית החודש, ב-2 בדצמבר, כתוצאה משרפה שנפלה במפעל "קיסריה פולימרים", שמייצר מזרנים ואולי עוד משהו. אנשים בעיר, בעיירה, התלוננו על בחילות וכאבי-ראש, לא ידוע על שום מקרה של פגיעה בבריאות. זה לא טוב להרגיש בחילות, כמובן, וגם לא כאבי-ראש. כל אחד מאתנו יודע את זה, אבל אין מדובר אף לא במקרה אחד של פגיעה בבריאות, ברוך השם.

אני רוצה לומר שלושה דברים קצרים, קודם-כול על האנשים שהיו מעורבים באירוע הזה, שטיפלו בו. זה נכון גם לגבי האירוע הזה וזה נכון לגבי רוב האירועים הדומים. גם עובדי המשרד לאיכות הסביבה, גם אנשי מכבי-האש וגם העובדים של המפעל עצמו טיפלו באירוע הזה בצורה טובה מאוד, הייתי אומר בצורה מצוינת, כפי שצריך להיות. בכל מפעל יכולה להיות תקלה, ואומר על זה משהו אחר כך.

אני כבר מקדים ואומר לחברת הכנסת הנכבדה, שהדברים שהיא אמרה יכולים להיות דברים נכוחים למדי, אבל, למשל, מפעל כמו "קיסריה פולימרים" אינו נחשב כלל ועיקר למפעל מסוכן, והוא גם לא יכול להיחשב למפעל מסוכן, כך שכל הדברים החשובים שאמרת אין להם דבר וחצי דבר, לדוגמה, עם המפעל המסוים הזה. הוא אינו יכול להיחשב כמפעל מסוכן מכל בחינה שהיא.

אמרתי מה שאמרתי על האנשים שהיו מעורבים. הם פעלו בצורה מצוינת, בדייקנות, במקצועיות, וכתוצאה מזה האירוע עבר חלף לו בלי פגיעות בנפש, חלילה.

אני רוצה לומר עכשיו משהו על המפעל. לפעמים כתוצאה מאירוע כזה מתגלה שהמפעל הוא באמת מפעל מרושל שאינו מקפיד על ההוראות ואינו דואג לסידורים הנאותים. איני יכול לומר דבר דומה על המפעל בקיסריה, "קיסריה פולימרים". המפעל שבו מדובר מילא את רוב התנאים שהמשרד לאיכות הסביבה הציב לו, כך שאין מדובר במפעל רשלני שאינו ממלא את חובותיו מבחינה זו. העובדה החיובית הזאת, שהמפעל ממלא את רוב התנאים – בכלל, אין מפעלים מושלמים, כמו שאין אנשים מושלמים – גם העובדה הזאת גרמה לכך שנמנע אסון.

יש עוד דברים מסוימים שעל המפעל לעשות, דברים לא גדולים, סגירת גדר במקום מסוים ושיפורים כלשהם במערכות הכיבוי. המפעל יודע בדיוק מה הוא צריך לעשות, והוא גם יעשה את זה, כפי שנוכחנו לדעת, כאשר למפעל הזה הוצבו תנאים מסוימים, והוא נענה לתנאים האלה והוא ממלא אותם.

אני רוצה לומר משהו על הסביבה של המפעל, וחשוב מאוד שהגברת תשמע. אולי נלמד מהמפעל הזה את לקח הול"לים – ועדות לבנייה למגורים. הול"לים לא עברו מן העולם. הן היו בממשלות קודמות, ולמרבה הצער הן נמשכות והולכות גם בממשלה הזאת, אף שהממשלה הזאת התחייבה להעביר את הול"לים מן העולם בהקדם האפשרי ביותר; הלוואי שזה יהיה כך.

מדוע אני אומר את זה? כי הרי מדובר בקרוונים. אם היית במקום, את יודעת שמדובר בקרוונים שהוקמו ממש על הגדר. המשרד לאיכות הסביבה התנגד בשעתו בתוקף להקמת הקרוונים ליד הגדר, אבל זה לא עזר לו, כי היינו אחוזי בולמוס של ול"לים, ואגב, אני לא יכול לומר שהבולמוס הזה עזב אותנו. זה בא ללמד, שמי שחושב שאפשר לעשות דברים בקיצור, מי שחושב שאפשר לעשות דברים ביעילות ומי שמתייחס לנושאים של איכות הסביבה כאילו היה מדובר בעכבות של שווא או של סרק וכאילו מדובר בדרישות שהן מותרות, פשוט אינו יודע מה הוא סח. אלמלא היו הקרוונים על הגדר, כל האירוע הזה – שלא היה אירוע חמור, אגב, יש אירועים חמורים פי כמה וכמה – לא היה מובא לכנסת, כי איש לא היה שם לב, כי לא היו אנשים שהיו נתקפים בחילה וכאבי-ראש וכיוצא באלה מיחושים.

לא שעו למשרד לאיכות הסביבה בשעתו כאשר הקימו את הול"לים. אני הייתי רוצה שכולנו נלמד מזה לקח, גם חברת הכנסת הנכבדה וגם סיעתה. למשל, לא ידוע לי שסיעת צומת, באופן די מפתיע, מתנגדת לחוק ים-המלח כפי שהובא לכאן בזמן האחרון, שגם הוא מעין ול"ל. הרי את מתריעה בשער. בעוד כמה שנים נעמוד כאן ונספוק כפיים על דברים מסוימים שקורים גם שם וגנאים האחד את השני ונחפש את הצוואר כדי לתלות בו את הקולר, אבל איכשהו כולנו היינו מעורבים בזה. צריך להקפיד על כך שכאשר מפעל גדול, קטן, קם, עובד, פועל, צריך להקפיד על כך שהוא פועל על-פי כל התנאים הסביבתיים, כי תנאים סביבתיים אינם מותרות, כידוע, אלא לפעמים מדובר ממש במקרים של פיקוח נפש. מבחינתו של המשרד לאיכות הסביבה, וזו איננה חוכמה לאחר מעשה, השכונה הזאת היה ראוי לה שלא תקום מלכתחילה באותו מקום, ומבחינתנו גם לא אישרנו את הקמתה, אבל

גברו אראלים על מצוקים, גברו הול"ליסטים על אנשי איכות הסביבה, מה שבא שוב ללמד, שלפעמים כאשר הולכים בדרך הקצרה הולכים בדרך מאוד ארוכה ובוודאי בדרך מסוכנת. לפעמים הדרך הארוכה היא הדרך הקצרה, אבל היא בוודאי הדרך הבטוחה יותר.

שני משפטים בעניין ההערות הכלליות של חברת הכנסת. סליחה שאני אומר זאת, אני חושב שבכל זאת צריך לומר דברים יותר מציאותיים, אני לא רוצה לומר: אחראיים. כאשר חברת הכנסת אומרת – להרחיק לאלתר את כל המפעלים המסוכנים לאתרים שמיועדים לכך, אז כבר אמרתי, שלמשל המפעל שמדובר בו, שהוא עילת ההצעה, איננו מפעל מסוכן. אבל אין מפעל, חברת הכנסת, שאין בו חומרים מסוכנים, ובהתפתחות מסוימת החומרים המסוכנים יכולים להיות אפילו חומרים מסוכנים מאוד.

אתן לך דוגמה נוספת. לא מזמן דנו בהרחבה בכנסת, ולא רק בכנסת, בעיתונות, בציבור, בעניין "קוקה-קולה". "קוקה-קולה" איננו מפעל מסוכן. ולכן, כאשר מדובר בחומרים מסוכנים אין מדובר בהכרח במפעלים מסוכנים.

לאן נעביר אותם? הרי זה דיבור בעלמא. אני כבר קצת מנוסה בעניין זה. אם אנחנו מעבירים את המפעלים האלה במרכז הארץ, לא עשינו דבר וחצי דבר, משום שמרכז הארץ הוא היום אזור בנוי גדול אחד, גוש מטרופוליטני צפוף, ואם נשארה עוד כבדת ארץ כדי לנשום, אני מניח שחברת הכנסת איננה מיעצת שגם את החלקה האחרונה הזאת נמלא במפעלים מסוכנים. אבל, במרכז הארץ לא הועלנו דבר וחצי דבר.

שנית, הייתי רוצה לומר שהעיתונות, כבודה במקומו מונח, אבל לא כל ידיעה עיתונאית היא ידיעה שכדאי לבסס עליה תיאוריה. אתן לך דוגמה. למשל, את מדברת על החיילים במחנה שחשים על בשרם, וכל השומע בוודאי זה ייגע ללבו. לכולנו יש חיילים, ולא היינו רוצים, חלילה, שטיפול שיער משערות ראשם ארצה.

אני בטוח שתשמחי לשמוע, שעל-פי בדיקה ראשונית, אני מדגיש: ראשונית, שצריך להתייחס אליה בהסתייגות-מה, כי היא עדיין בדיקה ראשונית, ואני עומד על כך שיהיה מערך בדיקות שלם, כולל, ממצה, מקיף, והוא יימשך כמה חודשים. בדיקה אחת כבר נעשתה לפני כמה ימים. היום קיבלתי את הממצאים, ואני בטוח שחברת הכנסת תשמח לשמוע שמה שנתגלה שם, מבחינת החומרים המזהמים באוויר, זה פי 900 פחות מהתקן המותר. אלא מה? יש שם ריחות לא כל כך נעימים. אני בוודאי לא הייתי רוצה להיות במקום שיש בו ריח לא כל כך נעים – לפעמים, לא תמיד – אבל בין ריח לא נעים לבין סיכון בריאותי עדיין יש הבדל של שמים וארץ, ושם דובר על סיכונים בריאותיים ממש, כאילו חיילים ואחרים מקפחים את בריאותם, לא עלינו, ועל-פי הממצאים הראשונים – לא היה ולא נברא.

יש אתר בארץ למפעלים שאת מכנה אותם "עיתירי סיכון"; בנגב. אבל לדבר על כך שעשרות ומאות מפעלים יעברו לנגב? חוץ מזה, גם הנגב איננו מוכן לקבל אותם. הנגב איננו רוצה להיות פח האשפה של מדינת ישראל, ובוודאי הוא איננו רוצה להיות גם המצבור הגדול והאחד של כל החומרים המסוכנים. די במה שאנחנו כבר מתכוונים להעביר לנגב, והנגב הוא הרבה יותר קטן מכפי שמשערים.

הערה אחרונה, אדוני היושב-ראש, הרבותא הזאת – "אמרתי לכם". חברת הכנסת אמרה: ותזכרו שאמרתי לכם, וכשיקרה חלילה אסון, אז: אמרתי לכם.

אסתר סלמוביץ (צומת):

לא אמרתי את זה בציניות.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אמרת את זה במלוא הרצינות. זו דרך קלה מאוד. אני יכול לעלות כאן על הדוכן ולהגיד: אמרתי לכם, אמרתי לכם, אמרתי לכם, בהרבה מאוד דברים שסבירותם מאוד מאוד נמוכה, ואם זה יקרה פעם, אז אני אגיד: אמרתי לכם. למשל, אני יכול להגיד, שיש סכנה של ברקים בארץ. אנחנו יודעים שהסכנה איננה כל כך מוחשית ואיננה כל כך ממשית. ואם במקרה יכה הברק את מישהו, אני אוכל לבוא לכאן ולהגיד: אמרתי לכם.

השאלה אינה ב"אמרתי לכם". כבר אמרתי בכנסת, ואני חוזר ואומר, בהזדמנות נוכל לפרט יותר – אנחנו נמצאים עכשיו בעיצומו של מאמץ גדול, משותף לכל משרדי הממשלה, פלא פלאים, של הקמת מערך לאומי לטיפול באירועים של חומרים מסוכנים. יש התקדמות מרשימה ביותר – ביותר – גם מבחינת תורת הלחימה, גם מבחינת תורת ההפעלה, גם מבחינת ההצטיידות, גם מבחינת הכשרת האנשים. בפעם הראשונה אנחנו עומדים לקראת תקופה שיהיה בה מערך לאומי לטיפול בחומרים מסוכנים.

אני גם שמח לבשר לבית, שבעוד שבוע, או שבועיים לכל המאוחר, אני פותח את מרכז המידע לחומרים מסוכנים, שהוא מרכז מידע משותף לפיקוד העורף של צבא-הגנה לישראל ולמשרד לאיכות הסביבה. ובמשרד הזה יהיה רוב החומר, כל החומר, על חומרים מסוכנים בארץ, כדי שלא נלך בחושך. כי כאשר מדובר בחומרים מסוכנים, מאוד מסוכן ללכת בחושך. ואז נלך יותר באור. מבחינה זו יחול שיפור רב. אני מודה לאדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. מה אדוני מציע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת סלמוביץ מסכימה?

אסתר סלמוביץ (צומת):

מסכימה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נחכה עד שהשר ישב, ואז נצביע.

הנה, כבר הפעלתי את הלוח.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתה של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ: פגיעה בתושבי אור-עקיבא כתוצאה מהתפשטות גזים רעילים, תעבור לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעות לסדר-היום

אי-הארכת מינויו של יושב-ראש דירקטוריון "מקורות"

היו"ר ד' שילנסקי:

ועתה, הצעות לסדר-היום מס' 2822 ו-2837. אני מזמין את חבר הכנסת סילבן שלום להעלות את הצעתו: אי-הארכת מינויו של יושב-ראש דירקטוריון "מקורות". אחריו – חבר הכנסת יוסי כץ.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שאתחיל, הייתי רוצה לומר שיש בכוונתי להגיש הצעה לשינוי תקנון הכנסת, ולפיה הצעות דחופות יידונו ראשונות. לא יכול להיות שהצעה שתקבל אישור כדחופה תהיה בסוף היום, כשאין פה איש. הרי זה דבר שהדעת אינה סובלת. אני חושב, שאם ההצעות אושרו כדחופות, הן צריכות להיות דחופות ולהיות בתחילת סדר-היום. זה לא שייך לדין כרגע, אבל אני מתכוון לעשות את זה בזמן הקרוב ביותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי, זו סמכותו של יושב-ראש הכנסת, אלא אם הכנסת תתקין תקנה שונה. דעתי האישית, עם כל הכבוד והחברות, שונה מדעתך בעניין זה. אבל אני לא אגזול את זמנם של חברי הכנסת שנמצאים פה, היינו חברך להצעה, חבר הכנסת יוסי כץ, והשר, כדי להתווכח על פרוצדורה.

סילבן שלום (הליכוד):

זה לא עניין של ויכוח, אדוני היושב-ראש. נוצר מצב מסוים, שבו אם אתה לא מגיש הצעה בעניין מדיני, אתה פשוט מדבר מול שני חברי כנסת, כי השעה הופכת להיות מאוד מאוחרת. אבל אם ההצעה אושרה כדחופה, סימן שהיא צריכה להיות דחופה, ולא להימצא בסוף סדר-היום. הדבר הזה לא הגיוני, לא ייתכן, ואני מתכוון להגיש שינוי לתקנון הכנסת, ואני אעשה את זה בזמן הקרוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו דוגמה טובה, ששני חברים, ומאותה תנועה, יש להם דעה שונה בעניין פרוצדורה. זו הדמוקרטיה במיטבה. בכל אופן, אני אנסה, לפני שאתה תפנה, להסביר לך – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אני הבנתי את ההסבר, ויושב-ראש הכנסת דיבר אתי על העניין. אבל השיקול הוא לא שיקול של יושב-ראש. השיקול שנאמר לי הוא – קביעה לפי נוחיות השרים. והנוחיות של השרים, עם כל הכבוד, לא יכולה להיות קודמת לעניין של דחיפות בהצעות בכנסת. אבל אני רוצה לעבור להצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההצעה שלי נוגעת לפיטוריו של יושב-ראש "מקורות", חזי שלח. התפטרותו של חזי שלח – או פיטוריו – גררה גם את התפטרות מנכ"ל "מקורות", נחום אדמוני. אדמוני אמר במכתב ההתפטרות שלו, שהיא נובעת מסולידריות. אומנם, השר צור ביקש ממנו לחזור בו מההתפטרות הזאת, מאחר שייגרם נזק בכך שיתפטר שניים. אבל, אדוני השר, אתה גרמת לזה במו ידיך. לו היית חותם על המינוי, לא היה מתפטר לא זה ולא זה.

באמת צריך להיות דיון בשאלה, האם יש לשר זכות למנות ולפטר יושב-ראש חברה. וזה דיון עקרוני. כי על-פי החוק הקיים, מי שבחר יושב-ראש זה דירקטוריון החברה; הוא ולא אחר. מי שמציע מועמד הוא רק אחד מחברי הדירקטוריון. יכול השר להציע מישהו דרך אחד מחברי הדירקטוריון. אבל השר לא יכול להציע לא מינוי של מנכ"ל ולא מינוי של יושב-ראש. רק הדירקטוריון עושה את זה. אבל לשר יש חתימת קיום; חתימת קיום שמאשרת את הבחירה. ויש לה משקל. ואז השאלה היא, האם יכול השר לומר מראש אם הוא מאריך את המינוי או לא מאריך, אם הוא רוצה למנות את זה או אחר.

יש כאן מצב שצריך להיות ברור – אם השר לא ירצה יושב-ראש ומנכ"ל, החברה לא תוכל לתפקד. מהבחינה הזאת, זה צריך להיות ברור לכל מי שחושב שהוא מבין בכל העניין של חברות ממשלתיות. אם השר לא רוצה את היושב-ראש, לא ניתן לנהל את החברה. ובדרך כלל, לא היה מצב שיושבים-ראש המשיכו כאשר השר לא רצה אותם. באמת, תפקוד ראוי בין השר ובין היושב-ראש הוא מתכון בטוח להצלחה, או לפחות מתכון הכרחי להצלחה.

אבל נשאלת השאלה, אדוני השר, למרות האמור לעיל, מדוע מצאת לנכון שלא להאריך את כהונתו של חזי שלח? האם משום שהוא לא נמנה עם באי ביתך? האם משום שלא אתה מינית אותו?

שר החקלאות י' צור:

"באי ביתך"?

סילבן שלום (הליכוד):

עם באי ביתך, עם קבוצת ההתייחסות שלך.

שר החקלאות י' צור:

אני לא מבין את המושג הזה.

סילבן שלום (הליכוד):

אז אני אסביר לך אותו ביתר פירוט, כאשר זה לא יהיה על חשבון הזמן שלי. זה פשוט עניין של עברית. זה עניין של הבנת השפה.

השאלה היא – האם משום שלא אתה הוא מי שמינה אותו, אלא השר שקדם לך? אולי חשבת שהגיע הזמן למנות מישהו מהאנשים שאתה חושב שהם יותר קרובים אליך? או שמא הכוונה של חזי שלח לעשות מהפכה בכל הנוגע ל"מקורות" היא אשר הניעה אותך לעשות זאת, מאחר שאותה מהפכה פוגעת במה שנקרא "הסקטור החקלאי"? ואם זאת הסיבה או זאת הסיבה, שני הדברים האלה, לדעתי, לא היו צריכים להנחות אותך. לא עניין של רצון אולי לבחור מישהו אחר, ולא בגלל רצון של יושב-ראש קיים לעשות מה שעשה.

כי, בעצם, מה רצה חזי שלח לעשות? חזי שלח רצה לעשות הסכם עלויות, שבו היתה החברה אמורה להתייעל ב-2.5% מדי שנה. הוא לא עשה את זה כי הוא שונא את "מקורות", הוא עשה את זה כי הוא אוהב את "מקורות". הוא עשה את זה כי הוא ידע שרק בדרך הזאת ניתן יהיה להגיע להבראתה של חברת "מקורות". רק בדרך הזאת, שהיא דרך כלכלית נכונה, ניתן יהיה להמשיך את קיומה של "מקורות" במתכונת כלכלית.

אבל, אדוני השר, חברת "מקורות" התרגלה במשך שנים לעבוד בקוסט-פלוס. זה מאוד נוח לעבוד בקוסט-פלוס. כי אין שום סיבה להתייעלות. יש לך הוצאות מסוימות. אתה מוסיף אחוז מסוים, ואתה קובע את המחיר. אין לך שום בעיה עם זה. אבל זאת לא הדרך הנכונה. זאת לא הדרך הכלכלית. האם אתה רוצה להגיע למצב שהחברה לא תנוהל בדרך כלכלית?

הרי בכל עניין מחירי המים – וכבר דיברתי אתך פעם אחרת בעניין הזה – חייב להיות סוף להפקרות הזאת. לא יכול להיות שמחיר המים לחקלאות יופחת. הדבר יביא לסובסידיה של 170 מיליון שקל ב-1993, כאשר בו-זמנית יועלה מחיר המים לתעשייה, ומחיר המים לצריכה ביתית.

כל אזרח בישראל שרואה אותנו עכשיו צריך להבין שאני לא נגד החקלאות, אני בעד החקלאות. אבל השאלה היא, האם החקלאות באה על חשבון האדם שהוא לא חקלאי, או על חשבון התעשייה, שבסופו של דבר מעסיקה הרבה מפעלים.

אני רוצה לומר לך, שהבקשה שלך, שהגיעה לפני כשבועיים לוועדת הכספים, להעלות את מחיר המים לתעשייה ולהוריד את מחיר המים לחקלאות – – –

שר החקלאות י' צור:

זו היתה בקשה של שר האוצר ושלי.

סילבן שלום (הליכוד):

כן, נכון, זו היתה בקשה של שר האוצר ושלך. אני אוסיף שאלה לשר האוצר בסוף דברי. אבל אני חייב לומר, שההצעה של שניכם היא פשוט כניעה מבישה לסקטור החקלאי. הסקטור לא רוצה להתיעל; לא החקלאים עצמם, שהם עובדים בעמל כפיהם מבוקר עד ערב, משקיעים את נשמתם ובסוף צריכים לעבור דרך השיווק המאורגן, שלוקח להם את כל העמלות, ואני לא רוצה להגיד באילו ארגונים לא חוקיים לוקחים עמלות בשיעור כזה, וזה מביא את המחיר לצרכן לדרגה כה גבוהה.

האם אותו חקלאי שמגדל עגבנייה, תפוח-אדמה או כל גידול אחר מקבל את המחיר לצרכן? מקבל 50% ממנו? בגלל כל מיני שרשרות של עמלות, של סוכנים, של שיווק ושל שוק סיטוני וכל הדברים האחרים, הוא לא מקבל את המגיע לו.

הסיבה, אדוני השר, היא לא החקלאים. הסיבה היא כל המבנה של המשק החקלאי, שאתה אחראי לו. המשק החקלאי הזה שפועל בשיטות פרהיסטוריות, לא מבחינת הטכנולוגיה החקלאית, אלא מבחינת השיווק. הקומוניזם כבר נגמר בכל העולם.

אני יודע שצריך תכנון, כדי שלא תהיה מפולת וכדי שנמשיך לגדל את מה שאנו זקוקים לו. צריך תכנון מינימליסטי, צריך פיקוח מינימלי, לא בצורה שבה אתם עושים אותו; לא בצורה שבה כל אדם קשור למשך כל ימי חייו לארגונים שהוא לא יודע בכלל מי הם.

דבר זה מביא לייקור של כל מוצרי החקלאות, ובגלל זה מגיעים למצב של הוזלת המים. אבל, אדוני השר, המים הם מצרך במחסור. בלימודי כלכלה, בפרק הראשון, בשיעור הראשון, מלמדים על תופעת המחסור. למה יש מחיר לכל דבר? כי כמעט כל דבר קיים במחסור. אם היה קיים ללא מחסור, לא היה צריך למכור שום דבר, הכול היה. אבל מאחר שיש תופעת מחסור, יש לכל דבר שווה ערך כלכלי.

מים הם הדבר הראשון. הם המוצר הראשון שבכלל חשבו לתת לו עלות כלכלית. הרי זכור עוד מימי אברהם אבינו איזה מלחמות היו על המים. רועי אברהם, רועי יצחק, מול רועי אבימלך, מול רועי לוט. כבר אז ידעו שלמים יש משקל.

אבל, נשאלת השאלה, מדוע לקחת את המים כדבר עיקרי. וכשאתה מוזיל את המים לחקלאות על חשבון התעשייה ועל חשבון הצרכן הביתי, דבר זה פוגע ברוב האוכלוסייה במדינת ישראל. אלה העוסקים בחקלאות הם בכל מקרה אחוז קטן, אבל לא נגדם אני מדבר. אלה העוסקים בשיווק החקלאי הם אחוז קטן עוד יותר.

יוצא שגם החקלאים נפגעים מזה, כי אומרים להם: אתם מקבלים מים בחצי חינם, בסובסידיה. התעשייה בוודאי נפגעת, ויש זעקות חמס של מפעלי תעשייה נגד ההעלאות המתוכננות. גם הצרכנים הביתיים נפגעים. אומנם אתה מעלה את מחירי הצריכה הביתית מ-77 אגורות ל-90 אגורות, אבל אחרי זה יש גם תיווך של הרשות המקומית. אולי גם לזה היית צריך לשים סוף. מדוע אני צריך לקבל את המים דרך הרשות המקומית? מדוע אני צריך את התיווך הזה? למה אני יכול לקבל חשמל מחברת החשמל, טלפון מ"בזק", ואת המים אני צריך לקבל דרך מתווך? מדוע? זה דבר הגורם לייקור נוסף.

אבל, גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני מגיע עכשיו גם אל שר האוצר. שר האוצר נתן יד גם לעניין של הוזלת מחיר המים לחקלאות והעלאות לתעשייה ולצריכה הביתית וגם לאי-הארכת מינויו של חזי שלח. יכול היה שר האוצר לעמוד על שלו. אומנם זה לא היה מספיק, כי צריך גם את החתימה שלך. אבל ציבורית, לו היה עומד על שלו, לו היה אומר שחזי שלח צריך להמשיך להיות יושב-ראש, רוב הסיכויים שאכן הוא היה יושב-ראש.

אני לא מקבל את ההתבטאות של חזי שלח. להגיד לשר "אוויל", לדעתי אין לזה מקום בשום מערכת של יחסים בין ראשי חברה ממשלתית לבין השר האחראי. לדעתי, על דבר זה באמת לא היה צריך לעבור לסדר-היום. היה צריך לבקשו לחזור בו מדבריו, היה צריך לבקשו להתנצל על דבריו. אבל האם צריך לפגוע בכל החברה ולהגיע למצב, שאני קורא היום כי עובדי "מקורות" מתכננים התארגנות כללית ביום ראשון הקרוב?

אני לא חושש מהעובדים. העובדים לא צריכים לקבוע את הניהול. העובדים צריכים לעבוד. אבל כל האי-שקט הזה שאתה גורם לו בחברת "מקורות", מוטב שלא יהיה. כפי שאמרתי, אם אתה עושה זאת מפני שאתה רוצה למנות מישהו אחר, או מפני שאתה נכנע לסקטור החקלאי, שתי הסיבות האלה אינן ממין העניין.

לכן, אני מבקש ממך עכשיו, לאחר כל הפרסומים האחרונים, לאחר מאמר מערכת היום בעיתון "הארץ", לאחר שכל העיתונים מלאים בעניין הזה, תעשה שיקול נוסף, תחשוב מחשבה נוספת, לא להיפטר מהמנכ"ל ומהיושב-ראש במכה אחת. צריך לקרוא אותו לסדר וצריך לבקש ממנו לחזור בו מדבריו. אבל צריך להגיע למצב שהאדם הזה יחזור להיות יושב-ראש, שהמנכ"ל יישאר, שהחברה תישאר בהסדר העלויות ותגיע להבראה כלכלית. זאת, למען ייטב לכל הציבור במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אני מזמינה את המציע הבא, חבר הכנסת יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, יכולתי לעשות מלאכתי קלה ולתקוף את השר ללא רסן על צעדיו, אבל זו איננה דרכי. אני רוצה להסתכל בעיניים לכל אחד ואחד מעובדי חברת "מקורות", לכל אחד ואחד שמשק המים חשוב לו, ולומר להם שעשיתי הכול כדי לנסות ולשכנע את

השר לחזור בו מצעדו; הכול כדי למנוע משבר בענף המים; הכול כדי למנוע הרס של חברה ותיקה וחשובה, חברת המים הלאומית.

אני לא רוצה לשלוח חצים לעברך, אדוני השר. אני רוצה בפירוש לשכנע אותך לשנות את החלטתך. דע לך, רק אדם בעל כושר מנהיגות מסוגל לשקול את צעדיו שנית ולהחליט באופן אמיץ את ההחלטה הטובה ביותר לטובת המדינה ומשק המים.

מי הוא חזי שלח שאנחנו מדברים עליו? אני יכול לומר לך, שהוא לוחם אמיץ, ללא חת, ובעל רקורד צבאי מהמעולים. הוא אדם בעל כישורים כלכליים מהמעלה הראשונה. עבדך הנאמן התמודד מולו פעמים מספר, תמיד מהצד השני של המתרס, גם בתקופת כהונתו כמשנה למנכ"ל "כלל" וגם בתקופת כהונתו כיושב-ראש מועצת המנהלים של חברת "מקורות". תמיד היינו משני צדי המתרס, אבל אני ידעתי להעריך אותו על הכישורים שלו, על כושר המנהיגות שלו, ואני יכול לקבוע בצורה נחרצת, שהוא נמנה עם השורה הראשונה של המנהלים המוכשרים ביותר במדינת ישראל, במשק הישראלי.

חזי שלח מונה אחרי תקופה שבה היו ב"מקורות" מינויים פוליטיים. אני יכול לומר לך, אדוני השר, שאני ייצגתי בשעתי את עובדי "מקורות", והיינו צריכים להגיע לבית-המשפט העליון כדי להוציא צווי מניעה נגד מינויים פוליטיים בחברה. ביחד עם המנכ"ל נחום אדמוני, ותוך מאבקים קשים, הוא הצליח להטביע את חותמו על משק המים ולהביא לחתימת הסדר העליון.

לא זה המקום לפרט את ההסדר. אני שמעתי שיש כביכול חילוקי דעות בין השר לבין יושב-ראש מועצת המנהלים, וזה הרקע לצעדו של השר. אם היו חילוקי דעות בין השר לבין היושב-ראש, הם הגיעו לסיומם בחתימה על הסדר העליון.

יותר מזה. אדוני השר, ב-3 בספטמבר 1993 חתמת על מסמך מפורש שבו סוכם שמינויו של מר שלח יוארך בשנה, לפי בקשתו – רק בשנה. כלומר, עד ספטמבר 1994. גם שר האוצר היה שותף להחלטה, והוא הביע, גם בכתב, תמיכה חד-משמעית במינוי.

מה קרה בעצם? ב-6 בדצמבר פורסם בעיתון "דבר" ריאיון עם חזי שלח. בריאיון הסביר שלח את הסדר העליון. צריך לזכור שהריאיון הזה והסכם העלויות נעשו אחרי שבועות ארוכים שבהם היו בעיתונות פרסומים מכוונים נגד חברת "מקורות". בריאיון הזה הוא הסביר את הסכם העלויות, וציין שבשעתו הוא אמר לך שהרעיון למסור לחקלאים את מפעלי המים, אלה המסופעים למוביל הארצי, הוא רעיון אווילי.

שר החקלאות י' צור:

תשתחרר כבר מהמלה הזאת.

יוסי כץ (העבודה):

התחלקות. או.קיי. מה היתה התגובה שלך?

שר החקלאות י' צור:

תקרא את הריאיון עד הסוף.

יוסי כץ (העבודה):

אני קראתי את הריאיון מתחילתו ועד סופו.

אחרי שבמשך חודשיים הוא שימש בפועל יושב-ראש הדירקטוריון, בלי כתב מינוי ובעידוד מלא שלך ושל שר האוצר, ביום שבו פורסם הריאיון אתה החלטת – אני לא יודע אם לנצל זאת או לא לנצל זאת – באותו יום ממש שלחת לו מכתב שאין בוונתך להאריך את המינוי שלו.

חזי שלח לא זקוק לכסף מחברת "מקורות". הוא ימשיך להצליח בניהול חברות גם אחרי הצעד שנקטת. אבל מה יהיה על החברה? דווקא עתה, משנחתם הסכם העלויות, צריך מנהל מנהיג לחברה, מנהל שיוביל אותה בשנה הקרובה לקראת יישום ההסכם.

שלח הביא, לא בלי מאבק עם העובדים, אלא במאבק, אבל בסופו של דבר בשיתוף פעולה, לצמצום משמעותי, ואתה יודע בדיוק את היקף הצמצום בחברת "מקורות". התקורה צומצמה ב-108 עובדים שפרשו ממעגל העבודה, והכול כדי להביא להתייעלות החברה.

אני פונה אליך, אדוני השר: מחל על כבודך. חילוקי הדעות ביניכם הסתיימו באותו רגע שבו נחתם ההסדר. ובהסדר הזה המשרד שלך, בסופו של דבר, היה מעורב באופן פעיל ביותר, ואתה יודע זאת. הביקורת שהשתמעה מהריאיון, והיא בהחלט לא לרוחי מבחינת הסגנון, איננה מצדיקה את הדחת יושב-ראש מועצת המנהלים. ההדחה גרמה גם להתפטרות מנכ"ל החברה. ואילו החברה עצמה עומדת בשעת מבחן. משק המים כולו זקוק כאוויר לנשימה להנהגה מקצועית, מחוסרת פניות, הנהגה כלכלית שתדע לנווט את החברה לקראת ההתייעלות השנתית שהיא לקחה על עצמה בהסכם העלויות; הנהגה שתדע להתמודד עם הבעיות בלי לערער את יחסי העבודה.

אני עומד כאן על הדוכן הזה לבדי, אבל אתי עומדות מאות משפחות, עומדים מאות עובדי חברת "מקורות", שמחכים למוצא פיך. האחריות שמוטלת עליך כלפיהם, כלפי החברה וכלפי משק המים, היא כבדה ביותר.

אני יודע שיש לך תשובה מן המוכן. אני יודע שנאומך מצוי אתך. הגעת מוכן אל במת הכנסת. אבל אני פונה אליך פעם נוספת: גלה מנהיגות, שקול פעם נוספת את החלטתך. תאפשר לי, לחברי או לשר האוצר למצוא פתרון הולם, שיאפשר את הישארותו של חזי שלח בחברה. אני משוכנע שאתה תזכה על צעד כזה להערכה ציבורית רחבה ביותר, ואתה תקנה בכך את עולמך. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת כץ. אני מזמינה את שר החקלאות להתייחס להצעות.

שר החקלאות י' צור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת שהעלו את ההצעה לסדר-היום, אני לא מכהן שנה ראשונה בממשלות ישראל, ואני חושב שקשה יהיה למצוא רשימה של מינויים מבאי ביתי במשך שנות כהונתי כשר בממשלה. זה גם לא מהדברים המוזמנים, ולא ישבתי ב"אמבוש". לא היום התחלתי את כהונתי הציבורית, ואני לא רוצה לסרוק את המינויים.

אבל, אני רוצה להבהיר, כי חברת "מקורות" איננה חברה עסקית רגילה. לא מייצרים שם שולחנות, אפילו לא חשמל. זו חברה שמנהלת את משאב המים הלאומי החשוב ביותר והחיוני ביותר. ומי שעומד בראשה צריך לקבל את מדיניות השר. היות שהיא לא חברה עסקית, היא אחרי כל הסדר העלויות – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אני יכול לומר משפט?

שר החקלאות י' צור:

טוב. תן לי לדבר.

סילבן שלום (הליכוד):

כל חברה ממשלתית חייבת לנהוג לפי שיקולים עסקיים, אלא אם כן היא הולכת לפי סעיף 4א ומקבלת את אישור ועדת הכספים.

שר החקלאות י' צור:

אני יודע, אני יודע הכול. אבל אחרי כל הסדר העלויות, החברה הזאת שונה מכל האחרות, כי היא מנהלת משאב לאומי. גם בהסדר העלויות לא בסמכותה להחליט אילו מפעלי מים היא עושה. אומנם הממשלה תהיה חייבת לממן אותם, אבל, ביסודו של דבר, מדיניות המים של ממשלת ישראל צריכה להיות ביסוד עבודתה של החברה.

אני, למשל, בוועדת שרים להפרטה, הבאתי את הפרטת תה"ל – תכנון המים לישראל. אני תומך בהפרטת "אגרסקו". אין לי עוד חברות. את "אגרידב" – אמרתי – נשאר, כי היא מסמנת גם איזו פעילות ממשלתית. אבל גם כשנפריט את כל החברות, "מקורות" תישאר חברה לאומית. לכן, זה לא עניין של עלבון.

גסות רוח וחוצפה, גם למנהלים אין יתרונות. אבל הדבר הבסיסי הוא, שאדם העומד בראש חברה כזאת חייב לקיים את המדיניות של השר המופקד על החברה. וברגע שהשתבשו הדברים האלה בבירור, בביטוי חיצוני, לא במלה המטופשת הזאת אבל בתוכן הדברים, שהוא לא מקבל את מדיניות השר, אי-אפשר לעשות – –

יוסי כץ (העבודה):

דווקא – –

שר החקלאות י' צור:

תסלח לי. זו לא בעיה של נימוסי חנה בבלי. החיים לא נגמרים בהסדר העלויות. ברגע שיושב-ראש חברה כמו "מקורות" לא מקבל את מדיניות השר ואת עקרונות המדיניות שלו, אם הוא הגון עם עצמו הוא צריך ללכת ולומר את כל דברי הביקורת – –

יוסי כץ (העבודה):

איזה עקרונות הוא לא קיים?

שר החקלאות י' צור:

אני מבקש ממך לא להפריע לי. תקרא היום ב"גלובס".

אי-אפשר לעשות את שני הדברים בו-זמנית; להשתלח בתפיסותיו של השר, ולהישאר יושב-ראש של חברה שהיא באחריותו של השר. זה לא עובד ביחד.

החברה לא תסתכן, אבל ניהול תקין של משק המים ונוהל ציבורי נכון, הכול מסתדר. אבל כשיש מדיניות, מי שעומד בראש החברה – או שהוא מקבל אותה, והוא יכול להתווכח, יכולים להיות בירורים באלף אפשרויות של ויכוח, אבל הוא לא יכול לצאת חוצץ נגד מדיניות ותפיסות של הממשלה, ועם זאת להישאר יושב-ראש החברה שלה. את זה אני לא מבין.

יוסי כץ (העבודה):

אז למה תמכת בהארכת מינויו?

שר החקלאות י' צור:

תסלח לי. אם אני אסיים את דברי ויישאר עוד משהו לא ברור לך, תשאל.

ראשית, אני קובע את העיקרון, וזה מה שנאמר. כל עוד זה היה בוויכוחים פנימיים שנמשכו שנה, שנה-ורבע – בסדר. כל עוד הוא ניסה ללכת וליצור בריתות עם פקידים באוצר ולא לקבל את המדיניות – ניחא. ברגע שזה יוצא כהצהרת עמדות של יושב-ראש חברה נגד השר, אז צריך לבחור בין השניים. מה זה, ילדים קטנים? מה זה, זה דבר חיצוני?

כשאני נכנסתי מצאתי לפני את הסדר העליון. אני חתמתי עליו, אני בעדו. נציב המים הקודם אמר לי: אל תעז לחתום. דן זסלבסקי, שדווקא השתחררתי ממנו בהבנה הדדית, הוא אמר: אל תחתום. מנכ"ל המשרד שהיה אז, עזרא סדן, אמר: תחתום. מה עשיתי? נתתי את זה לשני אנשים לבדיקה ולימוד השטח, ליענקל'ה גדיש, שהיה הממונה על התקציבים, ולעורכת-הדין מיכל שקד.

אני קורא רק משפט אחד או שניים של יעקב גדיש: "מכירת נכסי המים הלאומיים ל'מקורות' במבנה הכמעט זהה לזה הקיים מחזקת ומנציחה את המצב הקיים המונופוליסטי, הטומן בחובו מנגנון מסוכן של צמצום השימוש במים בחקלאות, גם אם פיסית הם יימצאו בשפע ואפילו יגלשו לים". מיכל שקד כותבת: "אין בהסכם כל הוראות לגבי התייעלות, תוכנית התייעלות, וגם לא מוגדרת בו מהי התייעלות. נושא ההתייעלות פרוץ כל כך שלמעשה הוא חסר".

מה עושה שר במצב כזה? מצדיע לחזי שלח? הקמנו צוות של האנשים האלה עם כלכלן יועץ שלי והתחלנו לנהל משא-ומתן ודרשנו שלושה עניינים: האחד, שיובטח שלא יחושק המונופול של "מקורות". אני הבולשביק והוא הליברל. אני חושב שכמו שבחברת חשמל מדברים על יצרנים נוספים של חשמל, אין סיבה שחלק ממפעלי המים הטבעיים, שעיקרם יהיה השבת מי ביוב, לא יהיה בידי גופים עסקיים מקומיים. אנחנו התחלנו לנהל משא-ומתן שהמים של ירושלים ינוהלו במשותף על-ידי חברה עסקית והגורמים המשתמשים, ולא הכול יהיה חברה לאומית. זה היה נגד האינטרס של "מקורות", ועל זה באו אלי העובדים ואליך. ואני אמרתי: לא ננציח מונופול.

דבר שני, אמרנו, יש סכנה שבהסכם העלויות נאמר מה היא עלות המים. בהחלטת ממשלה מלפני שלוש שנים נאמר שמחיר המים יגיע לעלות. ומה לעשות שבעלות המים יש מרכיב מאוד רציני של חישובי הון וריבית, על המוביל הארצי למשל. כשאתה מדבר היום על מחיר המים, אתה מטיל על החקלאי שחי בנגב גם את עלות ההון של המוביל הארצי, כשהשיקול להעברת המים מהכינרת לנגב לא היה כלכלי בכלל אלא אינטרס של יישוב הארץ.

עכשיו באים כל פקידי-הניאונים ורוצים שיקיימו בארץ הזאת חקלאות, כשהחקלאי צריך לשלם במחיר המים את מחיר עלות ההון של המוביל הארצי. ואני עומד עם איום, שבתוך חמש שנים מחיר המים

יגיע לעלות. אמרנו שכל זמן שהעניין הזה לא יוסדר לא נוכל לחתום על הברית הלא-קדושה הזאת, בין חלק מפקידי האוצר לבין חזי שלח, כדי להגיע למחיר מים של שקל. אין גידול בארץ שאפשר לגדל אותו במחיר הזה.

אין היגיון בעולם ש"נתיבי איילון" יהיו באחריות המדינה, והעברת המים לצורכי פיתוח והתיישבות תוטל על המשתמש.

סילבן שלום (הליכוד):

מה עם השיווק?

שר החקלאות י' צור:

רגע, חכה. אם יהיה לי זמן, אני אענה לך על הכול. אבל כל כך אוהבים לשנוא כל דבר שפעם היה בו איזה עניין לאומי.

אמרתי, כל זמן שהעניין הזה לא יוסדר, לא נוכל לחתום.

דבר שלישי אמרתי. היות שאני בעד השיטה של הסדר העלויות, צריך להבטיח שתהיה שיטה ברורה איך מקימים מפעלי מים שאין להם אינטרס כלכלי. וכל זמן שזה לא יוסדר – אני לא אחתום.

וכאשר הוסדרו שלושת הדברים האלה – ואילו היה חזי שלח גם יודע איך לנהוג עם אנשים שלא מסכימים לדעתו, היינו חותמים כבר לפני חצי שנה. כל הדברים האלה הוסדרו. וכאשר הם הוסדרו, מסיבות השמורות עמו הוא בחר לצאת ולהתריס בשקר, בחוצפה.

לא אלמן ישראל. ואל תחברו לזה את מחירי המים. "מקורות" לא קובעת כלל את מחירי המים. מחירי המים נקבעים על-ידי שר האוצר ושר החקלאות, באישור ועדת הכספים של הכנסת. אין לו שום מעמד בעניין הזה. מחברים כל דבר לשאינו מינו, כדי ליצור איזו ברית שחורה של הירוקים, של החקלאים. תרדו מזה.

חקלאי ישראל מספקים לאזרחי ישראל, בהשוואה לכל מקום בעולם, תוצרת זולה. רמת חיייהם יורדת משנה לשנה. אין שיווק מאורגן. כבר אין תכנון בכל ענפי החקלאות. נשאר תכנון בענף הרפת, שקיים בכל העולם. אין תכנון בפירות, אין תכנון בירקות, מלבד שלושה גידולים. אנחנו הולכים לרפורמה גדולה בענף הלול. על מה אתה מדבר? הפעם האחרונה שביקרת בחקלאות היתה בגן-הילדים? החקלאות פתוחה, כל אחד משווק את תוצרתו היכן שהוא רוצה. היום אפשר לייצא תוצרת באופן יותר חופשי.

הרי היום המערכת ההתיישבותית-החקלאית בקריסה. זאת החקלאות הכי פחות נתמכת, לעומת חקלאות אירופה והעולם.

סילבן שלום (הליכוד):

מה זה קשור לחקלאות?

שר החקלאות י' צור:

נכון, אתה העלית את זה. אתה דיברת רוב דברייך על זה. לכן אני אומר, לא אלמן ישראל. מערכת המים שעליה מופקדת ממשלת ישראל תתנהל על-ידי אנשים שיקבלו את הנחות היסוד של מדיניות הממשלה. אין דרך אחרת.

סילבן שלום (הליכוד):

אבל עדיין היא חברה עסקית.

שר החקלאות י' צור:

היא חברה עסקית, ואני רוצה שהיא תהיה יותר עסקית, ואני רוצה שתהיה תחרות, ואני רוצה חברות מים אזוריות, שיפעילו חלק מהמערכות בתחרות עם חברת "מקורות" על עלויות.

יוסי כץ (העבודה):

שהן נמצאות ליד – – –

שר החקלאות י' צור:

אני מאוד רוצה בזה. ואני רוצה שכל מערכת השבת המים לא תהיה בידי גוף לאומי אחד. אין בזה שום היגיון. זה לא תמיד תואם את האינטרסים של העובדים ושל החברה שרוצה להיות בגדול, כי אני רוצה שמחיר המים יהיה בקטן.

אנחנו מדינה קטנה, ותמיד זה יחסי אנוש. תעזוב את יחסי האנוש. הבעיה היא פשוטה. יש מדיניות ממשלה, אני מבטא אותה בנושא המים. יש יושב-ראש חברה, אם הוא לא מסוגל לקיים את המדיניות הזאת – הוא לא יכול להתווכח עליה. הוא יכול לדבר אתי. אם נראה שהדברים לא באים לידי תיאום,

הוא לא יכול בו-זמנית לעשות את שני הדברים, לא מבחינת הנימוס הציבורי, אלא מבחינת התוכן האמיתי של ניהול ושל חלוקה באחריות ובסמכות.

אני מוכן שזה יעבור לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד מגן מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, פניתי אליך הבוקר במסגרת שאילתא בעניין, ואני חוזר ופונה אליך, משום שאני מסכים עמך כי לגבי חזי שלח, היושב-ראש, ואינני מכיר אותו אישית, אם מערכת היחסים ביניכם הגיעה לחוסר אמון מצד השר כלפי היושב-ראש, אל לנו כחברי הכנסת לאכוף על השר אדם שהוא איבד את האמון בו.

אבל אני יודע, ואמרת לי בבוקר כאן במליאה, שאתה רוצה שהמנכ"ל נחום אדמוני ימשיך בתפקידו. כולנו יודעים שהוא נכס. אני פונה אליך עכשיו, לא שתקרא לו מעל במת הכנסת, אלא שתעשה את כל הפעולות שאתה יכול לעשות כדי שהנכס הזה לא יעזוב את חברת "מקורות", משום שאתה ואני ואחרים יודעים שהוא העלה אותה על פסים נכונים, ואסור לנו להשלים עם עזיבתו על רקע הדברים הללו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

חבר הכנסת סילבן שלום, האם אתה מסכים להצעת השר?

סילבן שלום (הליכוד):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יוסי כץ מסכים.

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

אנחנו עוברים כעת לנושא האחרון שעל סדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, נושא לפני האחרון.

היו"ר א' סלמוביץ:

הנושא האחרון הוא השאלות.

דוד מגן (הליכוד):

לא, הנושא שלי הוא האחרון, בעניין שירות אזרחי של ערביי ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה נדחה ליום שני, כפי שאני שומעת. אני לא קובעת את הדברים האלה.

דוד מגן (הליכוד):

פנו אלי ממזכירות הכנסת בתחילת השבוע ואמרו, שהשרה מבקשת לדחות זאת. אמרתי שאני עומד על זכותי שלא לדחות זאת, ואני מבקש למצות את זכותי. מה עוד, אני חושב ששרת העבודה והרווחה היא זו שצריכה לענות על העניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני שומעת ששרת העבודה והרווחה היתה צריכה להיות בשעה 20:00 בתל-אביב, והיא פנתה ליושב-ראש הכנסת בבקשה שזה יידחה ליום שני.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, זכותה של השרה לפנות ליושב-ראש, זכותו של חבר הכנסת לעמוד על זכויותיו, וחובתה של יושבת-ראש הישיבה, אני חושב גם של מזכירות הכנסת, לעמוד על כך שחבר כנסת שרואה שהעניין אקטואלי ודחוף, מחכה לזה כמה ימים ודוחה את הפניות שהיו אליו בעניין הזה מטעמים שאפרט אותם בזמן הנאום – זכותו תישמר. לא יכול להיות ששר, מכל סיבה שהיא, מה עוד שיש לו נגיעה לעניין, יש לו התחייבות מחוץ לכנסת, ילך וחבר כנסת פתאום ישמע שלא דנים בנושא. זה דבר שלא יכול להיות. אני מבקש להעלות את הנושא. יש שר אחר שיכול לענות בעניין הזה, הוא עניין כללי לגמרי. יש חברי כנסת שיכולים לענות. בסך הכול מדובר בהצעה לסדר-היום ולא בהצעת חוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מעביר את דבריו ליושב-ראש הכנסת והוא זה שיקבע מה ייעשה בהצעתך.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני הולך ליושב-ראש הכנסת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

הצעה לסדר-היום

יהודי תימן, העולים ואלה שעודם שם, ומצבם

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2867, בנושא: יהודי תימן, העולים ואלה שעודם שם, ומצבם – של חבר הכנסת אריה גמליאל. בבקשה.

אריה גמליאל (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, מתוך ידיעה קרובה ומעורבות עמוקה, אני מציין לשבח את הגורמים המטפלים בעליית יהודי תימן לארץ, ואינני מעוניין לדבר בנושא זה, כי כל מלה מיותרת יכולה רק להזיק לעניין.

את עיקרי הבעיה אני רואה בקליטתם ובהשתרשותם בארץ. ומתוך מכלול הבעיות העומדות בפני כל עולה חדש, ובפני עולי תימן בפרט, הבעיה הקשה ביותר ברגע זה היא התעסוקה.

יש להדגיש, כי הקליטה הראשונית היתה טובה עד כמה שאפשר, ומכיוון שהקליטה הראשונית היתה במרכזי הקליטה, היה הטיפול נתון בידי הסוכנות היהודית, שעשתה רבות למען העולים, כדי לתת בידם את כל האמצעים להצלחת הקליטה הראשונית.

בעניין הקליטה הרוחנית, הסוכנות היהודית נתנה להם את כל האפשרות לקיים חיים דתיים ורוחניים, מתוך ידיעה שיהדות זו היא יהדות עמוקת שורשים, עם מטענים רוחניים ודתיים, שנתנו להם את הכוח והעוז לשמור על היהדות והדת במשך אלפי שנות גלותם. ואכן היה לנו שיתוף פעולה מלא עם ראשי הסוכנות. יש לציין לשבח את מר גורדון, מנהל מחלקת העלייה, ואת מר משה טל, וכן את מנהלי מרכזי הקליטה שנתנו לנו גיבוי ותמיכה בכל פעילות רוחנית ודתית.

ואכן העולים, מתוך רצונם החופשי, בחרו לשלוח את ילדיהם לחינוך חרדי אחרי שהשתכנעו שזהו החינוך המתאים ביותר עבור ילדיהם, כי רק בחינוך זה הם יוכלו להמשיך במסורתם ובמנהגייהם, בשמירה על צביונם וזהותם, וילדיהם ימשיכו לגדל את פאותיהם, סימניהם היהודיים הדתיים המובהקים.

אדוני השר, כפי שכבר הזכרתי, הבעיה הקשה היא בעיית האבטלה, התעסוקה. חלפו להם ימי הקליטה הראשונים ועתה הם צריכים להתערות בארץ ולקיים את משפחותיהם. זהו הזמן לטפל בבעיה זו באופן יסודי, כיוון שאם בעיה זו לא תיפתר, ייתכן שתהיינה משפחות שתגענה עד פת לחם.

כיוון שבשלב זה מפסיקים להם את הסיוע הכספי שממנו הם מתפרנסים, וכבר קבעו הפוסקים שענייני פרנסה הם קרובים לפיקוח נפש וכך אנחנו צריכים להתייחס לדברים, במיוחד שיש גורמים שונים המנסים להשפיע עליהם לרדת מן הארץ – אומנם הם לא מצליחים, יש רק משפחה אחת שירדה מן הארץ מסיבות אישיות. אולם אם האבטלה וחוסר התעסוקה וחוסר הפרנסה יהיו מנת חלקם, אין ספק שההשפעה עליהם לרדת מן הארץ תהיה גדולה יותר.

להערכתי, למרות הכול, תופעה זו תהיה מוגבלת, כיוון שהם אוהבים את הארץ, שעליה חלמו במשך כל ימי חייהם, והם מתפללים כל הזמן שיוכלו לעלות אליה ולחונן את עפרה.

אולם דאגתנו לתעסוקתם צריכה לנבוע מתוך דאגה לעצם העניין ולא מתוך חששות צדדיים, כיוון שזוהי חובתנו, והואיל והבעיה הזאת היא הבעיה המרכזית ברגע זה, אשמח לשתף פעולה עם כל גורם ממשלתי בנושא זה ולתרום רבות בנושא, כיוון שהייתי קשור מאוד לעלייה זו, טיפלתי בבעיותיהם השונות ואשמח להירתם ולסייע ככל יכולתי. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אריה גמליאל. כבוד השר לקליטת העלייה, תגובתך בבקשה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, עד עכשיו היו העלאתם וקליטתם של עולי תימן מופקדות בידי הסוכנות היהודית, שעשתה יחד עם גורמים אחרים מלאכה חשובה ביותר בשני תחומים אלה.

מכיוון שכך, פניתי למי שעומד בראש מחלקת העלייה והקליטה של הסוכנות, לחברי אורי גורדון, שהוא ואנשיו ידם רב להם במעשי הקליטה של עולי תימן, שוב יחד עם אחרים, וביקשתי את תגובתו, שכן משרד הקליטה היום איננו מעורב באחריות ישירה לנושא. והרי תשובתו ואקרא אותה מלה במלה:

"לדעתי" – כותב לי אורי גורדון – "אין זה עדיין הזמן להעלות לדיון ציבורי רחב את נושא יהודי תימן. לא מזמן נחשף הנושא לציבור ותקוותי שהפומביות שניתנה לו לא תזיק לשארית הפליטה שנותרה בתימן, ואסור לנו לשכוח שעדיין נותרו שם יהודים. יחד עם זאת, עלי לציין, ובטוחני שהרב גמליאל יודע זאת היטב, שמדינת ישראל, על שלוחותיה, והסוכנות היהודית עשו ועושות פעילויות חריגות למען סיוע מרבי לקליטת היהודים היקרים הללו, שהצטרפו לאחיהם בישראל אחרי גלות כל כך ארוכה. אכן ישנם גורמים אנטי-ציוניים, הפועלים ללא הרף ובשיטות מתוחכמות, תוך הבטחות לא ריאליות, על מנת להסית חלק מן העולים מלהישאר בארץ או למנוע הגעתם של חלק מאחיהם מהגולה. אנו מקווים שהפעילות המסורה של גורמי העלייה תצליח לגבור, ושהעולים יבינו את המטרה השלילית שאליה חותרים גורמים אלה. יש יסוד להאמין שהתבונה הרבה של יהודי תימן, אותה חזיתי באופן אישי, גדולה מזו של אלה המבקשים להסית אותם ולהסיט אותם מדרכם."

אני חושב שהתשובה היא נכונה. אני יודע שבקרוב יוטלו על משרד הקליטה יותר ויותר מטלות, יותר משימות בקליטתם של עולי תימן. אני מבטיח לחבר הכנסת גמליאל לעשות כמיטב היכולת שהקליטה תהיה מוצלחת ככל האפשר.

אני הייתי מבקש מחבר הכנסת גמליאל להסתפק בתשובתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר לקליטת העלייה.

חבר הכנסת גמליאל, האם אתה מוכן להסתפק בהצעת השר?

אריה גמליאל (ש"ס):

מוכן.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן. תודה.

כבוד השר, אודה לך אם תישאר על הדוכן, כדי להשיב על שאלות רגילות.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הערה קצרה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

קיוותי שחבר הכנסת גמליאל לא יסתפק בתשובתו של השר לקליטת העלייה, כדי שאוכל להגיש הצעה אחרת ולהביע כאן, באולם המליאה, את אשר הבעתי עכשיו בלשכתו של יושב-ראש הכנסת, את מחאתי על כך שחברי ממשלה משגעים, במרכאות ובלי מרכאות, את סדר-היום של הכנסת. קובעים סידורים חד-צדדיים. חברי כנסת יכולים לחכות כאן עד לשעה מאוחרת כדי להעלות נושא לסדר-היום, ולפתע מסתבר שהנושא לא נמצא בסדר-היום, כי לחבר הממשלה אין זמן להיות בכנסת. זוהי תופעה חמורה. אף שנקבע כי ביום שני יועלו הנושאים הללו בראשית הישיבה, אני חושב שאת המחאה צריך להביע לא רק בלשכתו של יושב-ראש הכנסת אלא גם באולם המליאה. אני שמח שהדברים נרשמו בפרוטוקול.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא, שאלות ותשובות.

פעילות תנועת "בני עקיבא" באתר קרוונים

חבר הכנסת י' לוי שאל את השר לקליטת העלייה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

נמסר לי כי מר צ"ל (שמו המלא מופיע במקור) הפסיק את פעילות תנועת הנוער "בני עקיבא" באתר הקרוונים כפר-שעורים ואפשר לתנועת "השומר הצעיר" להתחיל בפעילות באתר, במקום הפעילות של "בני עקיבא".

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעות אלו נכונות?

2. אם כן – מה ייעשה בעניין פעילות "בני עקיבא" באתר הקרוונים, כפי שפעלה עד עתה?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הידיעות המוצגות בשאלתא אינן נכונות.

פעילות תנועת "בני עקיבא" באתר הקרוונים כדורי לא פסקה וממשיכה כרגיל.

נוסף על תנועת "בני עקיבא", הפעילה הן באתר והן בבית-הספר האזורי, החלה לאחרונה לפעול באתר, בפעילות קהילתית בשעות אחרי-הצהריים, גם תנועת "השומר הצעיר".

לדאבוני, גורמים מסוימים באזור לא הצליחו לעכל רוח פלורליסטית זו בתחום קליטת הנוער העולה ושללו את הלגיטימיות של פעילות מצד תנועות נוער שאינן דתיות. עמדה זאת גררה אחריה תופעות שליליות ותגובות פוגעות כלפי מדריכי נוער וחיילות מורות.

ביום 21 בנובמבר 1993 התקיימה במועצת תנועות הנוער פגישה בהשתתפות של כל הגורמים הרלבנטיים, ביניהם מרכזי התנועות "בני עקיבא" ו"השומר הצעיר", ובהסכמה כללית התקבל הסיכום הבא: "מועצת תנועות הנוער מכירה בזכותה של כל תנועה לפעול באורח מלא וגלוי באתר הקרוונים. עם זאת, ומתוך הכרה בכך שיש צורך להעביר לילדי האתר שדר של כבוד הדדי ושיתוף פעולה, החליטו נציגי התנועות לקיים בזמן הקרוב מספר מפגשים ופעילויות משותפות בהם יפעלו במשותף מדריכי "בני עקיבא" ו"השומר הצעיר" – במסיבת חנוכה, סדנת פעילות ועוד. נציגי התנועות מסמיכים את המדריכים בשטח לקבוע ולתכנן את המפגשים כפי הבנתם, מתוך ביטחון מוחלט כי שיתוף הפעולה ביניהם יקרין על אנשי האתר כולו".

הוריתי לכל אנשי משרדי לפעול ברוח סיכום זה, המקובל עלי לחלוטין.

ולסיום, ביום רביעי, 8 בדצמבר 1993, בערב חג החנוכה, התקיימה מסיבת חג לכ-200 ילדי האתר, שאורגנה במשותף על-ידי שתי התנועות, ובה הנחו זה בצד זה מדריכי תנועת "בני עקיבא" ומדריכי "השומר הצעיר" את קבוצות הילדים. הפעילות הוכתרה בהצלחה, ועתה שוקדים המדריכים על פיתוח תוכניות משותפות נוספות.

הפיכת מענק סל הקליטה להלוואה

חבר הכנסת ר' איתן שאל את השר לקליטת העלייה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

לאור העובדה שהסוכנות היהודית הפכה את מענק סל הקליטה להלוואה והעובדה ש-90% מהעולים אינם מסוגלים להחזיר הלוואה זו, ברצוני לשאול:

1. מדוע הפך מענק סל הקליטה להלוואה?

2. כיצד עוזר משרד לעולים נזקקים אשר אינם מסוגלים להשיב הלוואה זו?

3. האם אין באפשרות המשרד לעזור לעולים מחד גיסא ולמנוע עזיבתם את הארץ מאידך גיסא, ולא בדרך של סנקציה כללית?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. סל הקליטה הניתן לעולים כיום ממומן על-ידי משרד הקליטה והסוכנות היהודית, כשחלקה של הסוכנות בסל עומד על כ-30%.

אני מביא את תשובתה של הסוכנות על השאלתא:

ב-1988 לקחה הסוכנות היהודית על עצמה להשתתף במימון מחצית סל הקליטה, אף כי הקליטה הישירה נמצאת באחריותו הבלעדית של המשרד לקליטת העלייה. עם גבור גל העלייה, נאלצה הסוכנות תחילה להקטין את השתתפותה במימון הסל ואחר כך להפסיקה, זאת כדי להפנות את הכספים הדרושים להטסת העולים, להובלת מטעניהם ולהחסנתם, ולהמשך פעילותה בתחומי קליטה, עליית נוער, התחדשות, פיתוח ועוד.

חבר הנאמנים של הסוכנות ביקש לשמור על אמצעי כספי זה הדרוש לעולים במחצית השנייה של שנתם הראשונה בארץ. לפיכך, הוחלט להפוך את חלקה של הסוכנות בסל להלוואה בתנאי החזר נוחים.

2. לפי ההחלטה, החזר ההלוואה יתחיל בתום שלוש שנים ממועד קבלתה ויתפרס על שבע שנים, בתשלומים חודשיים. זאת בהנחה שמרבית העולים יעברו עד אז את חבלי הקליטה הראשונים ויוכלו לפרוע אותה.

לגבי עולים שלא יוכלו להחזיר את ההלוואה, כגון: נכים, קשישים או מוגבלים – הוקמה קרן מיוחדת שתאפשר לפטור אותם בבוא העת.

הסדר ההלוואות האלה החל בדצמבר 1991, ומועד התחלת הפירעון של ראשוני העולים שלקחו אותה יחל רק בינואר 1995. לכן, ראוי להדגיש ששום עולה עוד לא התבקש להחזיר אותה. לכן, הקביעה ש-90% מהעולים אינם מסוגלים להחזיר הלוואה זו, אין לה כל יסוד.

3. ככלל, הלוואת סל קליטה ניתנת בבנקים לעולים זכאים המביאים שני ערבים. עולה שמקיים את התנאים האלה ומבקש דרכון, נענה בחיוב.

עולה שקיבל הלוואה זו ללא ערבים או הביא ערב אחד בלבד, באישור ועדה מיוחדת, והגיש בקשה לדרכון – מוזמן להסדיר את העניין על-ידי המצאת ערבים.

עד כאן תשובת הסוכנות היהודית.

אשר לחלקה של הממשלה בסל הקליטה, על-פי החלטה של הממשלה הקודמת – כל סכום סל הקליטה היווה מענק מותנה. עם כניסתי לתפקיד פעלתי לשינוי החלטה זו. על-פי ההחלטה החדשה, אשר קיבלה תוקף של החלטת ממשלה ב-15 באפריל 1993, רק מענק המכס מהווה מענק מותנה ואילו סל הקליטה הפך למענק בלתי מותנה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר לקליטת העלייה.

חברי הכנסת, תם הדיון. הישיבה הבאה – ביום שני בשבוע הבא, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:24.